

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

**NA ROKY 2015 – 2020
S VÝHLADOM DO ROKU 2025**

Aktualizované znenie

november 2015

OBSAH

ÚVOD	5
Vízia mikroregiónu Chopok juh	6
Metodika prípravy PHSR mikroregiónu Chopok juh	7
Štruktúra Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mikroregiónu Chopok juh na roky 2015 - 2020, s výhľadom do roku 2025	8
Východisková časť	9
1. Poslanie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce/obcí	9
1.1 Celkový prístup a podmienky spracovania PHSR	9
1.2 Legislatívne východiská	10
1.3 Východiskové materiály medzinárodného, štátneho, regionálneho a miestneho charakteru	11
1.4 Základná charakteristika mikroregiónu Chopok juh	12
Analytická časť	14
2. Ekonomické a sociálne východiská	14
2.1 Súčasná demografická situácia mikroregiónu Chopok juh	14
2.2 Súčasná vzdelanostná a zamestnanecká štruktúra obyvateľov mikroregiónu Chopok juh	18
2.3 Rozloha a urbanizácia	18
2.4 Infraštruktúra a občianska vybavenosť mikroregiónu Chopok juh	20
2.5 Domový a bytový fond	23
2.6 Zaujímavosti obcí mikroregiónu Chopok juh	25
Ekonomika	28
3. Odvetvia výroby a služieb	28
3.1 Priemysel a služby	28
3.1.1 Podnikateľské subjekty a ich štruktúra	28
3.1.2 Vízia rozvoja mikroregiónu Chopok juh v oblasti rozvoja priemyslu a vybraných služieb	36
3.1.3 Návrh priorít a opatrení pre mikroregión Chopok juh z pohľadu oblastí začlenených v programovom dokumente za oblasť priemyslu a vybraných služieb	37
3.1.4 Aktivity na podporu rozvoja mikroregiónu Chopok juh v oblasti priemyslu a vybraných služieb	42
3.2 Poľnohospodárstvo	44
3.2.1 Poľnohospodárska výroba	44
3.2.2 Služby v poľnohospodárskej oblasti	52
3.2.3 Nedostatky v oblasti poľnohospodárstva	52
3.2.4 Príčiny nedostatkov v poľnohospodárstve	52
3.2.5 Priority a opatrenia v oblasti poľnohospodárstva	54
3.3 Životné prostredie	55
3.3.1 Charakteristika územia mikroregiónu Chopok juh z hľadiska životného prostredia	55
3.3.2 Odporúčania na rozvoj mikroregiónu Chopok juh z pohľadu zdravého životného prostredia	59

3.4	Cestovný ruch	61
3.4.1	Východiská pre štátnu politiku cestovného ruchu	61
3.4.2	Produkty turizmu	62
3.4.3	Potenciál oblastí cestovného ruchu	63
3.4.4	Gastronómia mikroregiónu	65
3.4.5	Analýza súčasnej situácie mikroregiónu v oblasti cestovného ruchu	67
3.4.6	Pozoruhodnosti obcí z hľadiska cestovného ruchu a turizmu	76
3.4.7	Potenciál územia mikroregiónu pre turistické a rekreačné aktivity	76
3.4.8	Ekoturizmus	82
3.4.9	Návrh priorít a opatrení	82
3.4.10	Vízia rozvoja a postavenia cestovného ruchu	83
3.4.11	Definovanie rozvojovej stratégie, hlavné aspekty rozvoja cestovného ruchu	84
3.4.12	Tvorba produktov jednotlivých atraktivít	85
3.5	Doprava a dopravná infraštruktúra	88
3.5.1	Stav dopravnej infraštruktúry v obciach mikroregiónu Chopok juh	88
3.5.2	Priority a opatrenia v oblasti dopravy	91
3.6	Sociálne veci a sociálna infraštruktúra	93
3.6.1	Východiskový stav	93
3.6.2	Súčasný stav sociálnych služieb v obciach mikroregiónu	96
3.6.3	Ciele rozvoja sociálnych služieb v regióne	98
3.6.4	Výstupy analýzy	100
3.7	Zdravotníctvo a zdravotná infraštruktúra	101
3.7.1	Východiskový stav	101
3.7.2	Zdravotnícke služby v obciach mikroregiónu Chopok juh	102
3.8	Kultúra a kultúrna infraštruktúra	106
3.8.1	Východiskový stav	106
3.8.2	Kultúrna infraštruktúra, kultúrne podujatia a kultúrno-spoločenská činnosť v obciach mikroregiónu Chopok juh	108
3.8.3	Priority a opatrenia v oblasti kultúry	121
3.9	Školstvo, školská infraštruktúra a šport	122
3.9.1	Východiskový stav	122
3.9.2	Predškolské zariadenia, základné a ostatné školské zariadenia v obciach mikroregiónu Chopok juh	124
3.9.3	Školstvo a školské zariadenia v mikroregióne Chopok juh	127
3.9.4	Rozvojové zámery a ciele v oblasti školstva	127
3.9.5	Šport a športová vybavenosť v obciach mikroregiónu Chopok juh	128
3.9.6	Priority a opatrenia v oblasti školstva a športu	139
3.10	Regionálny rozvoj	140
3.10.1	Analýza realizovaných opatrení	140
3.10.2	SWOT analýza mikroregiónu Chopok juh	140
3.10.3	Kľúčové disparity a hlavné faktory rozvoja mikroregiónu Chopok juh	144
3.10.4	Dôležité disparity a hlavné faktory rozvoja mikroregiónu Chopok juh	145
3.10.5	Strom problémov	146

Charakteristika obcí mikroregiónu Chopok juh	147
Bystrá	148
Dolná Lehota	153
Horná Lehota	158
Jarabá	163
Jasenie	168
Mýto pod Ďumbierom	173
Nemecká	178
Podbrezová	183
Predajná	190
Ráztoka	195
 Strategická časť	 200
4. Rozvojová stratégia	200
4.1 Ciele a priority	200
4.2 Opatrenia a aktivity	208
4.3 Opis rozvojovej stratégie (Programová štruktúra, merateľné ukazovatele)	212
 Implementačná a realizačná časť	 215
5. Akčné plány, finančné tabuľky, rozvojové stratégie, Ex – ante hodnotenia PHSR, Ex – post hodnotenia predchádzajúceho PHSR za jednotlivé obce mikroregiónu Chopok juh	215
Bystrá	216
Dolná Lehota	233
Horná Lehota	252
Jarabá	266
Jasenie	281
Mýto pod Ďumbierom	300
Nemecká	318
Podbrezová	335
Predajná	350
Ráztoka	367
 Mikroregión Chopok juh – Spoločná rozvojová stratégia	 382
6. Zabezpečenie realizácie	393
6.1 Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie	393
6.2 Monitorovanie a hodnotenie	396
6.3 Harmonogram realizácie	397
 ZÁVER	 398
7. Výpisy uznesení zo zasadnutí obecných zastupiteľstiev jednotlivých obcí mikroregiónu Chopok juh o schválení PHSR	399
7.1 Použitá literatúra a zdroje údajov	399
 PRÍLOHY	 411
8. Zoznam použitých skratiek	411
8.1 Fotodokumentácia obcí mikroregiónu Chopok juh	413

ÚVOD

Na základe zákona NR SR č. 309/2014 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, ktorým sa menil zákon NR SR č. 539/2008 Z.z., a ktorý nadobudol platnosť 1. januára 2015 „obec vypracúva, schvaľuje a pravidelne vyhodnocuje plnenie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce a zabezpečuje jeho plnenie“, ďalej sa podieľa „na príprave a uskutočňovaní programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja, poskytuje súčinnosť na príprave regionálnych operačných programov, spolupracuje pri zabezpečovaní rozvojových zámerov spoločných pre viacero obcí, zriaďuje s inými obcami združenie obcí s predmetom činnosti, ktorým napomáha hospodárskemu a sociálnemu rozvoju obce, ako aj samosprávneho kraja, vypracúva stanovisko k programom regionálneho rozvoja“.

Pôvodný Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mikroregiónu Chopok juh bol vypracovaný v roku 2006 na roky 2007 – 2013, s výhľadom do roku 2015 a vychádzal predovšetkým z dlhodobej vízie obyvateľov využiť výhodnú geografickú polohu jednotlivých obcí daného mikroregiónu s ich prírodnými danosťami na ich všestranný rozvoj. Zároveň však samotný dokument vychádzal z Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja.

V súlade s platnými právnymi normami SR bolo vypracované aktualizované znenie *Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mikroregiónu Chopok juh* ako strednodobého programu s cieľmi a zámermi *do roku 2020, s výhľadom do roku 2025*. PHSR je otvorený dokument, ktorý je možné dopĺňať a meniť na základe aktuálnych potrieb. Každé nové znenie nadobúda platnosť po jeho schválení všetkými obecnými zastupiteľstvami jednotlivých obcí mikroregiónu Chopok juh.

Stanovenie rozvojových cieľov a priorít umožní obciam mikroregiónu realizovať dlhodobý rozvoj založený na cielenej stratégii a nie na náhlych, nekoordinovaných rozhodnutiach.

Pri príprave aktualizovaného znenia PHSR spracovateľ postupoval v zásade na základe odporúčaní Metodiky na vypracovanie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC, ktorú začiatkom roka 2015 pripravilo Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky.

Aktualizovanú verziu PHSR mikroregiónu Chopok juh pripravila Agentúra európskych grantov a fondov, n.o. so sídlom v Brezne, v spolupráci so zástupcami jednotlivých obcí mikroregiónu, ako aj v súčinnosti s obyvateľmi jednotlivých obcí. Do každej domácnosti v obciach bol doručený Dotazník pre občanov, ktorí sa mohli zapojiť do procesu prípravy PHSR, do programovania, plánovania a rozhodovania o tom, čo sa v ich obci deje a bude diať v blízkej i ďalekej budúcnosti. Zapojenie obyvateľov bolo dobrovoľné.

Mikroregión Chopok juh by mal v roku 2020 vyzerat' nasledovne:

VÍZIA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

Mikroregión Chopok juh vďaka svojej polohe predstavuje veľmi prítiažlivú oblasť pre letný i zimný cestovný ruch v regióne Horehronia. Je to mikroregión s vybudovanou infraštruktúrou, vrátane komplexného zabezpečenia ponuky služieb všetkého druhu nielen pre vlastných obyvateľov, ale aj pre návštevníkov mikroregiónu.

Okolím mikroregiónu prechádza rýchlostná komunikácia, ktorá je východiskovou komunikáciou. Cestné napojenie prispieva k rýchlemu prepojeniu mikroregiónu s okresným mestom Brezno, krajským mestom Banská Bystrica, ako aj s celým Slovenskom. Je tu dostatok pracovných príležitostí, podmienky na rozvíjanie podnikania sú vhodné a systematicky podporované, rozvíja sa oblasť poľnohospodárstva a cestovného ruchu. Miesto rekreácie a oddychu pre obyvateľov poskytuje vytvorená ponuka služieb s vybudovanou infraštruktúrou cestovného ruchu pri vodných plochách, turistickými chodníkmi a cyklistickými trasami v mikroregióne, ako aj v jeho okolí.

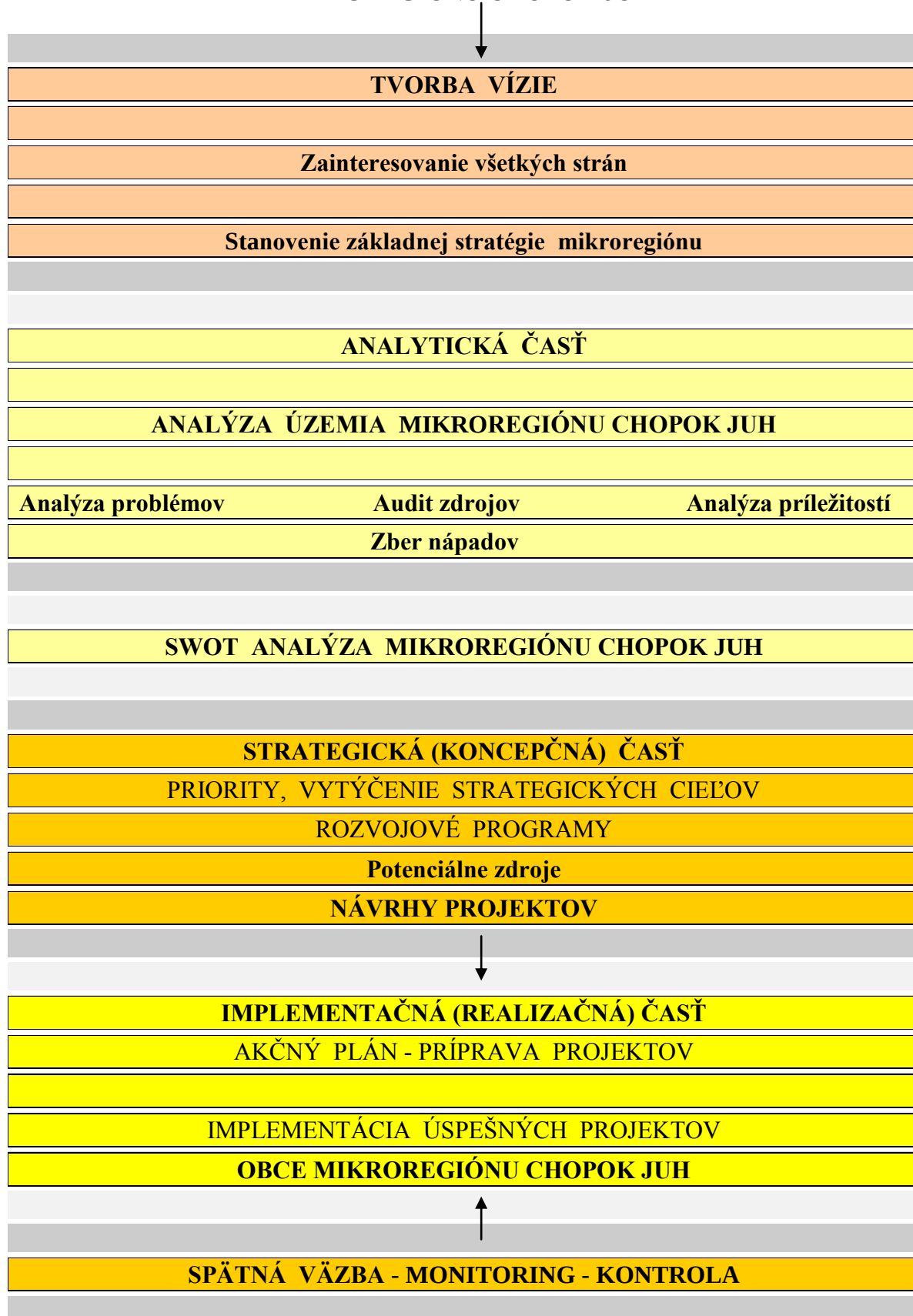
Obyvatelia majú vytvorené dostatočné možnosti na realizáciu aktivít na využitie voľného času. V obciach mikroregiónu sú zrekonštruované ihriská a existujú dostatočné možnosti kultúrneho, spoločenského i športového vyžitia. Zabezpečená je aj starostlivosť o starých a nevládných s opatrovateľskou službou. Obce mikroregiónu majú vybudované námestia s množstvom verejnej zelene, ktorá dotvára efekt kvality života v ekologicky čistom prostredí.

Počet obyvateľov mikroregiónu naďalej rastie, demografický vývoj je priaznivý. Obce mikroregiónu vytvárajú dostatočné podmienky na individuálnu bytovú výstavbu, čoho výsledkom je, že mladí ľudia odchádzajú z obcí mikroregiónu za prácou iba v ojedinelých prípadoch, pretože v obciach mikroregiónu majú vhodné podmienky pre svoj život a mikroregiónu sa stávajú vyhľadávaným miestom života nových obyvateľov.

Záujem o dianie v mikroregióne a o jeho rozvoj neustále stúpa, a to predovšetkým u mladej a strednej generácie, ktorá sa stáva hybnou silou rozvoja mikroregiónu. Občania spoločnými aktivitami prispievajú k systematickému zvyšovaniu kvality života v mikroregióne, čo sa prejavuje komplexnosťou ponuky služieb a zabezpečením ostatných potrieb občanov.

„Obce mikroregiónu Chopok juh sú miestom šťastného života svojich občanov“.

**METODIKA PRÍPRAVY
PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA
MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH**

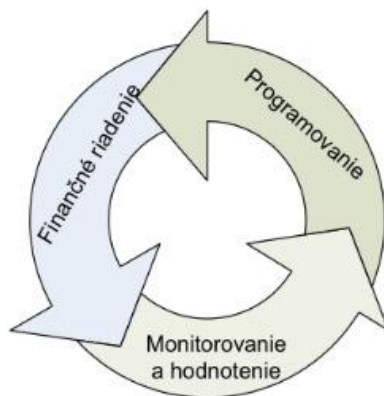

Štruktúra Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mikroregiónu Chopok juh na roky 2015 – 2020, s výhľadom do roku 2025

Analytická časť	Popis a hodnotenie	
	SWOT analýza	
	Smery rozvoja	
	Ciele a priority	Strategická časť
	Stratégia socio – ekonomického rozvoja	
	Programovanie	
	Finančné zabezpečenie	
Implementačná a realizačná časť	Riadenie programu	
	Monitoring	
	Organizačné zabezpečenie	

Strategické plánovanie podpory regionálneho rozvoja pozostáva z nasledujúcich troch hlavných procesov:

- programovanie;
- finančné zabezpečenie;
- monitorovanie a hodnotenie.

VÝCHODISKOVÁ ČASŤ

1. Poslanie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja

Strategické plánovanie regionálneho a miestneho rozvoja pod pojmom „Programy hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja“ sa do agendy samospráv dostali predovšetkým s možnosťou uchádzať sa o dotácie z európskych fondov.

Strategické plánovanie je hlavne spôsob aktívneho ovplyvňovania budúcnosti daného územia, ktoré napomáha zladit' predstavy rozhodujúcich aktérov rozvoja, umožní lepšie sa vyrovnat' s prebiehajúcimi zmenami vonkajšieho prostredia, umožní využiť komparatívne výhody a potlačiť existujúce nevýhody s cieľom zvýšenia konkurenčného postavenia obce. Tento proces preto nemôže byť motivovaný iba vidinou získania dotácií. Úlohou miest, obcí, či mikroregiónov je strategický plán miestneho rozvoja nastaviť tak, aby na jeho základe bolo nielen možné čerpať finančné prostriedky zo zdrojov EÚ, ale zároveň mať realistickú stratégiu miestneho rozvoja založenú na miestnych podmienkach a potrebách.

1.1 Celkový prístup a podmienky spracovania PHSR

V súčasnosti chce Slovensko pokračovať v uskutočňovaní zmien vo vývoji spoločnosti na globálnej, národnej a miestnej úrovni hlavne z dôvodu neustáleho zhoršovania životného prostredia, vyčerpania nerastných surovín a prírodných energetických zdrojov. Z tohto dôvodu bola prijatá koncepcia uceleného súboru sociálnych, ekonomických a environmentálnych princípov na dosiahnutie trvalo udržateľného rozvoja, ktorý je chápaný ako „taký rozvoj, ktorý umožňuje uspokojovať potreby súčasnej generácie bez toho, aby ohrozil možnosti budúcich generácií uspokojovať ich potreby, kde ekonomický rast je prepojený na zabezpečenie kvality života a rovnakých príležitostí pre každého“.

Princípy regionálnej politiky – základné princípy sú definované:

- Partnerstvo* - všetci partneri sa majú aktívne podieľať na plánovaní a realizácii investícií, ako aj na všetkých ostatných projektoch (vláda, regionálne a miestne subjekty, podniky, zástupcovia univerzít, mimovládne organizácie a pod.).
- Subsidiarita* - rozhodovanie prebieha na najnižšej praktickej úrovni. Národné rozvojové dokumenty sú schvaľované Európskou komisiou v Bruseli, ale zostavované a spravované sú národnými a regionálnymi orgánmi príslušnej členskej krajiny EÚ.
- Programovanie* - všetky projekty musia zapadať do ucelenej niekoľťoročnej stratégie. EÚ kladie dôraz na komplexné posúdenie a riešenie problémových regiónov, a preto sú pre jednotlivé regióny spracovávané operačné programy, ktoré vyhodnocujú silné a slabé stránky regiónov a navrhujú spôsoby riešenia problémov.
- Doplňkovosť* - peniaze z fondov sú pridávané ku štátnemu rozpočtu, ale nenahrádzajú ho. Štátne výdavky musia zostať na rovnakej úrovni ako pred pridaním. Očakáva sa štátny príspevok na každý projekt. Na projekty bude EÚ prispievať maximálne 75 % z ich výšky.

Koncentrácia - fondy sa budú sústreďovať do najproblémovnejších regiónov a na realizáciu najdôležitejších opatrení. Cieľom nie je realizácia malých projektov, ktoré nemôžu zaručiť požadovaný rozvojový efekt.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mikroregiónu Chopok juh na roky 2015 – 2020, s výhľadom do roku 2025 bol vypracovaný za aktívnej spolupráce predstaviteľov a zástupcov jednotlivých obcí združených v mikroregióne, ako aj v spolupráci s obyvateľmi obcí mikroregiónu, a to dotazníkovou formou.

1.2 Legislatívne východiská

Vypracovanie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mikroregiónu Chopok juh sa riadilo a vychádzalo najmä z týchto základných právnych noriem a dokumentov záväzných v SR a EÚ:

- zákon NR SR č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona NR SR č. 309/2014 Z.z.;
- Metodická príručka na vypracovanie PHSR obce/obcí/VÚC, spracovaná Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR;
- Národná stratégia regionálneho rozvoja;
- zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov;
- zákon č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (cestný zákon);
- zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení;
- zákon č. 384/1997 Z.z. o divadelnej činnosti;
- zákon č. 61/2000 Z.z. o osvetovej činnosti;
- zákon č. 183/2000 Z.z. o knižniciach o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 27/1987 Zb. o štátnej pamiatkovej starostlivosti a o zmene a doplnení zákona č. 68/1997 Z. z. o Matici slovenskej;
- zákon č. 88/2001 Z.z. o sociálnej pomoci;
- zákon č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov
- zákon č. 193/2001 Z.z. o podpore na zriadenie priemyselných parkov a o doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov;
- zákon č. 223/2001 Z.z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov;
- zákon č. 478/2002 Z.z. o ochrane ovzdušia;
- zákon č. 302/2001 Z.z. o samospráve vyšších územných celkov;
- zákon č. 416/2001 Z.z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky;
- zákon č. 446/2001 Z.z. o majetku vyšších územných celkov;
- zákon č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu;
- zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny;
- zákon č. 596/2003 Z.z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov;
- zákon č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy;
- zákon č. 576/2004 Z.z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti;

- zákon č. 578/2004 Z.z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov;
- zákon č. 579/2004 Z.z. o záchrannej zdravotnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov;
- zákon č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov;
- zákon č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona č. 309/2014 Z.z.;
- zákon č. 28/2009 Z.z. o telesnej kultúre;
- zákon č. 184/2009 Z.z. o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov;
- zákon č. 206/2009 Z.z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov;
- zákon č. 513/2009 Z.z. o dráhach o zmene a doplnení niektorých zákonov;
- zákon č. 514/2009 Z.z. o doprave na dráhach;
- zákon č. 568/2009 Z.z. o celoživotnom vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov;
- zákon č. 91/2010 Z.z. o podpore cestovného ruchu ;
- zákon č. 56/2012 Z.z. o cestnej doprave.

1.3 Východiskové materiály medzinárodného, štátneho, regionálneho a miestneho charakteru:

- Stratégia Európa 2020;
- Spoločný strategický rámec EK na roky 2014 – 2020;
- Partnerská dohoda Slovenskej republiky a EÚ na programovacie obdobie 2014 – 2020;
- Program cezhraničnej spolupráce Slovensko – Maďarsko na roky 2007 – 2013;
- Program cezhraničnej spolupráce Slovensko – Rakúsko na roky 2007 – 2013;
- CENTROPE – Dokument o regionálnom rozvoji;
- CENTROPE – Podpora konkurencieschopného regionálneho rozvoja;
- CENTROPE – Stratégia ľudského kapitálu;
- CENTROPE – Stratégia v oblasti vedomostného regiónu;
- CENTROPE – Stratégia v oblasti priestorovej integrácie a Akčný plán 2013+;
- CENTROPE – Stratégia v oblasti kultúry a cestovného ruchu 2013+;
- Národný program reforiem, 2012;
- Stratégia rozvoja dopravy SR do roku 2020;
- Národná stratégia regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, 2010;
- Aktualizovaná Koncepcia územného rozvoja Slovenska, 2010;
- Stratégia rozvoja slovenskej spoločnosti, 2010;
- Stratégia deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb v SR, 2011;
- Koncepcia rozvoja miestnej a regionálnej kultúry;
- Modernizačný program 21;
- Konkurencieschopné regióny 21;
- Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja;
- Akčný plán trvalo udržateľného rozvoja v SR;

- Stratégia rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja;
- Územný plán VÚC Banskobystrického kraja;
- Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja na roky 2014 – 2020.

1.4 Základná charakteristika mikroregiónu Chopok juh

Tento krásny región pokrývajú lesy, hory s jedinečnou flórou a faunou. Nízke Tatry s Chopkom – dominanta regiónu, druhý najvyšší vrch Nízkych Tatier, pod ktorým ležia obce mikroregiónu Chopok juh: *Bystrá, Dolná Lehota, Horná Lehota, Jarabá, Jasenie, Mýto pod Ďumbierom, Nemecká, Podbrezová, Predajná a Ráztoka*.

Katastre jednotlivých obcí ležia v prevažnej miere v Národnom parku Nízke Tatry (NAPANT). V tejto oblasti sa nachádza aj Národná prírodná rezervácia Skalka a množstvo menších chránených biotopov.

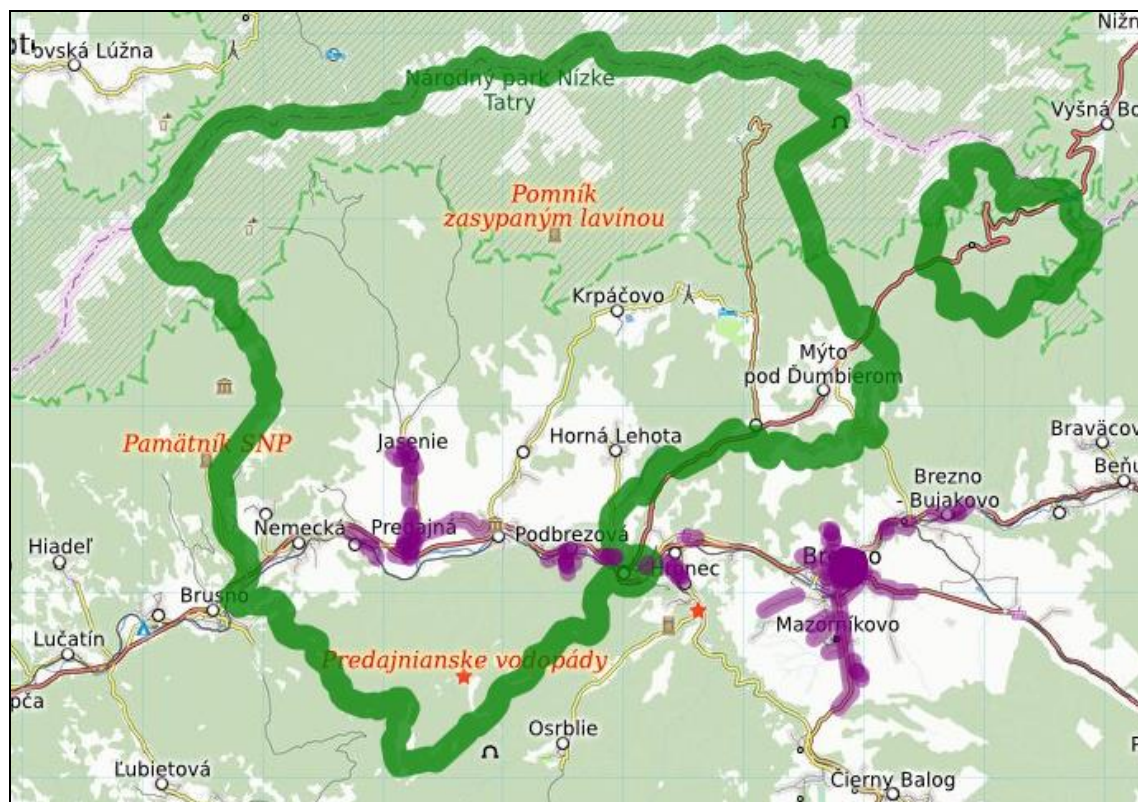
Mikroregión zo severu ohraničujú vrcholy Nízkych Tatier od Latiborskej hole cez Ďurkovú, Chabenec, Krížske sedlo, Dereše, Chopok, Ďumbier až po Čertovicu. Z južnej strany ohraničuje rieka Hron a z časti aj Slovenské rudohorie.

Dopravný prístup do mikroregiónu je vlakom z Banskej Bystrice alebo Brezna so zastávkami Nemecká, Dubová, Predajná, Lopej a Podbrezová. Autobusom alebo autom sa do obcí mikroregiónu z Banskej Bystrice a Brezna dostaneme štátnou cestou I/66 alebo z liptovskej strany sedlom Čertovice štátnou cestou I/72, ktorá vedie popri Bystrianske jaskyni a jaskyni Mŕtvych netopierov, splav Hrona, kúpaliská v Podbrezovej a na Táľoch, vodná nádrž na Krpáčove, ako aj Čiernohronska železnica. V zimných mesiacoch je tu možnosť využitia množstva lyžiarskych vlekov a svahov. Potoky a bystriny v jednotlivých dolinách mikroregiónu sú rajom pre rybárov, najmä kvôli pstruhom potočným alebo jedinečným pstruhom kamenáčom.

Celý mikroregión je svojimi prírodnými krásami a danosťami priam predurčený na turistiku, cestovný ruch, ako aj aktívny oddych. V katastri mikroregiónu sa nachádzajú štyri hlavné strediská cestovného ruchu – Chopok južná strana so Srdiečkom, Tále, Čertovica a Krpáčovo. Služby cestovného ruchu, vrátane ubytovacích možností poskytuje množstvo zariadení od veľkých hotelov, penziónov, chat až po ubytovanie v súkromí.

V ponuke aktívneho odpočinku je množstvo atraktívnych, v turistických mapách označených turistických chodníkov rôznej dĺžky a obtiažnosti, cyklotrasy Lopej, Dolná Lehota, Krpáčovo, Tále, Bystrá, Chvatimech, veľké 18 - jamkové golfové ihrisko na Táľoch. Z ďalších možností aktívneho vyžitia počas letnej sezóny je tu Bystrianska jaskyňa a jaskyňa Mŕtvych netopierov, splav Hrona, kúpaliská v Podbrezovej a na Táľoch, vodná nádrž na Krpáčove, ako aj Čiernohronska železnica. V zimných mesiacoch je tu možnosť využitia množstva lyžiarskych vlekov a svahov. Potoky a bystriny v jednotlivých dolinách mikroregiónu sú rajom pre rybárov, najmä kvôli pstruhom potočným alebo jedinečným pstruhom kamenáčom.

Návštevou mikroregiónu Chopok juh ľudia nielen zrelaxujú, ale spoznávajú krásy tohto kúta Slovenska, jeho historických a kultúrnych pamiatok, s možnosťou kvalitne si zašportovať alebo jednoducho oddýchnuť si.

Obr. č. 1 Lokalizácia obcí mikroregiónu Chopok juh – širšie vzťahy

Obr. č. 2 Lokalizácia obcí mikroregiónu Chopok juh – širšie vzťahy

ANALYTICKÁ ČASŤ

2. Ekonomické a sociálne východiská

2.1 Súčasná demografická situácia mikroregiónu Chopok juh

Banskobystrický samosprávny kraj (BBSK) patrí medzi územia s najhorším demografickým potenciálom, spolu s Nitrianskym krajom zaznamenáva najhoršiu vekovú skladbu obyvateľstva. Počtom 652 218 obyvateľov (11,99 % z celkového počtu obyvateľstva SR) a hustotou zaľudnenia 69,0 obyvateľov na km² patrí k najredšie obývaným krajom (Slovenská republika celkovo 110,80 obyvateľov na km²).

V tomto jave sú ale značné disproporcie v rámci jednotlivých okresov kraja. Najväčšia rómska populácia je práve v okrese Brezno.

Na území mikroregiónu Chopok juh s celkovou rozlohou 424,62 km² žije 10 523 obyvateľov z toho je 4 778 žien (35,33%). Hustota osídlenia predstavuje 25 obyvateľov na km². Najviac obyvateľov mikroregiónu (97 %) sa hlási k slovenskej národnosti, 2,8 % k rómskej národnosti a len 0,2 % uvádza inú národnosť, zväčša ukrajinskú a českú. Čisto slovenské osídlenie je len v obciach Bystrá a Jarabá.

Z hľadiska pôrodnosti percento Rómov neustále rastie a podľa miestnych údajov ani výsledky posledného sčítania obyvateľov z roku 2011 nezachytávajú objektívne počet rómskeho obyvateľstva, pretože mnohí Rómovia sa prihlásili k slovenskej národnosti.

Nezamestnanosť rómskej komunity je pritom vzhľadom na nízku vzdelanosť a kvalifikovanosť veľmi vysoká. Tieto trendy predstavujú hlavne pre uvedené obce riziká hlavne v sociálnej oblasti.

Z celkového počtu 5 932 ekonomicky aktívnych obyvateľov je nezamestnaných 699, čo predstavuje nezamestnanosť v mikroregióne Chopok juh 11,78 %.

Evidovaná nezamestnanosť je v celom BBSK dlhodobo najvyššia zo všetkých krajov SR a je vysoko nad priemerom SR i celej EÚ. K 31. decembru 2014 dosiahla úroveň, ktorá je stále viac o 33 %, ako je priemer SR.

U nezamestnaných prevládajú obyvatelia so základným vzdelaním, ich kvalifikačná úroveň je nízka. Dlhé roky je badateľný odliv vysokoškolsky vzdelaných ľudí mimo obcí mikroregiónu, a to zväčša natrvalo, v menšej miere dochádzajú za zamestnaním. V mikroregióne sa markantne prejavujú ukazovatele naznačené v Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja BBSK - pretrvávajúci pokles pôrodnosti, zvýšená migrácia, postupná prestárlosť obyvateľstva, ako aj postupný nárast rómskeho obyvateľstva.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNŮ CHOPOK JUH

<i>Demografia obcí mikroregiónu (k 31.12.2014)</i>										
Popis/obec	Bystrá	Dolná Lehota	Horná Lehota	Jarabá	Jasenie	Mýto pod Ďumbierom	Nemecká	Podbrezová	Predajná	Ráztoka
Počet obyvateľov	187	735	588	38	1 160	512	1 793	3 876	1 346	288
z toho:										
žien	84	293	245	14	501	208	913	1666	702	152
detí	15	124	83	4	167	30	297	606	250	41
slovenskej národnosti	187	698	539	38	1 160	507	1 789	3 870	1 322	284
rómskej národnosti	0	37	48	0	0	0	0	0	4	0
inej národnosti, akej	0	0	1 ukrajinská	0	1 česká	1 ukrajinská, 1 nemecká, 1 maďarská, 2 česká	1 ruská, 1 česká, 2 ukrajinská	6 česká	1 maďarská, 1 poľská, 4 rusínska, 11 česká	1 česká, 1 talianska, 1 škótska, 1 švajčiarska
Počet sobášov	2	2	2	0	4	0	4		8	1
Počet rozvodov	1	2	1	0	2	0	6		3	1
Počet živonarodených detí	2	8	7	0	7	2	23	33	5	5
chlapci	1	3	4	0	4	1	14		3	3
dievčatá	1	5	3	0	3	1	9		2	2
Počet zomretých	2	8	8	1	10	2	28	47	15	3
muži	2	3	6	1	3	1	13		10	3
ženy	0	5	2	0	7	1	15		5	0
Celkový	6	5	-1	-1	-3	0	-5	-14	-10	3

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

prírastok/úbytok obyvateľov										
muži	4	2	-2	0	1	0	1		-7	1
ženy	2	3	1	1	-4	0	-6		-3	2
Počet prist'ahovaných obyvateľov spolu	4	14	13	0	21	10	39	112	23	3
muži	3	6	7	0	10	6	15		11	1
ženy	1	8	6	0	11	6	24		12	2
Predproduktívny vek (0-14) spolu	14	100	87	4	166	53	244	472	176	42
Produktívny vek (15-60) ženy	41	185	152	10	324	109	474	1 125	370	80
Produktívny vek (15-65) muži	70	279	219	15	433	130	456	1 374	498	97
Poproduktívny vek ženy 60+	34	97	88	4	148	83	267	602	190	42
Poproduktívny vek muži 65+	22	50	34	3	63	52	101	301	81	20
Priemerný vek obyvateľov s trvalým pobytom spolu	49,8	40,8	40,9	42,0	60,0	46,0	43,0	40,6	37,7	41,7
muži	48,5	39,9	38,5	43,0	58,0	45,1	42,0		36,2	41,4
ženy	52,9	41,7	43,4	40,0	62,0	47,9	44,0		39,1	42,4

Tabuľka č. 1 Demografická situácia obcí mikroregiónu Chopok juh

Zdroj: Štatistický úrad SR a údaje obcí

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

<i>Vzdelanostná a zamestnanecká úroveň obcí mikroregiónu (k 31.12.2014)</i>										
Popis/obec	Bystrá	Dolná Lehota	Horná Lehota	Jarabá	Jasenie	Mýto pod Ďumbierom	Nemecká	Podbrezová	Predajná	Ráztoka
Obyvatelia bez vzdelania v %	0	2,0	0,5	0,5	0,52	0	0,1		0	0
Obyvatelia so základným vzdelaním v %	6,88	8,0	49,5	0,5	8,35	3,3	32,9		19,0	8,36
Obyvatelia s odborným učňovským vzdelaním v %	19,72	37,0	20,0	10,0	31,27	35,4	25,0		25,0	28,57
Obyvatelia s úplným stredoškolským vzdelaním v %	60,40	45,0	20,0	50,0	52,19	40,9	33,00		30,0	29,62
Obyvatelia s vysokoškolským vzdelaním v %	13,0	8,0	10,0	40,0	7,62	20,25	9,0		5,0	9,41
Počet ekonomicky aktívnych	94	437	300	35	620	239	1 155	2 199	671	182
z toho žien	38	197	180	17	299	120	558	1 066	309	91
z toho mužov	56	240	120	18	321	119	597	1 133	362	91
Počet nezamestnaných	6	57	24	1	33	24	132	300	106	16
z toho žien	3	29	14	0	24	10	58	176	60	7
z toho mužov	3	28	10	1	9	14	74	124	46	9
z toho rómskej národnosti	0	28	5	0	0	0	80	0	3	0

Tabuľka č. 2 Vzdelanostná a zamestnanecká úroveň obcí mikroregiónu Chopok juh

2.2 Súčasná vzdelanostná a zamestnanecká štruktúra obyvateľov mikroregiónu Chopok juh

Podľa vzdelanostnej štruktúry obyvateľov jednotlivých obcí mikroregiónu Chopok juh možno konštatovať, že v obciach prevažujú osoby s úplným stredoškolským vzdelaním (40%), nasledujú obyvatelia s odborným učňovským vzdelaním (28%), s vysokoškolským vzdelaním (19%) a so základným vzdelaním (11%). V obciach je v súčasnosti len malý počet občanov bez vzdelania.

Celkový počet aktívne pracujúcich obyvateľov mikroregiónu sa v súčasnosti pohybuje na úrovni 5 223 osôb. Z tohto počtu osôb dochádza do zamestnania mimo svojich obcí mikroregiónu 63 % obyvateľov, čo predstavuje dennú dochádzku z jednotlivých obcí najmä do Podbrezovej, Brezna a Banskej Bystrice. Dominantnými zamestnaneckými odvetviami obyvateľov obcí sú najmä odvetvia obchodu, služieb a poľnohospodárstva. Ekonomický potenciál jednotlivých obcí tvoria predovšetkým FO – živnostníci (malé prevádzky) a poľnohospodárska výroba.

V rámci obcí mikroregiónu je aktívne zamestnaných 5 932 osôb. Miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Brezno sa v súčasnosti pohybuje medzi 15 – 20 %. Miera nezamestnanosti v mikroregióne Chopok juh sa pohybuje na úrovni 11,95 %, čo predstavuje nižšie percento ako je miera nezamestnanosti v celom okrese Brezno.

Najviac nezamestnaných je z odvetvia obchodu a služieb, zo sféry verejnej správy, obrany a poisťovníctva. Pritom 379 nezamestnaných je evidovaných v oblasti poľnohospodárstva a lesníctva, s nižším vzdelaním a 92 uchádzačov je s vysokoškolským vzdelaním.

Oproti tomu zamestnaneckú štruktúru ekonomicky aktívneho obyvateľstva v obciach mikroregiónu Chopok juh silne ovplyvňuje hospodárska a priemyselná štruktúra obce Podbrezová a miest Brezno a Banská Bystrica.

Z hľadiska vývoja štruktúry pracujúcich v hospodárstve klesá počet pracujúcich v poľnohospodárstve a priemysle, pričom postupne narastá počet zamestnancov v službách.

2.3 Rozloha a urbanizácia

Obce mikroregiónu Chopok juh obhospodarujú celkom 30 374 ha pôdy rôzneho druhu. Na tejto rozlohe žije celkom 13 523 obyvateľov, čo predstavuje hustotu 32 obyvateľa na km², pričom sú výrazné rozdiely, keď v Jarabej je hustota osídlenia 2,5 obyvateľa na km² a v Podbrezovej 209 obyvateľov na km².

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

<i>Rozloha a urbanizácia obcí mikroregiónu</i>										
Popis/obec	Bystrá	Dolná Lehota	Horná Lehota	Jarabá	Jasenie	Mýto pod Ďumbierom	Nemecká	Podbrezová	Predajná	Ráztoka
Extravilán v km ²	15,64	55,4	40,8	15,38	85,6	9,98	152,2	18,56	23,2	7,86
Intravilán v km ²	0,23	0	5,05	0,11	0,6	0,41	85,3		0,81	0,21
Obecný úrad	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno
V samostatnom objekte	áno	áno	áno	áno	častočne	áno	áno	áno	áno	áno
Prístup na internet	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno
Spoločný úrad, aký	Stavebný úrad Beňuš	Stavebný úrad Beňuš	Stavebný úrad Beňuš, Spoločný stavebný úrad Brezno	Stavebný úrad Beňuš	Stavebný úrad Beňuš, Spoločný stavebný úrad Brezno, Spoločný úrad pre soc. veci Valaská	Stavebný úrad Beňuš, Spoločný úrad pre sociálne veci Valaská	Stavebný úrad Beňuš, Spoločný stavebný úrad Brezno	Stavebný úrad Beňuš, Spoločný stavebný úrad Brezno	Stavebný úrad Beňuš, Spoločný stavebný úrad Brezno, Spoločný úrad pre soc. veci Valaská	Stavebný úrad Beňuš, Spoločný stavebný úrad Brezno

Tabuľka č. 3 Rozloha a urbanizácia mikroregiónu Chopok juh

2.4 Infraštruktúra a občianska vybavenosť mikroregiónu Chopok juh

Plyn/plynofikácia:

Celkom 5 obcí mikroregiónu (Dolná Lehota, Jasenie, Nemecká, Podbrezová, Predajná) má zabezpečenú rozvodnú sieť plynu, no aj tu sa prejavujú tendencie k návratu na vykurovanie pevnými palivami. Ostatné obce mikroregiónu nie sú plynofikované.

Pitná voda, kanalizácia, ČOV:

V okrese Brezno je z verejných vodovodov zásobovaných 97,47 % obyvateľov okresu. Verejné vodovody sú vybudované v každej obci mikroregiónu Chopok juh. Využívajú sa podzemné zdroje vody.

Úpravne vody na znižovanie obsahu arzénu v pitnej vode sú v prevádzke pre skupinový vodovod Jasenie – Predajná – Nemecká a pre vodovod v obci Podbrezová. Dezinfekcia pitnej vody je zabezpečovaná vo všetkých verejných vodovodoch prevažne tekutým chlór, resp. chlórnanom sodným. Plyný chlór sa využíva na dezinfekciu vo verejných vodovodoch Brezno – Trangoška, Brezno – Bystrá – Valaská – Podbrezová. Postupný prechod z plynného chlór na chlórdioxid sa realizuje na úpravni vody pre skupinový vodovod Jasenie – Predajná – Nemecká. V okrese Brezno neustále pretrvávajú nedostatky v kvalite vody niektorých verejných vodovodov v chemických ukazovateľoch. V roku 2007 bola daná do prevádzky úpravná voda pre skupinový vodovod Jasenie – Predajná – Nemecká, ktorá svojou technológiou znižuje obsah arzénu v pitnej vode. Z dôvodu porúch na prírodných a rozvodných vodovodných potrubíach v jednotlivých spotrebiskách verejného vodovodu a následných únikov vody kapacita úpravne 14 l/s nestačí pokryť potreby spotrebiteľov, preto je upravená voda miešaná s neupravenou vodou. Tým dochádza na jednotlivých spotrebiskách naďalej k prekračovaniu medznej hodnoty arzénu v pitnej vode.

Z chemických ukazovateľov, ktoré môžu nepriaznivo ovplyvniť senzorickú kvalitu pitnej vody sú zisťované nadlimitné koncentrácie železa v obci Jarabá.

V obciach mikroregiónu je situácia v pripojení na verejný vodovod dobrá, všetky obce mikroregiónu sú zásobované pitnou vodou z kompletne dobudovaných obecných vodovodov.

Kanalizačnú sieť majú aspoň čiastočne vybudovanú vo väčšine obcí mikroregiónu (Bystrá, Dolná Lehota, Horná Lehota, Nemecká, Podbrezovej, Predajná, Ráztoka). Vybudovanie kanalizácie v Dolnej Lehote spôsobilo dlhodobé finančné problémy a hospodárenie sa dostalo do v červených čísiel, čo obci znemožňovalo uchádzať sa o čerpanie finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ. Najviac prípojok kanalizačnej siete má obec Nemecká, a to 193.

Elektrina/verejné osvetlenie:

Všetky objekty v jednotlivých obciach mikroregiónu sú napojené na elektrickú energetickú sieť. Sekundárne rozvody sú prevažne riešené vzdušnými vedeniami. Celkový inštalovaný príkon je možné zvýšiť nahradením stožiarových TS výkonnejšími TS kioskového typu s vyšším výkonom, prípadne alternatívnymi zdrojmi.

Jednotlivé obce majú zabezpečené verejné osvetlenie svojich obcí, niektoré (Mýto pod Ďumbierom, Predajná) plánujú ich rekonštrukciu, rozšírenie, resp. modernizáciu, a to z finančných zdrojov EÚ.

Telekomunikácie:

V obciach Horná Lehota, Jasenie, Mýto pod Ďumbierom, Nemecká, Podbrezová, Predajná) sa nachádzajú miestne pobočky Slovenskej pošty, a.s. V obciach Mýto pod Ďumbierom a Jasenie zároveň fungujú poštomaty. Obyvatelia obcí Bystrá a Ráztoka využívajú služby pojazdnej pošty.

Vo väčšine obcí mikroregiónu môžu obyvatelia obcí využívať služby všetkých troch mobilných operátorov (T-com, Orange, O2). Obce Jarabá a Ráztoka majú k dispozícii služby len dvoch operátorov (T-com a Orange),

Pripojenie na internet vo všetkých obciach mikroregiónu je dobré, zabezpečené je prostredníctvom verejných poskytovateľov internetových služieb.

V rámci pokrytia oblasti mikroregiónu Chopok juh káblovou televíziou, len obce Bystrá, Mýto pod Ďumbierom a Ráztoka majú toto pokrytie zabezpečené.

Bankové služby:

V šiestich obciach mikroregiónu (Horná Lehota, Jasenie, Mýto pod Ďumbierom, Nemecká, Podbrezová a Predajná) majú svoje pobočky banky (Poštová banka a Slovenská sporiteľňa), avšak len v Podbrezovej sa nachádza bankomat. V obciach Jasenie a Mýto pod Ďumbierom sa nachádza poštomat.

Komunikácie:

Obce mikroregiónu majú v správe celkom 90,7 km obecných komunikácií, z ktorých v súčasnosti je len 18,45 km zrekonštruovaných a 58,05 km je bezprašných. Súčasný stav väčšiny komunikácií v správe obcí vyžadujú rozsiahlu rekonštrukciu.

Dĺžka vybudovaných miestnych chodníkov v obciach mikroregiónu predstavuje spolu 10,9 km, z ktorých je 3,75 km v súčasnosti už zrekonštruovaná. Súčasný stav väčšiny už vybudovaných chodníkov je v zlom, resp. v technicky nevyhovujúcom stave a vyžadujú rekonštrukciu.

Verejná zeleň vo všetkých obciach mikroregiónu Chopok juh spolu predstavuje plochu 22,02 ha.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

<i>Infraštruktúra a občianska vybavenosť obcí mikroregiónu</i>										
Popis/obec	Bystrá	Dolná Lehota	Horná Lehota	Jarabá	Jasenie	Mýto pod Ďumbierom	Nemecká	Podbrezová	Predajná	Ráztoka
Verejný vodovod	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno
Plynofikácia	nie	áno	nie	nie	áno	nie	áno	áno	áno	nie
Kanalizácia v %	80	66,6	75,0	nie	nie	nie	60,0	áno	41,4	33,3
Počet prípojok kanalizačnej siete	80	56		0	0	0	193	181	18	28
Elektrická energia/verejné osvetlenie	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno
Dĺžka miestnych komunikácií v km	2,5	5,6	5,0	1,5	8,0	7,0	22	26,7	7,8	4,6
z toho zrekonštruované	0,35	0	1,5	0,5	0	3,0	2,0	11,1	0	0
z toho bezprašné	0,35	1,7	3,5	1,3	8,0	3,0	20,0	15,6	0	4,6
Dĺžka miestnych chodníkov v km	1,5	0	0	0	0	0,30	0	6,8	1,5	0,8
z toho zrekonštruované	1,5	0	0	0	0	0,15	0	2,1	0	0
Verejná zeleň - ha	2,2	1,6	0,2	0,0	2,6	3,0	9,0	1,02	1,3	1,1
Pokrytie internetom	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno
Mobilné siete	T-com, O2, Orange	T-com, O2, Orange	T-com, O2, Orange	T-com, Orange	T-com, O2, Orange	T-com, O2, Orange	T-com, O2, Orange	T-com, O2, Orange	T-com, O2, Orange	T-com, Orange
Pokrytie káblovou TV	áno	nie	nie	nie	nie	áno	nie	áno	áno	áno
Pošta	nie	nie	áno	nie	áno + poštomat	áno + poštomat	áno	áno	áno	nie
Banka	nie	nie	nie	nie	áno	nie	nie	áno	nie	nie
Bankomat	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie	áno	nie	nie
Obecná polícia	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie		nie	nie

Tabuľka č. 4 Infraštruktúra a občianska vybavenosť obcí mikroregiónu

2.5 Domový a bytový fond v mikroregióne Chopok juh

V obciach mikroregiónu Chopok juh bolo k 31. decembru roku 2014 celkovo 3 386 domov, z toho trvale obývaných bolo 2 175 domov a 317 bolo neobývaných. Na rekreačné účely možno využívať 714 domov, pričom 17 z nich je možné aj prenajať.

Podľa vývoja v posledných rokoch stúpa počet domov, ktoré sa v obciach nevyužívajú na trvalé bývanie. Tento trend je celkom prirodzený, pretože niektoré obce mikroregiónu sa dlhodobo etablujú ako turistické obce, kde rastie počet rekreačných chalúp a chát.

V obciach mikroregiónu Chopok juh sa nachádza spolu 1 995,5 bytov.

V jednotlivých obciach mikroregiónu sa väčšia individuálna výstavba rodinných domov v súčasnosti nerealizuje. Obec Ráztoka plánuje do budúcnosti vybudovať všetky inžinierske siete na podporu rozvoja bytovej výstavby v obci.

Do majetku jednotlivých obcí mikroregiónu Chopok juh v súčasnosti patrí spolu 70 stavebných objektov. Zväčša ide o budovy materských a základných škôl, budovy obecných úradov, či budovy kultúrnych domov.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

<i>Domový a bytový fond obcí mikroregiónu (k 31.12.2014)</i>										
Popis/obec	Bystrá	Dolná Lehota	Horná Lehota	Jarabá	Jasenie	Mýto pod Ďumbierom	Nemecká	Podbrezová	Predajná	Ráztoka
Domový a bytový fond spolu	126	322	488	185	525	360	1 267	1 517	472	119
Domy spolu	124	304	382	185	503	350	568	482	373	115
z toho trvale obývané	55	203	159	16	311	202	461	414	255	99
neobývané	2	71	14	0	27	18	17	68	99	1
využívané na rekreáciu	60	48	204	169	37	130	7	0	19	40
z toho aj na prenájom	3	0	4	5	0	5	0	0	0	0
Byty spolu	2,5	18	106	0	22	10	699	1 035	99	4
Počet objektov v majetku obce	5	8	6	2	11	8	10	11	5	4

Tabuľka č. 5 Domový a bytový fond obcí mikroregiónu Chopok juh

2.6 Zaujímavosti obcí mikroregiónu Chopok juh

Všetky obce mikroregiónu Chopok juh paria do Národného parku Nízke Tatry (NAPANT), obce Bystrá, Mýto pod Ďumbierom a Ráztoka dokonca patria do 2. stupňa ochrany. Obec Nemecká zároveň spadá aj do oblasti Slovenského Rudohoria.

Obce Dolná Lehota a Jasenie zároveň patria do Národnej prírodnej rezervácie Skalka.

V katastri obce Horná Lehota je prírodná pamiatka kopec Hrádok, na ktorom sa našli vykopávky trilobitov. Tieto sú v súčasnosti vystavené v Pamätnej izbe Sama Chalupku, nachádzajúcej sa priamo v obci.

Na území obce Jarabá sú 3 pramene minerálnych vôd – Jasienok, Bachláč a Kumštová.

Kataster obce Jasenie patrí aj do prírodnej rezervácie Pod Latiborskou hoľou, ako aj do chráneného krajinného vtáčieho územia Nízke Tatry.

Obec Predajná spadá do prírodnej rezervácie Predajnianska slatina a do chráneného areálu Mitrová. Zároveň na území Predajnej sa nachádza prírodná pamiatka Jajkovská suť a prírodný výtvor Predajnianske vodopády a technická pamiatka Kelemenov tunel.

Vo viacerých obciach mikroregiónu sa nachádzajú zimné strediská cestovného ruchu, vybudované cyklotrasy a kvalitné podmienky pre letnú turistiku a aktívny odpočinok.

Bystrá:

- ❖ v blízkosti obce (kataster obce Valaská) sa nachádza kvapľová jaskyňa Bystrá, patrí medzi typické puklinové jaskyne, nachádza sa v nej liečebňa, v ktorej sa liečia choroby horných a dolných dýchacích ciest – speleoterapia;
- ❖ v blízkosti obce je vybudované prvé 18 - jamkové profesionálne golfové ihrisko na Slovensku "GRAY BEAR" na Tálloch;
- ❖ vyhľadávané lyžiarske areály.

Dolná Lehota:

- ❖ v katastri obce sa nachádza bývalá partizánska nemocnica, ako aj lyžiarsky areál na Krpáčove;
- ❖ Pamätník II. Čs. paradesantnej brigády v Črnmom na Krpáčove;
- ❖ Kaplnka najsvätejšej trojice pri cintoríne;
- ❖ Pamätník baníkov sv. Barborka;
- ❖ Kostol Jána Krstiteľa s malbami od J. Hanulu;
- ❖ Evanjelická zvonica z roku 1818;
- ❖ Mohyla obetiam lavíny v Kulichovej doline – v roku 1956 zasypala 16 lesných robotníkov;
- ❖ Pamätník Antonovi Anderlemu – významnému slovenskému bábkarovi;
- ❖ Vajskovská dolina, ktorú uzatvárajú Kotliská s Vajskovskými vodopádmi;
- ❖ Náučný chodník Medveďou cestičkou.

Horná Lehota:

- ❖ najväčšia archeologická lokalita v regióne - Hrádok pri Hornej Lehote (nálezisko trilobitov z čias Keltov);
- ❖ v katastri obce sú vyhľadávané lyžiarske areály, ako aj umelá vodná nádrž na Krpáčove;

- ❖ v blízkosti obce je vybudované prvé 18 - jamkové profesionálne golfové ihrisko na Slovensku "GRAY BEAR" na Táľoch.

Jarabá:

- ❖ v katastri obce je Pomník padlým v SNP;
- ❖ v obci sa nachádza ľudová architektúra - drevené zrubové domy.

Jasenie:

- ❖ obec je bývalá banská osada, ťažili sa tu vzácne kovy;
- ❖ od začiatku 19. storočia - spracovanie surového železa z vysokých pecí z Hronca a Pohronskej Polhory – Michalovej;
- ❖ pozoruhodné energetické technické dielo - vodná elektráreň pod návrším Rígel z roku 1923 - 1925, patriace Železiarňam Podbrezová, a.s. Jej činnosť je založená na využívaní vôd Jasenianskeho potoka a jeho prítokov, privádzaných tunelovými náhonmi do nádrží nad elektrárnou;
- ❖ v Lomnistej doline na úpätí Chabenca sa nachádza pamätné miesto protifašistického odboja v rokoch 1944 - 1945 (sídlil tu Hlavný štáb partizánskeho hnutia generála Asmolovova), zomrel tu Ján Šverma.

Mýto pod Ďumbierom:

- ❖ veľké zimné stredisko SKI - centrum Mýto pod Ďumbierom - organizuje podujatia v zjazdovom lyžovaní;
- ❖ v obci sa nachádza ľudová architektúra - drevené zrubové domy;
- ❖ Evanjelický kostol a.v., Kováčska vyhňa z roku 1920, škola, fara – kultúrne pamiatky;
- ❖ Kaplnka Sedembolestnej Panny Márie z roku 1946.

Nemecká:

- ❖ v katastri obce sa nachádza známy Pamätník protifašistického odboja - pamätná izba a torzo pece (vápenky), v ktorej bolo upálených 900 ľudí;
- ❖ obec založili nemeckí kolonisti, ktorí tu hľadali rudné ložiská;
- ❖ nachádza sa tu archeologická lokalita Hradisko;
- ❖ v rokoch 1888 -1889 tu pôsobil ako kaplán Jozef Murgaš;
- ❖ na území obce sa nachádza technická pamiatka - vodná elektráreň.

Podbrezová:

- ❖ železiarske tradície obce dokladá Hutnícke múzeum v obci;
- ❖ v časti Lopej je pamiatkovo cenný rímsko-katolícky kostol sv. Juraja z roku 1650 s oltárnym obrazom od slovenského vynálezcu bezdrôtovej rádiotelegrafie Jozefa Murgaša, ktorý bol aj výtvarným umelcom;
- ❖ sú tu pozostatky stavieb a zariadení svedčiace o pôvodnej železiarskej činnosti obce;
- ❖ chránená technická pamiatka na Chvatimechu – železničný most úzkokolejnej Čiernohronskej železnice nad sútokom dvoch Hronov.

Predajná:

- ❖ v blízkosti obce sa nachádza nesprístupnená jaskyňa s nálezmi starých popolníc a rímskych mincí;
- ❖ v obci sa nachádza národná kultúrna pamiatka Vodný mlyn;
- ❖ na území obce je technická pamiatka Kelemenov tunel;
- ❖ na kopci Hrádok je vybudovaná Kalvária so 14 zastaveniami krížovej cesty;
- ❖ Bežecký areál na letný i zimný biatlon;
- ❖ Pomník padlým v 1. sv. vojne a pamätná tabuľa k 30. výročiu SNP.

Ráztoka:

- ❖ obec sa nachádza v krasovej oblasti;
- ❖ v obci je Rímsko – katolícky kostol zasvätený sviatku Navštívenia Panny Márie z roku 1840 a kaplnka Sedembolestnej Panny Márie z roku 1942.

EKONOMIKA

3. Odvetvia výroby a služieb

3.1 Priemysel a služby

3.1.1 Podnikateľské subjekty a ich štruktúra

Ekonomický potenciál mikroregiónu Chopok juh na území okresu Brezno v rámci Banskobystrického kraja tvorí v prvom rade priemyselná výroba a bohaté zásoby drevnej hmoty.

Dominantné postavenie v rámci priemyselnej výroby tvorí hutnícky priemysel. Najvyššia zamestnanosť, ako aj tržby z predaja sa dosahujú práve v *hutníckom priemysle*, reprezentovanom akciovou spoločnosťou Železiarne Podbrezová, s výrobou bezšvíkových rúr valcovaných za tepla a ťahaných za studena, ako aj zvarovaných rúr veľkých priemerov, rúrových polotovarov, tvaroviek a plynule odlievaných blokov určených takmer všetkým priemyselným odvetviam. Ročná výroba spoločnosti je 160 000 ton oceľových bezšvíkových rúr, čím sa spoločnosť radí k popredným výrobcom oceľových rúr v Európe. Pod značkou ŽP Group sú združené výrobné závody v Slovenskej, Českej republike a Španielsku. Materská spoločnosť v Podbrezovej v súčasnosti zamestnáva cca 3 500 pracovníkov. Ročná produkcia železiarní je 300 kt výrobkov. Z hľadiska úrovne technologických zariadení a kvality výrobkov dosahuje stav porovnateľný s hutníctvom vo vyspelých krajinách EÚ, o čom svedčí v poslednom období realizovaný predaj na vývoz cez 70 % z celkového predaja (takmer do 50-tich krajín sveta). Železiarne Podbrezová, a.s. predstavuje firmu, ktorej sa darí úspešne prekonávať problémy súčasnej doby.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja BBSK konštatuje, že „*taktiež sú tu okresy, kde priemyselná základňa je málo diverzifikovaná*“ a k nim zaraďuje o.i. aj okres Brezno, čo v zásade platí aj pre mikroregión Chopok juh.

Popri zániku mnohých nosných podnikov, ktoré boli tradičným zamestnávateľom obyvateľov mikroregiónu Chopok juh (najmä Petrochema Dubová, a.s.) je to však len čiastočne uspokojivé, najmä, keď ďalej je objektívne konštatované, že „*drevárske podniky hlavne na Dolehroní i Horehroní sa dostali do veľmi zlej ekonomickej situácie*“.

Ďalší rozvoj drevárskej výroby v tomto mikroregióne má však perspektívy, pretože „*aj napriek predchádzajúcemu konštatovaniu, drevospracujúci priemysel má v kraji dobré podmienky na rozvoj – od vedecko-technickej základne na Technickej univerzite vo Zvolene, cez tradíciu tejto výroby, až po dostatok drevnej hmoty*“. Okres Brezno má pritom v rámci samosprávneho kraja najvyššiu lesnatosť, ktorá predstavuje až 68,4% celkovej plochy. Okrem toho je možné do budúcnosti uvažovať s podporou drobnej výroby, založenej na ekologicky neškodných výrobných postupoch a obnove, či revitalizácii tradičných remeselných zručností najmä v oblasti drevovýroby, predmetov z kovov, kože a iných tradičných materiálov.

Z hľadiska ďalšieho napredovania mikroregiónu, tak ako je naznačené aj v iných častiach tohto dokumentu, nie je priemysel v jeho predchádzajúcej podobe tým najvhodnejším spôsobom rozvoja. Pretože priemyselné rozvojové programy sú výrazne limitované dodržiavaním ochranných opatrení, je potrebné hľadať také priemyselné prevádzky, ktoré nebudú zaťažovať životné prostredie. Sú to hlavne prevádzky na spracovanie drevnej hmoty, ktorej je dostatok a prevádzky zaoberajúce sa modernými technológiami. V tomto prípade

však bude potrebné postupne meniť vzdelanostnú štruktúru obyvateľstva. Tak ako už bolo naznačené, jedným z možných východísk je aj oživenie tradičných výrobných postupov a techník, ktoré sa môžu na trhu etablovať v súvislosti s predpokladaným rozvojom cestovného ruchu, hlavne agroturistiky. Najviac pracovných miest by sa však v budúcich rokoch malo vytvoriť hlavne v oblasti služieb.

V jednotlivých obciach mikroregiónu Chopok juh vykonávajú svoju podnikateľskú činnosť viaceré právnické a fyzické osoby v menšom rozsahu (drobné prevádzky). Zabezpečujú v súčasnosti priemyselnú výrobnú činnosť v rámci malého a stredného podnikania. Pôsobia v drevospracujúcom priemysle, čiastočne v kovovýrobe a keramickom priemysle (v kategórii fyzické osoby, resp. živnostníci a slobodné povolania) v lokalitách jednotlivých obcí mikroregiónu.

Dominantné postavenie týchto hospodárskych činností zastupujú predovšetkým stavebné činnosti, drevovýroba/stolárstva, pilčičstvo a autodoprava.

Je potrebné uviesť, že sektor malého a stredného podnikania predstavuje významnú súčasť trhových ekonomík. Významne sa podieľa na tvorbe HDP, zabezpečení zamestnanosti a príjmom do štátneho rozpočtu z daní. Kvantitatívny podiel MSP v slovenskej ekonomike je porovnateľný s vyspelými krajinami, keď malé a stredné podniky tvoria v SR 99 % z celkového počtu podnikov.

Z celkového počtu živnostníkov bolo najviac registrovaných v obchode, v priemyselnej výrobe a v stavebníctve. Limitujúcim faktorom rozvoja malého a stredného podnikania je nedostatok investičného kapitálu na nákup nových technológií, inovačné aktivity a zvyšovanie kvality výrobkov, znížený prístup k priemyselným informáciám, nižšia úroveň marketingu a z finančného hľadiska nedostatočné možnosti na vzdelávanie.

Dôležitým faktorom rozvoja malého a stredného podnikania je vytváranie vhodného podnikateľského prostredia, čo predpokladá zjednodušenie a sprehľadnenie legislatívy, zníženie administratívneho a daňového zaťaženia a zlepšenie prístupu ku kapitálu.

Z analýzy priemyselných odvetví v mikroregióne vyplynulo, že okrem tradičných odvetví ako je najmä hutnícky priemysel má predpoklady rozvoja aj ďalšie odvetvie.

Vzhľadom na kvalitu, tradíciu a dostatočný objem drevnej hmoty má rozvojový potenciál hlavne drevospracujúci priemysel. Zvýšením výroby sa zvýši produkcia drevárskeho a nábytkárskeho priemyslu a zamestnanosť. Uvedené odvetvie môže byť prioritou rozvoja v ďalšom období, aj keď podľa analýzy drevospracujúci priemysel vykazuje v posledných rokoch stagnáciu v ukazovateli tržieb a produktivity práce a klesajúcu tendenciu zamestnanosti. Avšak vzhľadom na vedecko-technologickú základňu na TU vo Zvolene, tradíciu tejto výroby v celom regióne kraja až po dostatok kvalitnej suroviny, využitia potencionálnych kapacít (napr. získaním sanáciou likvidovaných Rudných baní v lokalitách obcí Podbrezová a Dolná Lehota) a formou prípravy a realizácie priemyselného parku alebo priemyselnej zóny by sa mohlo pomôcť rozvoju priemyselnej výroby a zamestnanosti v mikroregióne. Prvým krokom na zvýšenie konkurencieschopnosti mikroregiónu by malo byť presmerovanie výrobných faktorov (investičného kapitálu, pracovných síl, technológií) do navrhovaného priemyselného parku, resp. priemyselnej zóny.

Nižšia konkurenčná schopnosť slovenskej priemyselnej produkcie súvisí so stavom inovačného potenciálu ekonomiky a špecificky priemyslu. Absolútne nedocenené je v súčasnosti v SR predovšetkým financovanie výskumu a vývoja. Objem výdavkov na výskum a vývoj vo vzťahu k HDP dosahuje v SR iba 30 % úroveň vo vyspelých krajinách EÚ.

Kľúčoví výrobcovia v slovenskom priemysle dosahujú porovnateľnú technologickú a technickú úroveň s vyspelou konkurenciou. Rozhodujúca časť subjektov priemyslu (najmä malého a stredného podnikania) však v úrovni techniky a technológie za vyspelými štátmi zaostáva.

Táto skutočnosť má potom svoj odraz i v celkovej nižšej kvalitatívnej úrovne produkcie slovenského priemyslu za vyspelým svetom s dopadom na konkurenčnú schopnosť.

Výskum a vývoj predstavuje jeden z hlavných faktorov podmieňujúci konkurencieschopnosť priemyslu. V minulosti došlo v SR a aj v regióne kraja k významnému kapacitnému aj technickému oslabeniu priemyselnej výskumnej základne a prakticky k úplnému zániku podnikového výskumu. Na konkrétne podniky štát vynakladal len 40 % zo všetkých prostriedkov na vedu a techniku a 60 % formou inštitucionálnou pre rozpočtové a príspevkové organizácie. V celej Európe boli však trendy opačné.

Vzhľadom na to, že výskumno-vývojová základňa v banskobystrickom kraji sa v podstate pretransformovala na niekoľko malých súkromných firiem a veľké výskumné ústavy sa pretransformovali skôr na výrobné firmy, narastá úloha a význam spolupráce v tejto oblasti s technickými univerzitami.

Stav v oblasti výskumu a vývoja a ekonomické faktory zásadným spôsobom ovplyvňujú aj postup zavádzania inovácií v slovenskej ekonomike. Podstatnú časť výdavkov na inovácie realizujú veľké podniky (skoro 84 % z objemu celkových výdavkov). Táto skutočnosť je ovplyvňovaná aj tým, že priemysel nedokázal identifikovať inovačný potenciál a považoval (a mnohokrát stále považuje) činnosť vedecko-výskumnej základne za nepotrebnú a dáva prednosť riešeniu procesu inovácie prostredníctvom nákupu hotovej technológie resp. technologického postupu. Najväčším komponentom inovácií sú v SR investície (až 33%). Ich rozhodujúca časť sa však uskutočňuje na báze hotových technologických a technických riešení, komplexne prevzatých od špičkových zahraničných firiem. Výdavky na vnútorný výskum a vývoj dosahujú v SR iba 18 % výdavkov na inovácie z celkových tržieb (v EÚ až 53 %).

Znižovanie energetickej náročnosti slovenskej ekonomiky a v jej rámci najmä priemyslu prostredníctvom efektívnejšieho využívania energie prispieva k zvyšovaniu konkurencieschopnosti priemyslu, ale aj k napĺňovaniu požiadaviek novej environmentálnej a energetickej legislatívy. Naplnenie požiadaviek je spojené najmä s obnovou existujúcich výrobných zariadení progresívnymi technológiami s minimálnou energetickou a surovinovou náročnosťou a s dosahovaním efektívnosti od ťažby, úprav a spracovania energetických a surovinových zdrojov pri samotnej výrobe energie, jej premenách, distribúcií až po jej konečné užitie. Prínosy sa prejavujú v znížení spotreby primárnych palív, v znížení nákladov na výrobu energie, vo zvýšení rozsahu podporných služieb, v znížení nepriaznivých environmentálnych dopadov pri výrobe energie a zvýšení prevádzkovej flexibility. Potenciál úspor energie sa týka hlavne úspor v technologických procesoch, v riadení tokov energie a v znížení tepelných strát budov.

Oblasť služieb (mimo ubytovacích kapacít) je orientovaná do drobných prevádzok. Prevládajú pohostinstvá a malé predajné jednotky. Je však možné uviesť, že obyvatelia mikroregiónu Chopok juh majú k dispozícii pomerne široký sortiment služieb, dostupných buď priamo v príslušnej obci alebo v obciach v jej blízkosti. Ide napr. o obchody, pošty, kaderníctva, autoservisy, autodopravcov a pod. Možno konštatovať, že väčšina súčasných prevádzok v oblasti služieb je zameraná na uspokojovanie potrieb miestnych obyvateľov. Z tohto tvrdenia sa samozrejme vymykajú zariadenia služieb, ktoré sú zamerané výlučne na cestovný ruch, a o ktorých je podrobnejšie popísané v nasledujúcich častiach tohto rozvojového dokumentu.

Z hľadiska budúcnosti je potrebné zvýšiť počet pracovných miest v oblasti služieb v smere rozšírenia ich ponuky jednak pre obyvateľov obcí, ale tiež pre návštevníkov mikroregiónu. Jeho ďalší rozvoj tiež závisí na prehĺbení spolupráce medzi jednotlivými obcami, od využitia územia tvoreného extravilánmi obcí ako celku a komplexnou ponukou služieb, najmä v smere očakávaného rozvoja cestovného ruchu.

Okrem obcí Jasenie (Poštová banka) a Podbrezová (Slovenská sporiteľňa) v ostatných obciach mikroregiónu sa nenachádzajú iné pobočky bánk, či poisťovní. Len v jednej obci mikroregiónu (Podbrezová) sa nachádza bankomat.

Poštové služby sú v rámci obcí mikroregiónu poskytované pobočkou Slovenskej pošty, a.s. v Hornej Lehote, Jasení, Mýte pod Ďumbierom, Nemeckej, Podbrezovej a Predajnej. Do obcí Bystrá a Ráztoka chodí každodenne pojazdná pošta. Mýto pod Ďumbierom využíva 1x týždenne služby pojazdnej čistiarne z Brezna.

Konkrétne podnikateľské subjekty - malé a stredné podniky, živnostníci, ako aj prevádzky služieb pôsobiace v jednotlivých obciach mikroregiónu, sú spracované do prehľadnej tabuľky.

<i>Priemysel - podnikateľské subjekty pôsobiace v mikroregióne</i>			
Obec	Názov prevádzky/ právna forma	Druh výroby/činnosti	Počet zamestnancov
Dolná Lehota	Píla Dolná Lehota, s.r.o.	drevovýroba	6
	Vertical BB, s.r.o.	výškové a natieračské práce	5
	BEMI, s.r.o.	zváračské práce	2
	JD Metal, s.r.o.	obrábanie kovov, výroba krbov	3
	ČELLAS, s.r.o.	výroba reklamných predmetov	1
	MAXFIRE, s.r.o.	špecializované stavebné práce	1
	Zdenka Štulrajterová, FO	výroba keramiky	1
	Vladimír Gilla, FO	nákladná cestná doprava	1
Horná Lehota	NELOSTAV, FO	stavebná činnosť	3
	SAPPHIRE, FO	výroba bižutérie	1
Jarabá	Michal Komora, FO	pilčik	1
	Martin Gierl, FO	pilčik	1
	Peter Brečka, FO	pilčik	1
Mýto pod Ďumbierom	Eccon, s.r.o.	píla	2
	Miroslav Mišán, FO	výroba a opracovávanie	2

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNŮ CHOPOK JUH

		kovosúčiastok, zámočníctvo	
Nemecká	PT-CHEM, s.r.o.	chemický priemysel	40
	Dominik Kútik, FO	pilčík	8
	Pavol Halgaš, FO	pilčík	4
	Martin Môcik, FO	autodoprava	1
Podbrezová	Železiarne Podbrezová, a.s.	výroba a spracovanie železa, rúr	3 500
	TSOS, s.r.o	zemné a výkopové práce, montáž potrubí, plynoinžinierstvo	3
	CASPIA, s.r.o.	výroby bižutérií a suvenírov	1
	HMJ-UNI, s.r.o.	výroba výrobkov z kovov	1
	KB-Tech, s.r.o.	zámočníctvo	2
	Krby Auxt, s.r.o.	kachliarstvo	
	PAUČÍK – MP, s.r.o	výroba elektromotorov, rozdávačov, káblov a batérií	3
	RB Business Slovakia, s.r.o.	výroba radiátorov a kotlov	2
	SK Catering, s.r.o.	piliarska výroba, výroba drevených brikiet	3
	TALC, s.r.o.	výroba dekoračných predmetov z kameňa	2
	PeVi trade, s.r.o.	opracovanie drevenej plochy, výroba výrobkov z dreva	2
Predajná	Malá vodná elektrárň, ŽP, a.s.	výroba energie	3
	Stolárstvo Kupec, FO	stolárske práce, výroba nábytku	2
	Stolárstvo Kováč, FO	stolárske práce, výroba nábytku	2
Ráztoka	FV POWER plant 4, s.r.o.	fotovoltická elektrárň	0
	FV POWER plant 5, s.r.o.	fotovoltická elektrárň	0
	VISTAV – Igor Cimerman, FO	stavebná činnosť	8
	Lom Ráztoka	banská činnosť, ťažba štrkopieskov	9

Tabuľka č. 6 Priemysel - podnikateľské subjekty pôsobiace v obciach mikroregiónu

<i>Služby (mimo ubytovacích kapacít) v mikroregióně</i>			
Obec	Názov prevádzky/ právna forma	Druh činnosti	Počet zamestnancov
Bystrá	Predajňa športových potrieb a požičovňa lyží	obchod	3
	COOP Jednota, družstvo	obchod - potraviny	1
	Pastierska kolibka, FO	reštauračné služby	2
Dolná Lehota	COOP Jednota, družstvo	obchod - potraviny	5
	Potraviny SAMA, FO	obchod - potraviny	2
	Zberňa prádla, FO	čistenie prádla	1
	SUN RISE CLUB, FO	pohostinské služby	2
	Pohostinstvo pri moste, FO	pohostinské služby	2
	Pohostinstvo Kukučka, s.r.o.	pohostinské služby	2
Horná Lehota	COOP Jednota, družstvo	obchod - potraviny	3
	Potraviny a rozličný tovar Tatiana Bahledová, FO	obchod	1
	Pohostinstvo U NÁS, FO	pohostinské služby	2
Jarabá	Motorest Čertovica	reštauračné služby	4
	Chata Jarabatá u Čika, s.r.o.	reštauračné služby	2
Jasenie	COOP Jednota, družstvo	obchod - potraviny	4
	CBA Market, s.r.o.	obchod - potraviny	3
	PETER S ONE, s.r.o.	oprava motorových vozidiel	7
	Miroslav Homola, FO	oprava nákladných motorových vozidiel	2
	Hostinec U Daučíkov, FO	pohostinské služby	3
	MV-Junior, s.r.o.	predaj autosúčiastok	2
	Kochuľa, s.r.o.	pohostinské služby	2
	Drahomíra Polomská, FO	kadernícké služby	1
Mýto pod Ďumbierom	COOP Jednota, družstvo	obchod - potraviny	3
	Potraviny Miroslav Majer	obchod - potraviny	2
	Ateliér kvetov a tradičného umenia a Turistická informačná kancelária (TIK), FO	predaj kvetov a suvenírov	1
	Autoservis a pneuservis, FO	oprava motorových vozidiel	1
	Skicentrum Mýto pod Ďumbierom, s.r.o.	požičovňa lyží	10
Nemecká	COOP Jednota, družstvo	obchod - potraviny	5
	COOP Jednota, družstvo	obchod - potraviny	2
	CBA Market, s.r.o.	obchod - potraviny	5
	Koliba Rusticana, FO	reštauračné služby	10
	Kaderníctvo, FO	kadernícké služby	1
	Rozličný tovar Korinekova, FO	obchod	2

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

	Pneuservis, FO	oprava motorových vozidiel	1
	PROFAX, s.r.o.	odvoz odpadu	5
	Koncstek, FO	pohostinské služby	2
	Pohostinstvo Nemecká, FO	pohostinské služby	2
	Pohostinstvo Zámostie, FO	pohostinské služby	2
	Minipotraviny Zámostie, FO	obchod - potraviny	1
	GEO SPORT - Predajňa športových potrieb, FO	obchod	2
Podbrezová	Supermarket COOP Jednota	obchod - potraviny	
	COOP Jednota - Štiavnička	obchod - potraviny	
	COOP Jednota – Štúrov rad	obchod - potraviny	
	Potraviny KIOSK - Podbrezová	obchod - potraviny	
	Potraviny KIOSK - Štiavnička	obchod - potraviny	
	CBA potraviny Lopej	obchod - potraviny	
	CBA potraviny Štiavnička	obchod - potraviny	
	Pekáreň Lopej, s.r.o.	predajňa chleba a pekárenských výrobkov	
	Mäso – údeniny Ľubica Rešutíková	predaj mäsa a mäsových výrobkov	2
	AB - Kvety	kvetinárstvo	1
	ANVEL Lopej, s.r.o.	predaj drogérie, spotrebného a záhradkárskoho tovaru	
	VAZAP - Bonsaj	predaj potrieb pre domácnosť	1
	FRAME Stavivo, stavebniny	predaj stavebného materiálu	
	GP STAV, s.r.o.	predaj stavebnín a stavebného materiálu	2
	Kaderníctvo HELA, FO	kadernícke služby	1
	Kaderníctvo HAVRAN, FO	kadernícke služby	1
	Kaderníctvo Štefková, FO	kadernícke služby	1
	Kaderníctvo Kúrová, FO	kadernícke služby	1
	J.D.T., s.r.o.	masérské služby	2
	SWT, spol. s r.o.	cestná motorová doprava	3
	M.A.J. – GAZ, spol. s r.o.	údržba motorových vozidiel	2
	STAVOKOV, s.r.o.	maliarske a natieračské práce	2
	Silli Alarm, s.r.o.	oprava a údržba potrieb pre domácnosť	2
	Pizzeria u Furmana	reštauračné služby	3
	Motorest Tomi	reštauračné služby	

	Pohostinstvo Kleskeňová, FO	pohostinské služby	2
	ITALY – FLORENCE, spol. s r.o.	pohostinské a reštauračné služby	5
	Lupino - Čistenie	práčovňa a čistiareň	3
Predajná	COOP Jednota, družstvo	obchod	4
	COOP Jednota, družstvo	obchod	4
	SAMA, FO	obchod	2
	Kaderníctvo Mária, FO	kadernícke služby	1
	Farby, laky, FO	obchod	1
	Oprava odevov, FO	krajčírske práce	1
	Roca služby, FO	požičovňa náradia	1
	Second hand, FO	obchod	1
	Oprava odevov, FO	krajčírske práce	1
	SANTA LUCIA, FO	pohostinské služby	1
	Pohostinstvo Michal Berčík, FO	pohostinské služby	1
Ráztoka	COOP Jednota, družstvo	obchod	2
	Pohostinstvo Krčmička – R&U Group, s.r.o.	pohostinské služby	1

Tabuľka č. 7 Služby v obciach mikroregiónu

<i>Bankovníctvo a poisťovníctvo v obciach mikroregiónu</i>					
Obec/Popis	Komerčná banka - názov	Pobočka zahraničnej banky	Komerčná poisťovňa - názov	Pobočka zahraničnej poisťovne	Bankomat
Bystrá	nie	nie	nie	nie	nie
Dolná Lehota	nie	nie	nie	nie	nie
Horná Lehota	nie	nie	nie	nie	nie
Jarabá	nie	nie	nie	nie	nie
Jasenie	Poštová banka	nie	nie	nie	nie
Mýto pod Ďumbierom	nie	nie	nie	nie	nie
Nemecká	nie	nie	nie	nie	nie
Podbrezová	Slovenská sporiteľňa	nie	nie	nie	áno
Predajná	nie	nie	nie	nie	nie
Ráztoka	nie	nie	nie	nie	nie

Tabuľka č. 8 Bankové a poisťovacie služby v obciach mikroregiónu

SWOT analýza za oblasť Priemysel a služby (mimo ubytovacích možností)	
1. Silné stránky	2. Slabé stránky
• Dostatok voľnej pracovnej sily; • Rozsiahla domáca surovinová základňa drevnej hmoty poskytujúca suroviny na rozvoj drevospracujúceho priemyslu; • Priemyselné tradície v regióne; • Vybudovaná pozícia na exportných trhoch najmä v priemyselných odvetviach hutníctva a drevospracujúceho priemyslu; • Dostatok voľných, najmä hnedých plôch vhodných na budovanie priemyselných parkov a priemyselných zón.	• Nedostatočné využitie domácej drevnej suroviny; • Vysoký podiel výroby s nízkou pridanou hodnotou; • Nízka technologická a technická úroveň výroby a konkurencieschopnosť časti výrobkov; • Nedostatočný prílev domáceho a zahraničného investičného kapitálu; • Nedostatočné využitie informačných technológií; • Malá podpora rozvoja živnostníctva a remeselných výrob zo strany štátu; • Nízka úroveň podnikateľských zámerov a následný obmedzený prístup k financiám.
3. Príležitosti	4. Ohrozenia
• Vytváranie priaznivejších podmienok pre podnikanie a samozamestnávanie; • Vstup nových podnikateľov (investorov) do existujúcich výrobných priestorov; • Rozvoj priemyselných zón a parkov; • Podpora živnostenského, remeselného podnikania a samozamestnávania v jednotlivých obciach mikroregiónu; • Rozvoj výrob s vyšším stupňom finalizácie založených na výhodách zo spracovania najmä domácej drevnej suroviny; • Rozvoj podnikateľských aktivít s vysokým stupňom pridanej hodnoty; • Trvalý rast konkurencieschopnosti prostredníctvom posilnenia inovačného rozvoja, zabezpečenia kvality výroby a riadenia v malom a strednom podnikaní.	• Úbytok kvalifikovaných pracovných síl z obcí mikroregiónu; • Technologické a poznatkové zaostávanie; • Nedostatočná úroveň strategického plánovania a kvality priemyselných informácií; • Silná konkurencia na zahraničných trhoch; • Nedostatok domácich finančných zdrojov pre podnikateľskú sféru a na jej rozvoj.

3.1.2 Vízia rozvoja mikroregiónu Chopok juh v oblasti rozvoja priemyslu a vybraných služieb

Vízia mikroregiónu Chopok juh predpokladá, najmä rozvojom ekonomického potenciálu v horizonte 10 - 15 rokov, zabezpečiť vyššiu kvalitu života a životného štandardu jeho občanov a tento by sa mal stať atraktívnou oblasťou aj pre návštevníkov, nielen pre obyvateľov tohto regiónu.

K naplneniu vízie môže prispieť výraznou mierou podpora rozvoja konkurencieschopného a efektívne vyrábajúceho potenciálu existujúcej priemyselnej výroby (najmä hutníckeho, drevospracujúceho priemyslu, príp. chemického priemyslu), úsporami energií, ako aj potenciálu cestovného ruchu a ďalších vybraných služieb v podmienkach trvalo udržateľného rozvoja.

Zvýšení konkurenceschopnosti a efektivnosti v oblasti priemyselného potenciálu a služieb v mikroregióne prostredníctvom inovácií sa navrhuje dosiahnuť:

- podporou zavádzania inovácií v už existujúcich firmách;
- podporou projektov pre začínajúcich podnikateľov, najmä v oblasti malého a stredného podnikania, vrátane živnostníkov, a to najmä vznikom ďalších drevospracujúcich podnikov finalizujúcich domácu drevnú surovinu;
- podporou projektov šetrných k životnému prostrediu;
- podporou vybudovania priemyselného parku, resp. priemyselnej zóny s využitím revitalizovaných priemyselných lokalít a objektov (napr. v likvidovaných Rudných baniach v lokalite Podbrezová – Dolná Lehota);
- podpory úspor energií a zvyšovania energetickej efektívnosti v mikroregióne, napr. podporou projektov pre kombinovanú výrobu elektrickej energie a tepla, projektov využívajúcich obnoviteľné energické zdroje (vybudovanie zariadení na energetické využitie biomasy), do podpory rekonštrukcii existujúcich tepelných zariadení na rozvod tepla, ako aj do vybudovania a modernizácie verejného osvetlenia v obciach.

Takto orientovaná podpora môže účinne prispieť k rastu ekonomickej výkonnosti, konkurenceschopnosti a zamestnanosti mikroregiónu a nadväzne celého samosprávneho banskobystrického kraja.

Je však potrebné zdôrazniť, že podpora zavádzania inovatívnych a vyspelých technológií na zvýšenie konkurenceschopnosti sektorov priemyslu a ďalších služieb je investične náročná. Nedostatok investičného kapitálu v podnikateľských subjektoch, predovšetkým pri malých a stredných podnikoch (ďalej len „MSP“) obmedzuje investičné aktivity firiem. Táto skutočnosť vyvoláva potrebu okrem získavania domácich finančných zdrojov aj prostriedky zo štátneho rozpočtu a štrukturálnych fondov EÚ.

3.1.3 Návrh priorít a opatrení pre mikroregión Chopok juh z pohľadu oblastí začlenených v programovom dokumente za oblasť priemyslu a vybraných služieb

Pripravovaný rozvojový dokument za oblasť priemyslu a služieb na roky 2015 – 2020, s výhľadom do roku 2025 bude implementovať jednu z priorít definovaných v rámci operačných programov na čerpanie štrukturálnych fondov EÚ. Vzhľadom na to, že pri zvyšovaní hospodárskeho rastu, zamestnanosti a výkonnosti regiónov a nadväzne celej slovenskej ekonomiky zohráva významnú úlohu konkurencieschopný a dynamický priemysel a služby, preto uvedená priorita predstavuje základ na vypracovanie programového dokumentu za oblasť priemyslu, cestovného ruchu a ďalších vybraných služieb.

Uvedená priorita programového dokumentu za priemysel a služby úzko nadväzuje na:

- strategický cieľ vlády SR „výrazne zvýšiť do roku 2020 konkurencieschopnosť a výkonnosť regiónov a slovenskej ekonomiky pri rešpektovaní trvalo udržateľného rozvoja“;
- globálny a špecifické ciele strategickej priority „Inovácie, informatizácia a vedomostná ekonomika“.

Taktiež prioritami a opatreniami pripravovaného programového dokumentu za oblasť priemyslu a služieb korešpondujú s prioritami definovanými v „Programu hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja“.

Oblasť priemyslu a vybraných služieb a v jeho rámci predovšetkým MSP tak, ako už bolo uvedené vyššie, predstavuje základný prvok SR a aj EÚ. Podpora zavádzania inovatívnych a vyspelých technológií pre zvýšenie konkurenčnej schopnosti priemyslu a služieb, zabezpečenie jeho rastu a dosiahnutie jeho úrovne porovnateľnej s EÚ je kapitálovo veľmi náročný. Nedostatok investičného kapitálu v podnikateľských subjektoch, predovšetkým v MSP obmedzuje investičné aktivity firiem a vyvoláva potrebu zlepšiť prístup k finančným prostriedkom aj z verejných zdrojov na stimuláciu technologického rozvoja. Transferom nových a environmentálnych technológií a poznatkovo náročných výrob do sektorov a odvetví priemyslu sa zabezpečia inovačné aktivity vo firmách ako technologických procesov, produktov a súvisiacich služieb, čo sa prejaví v ekonomickom raste a konkurenčnej schopnosti na regionálnej a nadväzne národnej úrovni.

Nadväzne na uvedené cieľom podpory v rámci Programového dokumentu za oblasť priemyslu a vybraných služieb na roky 2015 – 2020, s výhľadom do roku 2025 je zachovať a ďalej rozvíjať konkurencieschopný a efektívne vyrábajúci potenciál odvetví priemyselnej výroby, energetiky, ako aj potenciál cestovného ruchu a ďalších vybraných služieb v podmienkach trvalo udržateľného rozvoja a tak účinne prispievať k zvyšovaniu ekonomickej výkonnosti Slovenska a k znižovaniu disparít ekonomickej výkonnosti v regiónoch. Z uvedeného vyplýva, že rast konkurencieschopnosti národného hospodárstva je trvalou prioritou hospodárskej politiky SR a rast konkurencieschopnosti sektorov a priemyselných odvetví začlenených do programového dokumentu za oblasť priemyslu a vybraných služieb ovplyvní približovanie ekonomickej úrovne SR a jej regiónov k ekonomickej úrovni EÚ.

Pre naplnenie cieľa tohto programového dokumentu za oblasť priemyslu a vybraných služieb v rokoch 2015 – 2020, s výhľadom do roku 2025 je definovaných päť opatrení (operačných priorit). Nižšie uvádzame konkrétny názov, jeho zdôvodnenie, vrátane návrhu aktivít využiteľných pri podpore rozvoja mikroregiónu Chopok juh v oblasti priemyslu a služieb. Ide o:

Opatrenie 1: Inovácie a technologické transfery

Z dlhodobého hľadiska sú inovácie v akejkoľvek forme jediný nástroj, ako zabezpečiť dlhodobú konkurencieschopnosť a vysoký rast produktivity v národnej ekonomike. Z rôznych dôvodov, vrátane nedostatku investičného kapitálu, je však tvorba a zavádzanie inovácií v slovenských podnikateľských subjektoch v súčasnosti relatívne nízka.

Dôraz tohto opatrenia je kladený na zameranie pozornosti súkromného sektora pri zavádzaní inovácií do podnikovej sféry a nových výrobných kapacít zameraných na posilnenie konkurencieschopnosti podnikov a vylepšenie ponuky inovatívnych výrobkov čo následne vytvára prostredie na nadväzné posilňovanie inovačných kapacít v súkromnom sektore. Súčasne je opatrenie zamerané i na tvorbu nových pracovných miest formou podpory projektov pre začínajúcich podnikateľov, ako aj expandujúcich podnikov, ktoré sú orientované na zahraničné trhy, čím sa predpokladá zníženie nezamestnanosti v regiónoch.

Štátna pomoc sa navrhuje poskytovať predovšetkým formou nepriamych finančných nástrojov na podporu začínajúcich a expandujúcich inovatívnych firiem (napr. záruky za

úvery, mäkké pôžičky a pod.), prípadne aj priamou formou podpory (formou nenávratného finančného príspevku).

Opatrenie 2: Podpora spoločných služieb pre podnikateľov

Cieľom opatrenia je umožniť, ako aj zabezpečiť rozvoj podnikania v oblasti priemyslu a služieb, zvýšenia zamestnanosti a kvality života v regiónoch, obnoviť podnikateľskú činnosť, v rámci rovnomerného regionálneho rozvoja vrátane revitalizácie minulých priemyselných a podnikateľských areálov. Ďalej je potrebné vytvoriť podmienky na vybudovanie infraštruktúry nevyhnutnej pre zriadenie nových podnikateľských aktivít v oblasti priemyslu a služieb súvisiacich s priemyslom. Ďalším cieľom opatrenia je napomôcť predovšetkým malým a stredným podnikom prezentovať sa na domácom a zahraničnom trhu, budovanie imidžu výrobným podnikom a podnikom pracujúcich v službách a tým napomôcť podnikateľom lepšie sa zapojiť do medzinárodnej deľby práce a medzinárodnej spolupráce.

Opatrenie 3: Podpora inovačných aktivít v podnikoch

Podpora podnikania v oblasti inovácií patrí medzi prioritné oblasti Lisabonského procesu a k hlavnému nástroju zvyšovania kvality podnikania. Je významným prvkom na dosiahnutie konkurencieschopnosti výroby a služieb. Expanzia na medzinárodné trhy si vyžaduje prijatie pravidiel v oblasti noriem a kvality výrobkov, technickej normalizácie, skúšobníctva, akreditácie, certifikácie, ochrany priemyselného a duševného vlastníctva a politiky kvality.

Opatrenie 4: Zvyšovanie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií v energetike

Cieľom opatrenia v oblasti energetiky je priblíženie energetickej náročnosti úrovni porovnateľnej EÚ, dosiahnutie úspor energie, zvyšovanie účinnosti využitia primárnych energetických zdrojov zníženia nákladov za energiu, ako aj zvýšenie podielu spotreby obnoviteľných zdrojov energie na celkovej spotrebe energie. Podporované budú programy, ktoré vedú k zvýšeniu využívania obnoviteľných zdrojov energie, ako aj programy zamerané na úspory a efektívne využívanie energie v priemysle a službách na to nadväzujúcich.

V nadväznosti na rozvojový potenciál mikroregiónu, zabezpečenie rastu zamestnanosti a konkurencieschopnosti priemyslu a vybraných služieb, a tým zatriaktivnenie mikroregiónu pre podnikateľský sektor bude možné podporiť zo štrukturálnych fondov EÚ rozvoj v lokalitách mikroregiónu cez opatrenia v rámci priority:

Priorita 1: Podpora rastu konkurencieschopnej produkcie a vybraných služieb mikroregiónu Chopok juh

Opatrenia:

- Podpora inovácií v priemyselnej sfére mikroregiónu:
- podpora projektov na tvorbu a zavádzania inovácií existujúcej podnikateľskej sféry (v rámci navrhovaných reštrukturalizačných projektov spojených s modernizáciou a intenzifikáciou strojov, prístrojov a zariadení, výrobných postupov a technológií s cieľom zvýšiť konkurencieschopnosť a pridanú hodnotu priemyslu a služieb, napr.

existujúcich píl, drevárskych výrobkov, výroba kovových výrobkov, výroba stavebno-stolárskych výrobkov a pod.);

- podpora projektov pre začínajúcich podnikateľov a podnikateľov s novými inovatívnymi projektmi zameranými najmä na podporu v rámci malého a stredného podnikania, vrátane živnostníkov, s cieľom zvyšovať zamestnanosť v mikroregióne. V tomto smere podporiť a iniciovať vznik, najmä drevospracujúcich firiem s finalizáciou domácej drevnej suroviny. Prípadne podporiť priemyselnú zónu s podporou začínajúcich firiem v oblasti drevospracujúceho priemyslu (od piliarskej výroby cez spracovanie drevnej hmoty vo forme rôznych drevárskych výrobkov, stavebno-stolárskej výroby a pod.);
- podpora technológií šetrných k životnému prostrediu v smere rozvoja ekologických výrob ako nevyhnutnosti na prípravu udržateľného rozvoja uvedenej spoločnosti v oblasti životného prostredia v budúcnosti.
 - Podpora spoločných služieb pre podnikateľov mikroregiónu:
- podpora vybudovania priemyselného parku resp. priemyselnej zóny, najmä cez sanáciu výrobných hál, a budov t.j. území na ktorom sa sústreďí priemyselná činnosť alebo služby aspoň jedného podnikateľského subjektu. Išlo by predovšetkým o využitie revitalizovanej priemyselnej lokality a objektov (napr. podporu vzniku priemyselného parku, resp. priemyselnej zóny v areáli likvidovaných prevádzok Rudných baní v lokalitách Podbrezová – Dolná Lehota) pre nové podnikateľské aktivity hlavne MSP. Pri rozhodovaní o vybudovaní priemyselného parku alebo priemyselnej zóny, vzhľadom na to, že ide o mikroregión v blízkosti chránených územných celkov, je potrebné venovať pozornosť výberu investorov a orientovať ich v prvom rade na výroby environmentálne neškodné a zamerať sa najmä na spracovanie suroviny nachádzajúcej sa v mikroregióne – drevnú hmotu;
- podpora účasti slovenských výrobcov na veľtrhoch a výstavách na Slovensku i v zahraničí, na medzinárodných obchodných misiách a konferenciách a podpora účasti podnikateľov na subkontrakčných veľtrhoch.
 - Podpora inovačných aktivít v priemyselných podnikoch mikroregiónu:
- podpora aplikovaného výskumu a vývoja zameraná na systematické získavanie nových poznatkov a ich praktické využitie pri vývoji nových výrobkov, procesov, technologických postupov a zariadení alebo služieb alebo pri podstatnom zdokonalení existujúcich výrobkov, procesov, technologických postupov a zariadení alebo služieb;
- podpora inovácií v priemysle a službách, usmernenie výsledkov výrobného výskumu do plánu, projektu, úpravy alebo návrhu nového, zmeneného alebo vylepšeného výrobku, postupu alebo služby určených na predaj alebo prenájom a ich systematické využívanie pri výrobe materiálov, zariadení, systémov, metód a postupov. Výstupom tohto procesu môže byť aj zhotovenie prvého nekomerčného prototypu a jeho overenie;

- podpora vypracovávania technických štúdií realizovateľnosti – štúdie, ktoré slúžia na prípravu inovácií v priemysle a službách;
 - podpora prípravy a budovania systémov manažérstva kvality a externého predcertifikačného a certifikačného procesu súvisiaceho so zavádzaním a používaním systému manažérstva kvality, príp. ďalších systémov, ktoré zvyšujú konkurencieschopnosť podnikov;
 - podpora projektov spojených s ochranou patentov, dizajnu, ochranných známk, úžitkových vzorov na Slovensku i v zahraničí podporujúcich využívanie patentovaných riešení nových, resp. inovovaných výrobkov;
 - podpora projektov spojených so získaním akreditácie a certifikácie na Slovensku a v zahraničí;
 - podpora projektov na tvorbu nových a aplikovaných technických noriem do praxe.
- Podpora úspor energií a zvyšovanie energetickej efektívnosti v mikroregióne:
- podpora kombinovanej výroby elektriny a tepla, ktoré sú vo vlastníctve miest a obcí, alebo právnických osôb založených mestami a obcami, v prípade súkromného sektora s inštalovaným tepelným výkonom do 350 kW;
 - podpora využívania obnoviteľných energetických zdrojov, tzn. výstavba, modernizácia alebo rekonštrukcia: malých vodných elektrární, zariadení na energetické využitie biomasy, bioplynu, zariadení na výrobu biopalív, tepelných čerpadiel, ktorých chladiaci systém nesmie obsahovať tzv. „tvrdé“ freóny, zariadení na využitie slnečnej energie, zariadení na využitie geotermálnej energie, zariadení na využitie veternej energie;
 - podpora rekonštrukcie a modernizácie existujúcich energetických a tepelných zdrojov na báze fosílnych palív s cieľom zvýšenia účinnosti zariadení a efektívnosti ich využívania, ktoré sú vo vlastníctve miest a obcí alebo právnických osôb založených mestami a obcami;
 - podpora rekonštrukcie existujúcich tepelných zariadení na rozvod tepla (napr. zlepšenie izolácie potrubných rozvodov, zavádzanie systémov na zamedzovanie úniku tepla, rekonštrukcia odovzdávacích staníc tepla a pod.), ktoré sú vo vlastníctve miest a obcí alebo právnických osôb založených mestami a obcami;
 - podpora zvyšovania energetickej efektívnosti verejného osvetlenia s cieľom zníženia spotreby energie.

3.1.4 Aktivity na podporu rozvoja mikroregiónu Chopok juh v oblasti priemyslu a vybraných služieb

Aktivity, ktorými je možné podporiť rozvoj v lokalitách mikroregiónu cez programový dokument za oblasť priemyslu a vybraných služieb v rokoch 2015 – 2020, s výhľadom do roku 2025, je potrebné orientovať najmä do:

- podpory tvorby a zavádzania inovácií existujúcej podnikateľskej sféry (v rámci navrhovaných reštrukturalizačných projektov spojených s modernizáciou a intenzifikáciou strojov, prístrojov a zariadení, výrobných postupov a technológií s cieľom zvýšiť konkurencieschopnosť a pridanú hodnotu priemyslu a služieb, napr. existujúcich píl, drevárskych výrobkov, výroba kovových výrobkov, výroba stavebno-stolárskych výrobkov a pod.);
- podpory projektov pre začínajúcich podnikateľov a podnikateľov s novými inovatívnymi projektmi zameranými najmä na podporu v rámci malého a stredného podnikania, vrátane živnostníkov, s cieľom zvyšovať zamestnanosť v mikroregióne. V tomto smere podporiť a iniciovať vznik, najmä drevospracujúcich firiem s finalizáciou domácej drevnej suroviny. Prípadne podporiť výstavbu priemyselnej zóny s podporou začínajúcich firiem v oblasti drevospracujúceho priemyslu (od piliarskej výroby cez spracovanie drevnej hmoty vo forme rôznych drevárskych výrobkov, stavebno-stolárskej výroby a pod.);
- podpory technológií šetrných k životnému prostrediu v smere rozvoja ekologických výrob ako nevyhnutnosti na prípravu udržateľného rozvoja uvedenej spoločnosti v oblasti životného prostredia v budúcnosti;
- podpory vybudovania priemyselného parku, najmä cez sanáciu výrobných hál, a budov t.j. území na ktorom sa sústreďí priemyselná činnosť alebo služby aspoň jedného podnikateľského subjektu. Išlo by predovšetkým o využitie revitalizovaných priemyselných lokalít a objektov (Železiarňach Podbrezová, a.s.) pre nové podnikateľské aktivity hlavne pre malých a stredných podnikateľov;
- podpory vybudovania inovačného centra (vedecko - technologického inovačného centra pre podnikateľov, napr. v Železiarňach Podbrezová, a.s.) formou spolupráce medzi univerzitami, výskumnými a vývojovými organizáciami a podnikateľským sektorom za účelom zlepšenia prístupu k vysoko odborným informáciám, k výsledkom aplikovaného výskumu, k novým moderným technológiám, k inováciám, čo by malo prispieť k ekonomickému rastu a k zlepšeniu konkurenčnej schopnosti priemyslu a služieb;
- podpory účasti slovenských výrobcov na veľtrhoch a výstavách na Slovensku i v zahraničí, na medzinárodných obchodných misiách a konferenciách a podpora účasti podnikateľov na subkontrakčných veľtrhoch;
- podpory aplikovaného výskumu a vývoja zameraná na systematické získavanie nových poznatkov a ich praktické využitie pri vývoji nových výrobkov, procesov, technologických postupov a zariadení alebo služieb alebo pri podstatnom zdokonalení existujúcich výrobkov, procesov, technologických postupov a zariadení alebo služieb;

- podpory inovácií v priemysle a službách, usmernenie výsledkov výrobného výskumu do plánu, projektu, úpravy alebo návrhu nového, zmeneného alebo vylepšeného výrobku, postupu alebo služby určených na predaj alebo prenájom a ich systematické využívanie pri výrobe materiálov, zariadení, systémov, metód a postupov. Výstupom tohto procesu môže byť aj zhotovenie prvého nekomerčného prototypu a jeho overenie;
- podpory vypracovávaní technických štúdií realizovateľnosti – štúdie, ktoré slúžia na prípravu inovácií v priemysle a službách;
- podpory prípravy a budovania systémov manažérstva kvality a externého predcertifikačného a certifikačného procesu súvisiaceho so zavádzaním systému manažérstva kvality, prípadne ďalších systémov, ktoré zvyšujú konkurencieschopnosť podnikateľov;
- podpory projektov spojených s ochranou patentov, dizajnu, ochranných známk, úžitkových vzorov na Slovensku a v zahraničí podporujúcich využívanie patentovaných riešení nových, resp. inovovaných výrobkov;
- podpory projektov spojených so získaním akreditácie a certifikácie na Slovensku a v zahraničí;
- podpory projektov na tvorbu nových a aplikovaných technických noriem do praxe;
- podpory kombinovanej výroby elektriny a tepla, ktoré sú vo vlastníctve miest a obcí, alebo právnických osôb založených mestami a obcami, v prípade súkromného sektora s inštalovaným tepelným výkonom do 350 kW;
- podpory využívanie obnoviteľných energetických zdrojov, tzn. výstavba, modernizácia alebo rekonštrukcia: malých vodných elektrární, zariadení na energetické využitie biomasy, bioplynu, zariadení na výrobu biopalív, tepelných čerpadel, ktorých chladiaci systém nesmie obsahovať tzv. „tvrdé“ freóny, zariadení na využitie slnečnej energie, zariadení na využitie geotermálnej energie, zariadení na využitie veternej energie;
- podpory rekonštrukcie a modernizácie existujúcich energetických a tepelných zdrojov na báze fosílnych palív s cieľom zvýšenia účinnosti zariadení a efektívnosti ich využívania, ktoré sú vo vlastníctve miest a obcí, alebo právnických osôb založených mestami a obcami;
- podpory rekonštrukcie existujúcich tepelných zariadení na rozvod tepla (napr. zlepšenie izolácie potrubných rozvodov, zavádzanie systémov na zamedzovanie úniku tepla, rekonštrukcia odovzdávacích staníc tepla a iné), ktoré sú vo vlastníctve miest a obcí alebo právnických osôb založených mestami a obcami;
- podpory zvyšovania energetickej efektívnosti verejného osvetlenia s cieľom zníženia spotreby energie.

3.2 Poľnohospodárstvo

3.2.1 Poľnohospodárska výroba

Poľnohospodársku výrobu v danom regióne určujú pôdno – klimatické podmienky. Z celkovej rozlohy regiónu až 65 % zaberajú lesy a z poľnohospodárskeho pôdneho fondu 74 % predstavujú trvalé trávne porasty. Aj prevažná časť ornej pôdy sa využíva na výrobu objemových krmovín.

V predchádzajúcom období bola poľnohospodárska výroba realizovaná veľkovýrobnou formou. Niektoré poľnohospodárske družstvá vznikali už v 50-tych rokoch, neskôršie dochádzalo k ich zlučovaniu do väčších celkov. Väčšia časť výrobných prostriedkov je fyzický a morálne opotrebovaných.

Po roku 1990 došlo u niektorých podnikov k značným zmenám. Poľnohospodárske družstvá sa pretransformovali na podielnícke družstvá (Brezno a Jasenie), zanikol štátny majetok, vznikli nové družstvá vlastníkov, spoločenstvá vlastníkov pôdy, nové právnické spoločnosti a hlavne samostatne hospodáriaci roľníci. Tieto zmeny si vyžiadali i zmenu v štruktúre výroby. Nastala zmena aj vo výmere poľnohospodárskeho pôdneho fondu, keď v rámci verifikácie sa znížila výmera o takmer tretinu. Ide hlavne o pôdu nevhodnú na poľnohospodárske využívanie (zarastenú samonáletom).

Úbytok pôdy a tiež zmeny na domácom a zahraničnom trhu viedlo k reštrukturalizácii poľnohospodárskej výroby. To nepriaznivo ovplyvnilo aj zamestnanosť v danom regióne. Dané prírodné podmienky a štruktúra pôdneho fondu určujú smer vývoja poľnohospodárskej výroby, ktorá by sa mala zameriavať predovšetkým na chov hovädzieho dobytku a oviec. Existujúce turistické oblasti v tomto regióne, vytvárajú podmienky na rozvoj agroturistiky, čo už naznačujú aj rozvíjajúce sa aktivity niektorých podnikateľov.

Lesné hospodárstvo:

Drevinové zloženie lesov sa odvíja od polohy a od nadmorskej výšky, čo v okrese Brezno predstavujú ihličnaté dreviny 73 % plošného zastúpenia. Región sa vyznačuje prevažne zalesnením územia (65 % rozlohy celkového územia), kde sa nachádza rozsiahla surovinová základňa drevnej hmoty.

Výmera lesov Banskobystrického samosprávneho kraja sa na výmere lesov Slovenska podieľa 23%. Z celkovej výmery kraja lesné pozemky predstavujú 48,9% plochy, pričom najnižšiu lesnatosť má okres Veľký Krtíš (30,5%) a najvyššiu lesnatosť práve okres Brezno (68,4%).

V nízkotatranskej časti prevládajú ihličnaté lesy, smrekovo – jedľového charakteru, v rudohorskej oblasti sú lesy miešané. Vzácnou drevinou v oblasti Nízkych Tatier je limba, ktorá ako nenáročná drevina rastie v eróziu narušených vyšších polohách. Vo výškach nad 1800 m.n.m. sú porasty kosodreviny.

Vodné hospodárstvo:

Limitmi rozvoja územia je veľkoplošná ochrana prírody a vodných zdrojov. V danom území je pomerne dosť vodných plôch. Územím mikroregiónu preteká rieka Hron, potoky Bystrianka, Štiavnička, Jaseniánsky a Ráztocký potok, ktoré sa využívajú najmä na rybolov (pstruh potočný, pstruh kameňák, hlaváčka obyčajná). Na území mikroregiónu je aj niekoľko prameňov minerálnych vôd (Jarabá, Rázтока).

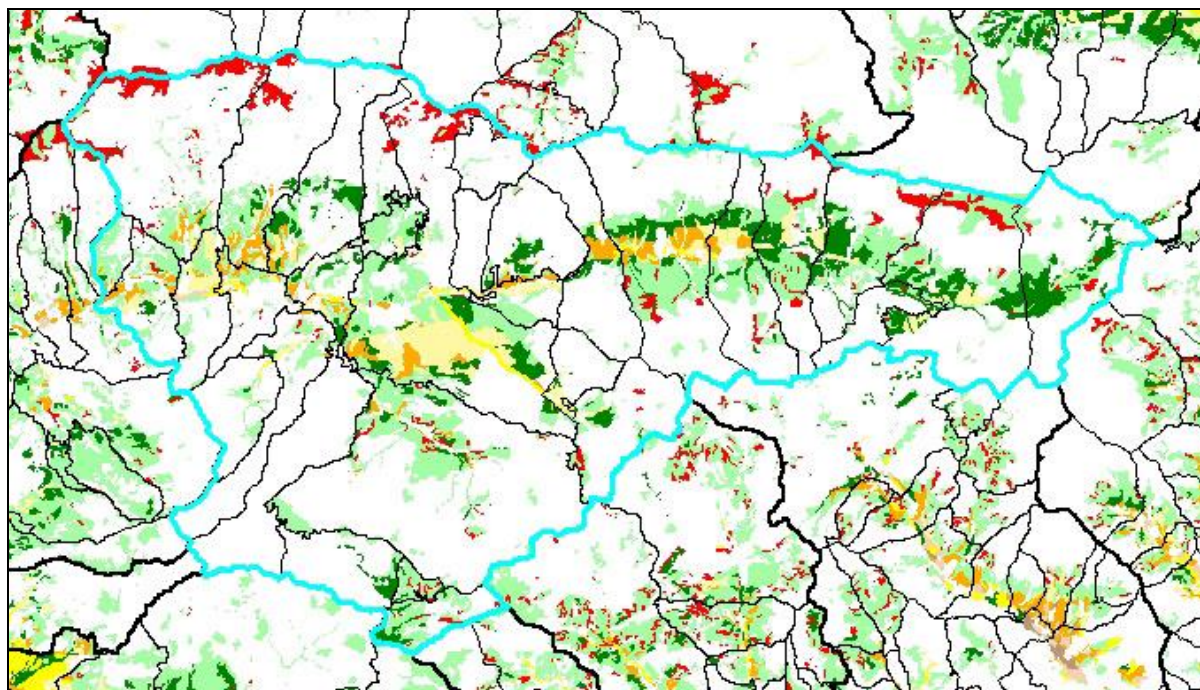
V katastri obce Horná Lehota sa nachádza turistické stredisko Krpáčovo. V centre strediska je situovaná umelá vodná nádrž, ktorá sa v lete využíva ako kúpalisko a miesto

vodných športov. Na území obce Bystrá sa zase nachádza rekreačné stredisko Tále taktiež s prírodnou vodnou nádržou využívanou najmä v lete na kúpanie a vodné športy.

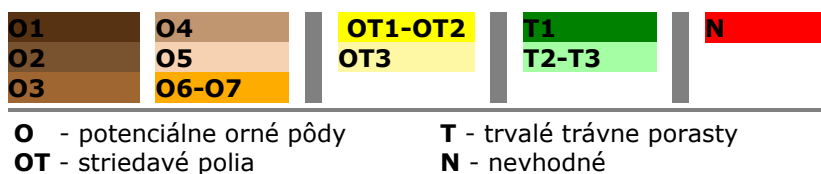
Pôdohospodárstvo:

Obce na území mikroregiónu Chopok juh obhospodarujú celkom 30 374 ha pôdy rôzneho druhu. Z poľnohospodárskeho pôdneho fondu predstavujú 74 % trvalé trávne porasty.

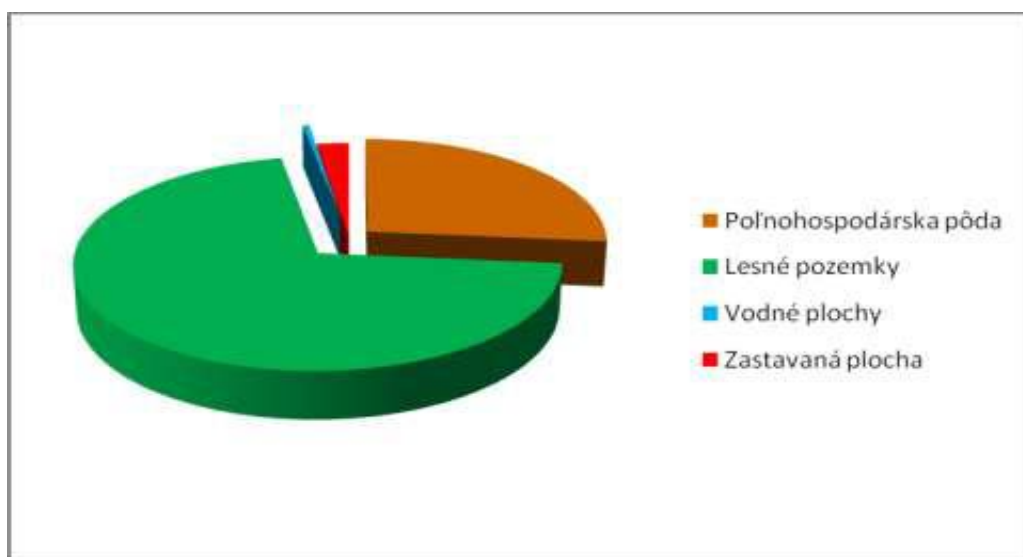
Prevažná časť ornej pôdy sa využíva na pestovanie objemových krmovín, predovšetkým zemiakov a pšenice. V predchádzajúcom období bola poľnohospodárska výroba realizovaná veľkovýrobnou formou. Úbytok pôdy a tiež zmeny na domácom a zahraničnom trhu viedli k reštrukturalizácii poľnohospodárskej výroby. To nepriaznivo ovplyvnilo aj zamestnanosť v danom regióne. Dané prírodné podmienky a štruktúra pôdneho fondu určujú smer vývoja poľnohospodárskej výroby, ktorá by sa mala zameriavať predovšetkým na chov oviec a hovädzieho dobytká.

Obrázok č. 3 - Typy pôdy v okrese Brezno

Typy pôdy v mikroregióne Chopok juh:

Graf č. 1 Plochy pôdy v mikroregióne Chopok juh

V súčasnom období sa poľnohospodárska výroba v obciach mikroregiónu Chopok juh zabezpečuje nasledovne :

Bystrá – poľnohospodársku pôdu, ktorá sa nachádza okrajovo po oboch stranách obce, obhospodaruje Poľnohospodárske družstvo Ďumbier Brezno – 111 ha ako pasienky. Poľnohospodárskou činnosťou sa zaoberajú aj miestni SHR Vlastimil Majer a Vladimír Katona, ktorí sa venujú chovu oviec.

Dolná Lehota – v roku 2005 spoločnosť Agrolehota, s.r.o. odpredalo hospodárske stredisko Poľnohospodárskemu družstvu Ďumbier Brezno, ktoré obhospodaruje 132 ha poľnohospodárskej pôdy a je zamerané na chov hovädzieho dobytku . V obci ďalej hospodári Ovčiarске družstvo Dolná Lehota na výmere 365 ha a chová celkom 900 ks oviec. Okrem toho v obci hospodária aj SHR – Jozef Marcin (48,2 ha), Martin Stieranka (47,2 ha), Martin Krnáč (26,6 ha), ktorí sa zaoberajú najmä chovom hovädzieho dobytku a oviec.

Horná Lehota – v roku 1993 v rámci privatizácie z bývalého štátneho majetku bol odkúpené hospodárske stredisko spoločnosťou Agrohron, s.r.o. spolu aj zo strediskom Dolná Lehota a Predajná. Neskoršie strediská Horná Lehota a Dolná Lehota odkúpila spoločnosť Agrolehota, s.r.o., ktorá v súčasnej dobe hospodári na výmere 70 ha. Výrobné zameranie tejto spoločnosti je hlavne chov hovädzieho dobytku. Na území obce hospodári na 85 ha pôdy aj farma Javor so zameraním na chov oviec. Slobodné bačovstvo Hrádok ako forma SHR hospodári na 22 ha pôdy a zameriava sa na chov koní. Novovzniknutým subjektom je Bella farma hospodáriaca na 25 ha pôdy a je zameraná na chov oviec a hydiny.

Jarabá – obec, ktorá eviduje len okolo 20 ha poľnohospodárskej pôdy, a to len trvale trávne porasty, sú využívané pre potreby miestnych obyvateľov, ktorí produkciu využívajú pre chov domácich zvierat a domácu produkciu plodín. Na území obce nehospodári nikto ako samostatne hospodáriaci roľník.

Jasenie – Jednotné roľnícke družstvo Jasenie ukončilo činnosť konkurzom majetku, v súčasnosti sa poľnohospodárskou výrobou zaoberá spoločnosť Agro Jasenie, s.r.o., ktoré hospodári na výmere 244,33 ha a AGRO Next, s.r.o. Zaoberá sa predovšetkým chovom hovädzieho dobytká. Po roku 1990 začali na území obce hospodáriť i SHR, ktorých je v súčasnej dobe 7 a zaoberajú sa hlavne chovom oviec (forma bačovstva) a hovädzieho dobytká.

Mýto pod Ďumbierom – prevažnú časť poľnohospodárskej pôdy obhospodaruje Poľnohospodárske družstvo Ďumbier Brezno s výmerou 560 ha. Sú to trvale trávne porasty, ktoré sa využívajú jednak na výrobu objemových krmív, ako i na pasenie hovädzieho dobytká a oviec. Začiatkom 90-tych rokov 20. storočia vzniklo Ovčiarke družstvo, ktoré obhospodaruje 90 ha poľnohospodárskej pôdy, ktorú využíva na chov oviec, ktorých stav sa v priemere pohybuje okolo 200 ks. Poľnohospodárskou výrobou sa zaoberá aj SHR Ing. Roman Švantner, ktorý chová 15 ks hovädzieho dobytká, z toho 6ks je kráv. V obci pôsobí aj Ajax farma, s.r.o, ktorá na 6 ha pôdy sa zaoberá chovom koní, v rámci agroturistiky je farma sprístupnená aj pre verejnosť.

Nemecká – po roku 1990 bolo v rámci privatizácie odkúpené hospodárske stredisko od Výskumného ústavu lúk a pasienok v Banskej Bystrici spoločnosťou EQUUS Sport Nemecká, ktorá hospodári na výmere 7 ha a zaoberá sa chovom hovädzieho dobytká, vrátane exotického dobytká. Ďalej sú v obci piati SHR, ktorých zameranie je taktiež chov dobytká. V časti obce Zámotie hospodári na výmere 15 ha spoločnosť Hydináreň, s.r.o. Zámotie, ktorá sa zaoberá najmä chovom hydiny a oviec. Chovom dobytká sa zaoberá aj firma Kejda, ktorá zároveň prevádzkuje aj porážkárňu dobytká.

Podbrezová - prevažná časť poľnohospodárskej pôdy sa nachádza v časti Lopej, ktorú obhospodaruje niekoľko subjektov, a to Agro Jasenie, s.r.o. Jasenie s 244,33 ha, Agrolehota, s.r.o. Horná Lehota s 70 ha a Poľnohospodárske družstvo Jasenie so 74 ha. Sú tu prevažne trvale trávnaté porasty, ktoré sa využívajú hlavne na výrobu objemových krmív.

Predajná - podstatnú časť poľnohospodárskej pôdy obhospodaruje Poľnohospodárske družstvo Dobrá Niva, dvor Predajná, ktoré hospodári na výmere 194,24 ha poľnohospodárskej pôdy a zaoberá sa chovom oviec. V obci hospodári spoločnosť Agronext Jasenie, s.r.o., ktorá na pôde s výmerou 20,56 ha sa zameriava na chov hovädzieho dobytká a oviec. Časť poľnohospodárskej pôdy obhospodaruje aj Agro Jasenie, s.r.o., ktorá na 34,22 ha pôdy chová hovädzí dobytok. Na území obce hospodária aj 2 SHR – Ivan Jančo (49,33 ha) so zameraním na pestovanie zemiakov a maku a Mária Nagyová (7,96 ha) sa zameriava na pestovanie zemiakov a chov hovädzieho dobytká a ošípaných.

Ráztoka – poľnohospodársku činnosť v tejto obci zabezpečuje Roľnícke družstvo Hron Slovenská Ľupča – družstevný dvor Farma Ráztoka, a to na celkovej výmere 391 ha trvale trávnatých porastoch. Výrobné zameranie je predovšetkým na chov oviec.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNŮ CHOPK JUH

<i>Pol'nohospodárstvo a lesné hospodárstvo v obciach mikroregiónu</i>										
Popis/obec	Bystrá	Dolná Lehota	Horná Lehota	Jarabá	Jasenie	Mýto pod Ďumbierom	Nemecká	Podbrezová	Predajná	Ráztoka
Názov prevádzky	PD Ďumbier	Ovčiarске družstvo	Agrolehota, s.r.o.	-	Agro Jasenie	PD Ďumbier	EQUUS SPORT	Agro Jasenie	PD Dobrá Niva	RD Hron
Právna forma	družstvo	družstvo	s.r.o.		s.r.o.	družstvo	FO	s.r.o.	a.s.	družstvo
Rozloha pôdy	111 ha	364,4 ha	70 ha		244,33 ha	498 ha	7 ha	244,33 ha	194,24 ha	391 ha
Zameranie činnosti	rastlinná výroba, živočíšna výroba	chov oviec	chov hovädzieho dobytky		rastlinná výroba, chov hovädzieho dobytky	živočíšna výroba	chov hovädzieho dobytky + exotického dobytky	chov hovädzieho dobytky	chov oviec	chov oviec
Počet zamestnancov	30	5	5		8	2	8	8	2	9 + 1
Názov prevádzky	Vlastimil Majer	Komposesorát pozemkové spoločenstvo	Farma Javor	-	Ivan Vančo	Ovčiarске družstvo	Hydináreň Zámotie, s.r.o.	Agrolehota, s.r.o.	Agronext Jasenie	Pozemkové spoločenstvo
Právna forma	SHR	spoločenstvo vlastníkov pozemkov	SHR		SHR	družstvo	s.r.o.	s.r.o.	s.r.o.	spoločenstvo
Rozloha pôdy	6,8 ha	1 898 ha	85 ha		2 ha	90 ha	15 ha	70 ha	20,56 ha	
Zameranie činnosti	chov oviec		chov oviec		pestovanie maku, zemiakov	chov oviec	chov hydiny	chov hovädzieho dobytky	chov hovädzieho dobytky a oviec	
Počet zamestnancov	2	3	2		2 + 20 (sezónne)	4 (sezónne)	6	5	2	0
Názov prevádzky	Vladimír Katona	Martin Stieranka	Slobodné bačovstvo Hrádok	-	Blažej Homola	Ajax farma	Kejda	PD Jasenie	Ivan Jančo	-
Právna forma	SHR	SHR	SHR		SHR	s.r.o.	SHR	družstvo	SHR	

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

Rozloha pôdy	15,68	47,2 ha	22 ha		5 ha	6 ha	12 ha	74 ha	49,33 ha	
Zameranie činnosti	chov oviec		chov koní		pestovanie zemiakov	chov koní	chov hovädzieho dobytky + porážkareň	chov hovädzieho dobytky	pestovanie zemiakov a maku	
Počet zamestnancov	2	1	2		0	2	5		2	
Názov prevádzky	-	Jozef Marcin	Bella farma	-	Ján Demeter	Ing. Roman Švantner	Farma Korínek	Pozemkové spoločenstvo Lopej	Mária Nagyová	-
Právna forma		SHR	s.r.o.		SHR	SHR	SHR	spoločenstvo	SHR	
Rozloha pôdy		48,29 ha	25 ha			14 ha	5 ha		7,96 ha	
Zameranie činnosti			chov oviec, chov sliepok		chov oviec	chov hovädzieho dobytky	chov dobytky	lesné hospodárstvo	pestovanie zemiakov, hovädzieho dobytky a ošípaných	
Počet zamestnancov		1	1		2	0	1	0	3	
Názov prevádzky	-	Martin Krnáč	Urbárske spoločenstvo	-	Pavol a Martin Demeter	Urbársko-pozemkové spoločenstvo	Martin Siman		Agro Jasenie	-
Právna forma		SHR	spoločenstvo		SHR	spoločenstvo	SHR		s.r.o.	
Rozloha pôdy		26,6 ha	350 ha			77 ha	4 ha		34,22 ha	
Zameranie činnosti			pôdohospodárstvo		chov oviec	lesné hospodárstvo	chov dobytky		chov hov. dobytky	
Počet zamestnancov		1	0		2 + 2	0	1		2	
Názov prevádzky	-	Lesy SR, závod Slov. Ľupča	-	-	František Hríbik	Štátne lesy Čierny Balog	Štefan Skladaný	-	Urbariát pozemkové spoločenstvo	-
Právna forma		štátny podnik			SHR	štátny podnik	SHR		spoločenstvo	
Rozloha pôdy		500,7 ha				125 ha	7 ha		23,18 ha	

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

Zameranie činnosti		lesné hospodárstvo			rastlinná výroba, chov hovädzieho dobytky	lesné hospodárstvo	chov dobytky		lesné hospodárstvo	
Počet zamestnancov					0	0	1		0	
Názov prevádzky	-	-	-	-	Ján Hôrčík	Lesy mesta Brezno	Juraj Štanda	-	-	-
Právna forma					SHR	s.r.o.	SHR			
Rozloha pôdy						13 ha	4 ha			
Zameranie činnosti					rastlinná výroba	lesné hospodárstvo	chov hovädzieho dobytky			
Počet zamestnancov					1	1	1			
Názov prevádzky	-	-	-	-	Pozemkové spoločenstvo	-	Marián Chamko a spol.	-	-	-
Právna forma					spoločenstvo		SHR			
Rozloha pôdy					355 ha		8 ha			
Zameranie činnosti					lesné hospodárstvo		chov dobytky			
Počet zamestnancov					0		1			
Názov prevádzky	-	-	-	-	Lesy SR, OZ Slovenská Ľupča	-	Michal Chamko	-	-	-
Právna forma					štátny podnik		SHR			
Rozloha pôdy							3 ha			
Zameranie činnosti					lesné hospodárstvo		chov hovädzieho dobytky			

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

Počet zamestnancov							1			
Názov prevádzky	-	-	-	-	-	-	Stanislav Tomka	-	-	-
Právna forma							SHR			
Rozloha pôdy							7 ha			
Zameranie činnosti							chov dobytky			
Počet zamestnancov							1			

Tabuľka č. 9 Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo v obciach mikroregiónu Chopok juh

3.2.2 Služby v poľnohospodárskej oblasti

K svojej poľnohospodárskej činnosti poľnohospodárske subjekty využívajú biologické a technické služby od podnikov, ktoré prevažne majú sídla v okrese Banská Bystrica, len veterinárna správa má vysunuté pracovisko v okrese Brezno. Využívajú sa služby na úseku rastlinnej výroby, ochrany rastlín, živočíšnej výroby, technických služieb, poradenstva a vzdelávacej činnosti, obchodného manažmentu a servisných služieb.

Spracovateľský podnik v regióne nie je v súčasnosti ani jeden. Niektoré poľnohospodárske subjekty realizujú odbyt zvierat cez Mäsokombinát Hrádok, s.r.o. Lučenec a Tauris, a.s. Rimavská Sobota. Odbyt kravského mlieka zabezpečuje Zvolenská mliekareň a mliekareň Hriňová. Ovčí syr a ovčie mlieko Bryndziareň Tisovec a Zvolenská Slatina.

Klasická poľnohospodárska rastlinná výroba zameraná na pestovanie zrnín nemá v mikroregióne Chopok juh budúcnosť, môže slúžiť len pre eventuálne samozásobenie, ktoré bude drahšie ako nákup v marketoch/supermarketoch. *Ekonomicky efektívnejšia je orientácia na environmentálnu trhovú produkciu, napr. pasenie oviec a kráv určených na výrobu mlieka s cieľom výroby a následného predaja syrov a syrových výrobkov.*

Účelné bude vypracovať strategickú koncepciu rozvoja poľnohospodárstva, ktorá by bola v súlade s poľnohospodárskou politikou Európskej únie a využila by možnosti podpory jej realizácie aj z fondov EÚ. Orientovať sa na obmedzenie výmery ornej pôdy, perspektívou je chov oviec, hovädzieho dobytku a syrárstvo. So získaním odbytových možností tradičnej produkcie pre tento región, ktorá vzhľadom na výborné environmentálne ukazovatele, môže získať charakteristiku bioprodukcie.

3.2.3 Nedostatky v oblasti poľnohospodárstva

- nesúlad medzi dosahovanou mierou rentability a úrokovou mierou pri poskytovaní finančných prostriedkov pre podnikateľské subjekty;
- absencia účinného mechanizmu na plynulé úverovanie pri nákupe produktov prvovýroby a pri obstarávaní investícií;
- nie všetky komodity rastlinnej a živočíšnej výroby sú postavené na pevných kvótach, čo by umožňovalo dostať odberateľsko - dodávateľské vzťahy na takú zmluvnú úroveň, ktorá by eliminovala anarchiu na trhu, motivovala korektnosť vo vzájomných vzťahoch a tvrdo sankcionovala porušenie dohodnutých zásad a princípov;
- globalizácia a liberalizácia trhu má na nepripravenú ekonomiku a najmä na trh s potravinami v krajine s nedostatočnou legislatívou na ochranu domáceho trhu a nedostatočnými proexportnými opatreniami, radikálny a často nežiaduci dopad;
- zvýšenie konkurencieschopnosti prvovýroby a spracovateľských podnikov sa vyžaduje ďalšie investície do obnovy a reštrukturalizácie celého agrosektoru;
- pre nedostatok zdrojov sa nerealizujú národné a ani regionálne rozvojové programy, ktoré by rozhodujúcou mierou pozitívne ovplyvnili efektívnu reštrukturalizáciu, diverzifikáciu a alokáciu výroby v súlade s prírodnými, ľudskými a výrobnými zdrojmi;
- nerealizuje sa regionálna politika tak, ako je chápaná v krajinách EÚ, čo si vyžaduje podstatne väčšie delegovanie kompetencií a zdrojov z centra a regiónov;
- rôznorodosť a roztrieštenosť výroby sťažuje odbyt poľnohospodárskych výrobkov.

3.2.4 Príčiny nedostatkov v poľnohospodárstve

- znižovanie konkurencieschopnosti poľnohospodárstva pod vplyvom nízkej produktivity a zvyšovania nákladovosti v dôsledku rastu cien vstupov;

- pomalosť v obnove práva užívania a disponovania s pozemkovým vlastníctvom v dôsledku pomalého postupu v obnove registrácie vlastníctva a vykonávaní pozemkových úprav, čo brzdí zásadnejšie reštrukturalizačné procesy v podnikateľskej sfére a rozvinutie trhu s pôdou;
- nízka dôchodkovosť poľnohospodárstva, spôsobená disproporčným vývojom cien vstupov a výstupov, nízkou efektívnosťou poľnohospodárskej výroby, nedostatočnou účinnosťou podpory poľnohospodárstva zo strany štátu;
- platobná neschopnosť podnikateľskej sféry prvovýroby a nadväzujúcich článkov potravinovej vertikály, spôsobená legislatívne a právne nedoriešenými otázkami finančnej disciplíny v celom reťazci obchodovania;
- zhoršenie kapitálovej vybavenosti, nízky stupeň a pomalé tempo modernizácie poľnohospodárstva v dôsledku všeobecného nedostatku finančných prostriedkov;
- problémy s odbytom poľnohospodárskych produktov v dôsledku nízkej kúpnej sily obyvateľstva, ako aj nedoriešených odberateľských vzťahov a nedokonalého systému štátnej intervencie do agrárneho trhu, nedostatočne rozvinutý distribučný systém a neexistujúca podpora predaja domácich potravín verejnými inštitúciami;
- postupná devastácia poľnohospodárskej pôdy a kultúrneho rázu krajiny, spôsobená prerušením obhospodarovania niektorých pozemkov;
- zhoršovanie mzdovej parity odvetvia a chýbajúce účinné opatrenia na zabezpečenie alternatívnej zamestnanosti na vidieku;
- nedostatočná pozornosť venovaná ekologickým dosahom poľnohospodárskej výroby.

SWOT analýza za oblasť Poľnohospodárstvo	
1. Silné stránky	2. Slabé stránky
• Vhodná koncentrácia pôdy v poľnohospodárskych podnikoch a skúsenosti s veľkovýrobnými formami hospodárenia; • Priestor pre diverzifikáciu poľnohospodárskej výroby a nepoľnohospodárskych činností; • Skúsenosti poľnohospodárskych podnikov s nepoľnohospodárskou výrobou; • Vybudovaná základňa živočíšnej výroby; • Skladovacie priestory v rastlinnej výrobe; • Rozmanitá organizačná štruktúra podnikov (s.r.o., družstvá, akciové spoločnosti, SHR - farmári) a ich vzájomná súťaživosť; • Relatívne vysoký podiel kvalifikovaných pracovných síl.	• Vysoký podiel poľnohospodárskej pôdy alokavanej v poľnohospodársky znevýhodnených oblastiach a chránených krajinných oblastiach; • Neudržateľná štruktúra poľnohospodárskej výroby v poľnohospodársky znevýhodnených oblastiach a to z hľadiska ekonomického a environmentálneho, • Dlhodobá ekonomická nestabilita veľkej časti poľnohospodárskych subjektov; • Nízka konkurencieschopnosť v dôsledku nízkej produktivity a nerozvinutej trhovej infraštruktúry; • Nedostatočná kooperácia poľnohospodárov najmä pri odbyte výrobkov; • Roztrieštenosť pozemkového vlastníctva a nedostatočne rozvinutý trh s pôdou; • Slabá inovačná aktivita, zastaralé budovy a technológie; • Odliv kvalifikovaných síl z vidieka; • Relatívne nízka úroveň poľnohospodárstva z hľadiska ochrany životného prostredia.
3. Príležitosti	4. Ohrozenia
• Zvyšovanie konkurencieschopnosti vytváraním medzipodnikových	• Pokračujúca vyčerpanosť finančných zdrojov podnikov môže vyústiť do ďalšieho rastu

kooperačných väzieb v oblasti odbytu agropotravinárskych produktov; • Zmena koncepcie poľnohospodárstva a podporných mechanizmov v nadväznosti na harmonizáciu s politikou EÚ; • Využitie zdevastovaných a kontaminovaných plôch na získavanie netradičných zdrojov tzv. Ekologickej energie; • Využitie štátnych podporných programov a programov financovaných zo zdrojov EÚ; • Vstup zahraničných investorov do spoločných poľnohospodárskych podnikov; • Podpora rodinného a individuálneho podnikania v súčinnosti s rozvojom agroturistiky a biopoľnohospodárstva.	medzipodnikovej zadlženosti a do tlaku na plošnú likvidáciu podnikov; • Pokračujúci pokles zamestnanosti v poľnohospodárstve až k rizikovým a prahovým hodnotám, môže narušiť fungovanie agrárneho sektora, ako aj problémy spojené s údržbou krajiny, krajinotvorbou a ochranou životného prostredia; • Nízka dostupnosť na medzinárodné trhy znehodnotí potenciálnu konkurencieschopnosť rastlinných a živočíšnych produktov; • Riziká pôdnej, príp. vodnej erózie; • Nízke dotácie štátu do poľnohospodárstva; • Odklad vstupu investorov do zaostávajúcich vidieckych oblastí; • Neukončený proces transformácie vlastníckych vzťahov.
---	--

3.2.5 Priority a opatrenia v oblasti poľnohospodárstva

Priorita 1 Trhové režimy na rozhodujúce komodity

Opatrenie 1.1 Organizovanie trhu vybraných komodít;

Opatrenie 1.2 Zlepšenie podmienok agrárneho domáceho a zahraničného obchodu.

Priorita 2 Podpora hospodárenia v horších výrobných podmienkach

Opatrenie 2.1 Podpora v znevýhodnených oblastiach;

Opatrenie 2.2 Chov hovädzieho dobytku a oviec, rozširovanie mäsových typov.

Priorita 3 Modernizácia a diverzifikácia v poľnohospodárstve

Opatrenie 3.1 Modernizácia a diverzifikácia v poľnohospodárstve;

Opatrenie 3.2 Modernizácia a reštrukturalizácia v potravinárstve;

Opatrenie 3.3 Podpora realizácie vlastníckych práv;

Opatrenie 3.4 Podpora urýchlenia reštrukturalizácie poľnohospodárskych subjektov;

Opatrenie 3.5 Využitie neobhospodarovanej pôdy na získavanie netradičných zdrojov energie;

Opatrenie 3.6 Využitie daných prírodných podmienok na rozvoj agroturistiky.

Priorita 4 Environmentálne opatrenia

Opatrenie 4.1 Agroenvironmentálny program;

Opatrenie 4.2 Environmentálne investície.

3.3 Životné prostredie

3.3.1 Charakteristika územia mikroregiónu Chopok juh z hľadiska životného prostredia

Územie mikroregiónu Chopok juh sa z geografického hľadiska nachádza v strede Slovenska. Jeho osou preteká rieka Hron, ktorá odvodňuje územie takmer celého mikroregiónu. Voda z obcí Jarabá a Mýto pod Ďumbierom je odvádzaná potokom Štiavnička, ktorý sa vlieva v obci Bystrá do potoka Bystrianka a tá sa následne vlieva v obci Podbrezová do rieky Hron. V severnej časti okresu Brezno ležia Nízke Tatry (Ďumbier 2 043 m – najvyšší vrch Nízkych Tatier), na východe a juhovýchode zasahuje Spišsko-gemerský kras (Kľak 1409 m) a Stolické vrchy (Kyprov 1 391 m), na juhu okresu sú to Veporské vrchy (Fabova hoľa 1 439 m). Os okresu v smere východ – západ tvorí Horehronské podolie s najnižšie položeným bodom v okrese (415 m v katastri obce Nemecká).

Mikroregión Chopok juh leží v centrálnej časti okresu Brezno, ktorý patrí medzi územia Slovenska s najväčším počtom prírodných krás a zaujímavostí. Popri častiach Národného parku Nízke Tatry a Národného parku Slovenský raj na jeho územie zasahujú aj Národný park Muránska planina a chránená krajinná oblasť Poľana. V okrese sa tiež nachádza 10 národných prírodných rezervácií, 7 prírodných pamiatok, 18 prírodných rezervácií. Takmer polovicu okresu tvorí ochranné pásmo Národného parku Nízke Tatry. S výnimkou obcí Podbrezová, Nemecká, Predajná a Ráztoka zasahuje do všetkých obcí mikroregiónu, čo vytvára permanentné strety medzi záujmami ochrany prírody a rozšírením ekonomických aktivít v mikroregióne.

Katastre obcí mikroregiónu tvoria vlastne širšiu pramennú oblasť rieky Hron, čo radí túto oblasť *z hľadiska ochrany životného a najmä prírodného prostredia k územiám hodným najvyššej štátnej pozornosti, ktorá musí byť premietnutá do komplexných programov regionálneho rozvoja.*

Lesy na oboch stranách Hrona sú bohaté na zverinu rôzneho druhu. Poľovná zver je zastúpená hlavne kráľovskou jeleňou zverou, menej srnčou, diviacia zver je rozšírená hlavne v Slovenskom Rudohorí a kamzíky na juhu Chopku a Ďumbiera. Oboje strany Hrona sú bohaté na šelmy. Rozšírený je medveď, ale aj rysy, vlky a líšky, ako aj drobné šelmy - hlavne tchor, kuna a lasica.

Oblasť mikroregiónu Chopok juh je bohatá aj na flóru. Východná časť Nízkych Tatier je pritom menej pestrá ako západná. Charakteristický je horec, prvosenka holá, zvonček maličký, poniklec slovenský, rosička okrúhlohlavá, medvedica lekárska, žltohlav európsky, astra alpínska a iné, chránené rastliny. Tento región je bohatý aj na lesné plody – čučoriedky, brusnice, černice, lesné jahody. Na svoje si prídu aj hubári.

Kľúčovým problémom celej oblasti životného prostredia je rozvoj územia v súlade s koncepciou trvalo udržateľného rozvoja. Znamená to, že rozvoj celého mikroregiónu je potrebné podriaďovať koexistencii ochrany prírody a takých ekonomických aktivít, ktoré budú zabezpečovať dostatočnú kvalitu života pre domorodé obyvateľstvo. Nevyhnutné je preto nielen chrániť prírodné a kultúrno-historické pamiatky, ale aj rozvíjať prirodzené danosti regiónu a zamestnanosť obyvateľov orientovať najmä na turistický ruch a činnosti vyplývajúce z dlhoročných remeselných zručností.

Podľa Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja majú obce Bystrá a Mýto pod Ďumbierom z hľadiska rozvoja cestovného ruchu regionálny význam. Svojim špecifickým osídlením je mikroregión charakteristické drevenou architektúrou a tradičnou ľudovou kultúrou, ktorá je aj dodnes zachovaná v obciach mikroregiónu.

Dané územie má dobré podmienky na rozvoj vidieckej turistiky, avšak pretrvávajú konzervatívnešť vidieckeho obyvateľstva pre rozvíjanie podnikateľských aktivít v tejto oblasti.

Ako vyplýva aj z pripravovaných zámerov Ministerstva hospodárstva SR, turistický región Horehronie, pod ktorým sa v tomto prípade rozumie územie bývalých okresov Banská Bystrica a Brezno, je jedným z regiónov s najvyššou prioritou pri podpore rozvoja cestovného ruchu. Tento región sa má orientovať najmä na zjazdové lyžovanie, letné horské pobyty, vidiecky turizmus a kúpeľníctvo. Pre mikroregión Chopok juh to poskytuje možnosti hlavne na ekonomický rozvoj, ale súčasne zakladá antagonizmus so striktnými záujmami ochrany prírody.

Kľúčovým problémom životného prostredia je rozvoj územia v súlade s koncepciou trvalo udržateľného rozvoja. Znamená to, že rozvoj celého mikroregiónu je potrebné podriaďovať koexistencii ochrany prírody a takých ekonomických aktivít, ktoré budú zabezpečovať dostatočnú kvalitu života pre domorodé obyvateľstvo. Nevyhnutné je preto nielen chrániť prírodné a kultúrno-historické pamiatky, ale aj rozvíjať prirodzené danosti regiónu a zamestnanosť obyvateľov orientovať najmä na turistický ruch a činnosti vyplývajúce z dlhoročných remeselných zručností.

Čistota vodných tokov mikroregiónu (rieka Hron, Jasenienský potok, Vajskovský potok, vodné nádrže Krpáčovo a Richtárovo) je v tejto oblasti na vysokej úrovni, o čom svedčí aj prítomnosť pstruhovitých rýb v týchto tokoch (pstruh potočný a pstruh kameňák). V danom mikroregióne niet väčšieho znečisťovateľa vodných tokov, ani ovzdušia. Rieka Hron sa využíva aj na rekreačné splavovanie, či už športové alebo rekreačné, čo je úzko naviazané na rozvoj cestovného ruchu.

Vysoké zalesnenie mikroregiónu má pozitívny vplyv na klímu a čistotu ovzdušia a zároveň je surovinovou základňou pre ťažbu a spracovanie dreva a drevnej hmoty.

Polovica relevantných obcí mikroregiónu má spracovanú územno-plánovacia dokumentáciu, v niektorých prípadoch aj s nevyhnutnými doplnkami, ktoré si vyžiadala doba.

Potrebné je vyriešiť odkanalizovanie obcí s vybudovaním čistiarní odpadových vôd. V riešení je aj plynofikácia niektorých obcí mikroregiónu, aj keď v súvislosti s rastúcimi nákladmi za plyn mnohé domácnosti prechádzajú na vykurovanie tuhými palivami, čo by mohlo mať nepriaznivý vplyv na životné prostredie - na znečisťovanie ovzdušia.

Z pohľadu ochrany ovzdušia nemôže zostať nepovšimnutý problém vykurovania domov a priestorov obchodov a služieb v súvislosti s neustálym nárastom cien plynového kúrenia. Zahraničné strediská sú vykurované vykurovacím olejom, resp. elektrickým prúdom, nie však spaľovaním dreva a uhlia. Tento problém treba riešiť taktiež s podporou VÚC a vlády SR, inak zostane len zbožným želaním spracúvaných koncepcií.

Jedným z najväčších problémov životného prostredia je problém odpadov. Ich separácia a skladovanie nie je v takej prírodnej oblasti žiaduce, preto bude potrebné spracovanie komplexného programu nakladania s odpadmi, predovšetkým ich triedením

zberom, recykláciou a likvidáciou spaľovaním. Súčasné moderné plazmové spaľovne z Talianska, Francúzska, či Nemecka sú významne (až do výšky 70%) dotované z prostriedkov EÚ.

Všetky obce mikroregiónu sú zároveň členmi združení EKOLÓG a SEKOLÓG – Regionálneho centra zhodnocovania biologicky rozložiteľného odpadu a zariadenia na triedenie odpadov so sídlom v Brezne. Cieľom týchto združení je zefektívnenie separovaného zberu odpadov, a s tým súvisiaca redukcia množstva odpadu ukladaného na skládku, a to vytvorením zariadenia na zhodnocovanie odpadov procesom mechanického dotriedenia a lisovania. Týmto spôsobom sa získava výsledný recyklát, ktorý môže slúžiť ako surovina určená na ďalšie využitie. Činnosť oboch združení naplňa ciele Programu odpadového hospodárstva SR, ktorý uprednostňuje materiálové a energetické zhodnotenie odpadov pred skládkovaním.

Do budúcnosti je treba očakávať požiadavky na modernizáciu súčasných ubytovacích možností, pretože európskym štandardom je, aby každá izba mala samostatnú kúpeľňu (vaňa/sprchovací kút) a WC.

Rozšírením týchto aktivít sa dá očakávať nárast odpadov – odpadových vôd, ale aj komunálnych i nebezpečných odpadov. V plánoch rozvoja regiónu sa musí počítať s čistením vôd ako z obytných domov, tak aj z priestorov živočíšnej výroby, pričom sa musí zamedziť únik odpadových vôd do vodných tokov a vodných nádrží.

Bystrá bola pôvodne osadou drevárskych, uhliarskych a neskôr i železiarskych robotníkov. Nachádzajú sa tu pozostatky stavieb a banskej činnosti svedčiace o železiarskej tradícii v obci. Vybudované a vyhľadávané sú lyžiarske areály a rekreačné oblasti Tále a Krpáčovo. V blízkosti obce, avšak už na katastrálnom území obce Valaská sa nachádza kvapľová jaskyňa Bystrá, ktorá patrí medzi typické puklinové jaskyne. Nachádza sa v nej liečebňa, v ktorej sa liečia choroby horných a dolných dýchacích ciest. Kataster obce sa nachádza v ochrannom pásme NAPANT-u. Obec má vybudovaný verejný vodovod a z 80 % aj kanalizáciu.

Dolná Lehota má verejný vodovod i kanalizáciu a plynifikáciu, avšak bez čistiareň odpadových vôd. Kataster je v chránenom území, resp. v ochrannom pásme NAPANT-u.

Horná Lehota má verejný vodovod, potrebuje vybudovať kanalizáciu a čistiareň odpadových vôd. V jej katastri je najväčšia archeologická lokalita s náleziskom trilobitov (v regióne Hrádok pri Hornej Lehote), vyhľadávané lyžiarske areály v blízkej rekreačnej oblasti Tále a Krpáčovo. Na území obce sa nachádzajú vodné nádrže – Krpáčovo a Richtárovo. Kataster obce leží v chránenom území NAPANT-u.

Jarabá jej zaujímavým prvkom životného prostredia je ľudová architektúra - drevené zrubové domy. Obec má verejný vodovod, potrebuje vybudovať kanalizáciu s čistením odpadových vôd. Leží v ochrannom pásme NAPANT-u.

Jasenie je pôvodne stará banská osada, ťažili sa tu vzácne kovy a od začiatku 19. storočia sa tu spracovalo surové železo z vysokých pecí z Hronca a Pohronskej Polhory – Michalovej. Nachádza sa tu pozoruhodné energetické technické dielo - vodná elektrárň pod návrším Rígeľ z roku 1923 - 1925, činnosť ktorej je založená na využití vody Jasenianskeho potoka a jeho prítokov, privádzaných tunelovými náhonmi do nádrží nad elektrárnou. Leží na území Národného parku Nízke Tatry (NAPANT) a nachádza sa tu aj národná prírodná

rezervácia Pod Latiborskou hoľou, Skalka. Obec má verejný vodovod, potrebuje vybudovať kanalizáciu s čistením odpadových vôd.

Mýto pod Ďumbierom je pozoruhodné ľudovou architektúrou - drevenými zrubovými domami a SKI centrom Mýto pod Ďumbierom, ktoré organizuje podujatia v zjazdovom lyžovaní. Obec leží v chránenom území Národný park Nízke Tatry. Má verejný vodovod bez kanalizácie a čistenia odpadových vôd.

Nemecká je jednou z obcí, ktorých kataster nie je na území NAPANT-u. Obec založili nemeckí kolonisti, ktorí tu hľadali rudné ložiská. Známa je archeologická lokalita Hradisko. Je tu aj technická pamiatka - vodná elektráreň. Obec má vybudovaný verejný vodovod, časť obce je odkanalizovaná s vlastnou čistiarnou odpadových vôd.

Podbrezová má pozostatky stavieb a zariadení svedčiacie o pôvodnej železiarskej činnosti Železiarske tradície dokladá aj Hutnícke múzeum v Podbrezovej V obci je verejný vodovod, verejná kanalizácia a je plynofikovaná. Chýba čistiareň odpadových vôd. Na území obce sa nachádza environmentálna záťaž – skládka odpadu Železiarne, a. s., Podbrezová. V obci sa na dvoch miestach nachádza zberné miesto pre odpad (areál ZŠ na Kolkárni a budova bývalého KD Alhambra v Štiavničke).

Predajná neleží na území NAPANT-u, časť extravilánu obce z južnej stany patrí do Chránenej krajiny oblasti Poľana. Obec má však na svojom území prírodnú rezerváciu Predajníanska slatina, prírodnú pamiatku Jajkovská suť, Predajníanske vodopády, chránený prírodný areál Mitrová a v blízkosti obce sa nachádza neprístupná jaskyňa s nálezmi starých popolníc a rímskych mincí. Súčasťou uvedených prírodných pamiatok je aj technická pamiatka Kelemenov tunel, jediný tunel v strednej Európe na lesnej ceste. Obec má vybudovaný spoločný vodovod (spolu s obcami Nemecká a Jasenie), ale nemá vlastný zdroj pitnej vody, obec je čiastočne odkanalizovaná a je plynofikovaná. Na svojom území má obec nevyhovujúcu environmentálnu záťaž - skládky priemyselného odpadu – Gudrónov.

Ráztoka sa nachádza v 2. stupni ochrany, ochranného pásma NAPANT-u. Obcou prechádza Náučný chodník – čistenie 3 studničiek, vybudovaný s podporou Environfondu. Obec má vybudovaný verejný vodovod, nemá však kanalizáciu a nie je ani plynofikovaná.

SWOT analýza - oblasť Životné prostredie	
1. Silné stránky	2. Slabé stránky
• Výrazne lesnatá oblasť s bohatou flórou a faunou a vysokou ekologickou stabilitou, ktorá je značnou výmerou a súčasťou Národného parku Nízke Tatry; • Oblasť s relatívne čistou povrchovou i podzemnou vodou, vhodnou i pre chov najnáročnejších rýb (pstruh a hlaváтка); • Priaznivá emisná situácia vďaka stagnácii výroby v priemyslových podnikoch s výnimkou Železiarní Podbrezová, a.s.; • Ideálne podmienky i tradícia pre rozšírenie tradičných plemien zvierat pre zachovanie genofondu; • Ideálne územie pre vzorové riešenie	• Nevhodná štruktúra poľnohospodárskej výroby s vysokým podielom trvalých trávnatých porastov s pretrvávajúcou orientáciou na chov oviec a hovädzieho dobytká; • Výrazná plošná i výmŕľová erózia pôdy so zanášaním vodných tokov i komunikácií; • Absencia kanalizácie i v obciach s vybudovaným vodovodom a teda s možnosťou nekontrolovaného vypúšťania odpadových vôd bez ich čistenia; • Absencia zariadení pre zachytávanie a efektívne využitie tekutých výkalov hospodárskych zvierat, čo vedie ku

antagonistických vzťahov medzi záujmami štátnej ochrany prírody v Národnom parku a Chránenej krajinskej oblasti, súčasnou orientáciou poľnohospodárskej výroby a uvažovanými aktivitami v oblasti rozvoja cestovného ruchu a strediska zimných športov; Existujúce vodné plochy (vodné nádrže Krpáčovo a Richtárovo) vhodné aj na vodné športy.	kontaminácii vodných tokov už v ich premennej oblasti; - Nízka úroveň nakladania s komunálnymi odpadmi a opotrebovanou technikou; - Chátrajúce stavby, slúžiacie v minulosti najmä pre účely poľnohospodárskej veľkovýroby.
3. Príležitosti	4. Ohrozenia
- Využiť fondy EÚ pre zatravnenie, resp. zalesnenie erodovaných pozemkov a preorientovať súčasnú poľnohospodársku výrobu na environmentálne poľnohospodárstvo; - Orientovať sa na výrobu špecificky krajovej finálnej produkcie (napr. syrárstvo, jahňacie mäso, mladý dobytok); - Využiť dostupné obecné zdroje, štátne zdroje (MŽP SR, Environfond) a fondy EÚ na vybudovanie kanalizácie a čistenie odpadových vôd; - Využiť zdroje na podporu zachovania tradičného genofondu zvierat; - Podporiť realizáciu zámerov vzhľadom na rozvoj turizmu/agroturizmu; - Po dohode so Štátnou správou ochrany prírody a správou NAPANT-u rozšíriť, resp. vybudovať nové strediská zimných športov i rekreačného a komerčného rybolovu; - Pripraviť vhodné projekty so spolufinancovaním zo štátnych fondov na výstavbu kanalizácie, čistiarní odpadových vôd, separovaný zber odpadov so zameraním na recykláciu odpadov a likvidáciu nerecyklovateľných odpadov; - Dobrý vplyv škôl a školských zariadení na formovanie environmentálneho vedomia a postoj žiakov k problematike životného prostredia; - Možnosť rozšírenia súčasnej plochy trvalej zelene.	- Neochota spolupracovať na realizácii potrebných programov a stanovených priorít; - Aplikovanie nevhodných a pre životné prostredie zaťažujúcich priemyselných výrobných procesov; - Nedostatok finančných prostriedkov na potrebné štrukturálne zmeny; - Neochota na zmeny zo strany dotknutých organizácií; - Zachovanie súčasnej štruktúry poľnohospodárskej výroby; - Neúmerné zvyšovanie ťažby drevnej suroviny a s ňou súvisiaca možnosť zvýšenej erózne činnosti; - Zvyšujúce sa znečisťovanie vodných tokov; - Zvyšujúce sa znečisťovanie ovzdušia prechodom na vykurovanie pevnými palivami; - Možný nárast prírodných udalostí a katastrof; - Nedostatočné využitie zdrojov EÚ a zdrojov SR (štátny rozpočet SR, zdroje BB VÚC), mimo prostriedkov obecných rozpočtov.

3.3.2 Odporúčania na rozvoj mikroregiónu Chopok juh z pohľadu zdravého životného prostredia

Kľúčovým problémom tvorby zdravého životného prostredia v mikroregióne Chopok juh je vytvorenie podmienok na také ekonomické aktivity obyvateľov mikroregiónu, ktoré im zabezpečia slušnú životnú úroveň.

Riešenie je teda v komplexe aktivít, ktoré budú ekonomicky efektívne len v podmienkach využitia a ochrany prírodného bohatstva regiónu, ktoré sú svojim spôsobom unikátne a neopakovateľné.

Priorita 1	Usporiadanie krajiny pre orientáciu na agroenvironmentálne poľnohospodárstvo
Opatrenie 1.1	Rozpracovanie a realizácia postupov pre ochranu biotopov prírodných a poloprírodných trvalých trávnatých porastov s možnou podporou z EÚ až 123,70 Euro/ha;
Opatrenie 1.2	Zatrávnenie eróziou ohrozených orných pôd s možnou podporou z EÚ až 97,81 Euro/ha;
Opatrenie 1.3	Postupné obmedzovanie samozásobiteľského pestovania obilnín s perspektívnym zameraním na výrobu finálneho produktu, ktorý bude typický pre daný región. (napr. mliečne špeciality, jahňacie a teľacie mäso a pod.).
Priorita 2	Ochrana genofondu ohrozených druhov zvierat
Opatrenie 2.1	Rozšírenie chovu ohrozených druhov zvierat pre ochranu genofondu, v mikroregióne Chopok juh je to plemeno ovce zošľachtená valaška a huculské plemeno koní. Obidve plemená sú pre mikroregión tradičné a pre ich rozšírenie je možné počítať s dotáciami MPA RV SR a EÚ.
Priorita 3	Zamedzenie znečisťovania oblasti rieky Hron a jeho prítokov
Opatrenie 3.1	Zamedziť únik odpadových vôd z budov a ustajňovacích priestorov s vybudovaním kanalizácie a vhodných (biologických) čistiární odpadových vôd, aby vo vodných tokoch mohlo byť rozšírené pestovanie pstruhov a iných ušľachtilých rýb určených na športové rybárstvo, ale aj na komerčné účely;
Opatrenie 3.2	Zaviesť striktný triedený zber odpadov (odpadom sú nepotrebné veci v domácnosti, ktoré sa vyhadzujú na odlahlé miesta alebo do potokov) s prevádzkou na jeho opätovnú recykláciu so spaľovaním nerecyklovateľného odpadu. Skládkovanie nie je východiskom. Riešením na spaľovanie komunálneho odpadu je vybudovanie ekologicky čistej plazmovej spaľovne.
Priorita 4	Zamedzenie znečisťovania ovzdušia
Opatrenie 4.1	Vykurovanie riešiť rozsiahlym prechodom na elektrické vykurovanie, pretože masový prechod na spaľovanie drevnej hmoty bude negatívne vplývať na ovzdušie. Energetickým zdrojom môže byť i navrhovaná spaľovňa komunálneho odpadu.
Priorita 5	Využiť prírodné danosti regiónu pre hospodársky rozvoj
Opatrenie 5.1	Možný rozvoj športovísk a ich výstavbu, ako aj výstavbu ubytovacích zariadení a infraštruktúry riešiť v spolupráci so správami Národných parkov (nie však systémom striktného odmietnutia zo strany ochrancov prírody);
Opatrenie 5.2	Ubytovacie kapacity v existujúcich ubytovniach modernizovať a pri výstavbe nových dbať, aby každá izba mala samostatnú kúpeľňu a WC s teplou vodou, čo patrí v súčasnej dobe k európskemu štandardnému

- minimu. Inak sa nedá počítat' s príchodom turistov, či návštevníkov mikroregiónu a rozvojom turizmu;
- Opatrenie 5.3 Zarybníť vodné toky a vodné plochy s cieľom rozvoja chovu ušľachtilých rýb pre športové rybárstvo i komerčné účely.

3.4 Cestovný ruch

3.4.1 Východiská pre štátnu politiku cestovného ruchu

Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky hovorí o rozvoji cestovného ruchu ako oblasti verejného záujmu s tým, že vláda sa zaviazala realizovať úlohy v oblasti jeho naštartovania, tvorby satelitného účtu, vytvorenia systému podporných nástrojov, inštitucionálneho usporiadania a v neposlednom rade podporou zonácie chránených území Slovenska.

Stratégia rozvoja cestovného ruchu Slovenska definuje strategický cieľ - zvyšovať jeho konkurencieschopnosť pri lepšom využívaní potenciálu, so zámerom vyrovnávania regionálnych disparít a tvorby nových pracovných príležitostí. Pre naplnenie tohto cieľa stratégia definuje päť špecifických cieľov rozvoja cestovného ruchu v Slovenskej republike:

- posilnenie postavenia odvetvia cestovného ruchu v národnom hospodárstve;
- zvýšenie atraktívnosti Slovenska ako dovolenkového cieľa;
- zvýšenie objemu pobytového cestovného ruchu;
- zlepšenie štruktúry zahraničných návštevníkov Slovenska skvalitňovaním poskytovaných služieb;
- podpora tvorby nových pracovných príležitostí najmä v regiónoch s významným potenciálom pre cestovný ruch.

Regionalizácia cestovného ruchu ako jeden zo základných dokumentov SR v tejto oblasti, definuje potenciál cestovného ruchu v jednotlivých regiónoch cestovného ruchu na Slovensku a následne navrhuje nosné aktivity a formy cestovného ruchu.

Podľa Strategického zámeru rozvoja obcí mikroregiónu Chopok juh s výhľadom do roku 2025, bude mikroregión oblasťou spokojných obyvateľov i návštevníkov, región bude čistý, bezpečný, zdravý, ekologický, príťažlivý, vzdelaný, kultúrny, komunikujúci, prosperujúci, dodržiavajúci princípy trvalo udržateľného rozvoja.

Podľa Stratégie rozvoja cestovného ruchu SR úlohou obcí je:

- tvorba plánov hospodárskeho a sociálneho rozvoja na území mesta/obce, vrátane stratégií a koncepcií rozvoja cestovného ruchu;
- vypracovanie územných plánov mesta/obce;
- koordinácia subjektov v danom teritóriu pri poskytovaní služieb cestovného ruchu;
- tvorba vlastných finančných nástrojov na realizáciu aktivít v cestovnom ruchu;
- zriaďovanie pracovných komisií cestovného ruchu;
- zriaďovanie miestnych združení cestovného ruchu;
- zriaďovanie a prevádzkovanie turistických informačných kancelárií;
- budovanie infraštruktúry podporujúcej aktivity v cestovnom ruchu (cesty, vodovod, plynofikácia, kanalizácia, verejné sociálne zariadenia, atď.);
- zladžovanie aktivít podnikateľských subjektov v rámci svojej pôsobnosti;

- budovanie a značkovanie turistických chodníkov, cyklotrás, bežeckých tratí;
- budovanie odpočívadiel, informačných a orientačných systémov;
- inštalácia a údržba informačných a propagačných systémov;
- sústreďovanie štatistických údajov o cestovnom ruchu v meste/obci;
- vyberanie miestnych daní (daň za ubytovanie);
- vytváranie podmienok na výchovu miestneho obyvateľstva k cestovnému ruchu ako prvku predstavujúcemu pozitívny vplyv na celkový vývoj obce;
- spolupráca s ústrednými orgánmi štátnej správy a s orgánmi samosprávneho kraja pri realizácii štátnej politiky cestovného ruchu;
- spolupráca s podnikateľskými subjektmi.

Regionalizácia cestovného ruchu v SR rozdeľuje celé územie Slovenska do 21 prirodzených regiónov turizmu. Oblasť mikroregiónu Chopok juh spadá do 14. Horehronského regiónu, ktorý je podrobne špecifikovaný v nasledujúcich tabuľkách:

14. Horehronský región

Kategória / význam	Strednodobý horizont	Medzinárodný
	Dlhodobý horizont	Medzinárodný
Subregión, špecifická lokalita	Strednodobý horizont	- Nízke Tatry, Ďumbierska časť – juh - Mesto Banská Bystrica - Lokalita Donovaly
	Dlhodobý horizont	- Banská Bystrica – okolie - Horehronie – záver
Druh turizmu	Prevládajúci domáci turizmus Prijazdový turizmus Dlhodobý pobytový turizmus Krátkodobý pobytový turizmus Jednodenná návštevnosť	
Formy turizmu	- Zimný turizmus na horách – lyžovanie - Letné pobyty na horách – pešia turistika - Poznávací turizmus - Vidiecky turizmus - Obchodný turizmus - Kúpeľný s liečebnou funkciou	
Aktivity s najvyšším dlhodobým potenciálom	- Zjazdové lyžovanie a lyžiarska turistika - Poznávanie kultúrneho dedičstva - Pobyt v lesnom/horskom prostredí – pešia turistika - Návšteva jaskýň a speleológia - Vidiecky turizmus	
Pozícia na slovenskom trhu	Počet lôžok	6 770
	Podiel na lôžkovej kapacite SR (v %)	5,8
	Počet hostí celkom	161 359
	Podiel zahraničných hostí (v %)	23,4
	Podiel na počte hostí v SR celkom (v %)	5,1
	Podiel na počte zahraničných hostí v SR (v %)	3,1
	Počet prenocovaní celkom	497 068
	Podiel prenocovaní zahraničných hostí (v %)	25,1
	Podiel na počte prenocovaní v SR celkom (v %)	4,3
	Podiel na počte prenocovaní zahraničných hostí v SR (v %)	2,8
	Priemerný počet prenocovaní hostí celkom	3,1

3.4.2 Produkty turizmu

Produkty turizmu na Slovensku musia byť definované takým spôsobom, aby sa odlišili od produktov susedných krajín, boli prítiahľivé a akceptovateľné pre ešte nepokryté alebo nové segmenty na zahraničných trhoch. Rozvoj produktov by mal byť realizovaný na dvoch úrovniach - centrálnej a regionálnej. Na centrálnej úrovni by malo byť rozhodujúce

podporovať produkty z hľadiska zvýšenia počtu zahraničných návštevníkov a na regionálnej by malo ísť o rozvoj produktov, pre ktoré má región najvhodnejšie predpoklady.

Ťažiskovými formami cestovného ruchu na Slovensku sú:

- zimný turizmus a zimné športy;
- letná turistika a pobyty pri vode;
- kultúrny turizmus;
- zdravotný turizmus;
- vidiecky turizmus a agroturistika.

Z uvedených ťažiskových foriem môžu výrazne profitovať aj obce mikroregiónu Chopok juh.

Vidiecky turizmus a agroturistika má mnohé možnosti na rozvoj. Produkt môže obsahovať pobyty na farmách v objektoch s typickou architektúrou, s možnosťou rekreačných aktivít a prác na vidieku, zberu plodín, poznávanie folklóru a miestnych tradícií a pod.

3.4.3 Potenciál oblastí cestovného ruchu

Dosiahnutý dlhodobý potenciál regiónov Slovenskej republiky podľa vybraných aktivít:

Aktivita	Potenciál			
	Vysoký	Dobrý	Priemerný	Základný
Pobyt/ rekreácia pri vode	Bratislavský Podunajský Dolnozemplínsky	Záhorský Dolnopovažský Nitriansky Severopovažský Oravský Pohronský Košícký	Strednopovažský Hornonitriansky Liptovský Ipeľský Gemerský Hornozemplínsky	Turčiansky Tatranský Spišský Šarišský
Vodné športy	Bratislavský Podunajský Dolnopovažský Nitriansky Oravský Liptovský Dolnozemplínsky	Severopovažský Košícký Hornozemplínsky	Záhorský Strednopovažský Hornonitriansky Gemerský Pohronský Tatranský Spišský	Turčiansky Ipeľský
Pobyt/ rekreácia pri termálnej vode	Podunajský Dolnopovažský Liptovský Tatranský	Nitriansky Hornonitriansky Severopovažský Turčiansky Ipeľský Pohronský	Bratislavský Strednopovažský Oravský Gemerský	Záhorský Košícký Dolnozemplínsky
Pobyt v lesnom/ horskom	Severopovažský Turčiansky Oravský	Strednopovažský Hornonitriansky Ipeľský	Bratislavský Záhorský Dolnopovažský	Podunajský

prostredí	Liptovský Gemerský Horehronský Tatranský Spišský	Pohronský Košický Šarišský Hornozemplínsky	Nitriansky Dolnozemplínsky	
Pešia turistika	Severopovažský Turčiansky Oravský Liptovský Horehronský Pohronský Tatranský Spišský	Bratislavský Strednopovažský Hornonitriansky Gemerský Košický Šarišská Hornozemplínska	Záhorský Dolnopovažský Nitriansky Ipeľský Dolnozemplínsky	Podunajský
Cykloturistika	Bratislavský Podunajský Záhorský Liptovský Tatranský	Strednopovažská Severopovažská Turčiansky Oravský Gemerský Horehronský Pohronský Spišský Košický Šarišský	Dolnopovažský Hornonitriansky Ipeľský Hornozemplínsky Dolnozemplínsky	Nitriansky
Zjazdové lyžovanie	Turčiansky Liptovský Horehronský Tatranský	Severopovažský Oravský	Strednopovažský Hornonitriansky Gemerský Pohronský Spišský Košický Šarišský	Bratislavský Ipeľský Hornozemplínsky

Tabuľka č. 10 Potenciál oblastí cestovného ruchu v SR

Vybavenosť	Potenciál			
	Vysoký	Dobrý	Priemerný	Základný
Prechodné ubytovanie	Bratislavská Tatranská	Nitrianska Turčianska Liptovská Horehronská Košická	Podunajská Dolnopovažská Strednopovažská Severopovažská Oravská Ipeľská Pohronská Spišská Šarišská Hornozemplínska Dolnozemplínska	Záhorská Hornonitrianska Gemerská

Vybavenosť	Potenciál			
	Vysoký	Dobry	Priemerný	Základný
Prechodné ubytovanie	Bratislavská Tatranská	Nitrianska Turčianska Liptovská Horehronská Košická	Podunajská Dolnopovažská Strednopovažská Severopovažská Oravská Ipeľská Pohronská Spišská Šarišská Hornozemplínska Dolnozemplínska	Záhorská Hornonitrianska Gemerská

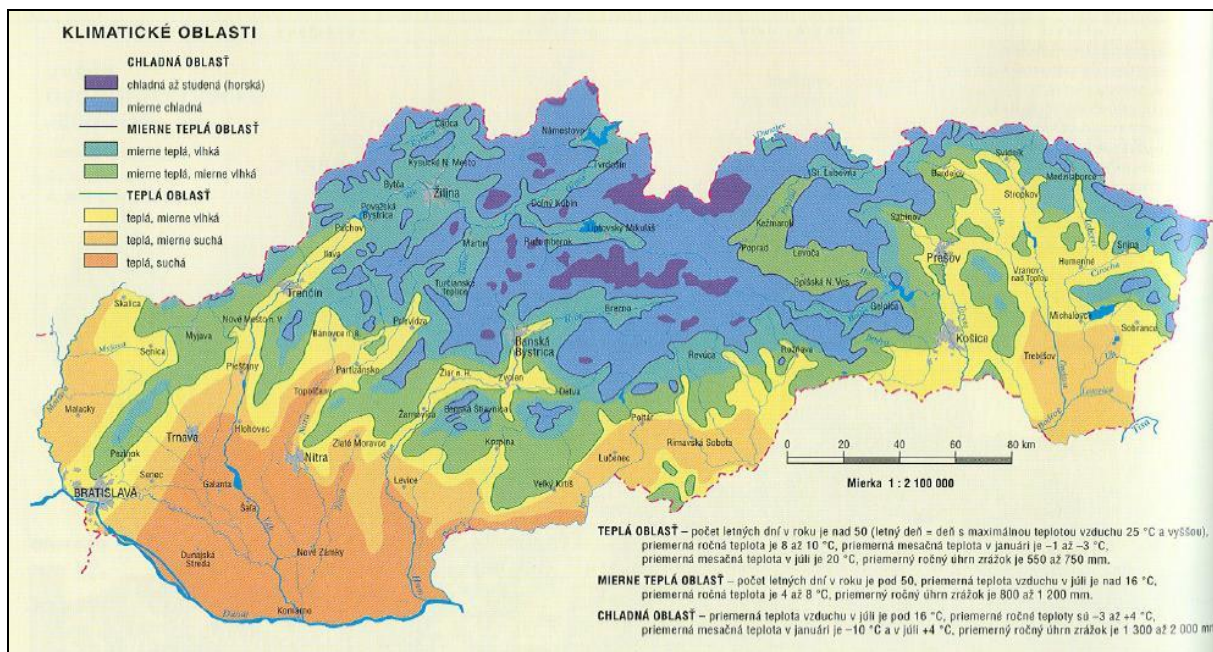
Tabuľka č. 11 Potenciál a vybavenosť oblastí cestovného ruchu v SR

3.4.4 Gastronómia mikroregiónu

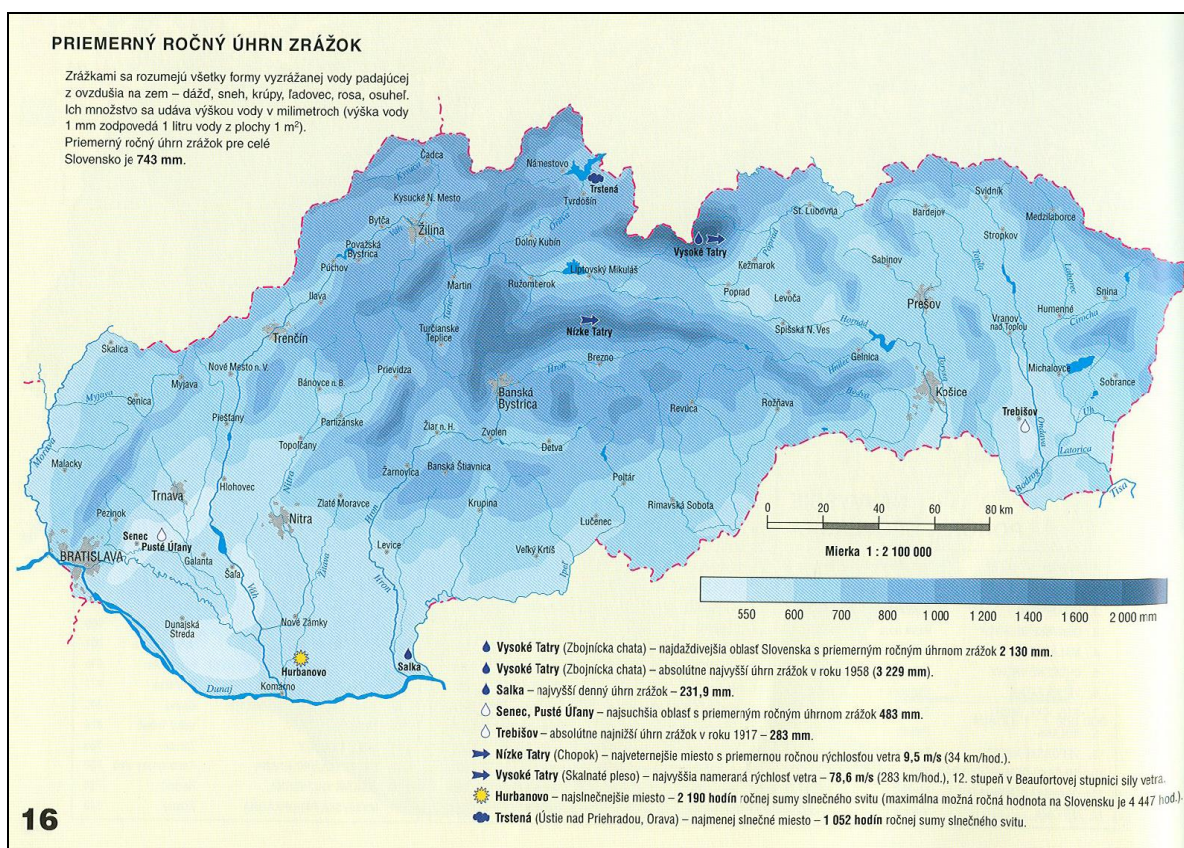
V obciach mikroregiónu je premiešaný vplyv typickej slovenskej kuchyne s modernou gastronómiou. Výrazný dopad na gastronómiu majú aj klimatické podmienky a hospodárske pomery. Mikroregión Chopok juh patrí k regiónom s rozvinutým chovom najmä oviec a hovädzieho dobytku.

Ponuka zariadení reštauračného stravovania v mikroregióne obsahuje najmä jedlá pre túto oblasť typické. Prevládajú štýlové reštauračné zariadenia, typu drevenej koliby.

Viacere obce mikroregiónu organizujú počas roka podujatia s gastronomickým zameraním. Obec Bystrá každoročne začiatkom roka pripravuje Súťaž o najlepšiu klobásu, Horná Lehota pre svojich obyvateľov i návštevníkov obce varí nielen guláš, ale aj pred Vianocami boršč, obec Mýto pod Ďumbierom pripravuje organizuje na sviatok sv. Matúša Hody. Obec Ráztoka v rámci svojho podujatia - Ráztockého sviatku pripravuje Súťaž v pečení čerešňových koláčov, symbolu obce a Súťaž o najdlhšiu štrúdlu regiónu. Obec Jasenie organizuje každý rok dokonca dve podujatia takéhoto charakteru – Súťaž o naj držku a Jasenské baranie hody. Obec Predajná pripravuje každoročne pri príležitosti vysviacky obecných symbolov trojdňové podujatie – Dni obce pre všetky vekové kategórie a v rámci neho zároveň organizuje súťaž o Najlepšího gulášmajstra. Tieto podujatia majú priaznivú odozvu nielen u občanov, ale aj návštevníkov obce.

Obr. č. 4 Klimatické oblasti SR

Obr. č. 5 Prehľad ročných zrážok v SR

3.4.5 Analýza súčasnej situácie mikroregiónu v oblasti cestovného ruchu

Podľa Konceptie rozvoja cestovného ruchu patrí mikroregión Chopok juh medzi najdôležitejšie slovenské zimné horské lyžiarske strediská s medzinárodným významom. Svojim obrovským potenciálom pre rozvoj zimných športov bol ohodnotený ako druhé najvýznamnejšie zimné stredisko cestovného ruchu.

Mikroregión Chopok juh patrí medzi kľúčové strediská cestovného ruchu v SR. Podľa dokumentu Regionalizácia cestovného ruchu Ministerstva hospodárstva SR prevláda v tomto regióne domáci turizmus. Formy turizmu sú zimný turizmus na horách, letné pobyty na horách – pešia turistika a vidiecky turizmus. Aktivity s najvyšším dlhodobým potenciálom sú pobyt v lesnom/horskom prostredí – pešia turistika, cykloturistika, lyžiarska turistika a vidiecky turizmus. V zimnom období je vyhľadávaný pre zimné lyžiarske pobyty na horách. Zatiaľ je mikroregión menej úspešný počas letnej sezóny, čo znižuje aj jeho výkony, ktorých podiel na celonárodných je nižší ako podiel jeho kapacít. Pre letnú sezónu citelne chýba voda, nie sú tu termálne pramene. Preto je nevyhnutné sústrediť sa na rozšírenie ponuky služieb a atraktivít pre letné obdobie.

Oblasť Nízke Tatry:

Pohorie *Nízke Tatry* sa tiahne v dĺžke 80 km smerom zo západu na východ medzi malebnými údoliami Váhu a Hrona. Hlavný hrebeň dosahuje tromi vrcholmi výšku vyše 2 000 m. Najvyššie vrcholy Ďumbier (2 043 m), Chopok (2 024 m), Dereše (2 004 m), Chabenec (1 955 m) a Kráľova hoľa (1 948 m) sú jedinečnými výhľadmi na pohoria a údolia Slovenska.

V roku 1978 boli Nízke Tatry na ploche 81 095 ha vyhlásené za národný park (NAPANT).

Nízke Tatry sú po Vysokých Tatrách druhým najnavštevovanejším pohorím Slovenska. V posledných rokoch tu vzniklo množstvo nových hotelov, penziónov, autokempingov, sedačkových výtáhov a vlekov, stredísk turistiky a cestovného ruchu. Napriek tomu, predovšetkým vo východnej časti, medzi sedlom Čertovica a Kráľovou hoľou, tu jestvujú ešte ozajstné pralesy, kde žije množstvo zveri, medzi nimi aj medvede.

V týchto takmer nedotknutých lesoch možno podnikáť mnohé zaujímavé pešie túry. Pre turistov je prítiažlivý úsek hrebeňovky od Chopka k Čertovici, ktorý poskytuje nádherné výhľady do nízkotatranských dolín na severe i na juhu.

Hotelmi, chatami a chatkami najlepšie vybavené strediská turistického ruchu sa nachádzajú uprostred Nízkych Tatier, v dvoch dolinách pod Chopkom, pod najkrajším úsekom hlavného hrebeňa. V severnej časti leží Demänovská dolina s rekreačnými osadami pri vstupe do doliny, na Lúčkach, na Záhradkách a v Jasnej. Na juhu sa rozprestiera Bystrá dolina so strediskami Tále, Srdiečko a Kosodrevina a rekreačnou obcou Mýto pod Ďumbierom. V strednej časti pohoria je lyžiarske stredisko v sedle Čertovica.

V západnej časti pohoria je hlavným východiskom na túry obec Donovaly, vo východnej časti Liptovská Teplička a Telgárt. Hlavným turistickým východiskom do oblastí Chopok sever (Demänovská dolina) je Liptovský Mikuláš, do oblastí Chopok juh (Bystrá dolina, Krpáčovo) zase Podbrezová a Brezno. V roku 1964 sa pre turistické strediská v Demänovskej doline vytvorila samostatná administratívna jednotka - obec Demänovská Dolina.

Oblasť Nízkyh Tatier poskytuje možnosti kúpania (Bešeňová, Čierny Váh, Krpáčovo, Liptovská Mara, Liptovský Ján, Aquapark Tatralandia, Tále) a návštevy jaskýň (Bystrianska jaskyňa, Demänovská ľadová jaskyňa, Demänovská jaskyňa slobody, Jaskyňa mŕtvych netopierov, Vážecká jaskyňa).

Obrázok č. 6 Nízke Tatry

Rekreačné stredisko Tále:

Tále je chatová oblasť, rekreačné, turistické a lyžiarske stredisko v podhorí Nízke Tatry. Nachádza sa v nadmorskej výške 700 m.n.m., v katastrálnom území obce Bystrá, v západnej časti Bystrej doliny a v južnej časti ochranného pásma Národného parku Nízke Tatry.

Pôvodne Tále bol miestny názov pre časti lúk, dnes je tu jedno z najnavštevovanejších centier cestovného ruchu v Nízkych Tatrách.

Poloha strediska a jeho okolie ponúka rozsiahle možnosti vysokohorskej turistiky (východisko pre výstupy na najvyššie vrchy pohoria – Ďumbier, Chopok, Dereše), cykloturistiky, hubárčenia a vychádzok v nízkotatranskej prírode. V zime sú k dispozícii značené bežecké trate a zasnežované lyžiarske vleky. Priamo v stredisku sú bohaté možnosti ubytovania rôznych kategórií.

Zaujímavosti v okolí: Vajskovská dolina, Bystrianska jaskyňa, Jaskyňa mŕtvych netopierov, prírodné kúpalisko Tále, vodná nádrž Krpáčovo, 18 - jamkové golfové ihrisko a iné.

Turisticky významná je aj Bystrá dolina na južnej strane Nízkych Tatier, ktorou preteká potok Bystrianka. Dolinu lemujú vrchy Baba (1 617 m), Pálenica (1 653 m), Dereše (2 003 m), Chopok (2 023 m), Ďumbier (2 043 m) a Veľký Gápeľ (1 776 m).

Krpáčovo:

V pôvabnej podhorskej oblasti Horehronia v Nízkych Tatrách, sa nachádza rozsiahle turistické stredisko Krpáčovo. V centre strediska je situovaná umelá vodná nádrž, ktorá sa v lete využíva ako kúpalisko, vodné športy, ako aj športový rybolov. Krpáčovo je súčasťou

Národného Parku Nízke Tatry (NAPANT) od roku 1978. V tichom ihličnatom lese je vybudovaný veľký počet hotelov, penziónov a súkromných chát.

Turista si tu príde na svoje počas celého roka. Na jar okolité lúky zakvitnú nepreberným množstvom farieb, jeseň uspokojí každého hubára, v zime si prídu na svoje lyžiari. Pre nich sú tu okrem bežeckých tratí aj dva moderné umelo zasnežované lyžiarske vleky Tatrapoma a dva vleky pre začiatočníkov. Ďalšie zjazdovky sú na Chopku Srdiečku, Mýte pod Dumbierom a v neďalekých Táľoch, kde je vybudované aj prvé majstrovské 18 - jamkové golfové ihrisko na Slovensku „Gray bear“ (Sivý medveď).

Krpáčovo leží blízko vyústenia Vajskovskej doliny, ktorá je jednou z najdlhších a najkrajších dolín v mikroregióne Chopok juh. Vajskovská dolina je málo poznačená civilizáciou, a tak dýcha romantikou. Turistov v nej uchvacujú mohutné vodopády Vajskovského potoka, neobyčajné scenérie a divé úbočia Skalky. Pozoruhodnosťou Krpáčova je ponorný potok. 8 km od stredu sa nachádza Bystrianska jaskyňa.

Zaujímavosti v okolí: vodná nádrž Krpáčovo, Bystrá dolina (Tále), prírodné kúpalisko Tále, Dolná Lehota, Horná Lehota.

Chopok juh:

Areál športov sa nachádza v atraktívnom prírodnom prostredí na južnej strane Nízkeho Tatier. Lyžiarske stredisko s mechanickým zasnežovaním a upravenými lyžiarskymi svahmi je vhodné pre náročných i menej náročných lyžiarov. Na protihľadej strane je upravovaná bežecká trať dlhá 6,5 km.

Služby: lyžiarska škola, ski servis, PRO shop, reštaurácie, bufet, ubytovanie - v hoteloch Golf a Stupka, ktorých hostia majú 20% zľavu z ceny lyžiarskych lístkov. V hoteli Stupka - bazén, sauna a ďalšie služby.

Novinka: snowtubing - nová a netradičná atrakcia v lyžiarskom stredisku na Táľoch v sebe nesie všetky atribúty skvelého zážitku pre všetky vekové kategórie návštevníkov tejto oblasti.

Zjazdovky:

	Názov	Obtiažnosť	Prevýšenie	Dĺžka
1.	Kosodrevina		410 m	1 200 m
2.	Chopok Dereše - Krupová		725 m	3 640 m
3.	Lúčka		110 m	450 m
4.	Zadné Dereše		520 m	1 800 m

Zjazdovky - Ľahká - Stredná - Ťažká

Cykloturizmus:

Mikroregiónom Chopok juh prechádzajú tieto najznámejšie cyklotrasy:

Trasa č. 21: *T\1TB ""Okruh Tále - Krpáčovo"" - zelené cykloznačenie**

Podbrezová – Lopej - Dolná Lehota – Krpáčovo – Tále – Príslop - Richtárovo – Diel – Piesok – Chvatimech (Trasu pretína spojka: Dolná Lehota – Horná Lehota – Richtárovo – žlté značenie).

Prevýšenie: 610m

Dĺžka: 43 km

Trasa č. 2: **C

Brezno – Podbrezová – Lopej – Dolná Lehota – Krpáčovo – Tále – Bystrá – Mýto pod Ďumbierom – Vagnár – Brezno

Prevýšenie: 650m

Dĺžka: 52 km

Trasa č. 3: **C

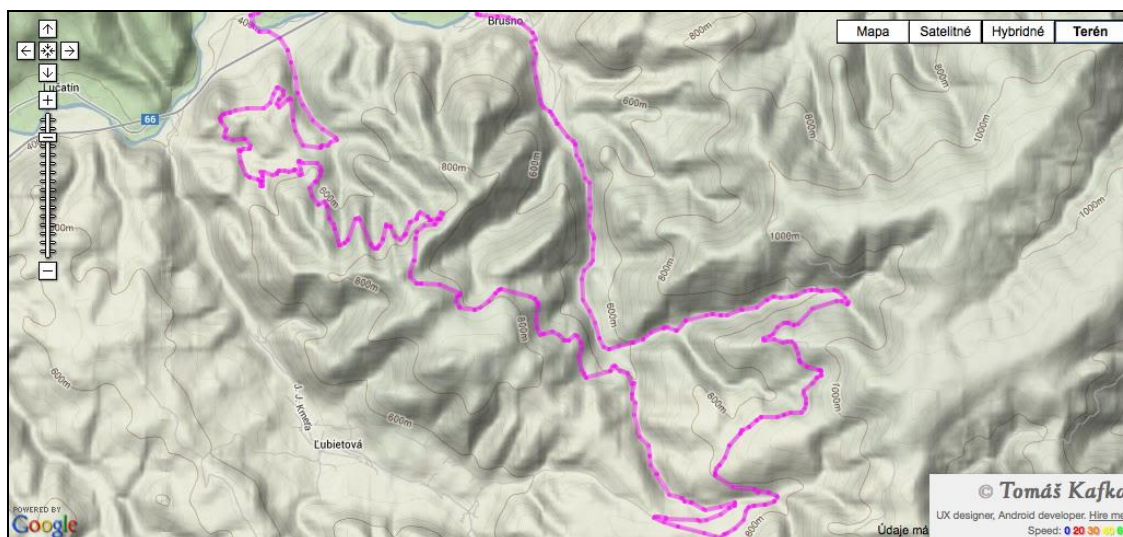
Brezno – Podbrezová – Horná Lehota – Krpáčovo – Dolná Lehota – Lopej – Podbrezová - Brezno

Prevýšenie: 410m

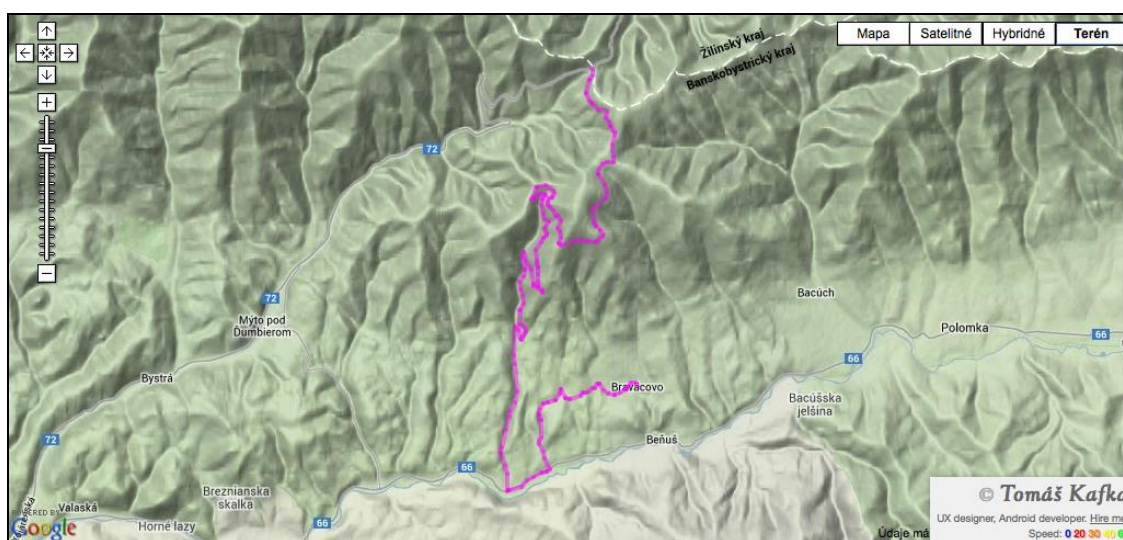
Dĺžka: 50 km

Trasa č. 4

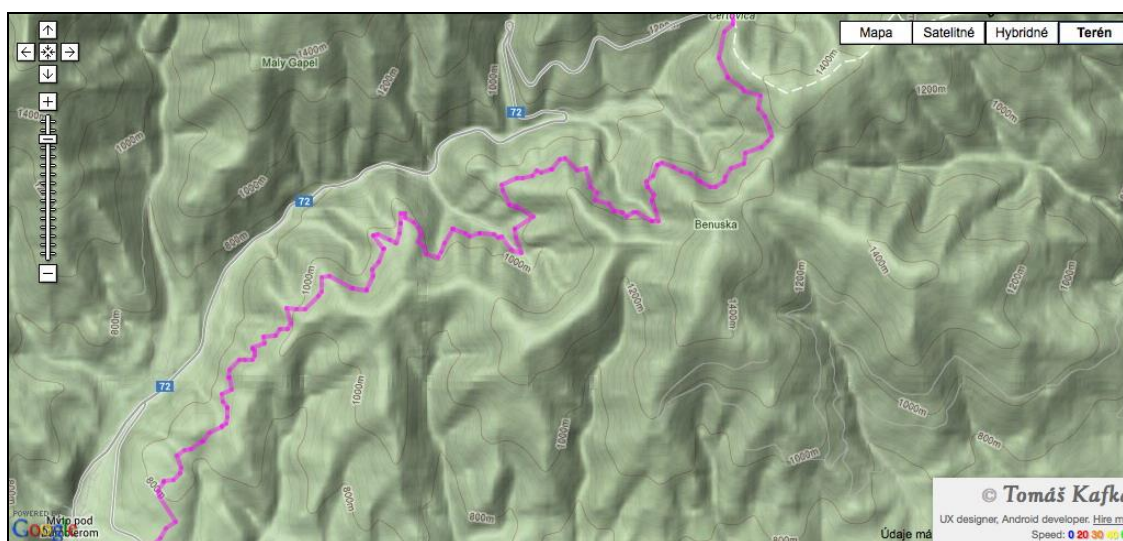
Bachláč: Horná Jarabá (prípoj na cyklotrasu č. 5580) – Jarabá, kyslá – Bachláč – letisko (prípoj na cyklotrasu č. 5577) – dolina Jasienok – Dolná Jarabá (prípoj na cyklotrasu č. 5580)

Obrázok č. 7 Cyklotrasa Brusniansky okruh

Obrázok č. 8 Cyklotrasa Čertovica - Bravačovo

Obrázok č. 9 Cyklotrasa Čertovica – Mýto pod Ďumbierom

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

<i>Ubytovacie zariadenia cestovného ruchu v mikroregióne Chopok juh</i>										
Popis/obec	Bystrá	Dolná Lehota	Horná Lehota	Jarabá	Jasenie	Mýto pod Ďumbierom	Nemecká	Podbrezová	Predajná	Ráztoka
Názov zariadenia	Wellness hotel Bystrá	Hotel Hydro Krpáčovo	Hotel Biotika	Hotel Totem	RELAX hotel Lomnistá	Hotel Mýto	Motorest Nemecká	Hotel sv. Juraj	-	-
Druh	hotel	hotel	horský hotel	hotel	hotel	hotel	motorest	hotel		
Počet zamestnancov	15	7		3	4	20	10	4		
Ubytovacia kapacita	90	100	87	40	70	65	15	55		
Priemerná cena za lôžko	35 €	25 €	20 €	15 €	20 €	30 €	10 €	20 €		
Kategória	***	**	*	***	*	***	*	*		
Názov zariadenia	Hotel Biela medvedica	Penzión Jedlička	Hotel Polianka	Chata Jarabatá u Čika	Chata ANNA	Penzión Rojas	Penzión Hradisko	Hotel Podbrezovan	-	-
Druh	hotel	penzión	horský hotel	turistická ubytovňa	chata	penzión	penzión	hotel		
Počet zamestnancov	13			2	4	3	1	3		
Ubytovacia kapacita	80	15	64	10	12	60	36	30		
Priemerná cena za lôžko	25 €	9 €	30 €	10 €	20 €	12 €	10 €	15 €		
Kategória	**	-	*	-	*	**	*	*		
Názov zariadenia	Penzión Dúhový pstruh	súkromné chaty	Hotel Partizán	Chata Čertovica	Villa MIBA	Penzión Adika	Horská chata Mirka	Telocvičňa na Štiavničke	-	-
Druh	penzión	chata	hotel	chata	penzión	penzión	chata	turistická ubytovňa		

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNŮ CHOPOK JUH

Počet zamestnancov	5	0		0		10	2	2		
Ubytovacia kapacita	75	150	197	-	36	37	18	20		
Priemerná cena za lôžko	25 €	10 €	100 €	-	11 €	20 €	10 €	10 €		
Kategória	**	-	****	-	*	**	*	-		
Názov zariadenia	Penzión EKA	-	Hotel Kosodrevina	-	-	Penzión V stráni	Kemping DRONTE	-	-	-
Druh	penzión		horský hotel			penzión	kemping			
Počet zamestnancov	2					3	2			
Ubytovacia kapacita	15		132			12	150			
Priemerná cena za lôžko	15 €		20 €			12 €	10 €			
Kategória	***		*			**	-			
Názov zariadenia	Penzión Grand	-	Hotel Srdiečko	-	-	Penzión Encián	-	-	-	-
Druh	penzión		horský hotel			penzión				
Počet zamestnancov	4					1				
Ubytovacia kapacita	40		87			8				
Priemerná cena za lôžko	15 €		60 €			12 €				
Kategória	**		**			*				
Názov zariadenia	Penzión Bystrinka	-	Hotel Stupka	-	-	Chata Berg	-	-	-	-
Druh	penzión		horský hotel			horská chata				
Počet zamestnancov	5					2				
Ubytovacia kapacita	45		80			19				

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

Priemerná cena za lôžko	14 €		60 €			12 €				
Kategória	**		**			*				
Názov zariadenia	Chata Limba	-	Hotel Golf	-	-	Mýtnik	-	-	-	-
Druh	chata		horský hotel			turistická ubytovňa				
Počet zamestnancov	7					3				
Ubytovacia kapacita	75		62			26				
Priemerná cena za lôžko	20 €		60 €			10 €				
Kategória	*		*			*				
Názov zariadenia	Ubytovanie v súkromí	-	Penzión Grizzly	-	-	Ubytovanie v súkromí	-	-	-	-
Druh	privát		penzión			privát				
Počet zamestnancov	0		2			0				
Ubytovacia kapacita	85		20			213				
Priemerná cena za lôžko	12 €		20 €			10 €				
Kategória	-		**			-				
Názov zariadenia	-	-	Trangoška	-	-	-	-	-	-	-
Druh			turistická ubytovňa							
Počet zamestnancov										
Ubytovacia kapacita			96							
Priemerná cena za lôžko			10 €							

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

Kategória			-							
Názov zariadenia	-	-	Apartmány PINUS	-	-	-	-	-	-	-
Druh			apartmánový dom							
Počet zamestnancov										
Ubytovacia kapacita			90							
Priemerná cena za lôžko			30 €							
Kategória			***							
Názov zariadenia	-	-	Koliba RAJ	-	-	-	-	-	-	-
Druh			penzión							
Počet zamestnancov										
Ubytovacia kapacita			16							
Priemerná cena za lôžko			15 €							
Kategória			**							
Názov zariadenia	-	-	Hostel	-	-	-	-	-	-	-
Druh			turistická ubytovňa							
Počet zamestnancov										
Ubytovacia kapacita			39							
Priemerná cena za lôžko			10 €							
Kategória			-							

Tabuľka č. 12 Ubytovacie zariadenia cestovného ruchu v obciach mikroregiónu Chopok juh

Ubytovacie zariadenia cestovného ruchu v mikroregióne Chopok juh celkom	
Typy ubytovacích zariadení	Počet/Spolu
hotely, motely, botely	15
penzióny	14
chaty	4
turistické ubytovne	5
ostatné ubytovacie možnosti	1
ubytovanie v súkromí	3

Tabuľka č. 13 Ubytovacie zariadenia cestovného ruchu v mikroregióne Chopok juh spolu

3.4.6 Pozoruhodnosti obcí mikroregiónu z hľadiska cestovného ruchu a turizmu

Na území mikroregiónu Chopok juh sa nachádzajú viaceré pamiatky, pozoruhodnosti a danosti, ktoré by návštevníci obcí mikroregiónu nemali obísť:

- Rímsko – katolícky kostol sv. Floriána (Bystrá);
- Bystrianska kvapľová jaskyňa (Bystrá);
- Jaskyňa Mŕtvych netopierov (Bystrá);
- Kostol sv. Jána Krstiteľa z roku 1914 s nástennými maľbami Jozefa Hanulu (D. Lehota);
- Kaplnka z roku 1818 (Dolná Lehota);
- Rímsko-katolícky kostol sv. Michala z 2. pol. 17. storočia (Horná Lehota);
- Zvonica evanjelickej cirkvi a.v. z roku 1789 (Horná Lehota);
- Pamätný dom - Rodný dom Sama Chalupku (Horná Lehota);
- Minerálne pramene – Jasienok, Bachláč, Kumštová (Jarabá);
- Zvonica so zvonom z roku 1883 (Jarabá);
- Rímsko-katolícky kostol sv. Kataríny Alexandrijskej (Jasenie);
- Vodná elektráreň Rígel z rokov 1923 – 1925, vo vlastníctve ŽP, a.s. (Jasenie);
- Rímsko-katolícky kostol sv. Matúša z roku 1840 (Mýto pod Ďumbierom);
- Evanjelický kostol a.v. z rokov 1822 – 1828 (Mýto pod Ďumbierom);
- Pamätník protifašistického odboja - pamätná izba a torzo pece (vápenky), v ktorej bolo upálených 900 ľudí (Nemecká);
- Rímsko-katolícky kostol sv. Mikuláša (Nemecká);
- Chránená technická pamiatka – železničný most úzkokolejnej železnice (Podbrezová);
- Rímsko-katolícky kostol sv. Juraja z roku 1650 (Podbrezová);
- Predajnianske vodopády – prírodný výtvor (Predajná);
- Rímsko-katolícky kostol Zjavenia Pána (Predajná);
- Národná kultúrna pamiatka Vodný mlyn (Predajná);
- Rímsko-katolícky kostol Navštívenia Panny Márie z roku 1840 (Ráztoka);
- Náučný chodník „Tri studničky“ (Ráztoka);
- Pamätníky padlým obetiam 1. a 2. svetovej vojny (Jarabá, Jasenie, Nemecká, Predajná).

3.4.7 Potenciál územia mikroregiónu pre turistické a rekreačné aktivity

1. Kúpanie, vodné športy a rybolov

Prírodný potenciál územia na kúpanie a vodné športy nie je v súčasnosti dostatočný.

Na kúpanie a vodné športy počas letnej sezóny slúžia predovšetkým umelé vodné plochy – umelá vodná nádrž Krpáčovo, vodná nádrž Richtárovo, prírodná vodná nádrž Tále, zrekonštruované kúpalisko v Jasení a kúpalisko v Podbrezovej.

Vodné nádrže (Krpáčovo, Richtárovo, Tále) sa v súčasnosti využívajú najmä na zavlažovanie a na chov rýb. Vodnú nádrž v Jasení vlastní Železiarne Podbrezová, a.s., je využívaná zväčša na chov rýb a v zime na podujatie Zimné kúpanie „ľadových medvedíkov“. Do budúcnosti by obce mikroregiónu, na území ktorých sa tieto nádrže nachádzajú, mali uvažovať nad kvalitnejším športovo – rekreačným využitím týchto vodných plôch – vodné lyže, vodné bicykle, loďky, či kajaky.

V ďalšom využívaní vodných plôch je potrebné zabrániť neorganizovanému táboreniu a dobudovať odpočívadlá s bezkolíznym prístupom, ohniskami, zberom odpadkov a pod.

Na kúpanie, resp. plávanie mimo umelých vodných nádrží slúžia aj bazény vybudované v rámci jednotlivých hotelov (Hotel Wellness Bystrá a Hotel Mýto). Tieto bazény sú však spravidla určené pre hostí ubytovaných v daných zariadeniach. Bazén v Podbrezovej je nekrytý a je určený aj pre verejnosť.

Vodné toky mikroregiónu - rieka Hron, Jaseniarsky potok, Vajskovský potok, vodné nádrže Krpáčovo a Richtárovo sú v tejto oblasti vo vysokej kvalite, o čom svedčí aj prítomnosť pstruhovitých rýb, najmä pstruha potočného a pstruha kamenáča, ale aj hlavátky obyčajnej.

2. Zimné športy

Územie celého mikroregiónu Chopok juh je predurčené na zimné športy, na svoje si prídu predovšetkým lyžiari. Sú tu vyhľadávané lyžiarske areály, s udržiavanými svahmi a traťmi.

V obci Bystrá sú vybudované rozsiahle ubytovacie a stravovacie kapacity. V oblasti Krpáčova sú okrem bežeckých tratí aj dva moderné umelo zasnežované lyžiarske vleky Tatrapoma a dva vleky pre začiatočníkov. Ďalšie zjazdovky sú na Chopku - Srdiečku a v Mýte pod Ďumbierom, kde je 4-sedadlová lanovka a 3 vleky Tatrapoma. Areál športov sa nachádza v atraktívnom prírodnom prostredí na južnej strane Nízkyh Tatier. Lyžiarske stredisko s mechanickým zasnežovaním a upravenými lyžiarskymi svahmi je vhodné pre náročných i menej náročných lyžiarov. Na protihľahlej strane je upravovaná bežecká trať dlhá 6,5 km. Na území obce Jarabá sú doliny poprepájané horskými cestami, je tu veľké množstvo trás, ktoré sa v zime využívajú na bežecké lyžovanie. Ich dĺžka je od 10 do 25 km. V obci Predajná sú v zimnom období upravované bežecké trate Biatlonovým klubom Predajná. Ich dĺžka je 6 km. Zároveň sa v obci nachádza Strelnica, ktorú využívajú najmä poľovnícke združenia, policajné zložky, ako aj členovia Biatlonového klubu Predajná. V katastri obce Jasenie je možnosť ski-alpinistických športov po vyznačených zimných turistických tratiach Nízkyh Tatier s možnosťou oddychu a prenocovanie na Útulni Ďurková.

3. Cykloturistika a pešia turistika

Mikroregión Chopok juh má dostatočný potenciál na cykloturistiku. Je vhodný aj pre rekreačných cykloturistov. Pri vytyčovaní cykloturistických trás sa väčšinou využívajú cesty druhej triedy s menšou frekvenciou motorových vozidiel, resp. sa budujú osobitné trasy bez stretu s ostatnou dopravou. Do budúcnosti bude potrebné zamerať sa na ich bezpečnosť, značenie a zabezpečiť ich dostatočnú propagáciu.

Územím mikroregiónu vedie niekoľko cyklotrás:

- Podbrezová – Lopej - Dolná Lehota – Krpáčovo – Tále – Príslop - Richtárovo – Diel – Piesok – Chvatimech (Trasu pretína spojka: Dolná Lehota – Horná Lehota – Richtárovo;
- Brezno – Podbrezová – Lopej – Dolná Lehota – Krpáčovo – Tále – Bystrá – Mýto pod Ďumbierom – Vagnár – Brezno;
- Brezno – Podbrezová – Horná Lehota – Krpáčovo – Dolná Lehota – Lopej – Podbrezová – Brezno;
- Bachláč: Horná Jarabá (prípoj na cyklotrasu č. 5580) – Jarabá, kyslá – Bachláč – letisko (prípoj na cyklotrasu č. 5577) – dolina Jasienok – Dolná Jarabá (prípoj na cyklotrasu č. 5580).

Aj obyčajný turista si tu príde na svoje počas celého roka. Na jar okolité lúky zakvitnú nepreberným množstvom farieb, jeseň uspokojí každého hubára. V letnom období poskytujú okolité lesy zase svoje plody - huby, maliny, brusnice, čučoriedky.

Oblasť Krpáčova leží blízko vyústenia Vajskovskej doliny, ktorá je jednou z najdlhších a najkrajších dolín v mikroregióne Chopok juh. Vajskovská dolina je málo poznačená civilizáciou, a tak dýcha romantikou. Turistov v nej uchvacujú mohutné vodopády Vajskovského potoka, neobyčajné scenérie a divé úbočia Skalky.

Vyznávači vysokohorskej turistiky majú možnosť využiť blízkosť dvoch najvyšších kopcov Nízkyh Tatier Ďumbier (2 048 m n/m) a Chopok (2 024 m n/m), ale aj terény v okolí Čertovice a Lajštochu.

4. Jazdecko a poľovníctvo

Charakter krajiny, ale aj prírodný profil krajiny s dlhoročnou tradíciou poľnohospodárskej výroby, je predpokladom chovu koní a jazdecka. V poslednom období tu vznikli areály s chovom koní, ktoré poskytujú možnosti prenajať si kone na jazdenie alebo na výučbu jazdenia na koni (Slobodné bačovstvo Hrádok v Hornej Lehote, Ajax farma v Mýte pod Ďumbierom, EQUUS SPORT v Nemeckej).

Majitelia areálov umožňujú jazdenie alebo výučbu jazdy na koňoch. Možnosti pobytu na vidieku s jazdeckými aktivitami sa veľmi rýchlo menia a stále sa rozširujú. Je to jedna z aktivít, ktorá sa veľmi rýchlo rozvíja a zabezpečuje využitie vhodného potenciálu pre tento druh pobytov.

Poľovníctvo s dostatkom poľovnej zveriny je vhodnou doplnkovou formou turizmu v tomto regióne. V mikroregióne Chopok juh možno loviť najmä jeleniu a srnčiu zver, diviaka, či zajaca. V obciach Dolná Lehota, Horná Lehota a Ráztoka dokonca aktívne pôsobia aj poľovnícke združenia ako spoločenské organizácie obcí.

SWOT analýza – Cestovný ruch	
1. Silné stránky	2. Slabé stránky
• Mikroregión má atraktívne prostredie s veľkým potenciálom; • Dlhodobý potenciál pre rozvoj zimného a horského turizmu, rekreačno-športového turizmu a cykloturizmu v rámci priliehajúcich rekreačných oblastí; • Pobyt v lesnom horskom prostredí; • Možnosť zjazdového lyžovania, lyžiarska	• Nerozvinuté podnikateľské prostredie (nedostatočná iniciatívnosť a priebornosť podnikateľského sektora); • Nedostatočné služby pre potreby poznávacieho turizmu a rekreačno-športového turizmu; • Nedostatočná úroveň a dostupnosť zariadení kultúrneho turizmu a rekreačno-športového turizmu;

turistika, snowboarding; • Areál športov Tále - majstrovské 18-jamkové golfové ihrisko, prírodné kúpalisko; • Krpáčovo – stredisko cestovného ruchu pre letný i zimný turizmus; • Cykloturistické trasy vyššieho významu; • CHKO - prírodný potenciál pre rozvoj turizmu, Národný park Nízke Tatry; • Národná prírodná rezervácia - Pod Latiborskou hoľou; • Prírodná rezervácia - Predajniarska slatina; • Prírodná pamiatka - Jajkovská suť; • Chránený areál – Mitrová; • Bohaté tradície historické a kultúrne /folklór, Hutnícke múzeum Podbrezová, Múzeum ľudovej architektúry Nemecká); • Dostatok významných osobností (Samo Chalupka, František Švantner, Beta Poničanová, Marián Kováčik, Jaroslav Samuel Zachej, Ivan Bella, Anton Anderle); • Existencia Bystrianskej kvapľovej jaskyne, Jaskyne mŕtvych netopierov; • Množstvo vyznačených turistických chodníkov; • Región 1. kategórie a medzinárodným významom s dobrou kvalitou životného prostredia.	• Nedostatočný informačný systém, informačná kancelária, propagácia mikroregiónu; • Chýbajúce turistické náučné chodníky a cyklistické chodníky; • Nedostatočná sieť poradenských služieb pre podnikanie v cestovnom ruchu; • Nedostatok propagačného materiálu pre jednotlivé ponuky zimného a letného turizmu; • Nevyužívanie, resp. nedostatočné získavanie finančných prostriedkov z fondov EÚ.
3. Príležitosti	4. Ohrozenia
• Trendy v trávení voľného času; • Rastúci dopyt po zážitkovej turistike, agroturistike, wellness, adrenalínových športov; • Sieť cykloturistických trás v širšom okolí a zámery rozširovania tejto siete; • Budovanie partnerstiev obce – podnikatelia – združenia cestovného ruchu; • Potenciál pre organizovanie folklórnych slávností a kultúrnych podujatí; • Oživovanie tradičných remesiel a remeselných zručností najmä u mladých ľudí; • Zimná a letná turistika, lyžovanie, značené turistické chodníky; • Rozširovanie počtu lyžiarskych vlekov, umelého zasnežovania svahov, prístreškov pre odkladania lyží a prezliekárni; • Zachovanie a renovácia zrubových domov; • Vybudovanie doplnkových služieb pri vodných plochách pre letnú turistiku a pobyt pri vode (Krpáčovo, Richtárovo, Tále);	• Nezáujem obyvateľstva o zvyšovanie kvalifikácie v oblasti projektovania a získavania finančných zdrojov zo štrukturálnych fondov EÚ, príp. iných zdrojov; • Nevypracovanie akčného plánu rozvoja cestovného ruchu; • Obyvatelia mikroregiónu nebudú zvyšovať kvalitu poskytovaných služieb v ubytovacích a stravovacích zariadeniach; • Nedostatočná ponuka propagačných materiálov a vytváranie nových inovačných produktov cestovného ruchu; • Nevybudovaná infraštruktúra pre rozvoj cestovného ruchu, nevyhovujúca kvalita zariadení poskytujúcich služby cestovného ruchu (ubytovanie, stravovanie, doplnkové služby, požičovne a servis pre cykloturistiku a zimné športy); • Nedostatočné kroky pre zvýšenie atraktívnosti oblasti; • Nedostatočná prezentácia, zviditeľnenie a atraktívnosť a dostupnosť zariadení pre cestovný ruch a turizmus;

• Vybudovanie servisných centier pre cykloturistiku.	• Silná konkurencia okolitých regiónov podobného charakteru; • Neriadená masová turistika; • Strata jedinečnosti v prípade, ak mikroregión nebude schopný presadiť svoje silné stránky v spolupráci s ostatnými regiónmi; • Zmeny, nestálosť a výkyvy počasia ovplyvnia cestovný ruch v mikroregióne; • Nezáujem turistov a návštevníkov o mikroregión.
--	---

Strategický plán zvyšovania imidžu a atraktivity mikroregiónu Chopok juh

<i>Vízia</i>	<i>Strategický zámer</i>	<i>Programové ciele</i>	<i>Aktivity</i>
- Atraktívny a rešpektovaný mikroregión; - Mikroregión bude atraktívnym pre svojich obyvateľov i návštevníkov ako centrum cestovného ruchu so zameraním na možnosti rozšírenia atraktivít zimného a letného pobytu na horách, kultúrne a historické tradície, osobnosti agroturistiky a vidieckeho cestovného ruchu; - Mikroregión bude ako významná destinácia pre domácich a zahraničných návštevníkov a východiskom k prírodnému zázemiu Nízkyh Tatier i do širšieho regiónu; - Mikroregión bude stavať na autentickejšť a oživení kultúrneho a historického dedičstva (pamiatky, osobnosti, aktivity); - Podpora dobudovania stredísk	- Kultúrne a ekonomické zviditeľnenie mikroregiónu na celoslovenskej úrovni; - Vytvorenie turistického centra s regionálnou sférou vplyvu; - Posilnenie kultúrnej, historickej i prírodnej jedinečnosti a atraktivity mikroregiónu Chopok juh; - Vytvorenie rámcov pre oživenie mikroregiónu; - Obnova a rozvoj mikroregiónu ako celku, s nadväznosťou na okolitú krajinu.	- Starostlivosť o obnovu a zveľadenie kultúrneho dedičstva; - Zmapovanie jedinečností a atraktivít mikroregiónu a jeho okolia; - Interpretácia pamiatkového a prírodného dedičstva mikroregiónu; - Rozvoj atraktivity diania v mikroregióne; - Akcelerácia cestovného ruchu v mikroregióne a v jeho okolí; - Podpora marketingu; - Vytvorenie a rozvoj imidžu celého mikroregiónu; - Podpora a rozvoj informovanosti o mikroregióne dovnútra aj navonok; - Rozvoj spolupráce s okolitými obcami, mestami a mikroregiónmi/regiónmi	- Vypracovanie marketingovej stratégie mikroregiónu; - Vytvorenie kultúrnych trás a náučných chodníkov v mikroregióne a v jeho okolí vrátane systému interpretácie; - Zviditeľnenie mikroregiónu cez osobnosti, ktoré žili, žijú alebo majú vzťah k mikroregiónu; - Obnova historických a kultúrnych tradícií; - Zachovanie remeselníckych tradícií; - Vybudovanie a zmapovanie cyklotrás a ich propagácia pre domácich a zahraničných návštevníkov vypracovanie projektov pre získanie finančných prostriedkov zo zdrojov EÚ; - Rozvoj ekoturizmu.

cestovného ruchu na komplexné strediská, s cieľom poskytovania služieb na európskej úrovni, podľa špecificky daných podmienok.			
--	--	--	--

3.4.8 Ekoturizmus

Veľký význam bude mať rozvíjajúci sa ekoturizmus, ktorý naplní plánované zámery v oblasti trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu v súlade s trendmi Európskej únie. Budovanie cyklistických trás a chodníkov, kempingových plôch, poľovníckych revírov, tematických parkov bude musieť zohľadňovať aktuálne obmedzenia vyplývajúce zo stanovených hraníc únosnosti územia pre danú formu cestovného ruchu. Návštevník musí byť vychovávaný a pripravený na šetrný pobyt a pohyb v prírode.

V obciach a mestách pôjde o vybudovanie kvalitných, dobre udržiavaných a medzinárodným štandardom zodpovedajúcich ubytovacích a stravovacích zariadení s dostatočnou kapacitou a štruktúrou, s komplexom doplnkových služieb, ktorými musí disponovať každá lokalita, obec, mesto a stredisko, ak sa má stať súčasťou trhu cestovného ruchu.

Postupne sa budú spájať aktivity viacerých obcí. Spoločným postupom a plánovaným marketingom dosiahnu obce niekoľkonásobne vyššiu efektívnosť v získavaní turistov ako pri izolovaných krokoch každej zo zúčastnených obcí. Spojením finančných prostriedkov obcí možno založiť miestne združenia cestovného ruchu a vytvoriť konkurencieschopnú reklamnú kampaň, ktorá pomôže získať väčšie množstvo návštevníkov aj z väčších vzdialeností a na dlhodobejší pobyt.

Strategickým rozvojovým cieľom mikroregiónu Chopok juh je udržateľný rozvoj cestovného ruchu.

3.4.9 Návrh priorít a opatrení

Využitie prírodného a kultúrneho potenciálu pre vytváranie nových pracovných miest v odvetví cestovného ruchu.

V mikroregióne je pomerne vysoká nezamestnanosť. Podľa miery nezamestnanosti s využitím na rozvoj cestovného ruchu disponuje tento mikroregión vysokou prioritou na využitie prírodných a kultúrnych daností na zníženie nezamestnanosti a zvýšenie príjmov obyvateľstva vytvorením nových pracovných miest pre stravovacie a ubytovacie služby, ale aj prevádzkovaním ubytovania na súkromí, využívaním služieb agroturistiky a vidieckej turistiky. Veľký potenciál má tiež cykloturistika, ktorá má už v tomto regióne tradíciu a vyznačené cyklotrasy. Rozširovanie služieb cestovného ruchu v obciach mikroregiónu prinesie potrebu rozvoja ľudských zdrojov a kvality služieb cestovného ruchu.

Podpora dobudovania stredísk cestovného ruchu na komplexné strediská, s cieľom poskytovania služieb na európskej úrovni, podľa špecificky daných podmienok.

Podľa Stratégie cestovného ruchu SR na vzostupe je domáci cestovný ruch, pričom sa zaznamenáva aj rast seniorského a mládežníckeho cestovného ruchu. Rastie dopyt po tradičnom nehotelovom ubytovaní, preferuje sa cestná doprava (najmä vlastnými autami). Fragmentácia dovolení je väčšia v nadväznosti na skrátenie pracovného času a predĺženie platenej dovolenky, zreteľný je aj prechod od pasívne strávenej dovolenky k dovolenke ako skúsenosti a zážitku. Snahou je niečo zažiť a nadobudnúť skúsenosť, získať nové poznatky a vedomosti, autentické pocity, súčasne sa kladie dôraz na kvalitu služieb a životného prostredia. Do popredia sa dostávajú aktivity v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja. Rozširujú sa príležitosti pre turistické destinácie s minimálnymi vstupnými prekážkami, čoraz dôležitejšiu úlohu zohráva proces ekonomickej integrácie a novodobé migračné prúdy.

Z hľadiska slovenského cestovného ruchu predstavuje dôležitý prvok v jeho vývoji členstvo Slovenska v EÚ. Voľný pohyb tovaru a služieb otvoril ponuku turistických služieb na celom teritóriu EÚ a expandovanie ponuky na nové trhy. Z hľadiska podnikateľských subjektov ide zároveň o zvýšenie konkurencie. Jednotná spoločná mena znamená zjednotenie cenovej úrovne, pritom však zvyšovanie cien môže znížiť atraktivitu niektorých krajín. Z pohľadu spotrebiteľa sa zvyšuje ochrana jeho práv. Už nielen jednotná ochrana spotrebiteľa, ale aj voľný pohyb tovarov a služieb posúvajú hranice cestovného ruchu SR na úroveň hraníc EÚ. Aj s týmto vývojom sa musí počítať.

Pri nedostatku vlastných, vnútorných zdrojov, členstvo SR v EÚ podstatným spôsobom rozširuje podporu rozvoja cestovného ruchu prostredníctvom zahraničných fondov. Otvára sa príležitosť spoločnej prezentácie krajiny prostredníctvom EÚ. Rozširovanie cestovného ruchu prinesie potrebu rozvoja ľudských zdrojov a kvality služieb cestovného ruchu.

3.4.10 Vízia rozvoja a postavenia cestovného ruchu

Mikroregión Chopok juh s dynamicky sa rozvíjajúcim cestovným ruchom ponúka širokú paletu produktov a je schopný uspokojiť meniaci sa spotrebiteľský dopyt domácej i zahraničnej klientely.

Postavenie cestovného ruchu je stabilné, široké vrstvy spoločnosti poznajú jeho význam a pozitívny prínos pre štátny rozpočet. Cestovný ruch je tak pre podnikateľov ako aj pre ich zamestnancov príťažlivým sektorom so zárukami existenčnej istoty, rentabilita podnikov sa trvale zlepšuje.

Mikroregión má na rozvoj cestovného ruchu spracovaný program podpory cestovného ruchu.

Vytvorená a stabilizovaná je organizačná štruktúra cestovného ruchu od obce a mikroregiónu, cez región až po vyšší územný celok a štát, jasná je medzi nimi deľba práce a koordinácia a fungujú všetky regionálne štruktúry. V cieľových miestach a regiónoch sú spracované plány rozvoja cestovného ruchu.

Pravidelná komunikácia medzi jednotlivými záujmovými sférami podnikateľov a riadiacich štruktúr na miestnej, regionálnej a celoštátnej úrovni prispieva ku konštruktívnemu dialógu a spoločnému riešeniu aktuálnych problémov.

Príjmy z aktívneho cestovného ruchu rastú rýchlejšie ako počet návštevníkov, čo je výsledkom orientácie na vyššiu kvalitu a efektívnosť ako aj získania nových lukratívnych trhov so solventnejšou klientelou. Ekologické zaťaženie krajiny vplyvom aktivít cestovného ruchu nerastie, čím sa prispieva k ekologicky únosnému rozvoju cestovného ruchu nie na báze masovosti ale na báze rastúcej kvality.

Zamestnanci v cestovnom ruchu disponujú takým vzdelaním a odbornou kvalifikáciou, že môžu poskytovať profesionálne služby aj náročnej klientele. Trvale sa celoživotne vzdelávajú a zdokonaľujú vo svojej profesii. Rozvinutá je intenzívna poradenská činnosť pre podnikateľov.

3.4.11 Definovanie rozvojovej stratégie, hlavné aspekty rozvoja cestovného ruchu

Cestovný ruch na území mikroregiónu Chopok juh musí byť pripravený na inovačné trendy, na rýchle reagovanie ponuky na dopyt klientov, lebo len tak si zachová schopnosť konkurencie na trhoch cestovného ruchu. Jeho produkty sa musia dať odlišiť od produktov iných regiónov, aby si zachoval jedinečnosť svojho turistického produktu. Preto sa musia vyformovať a prednostne rozvíjať tie produkty, ktoré sú príťažlivé, žiadané a dobre predajné na zdrojových trhoch. Úlohou bude hľadať a nájsť také nepokryté, ale i nové segmenty na trhoch, aby sa ich spoznanie využilo na prípravu a predaj turistických produktov mikroregiónu.

Produkt cestovného ruchu má však predovšetkým regionálny charakter. Úlohou mikroregiónu bude rozvíjať tie produkty, pre ktorých ponuku a predaj majú najlepšie podmienky.

Ťažiskovými formami cestovného ruchu, pre ktoré má mikroregión najlepšie predpoklady, a ktoré treba v priebehu najbližších rokov prednostne podporovať, rozvíjať a skvalitňovať, sú:

- *zimný cestovný ruch a zimné športy,*
- *letná turistika a pobyty pri vode,*
- *vidiecka turistika.*

V rámci týchto foriem pôjde o ponuku jednotlivých celkov a v pôvodnej podobe s ich architektúrou, kultúrou, históriou, zvykmi, folklórom, remeslami, gastronómiou, ktoré odlišujú mikroregión od jeho okolia a robia región jedinečným. Osobitný význam budú mať rôzne kultúrne podujatia, festivaly, jarmoky a predstavenie kultúrneho a prírodného svetového dedičstva Slovenska.

Rozvoj foriem cestovného ruchu v Mikroregióne Chopok juh bude zameraný predovšetkým na *zimný cestovný ruch a zimné športy*.

Slovensko ako hornatá krajina má veľmi dobré prírodné podmienky na rozvoj zimných športov. Až 62 % územia tvoria hory. Priemerný počet dní so snehovou pokrývkou je na väčšej časti územia viac ako 90 dní. Na lyžovanie je vhodná aj členitosť terénu, pričom značnú časť horského terénu tvoria hole a horské lúky. V zalesnených oblastiach budú pri rozširovaní existujúcich a budovaní nových lyžiarskych stredísk nevyhnutné aj rozsiahlejšie zásahy do lesných porastov.

V súčasnosti je na území Slovenska nasledovná skladba horských stredísk cestovného ruchu vrátane rozsahu a úrovne technickej infraštruktúry pre zimný cestovný ruch:

- 20 horských stredísk so špičkovou vybavenosťou a medzinárodným charakterom,
- 40 horských stredísk s nadpriemernou vybavenosťou na národnej, resp. regionálnej úrovni,
- 250 horských stredísk s priemernou vybavenosťou na regionálnej, resp. miestnej úrovni.

Z uvedeného celkového počtu stredísk je viac ako 80 stredísk vybavených systémami výroby technického snehu. V takto vybavených strediskách sú technicky zasnežované lyžiarske zjazdové i bežecké trate o celkovej dĺžke viac ako 150 km a o celkovej ploche viac ako 750 ha.

Lyžiarske strediská musia garantovať pre pobytovú domácu i zahraničnú klientelu dostatok snehu najmä na Vianoce, na novoročné sviatky a potom počas jarných prázdnin a prakticky až do konca marca. Prognózy do budúcnosti, pokiaľ ide o prírodný sneh, nie sú optimistické. Postupné globálne otepľovanie podnebia a zmeny stredoeurópskej klímy budú pre zimné športy znamenať tvrdšie podmienky. Technické zasnežovanie bude mať z hľadiska udržiavania návštevnosti zimných stredísk rastúci význam. Limitujúcimi faktormi technického zasnežovania môže byť jeho finančná náročnosť a environmentálne dopady. Zmeniť sa však bude musieť pohľad na to, kto do zasnežovania má investovať. Zatiaľ sú to väčšinou prevádzkovatelia osobných horských dopravných zariadení, budovanie zariadení na technické zasnežovanie je však vysoko náročné na investičné náklady.

Perspektívnymi klientmi pre Slovensko nie sú nároční lyžiari, ktorí chodia do alpských stredísk, kde sú terény pestrejšie, rozsiahlejšie a náročnejšie, služby komplexnejšie a zatiaľ aj kvalitnejšie. Pre hostí z krajín, kde nie sú veľké možnosti na lyžiarske vyžitie, ako je Maďarsko, Poľsko, Česko, Rusko, Ukrajina, Chorvátsko, Lotyšsko, Litva, Estónsko, Bulharsko, či Rumunsko sú však prírodné danosti Slovenska na lyžovanie veľmi dobré. Týmto cieľovým skupinám treba pripraviť takú komplexnú ponuku kapacít a služieb, aby boli s ňou spokojní a motivovala ich k opätovnej návšteve slovenských zimných stredísk. Ekonomický prínos zimného cestovného ruchu je vyšší ako v prípade letného, pretože turista má vyššie výdavky – nebýva v lacnom kempu ako v lete, ale v hoteli, minie viac finančných prostriedkov na športové aktivity (lyžiarske lístky na lyžiarske vleky), nevarí si vlastnú stravu v karavane, ale stravuje sa v reštaurácii, atď.

Pri rozvoji zimného cestovného ruchu a budovaní zimných rekreačných stredísk je potrebné preferovať rekonštrukciu a zlepšovanie kvality už existujúcich zariadení a stredísk. Pri plánovaní nových zámerov je potrebné dôsledne rešpektovať požiadavky ochrany prírody a životného prostredia a neumiestňovať ich do chránených území.

Taktiež je potrebné rešpektovať únosnosť územia nielen vo vzťahu k využívaniu účastníkmi cestovného ruchu, ale aj k využívaniu prírodných zdrojov, a to predovšetkým pitnej a úžitkovej vody v súvislosti so vzrastajúcou potrebou technického zasnežovania.

3.4.12 Tvorba produktov jednotlivých atraktivít

Tvorba produktov cestovného ruchu sa musí preniesť predovšetkým do regiónov, kde najmä miestne a regionálne združenia v spolupráci s podnikateľskými subjektmi sú hlavnými nositeľmi tejto úlohy. Ich úlohou bude budovanie tematických ciest, náučných chodníkov v spolupráci s pracovníkmi z oblasti ochrany prírody a krajiny, ako aj ponuka a predaj výrobkov tradičných remesiel v turisticky navštevovaných oblastiach. V rámci regiónov a v mestských aglomeráciách bude účelná distribúcia tzv. turistických kariet, ktoré budú turistov oprávňovať na čerpanie zliav pri zakúpení rôznych druhov služieb alebo výrobkov. Využívanie tohto systému bude spočívať na podnikateľskej báze, iniciovanie ich zavedenia bude však úlohou miestnych a regionálnych orgánov cestovného ruchu.

Vytváranie zdrojov a financovanie rozvoja cestovného ruchu/turizmu v mikroregióne:

Zdroje financovania a rozhodovacie procesy vznikajú, resp. sa vytvárajú tam, kde sa konkrétna úloha najlepšie dá vyriešiť v zmysle zásady subsidiarity Európskej únie. Stále významnejšiu úlohu v cestovnom ruchu zohrávajú samosprávne inštitúcie, obce a mestá.

Finančná podpora všetkých rozvojových zámerov spočíva na dôkladných výskumoch a analýzach, pri výbere uchádzačov sa uplatňuje výberové konanie a verejná súťaž, štátne prostriedky sa vynakladajú maximálne efektívne. Podpora je orientovaná na postupné dobudovanie už existujúcich stredísk cestovného ruchu a budovanie nových stredísk cestovného ruchu v tých oblastiach, ktoré majú pre danú formu cestovného ruchu vhodné podmienky. Veľké celoštátne projekty podporuje štát z centrálnych zdrojov, regionálne projekty podporujú regióny z vlastných prostriedkov stanovených legislatívnymi normami o cestovnom ruchu.

Mikroregión musí zabezpečiť finančné prostriedky na financovanie:

- tvorbu plánov hospodárskeho a sociálneho rozvoja na území mesta a obce vrátane stratégií a koncepcií rozvoja cestovného ruchu,
- tvorbu územných plánov lokalít a zón,
- miestne združenia cestovného ruchu,
- turistické informačné kancelárie,
- inštaláciu a údržbu dopravných informačných a propagačných systémov,
- prevádzku, rekonštrukciu a modernizáciu zariadení vo vlastníctve samosprávy, ktoré sú využívané na účely cestovného ruchu (predovšetkým kultúrne zariadenia a kultúrne dedičstvo, ochrana prírodných atraktivít, kúpaliská a pod.),
- infraštruktúru podporujúcu aktivity v cestovnom ruchu (cesty, vodovody, plynofikácia, kanalizácia, verejné sociálne zariadenia, atď.),
- budovanie a údržbu miestneho orientačného a informačného systému cestovného ruchu, vrátane značenia turistických chodníkov, cyklotrás, náučných chodníkov, odpočívadiel, atď.,
- aktivity súvisiace s výchovou miestneho obyvateľstva k cestovnému ruchu,
- opatrenia na zlepšenie verejnej hygieny, estetického vzhľadu obcí a ich verejných priestranstiev.

Podnikateľské subjekty v mikroregióne by mali financovať:

- výstavbu, rekonštrukciu a modernizáciu zariadení slúžiacich na poskytovanie služieb cestovného ruchu,
- združenia cestovného ruchu formou členských príspevkov,
- ďalšie vzdelávanie a zdokonaľovanie profesionálnych schopností vlastných pracovníkov poskytujúcich služby cestovného ruchu,
- propagáciu a prezentáciu vlastných služieb a zariadení cestovného ruchu s využitím ďalších atraktivít v danom regióne,
- zavádzanie systémov kvality,
- partnerstvá pre neplatené služby potrebné pre podnikateľskú činnosť.

Na splnenie strategických cieľov je potrebné:

Posilniť destinačný manažment, produkt diferencovať podľa potrieb a očakávaní cieľových skupín domácich a zahraničných turistov. Ponuku produktov a balíkov služieb zostavovať v záujme predĺženia pobytu účastníkov cestovného ruchu v mikroregióne, tieto produkty presadzovať do ponukových katalógov.

Časový horizont: 2015 – 2020, s výhľadom do roku 2025

Zostaviť a stále dopĺňať zoznam ubytovacích, stravovacích a rekreačných priestorov a objektov, ktoré sú vhodné pre poskytovanie služieb cestovného ruchu. Vyvíjať aktivity na získanie organizátorov na organizovanie kultúrnych, športových a zábavných podujatí v jednotlivých obciach mikroregiónu.

Časový horizont: 2015 – 2020, s výhľadom do roku 2025

Na splnenie strategických cieľov je potrebné:

- posilniť destinačný manažment;
- zostaviť a stále dopĺňať zoznam ubytovacích, stravovacích a rekreačných priestorov a objektov, ktoré sú vhodné na poskytovanie služieb cestovného ruchu;
- vyvíjať aktivity na získanie organizátorov pre organizovanie kultúrnych, športových a zábavných podujatí;
- udržiavať a zachovať kvalitu životného prostredia;
- zainteresovať miestne obyvateľstvo;
- vybudovanie informačných tabúl v jednotlivých obciach mikroregiónu.

Na nasledujúce obdobie bolo vyselektovaných 6 cieľových skupín klientov, na ktorých by sa mali zameriavať turistické aktivity:

- miestna a regionálna klientela;
- rodiny s deťmi;
- slovenskí turisti;
- zahraniční turisti (susedné krajiny, ostatné krajiny);
- seniori;
- záujmová klientela (poľovníctvo, rybolov, šport – jazda na koni).

3.5 Doprava a dopravná infraštruktúra

Banskobystrický samosprávny kraj má najdlhšiu cestnú sieť na Slovensku (3 196 km), s nulovým podielom diaľnic, s nízkym podielom rýchlostných ciest (91,5 km) a ciest I. triedy (642 km). Má však najvyšší počet ciest II. triedy (610 km) a III. triedy (1 853 km). V počte vozidiel (11,5 %) sa radí k posledným miestam medzi krajinami v SR, pri osobných motorových vozidlách takisto (11,2 %).

Z pohľadu dopravných služieb dosahuje nízke výkony v nákladnej doprave pri preprave tovaru a tieto oproti minulosti poklesli. Výkony v osobnej preprave sú tiež nízke.

3.5.1 Stav dopravnej infraštruktúry v obciach mikroregiónu Chopok juh

Dopravný prístup do mikroregiónu je vlakom z Banskej Bystrice alebo Brezna so zastávkami Nemecká, Dubová, Predajná, Lopej a Podbrezová.

Autobusom alebo autom sa do obcí mikroregiónu z Banskej Bystrice a Brezna dá dostať štátnou cestou I/66 alebo z liptovskej strany sedlom Čertovica štátnou cestou I/72, ktorá vedie popri potoku Bystrianka na Bystrú, Mýto pod Ďumbierom a Jarabú až na Čertovicu, kde dosahuje výšku 1 238 m, teda najvyššie položenú cestu na Slovensku.

Celé územie mikroregiónu je napojené na nadregionálne siete a príslušné lokality.

Miestne komunikácie:

Dĺžka miestnych komunikácií v jednotlivých obciach mikroregiónu Chopok juh je spolu 90,7 km, z ktorých v súčasnosti je len 18,45 km zrekonštruovaných a 58,05 km je bezprašných. Ostatné cesty nie sú v dobrom technickom stave a vyžadujú rozsiahlu rekonštrukciu.

Cesty I. triedy:

Medzi cestou I. triedy je zaradená cesta I/66, ktorá patrí do vybranej cestnej siete ako ťah H-66 a plní funkciu zbernej komunikácie pre oblasť Horehronia. V rámci platných dokumentov VÚC Banskobystrického kraja je táto cesta riešená ako cesta, ktorá úsekovo tvorí rýchlostnú cestu s obmedzeným prístupom.

Cesty II. triedy:

Súčasná cesta I/72 je VÚC Banskobystrického kraja navrhnutá na preradenie medzi cestou II. triedy.

Cesty III. triedy:

Cesty III. triedy v mikroregióne Chopok juh predstavujú zberné komunikácie privádzajúce dopravné zaťaženie z automobilovej dopravy na hlavnú zbernú komunikáciu. Riešeným územím vedú tieto cesty III. triedy:

- cesta III/06657 – pôvodná trasa cesty I/66 v úseku Predajná – Lopej, kde sa úrovňovo napája na súčasnú trasu cesty I/66;
- cesta III/06650 – smer Lopej – Dolná Lehota sa úrovňovo napája na cestu I/66;
- cesta III/06652 – smer Podbrezová – Horná Lehota sa úrovňovo taktiež napája na cestu I/66.

Autobusová a železničná doprava:

Nie všetky obce mikroregiónu majú pravidelné diaľkové autobusové spojenia do veľkých cieľových staníc (napr. Bratislava, Nitra, Trnava, Žilina, či Košice), ktorými prechádzajú spoje do uvedených staníc. Najbližšou autobusovou stanicou so stanovišťami diaľkových autobusových spojov je takmer pre všetky obce mikroregiónu Podbrezová, príp. Brezno.

Obce majú zabezpečenú miestnu, resp. regionálnu autobusovú dopravu, a to spravidla do najbližších okresných miest – Brezno a Banská Bystrica.

Územím mikroregiónu Chopok juh vedie železničná trať č. 170 Zvolen – Červená Skala, riešená ako trať jednokolaťová, neelektrifikovaná, zaradená do III. skupiny, s priepustnosťou 48 vlakov/deň. Na železničnú stanicu v Podbrezovej je napojený vlečkový systém Železniární Podbrezová, a.s. Prostredníctvom tejto železničnej vlečky vedie železničná doprava priamo do areálu železiární. Vlečka vedie zo zastávky Chvatimech do Hronca.

Zo všetkých obcí mikroregiónu len 3 obce (Nemecká, Podbrezová a Predajná) majú na svojom území železničnú stanicu a zastávku. Najbližšie vlakové stanice ostatných obcí predstavujú Brezno, Nemecká a Podbrezová, so spojením smerom na východ i západ Slovenska.

Miestne chodníky:

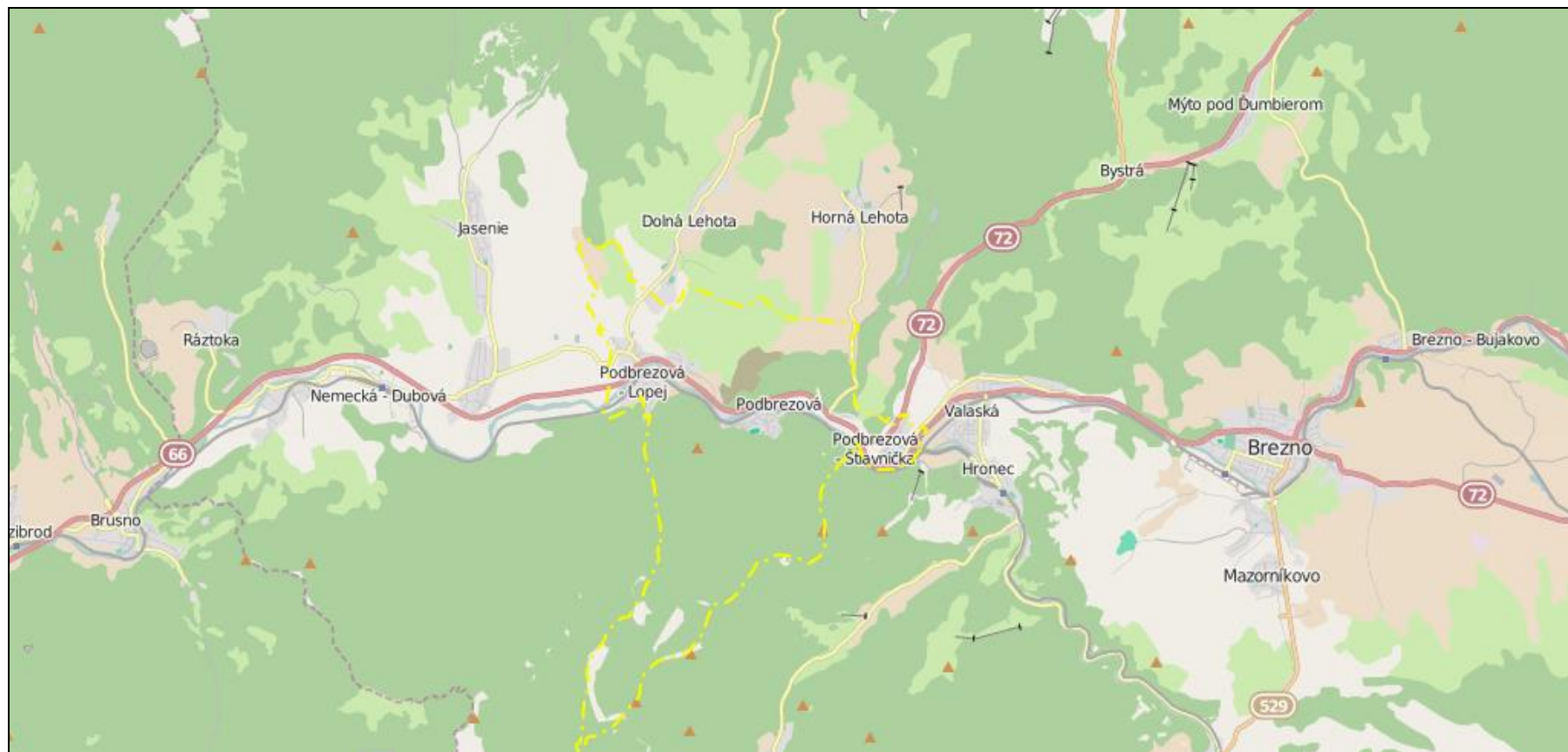
Dĺžka miestnych chodníkov v obciach mikroregiónu predstavuje spolu 10,9 km, z ktorých je 3,75 km v súčasnosti už zrekonštruovaná. Súčasný stav väčšiny chodníkov je v zlom, resp. v technicky nevyhovujúcom stave a tiež vyžaduje rekonštrukciu.

Miestne chodníky v obciach sú zväčša vedené pozdĺž zberných komunikácií a obslužných komunikácií spravidla jednostranne. Chodníky sú doplnené samostatnými pešími ťahmi a pešími priestranstvami pri objektoch občianskeho vybavenia.

Parkoviská:

V obciach mikroregiónu sa nachádza niekoľko parkovísk a plôch určených na parkovanie. Do budúcnosti však bude treba počítať s výstavbou nových, príp. s rekonštrukciou súčasných parkovacích plôch najmä v obciach Bystrá a Mýto pod Ďumbierom, a to hlavne z hľadiska možného rozvoja cestovného ruchu.

Plochy statickej dopravy, odstavovanie a garážovanie áut je na danom území mikroregiónu riešené s ohľadom na zástavbu rodinných domov, príp. individuálne na pozemkoch vlastníkov rodinných domov. Pri bytových domoch je parkovanie riešené v tesnej blízkosti týchto objektov.

Obr. č. 10 Dopravné komunikácie mikroregiónu Chopok juh

SWOT analýza – Doprava a dopravná infraštruktúra	
1. Silné stránky	2. Slabé stránky
• Dobrá dopravná infraštruktúra a dopravná obslužnosť; • Blízkosť dvoch železničných zastávok – Brezno a Podbrezová.	• Absencia železničných staníc pre osobnú i nákladnú vlakovú dopravu; • Nevyhovujúci stav viacerých miestnych komunikácií a chodníkov v jednotlivých obciach mikroregiónu; • Tranzitná automobilová doprava (cez obec Podbrezová).
3. Príležitosti	4. Ohrozenia
• Možnosti získavania finančných zdrojov z prostriedkov štrukturálnych fondov EÚ, podporných programov a programov inštitúcií zodpovedných za realizáciu dopravnej/regionálnej politiky.	• Nedostatočné využívanie zahraničných a domácich zdrojov pre rozvoj služieb obyvateľov; • Riziko neúspešného čerpania, resp. nevyužitia finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ, zo zdrojov BB VÚC a štátneho rozpočtu SR.

3.5.2 Priority a opatrenia v oblasti dopravy

Priorita 1 Podpora rozvoja obcí - komunikácie

- Opatrenie 1.1 Rekonštrukcia existujúcich miestnych komunikácií v obciach;
 Opatrenie 1.2 Budovanie nových prístupových komunikácií v obciach;
 Opatrenie 1.3 Vytváranie a budovanie nových parkovacích plôch;
 Opatrenie 1.4 Rekonštrukcia existujúcich a budovanie nových zastávok autobusovej a železničnej dopravy.

Priorita 2 Podpora rozvoja obcí – chodníky, lávky, mosty

- Opatrenie 2.1 Rekonštrukcia existujúcich miestnych chodníkov v obciach;
 Opatrenie 2.2 Budovanie nových miestnych chodníkov v obciach;
 Opatrenie 2.3 Rekonštrukcia lávok a mostov v obciach mikroregiónu.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

<i>Doprava a dopravná infraštruktúra</i>										
Popis/obec	Bystrá	Dolná Lehota	Horná Lehota	Jarabá	Jasenie	Mýto pod Ďumbierom	Nemecká	Podbrezová	Predajná	Ráztoka
Dĺžka miestnych komunikácií v km	2,5	5,6	5,0	1,5	8,0	7,0	22,0	26,7	7,8	4,6
z toho: zrekonštruované	0,35	0	1,5	0,5	0	3,0	2	11,1	0	0
z toho: bezprašné	0,35	1,7	3,5	1,3	8,0	3,0	0	15,6	0	4,6
Dĺžka miestnych chodníkov v km	1,5	0	0	0	0	0,3	0	6,8	1,5	0,8
z toho: zrekonštruované	1,5	0	0	0	0	0,15	0	2,1	0	0
Počet liniek autobusovej dopravy (diaľkové spoje)	0	0	0	2	0	3	15	32	20	0
Počet liniek autobusovej dopravy (miestne/regionálne spoje)	3	15	23	2	6	2	3	17	4	1/29
Najbližšia autobusová stanica (názov)	Brezno, Podbrezová	Podbrezová	Podbrezová	Brezno	Podbrezová	Brezno, Podbrezová	Nemecká	Podbrezová	Podbrezová	Brezno, B.Bystrica
Počet vlakových staníc	0	0	0	0	0	0	2	3	1	0
Najbližšia vlaková stanica (názov)	Brezno, Podbrezová	Podbrezová - Lopej	Podbrezová	Brezno	Nemecká - Dubová	Brezno, Podbrezová	Nemecká, Dubová	Podbrezová	Podbrezová	Nemecká

Tabuľka č. 14 Doprava a dopravná infraštruktúra v obciach mikroregiónu Chopok juh

3.6 Sociálne veci a sociálna infraštruktúra

3.6.1 *Východiskový stav*

Cieľom poskytovania starostlivosti o občana je zabezpečenie podmienok pre kvalitný život na úrovni, ktorá zodpovedá jeho potrebám a možnostiam.

V systéme poskytovania sociálnych služieb občanom je dôležité také stanovenie pravidiel, aby každý občan mal rovnaké podmienky na ich poskytovanie a aby vytvárané programy pre občanov mali vysokú kvalitu poskytovania týchto služieb pre všetky kategórie občanov – pre starých občanov a zdravotne postihnutých, občanov v hmotnej núdzi, občanov v sociálnej núdzi, pre mladé rodiny s deťmi, mládež, neprispôsobivých občanov a iné skupiny v obci.

Sociálne služby môžu mať rôzne formy – terénne sociálne služby (opatrovateľská služba, poskytovanie stravovania, prepravné služby), inštitucionalizované sociálne služby (domovy sociálnych služieb pre rôzne skupiny obyvateľov, zariadenia opatrovateľskej služby, krízové strediská, domovy pre osamelých rodičov) a ambulantné sociálne služby (kluby dôchodcov, strediská osobnej hygieny, pracovne, vývarovne).

Sociálne služby v inštitúciách charakterizujeme ako inštitucionálne služby, služby poskytované mimo sociálneho priestoru – domácností obyvateľov, predovšetkým v zariadeniach sociálnych služieb. V súlade s princípmi Európskej charty miestnej samosprávy prebehla zákonom č. 416/2001 Z. z. o prechode pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a samosprávne kraje decentralizácia kompetencií z orgánov miestnej štátnej správy na územnú samosprávu. V zmysle zákona č. 195/1998 Z. z. v znení neskorších predpisov o sociálnej pomoci majú obce a samosprávne kraje svoju presne vymedzenú pôsobnosť a kompetenciu, zodpovednosť za poskytovanie sociálnych služieb pre svojich občanov, ale aj povinnosť postarať sa o svojich občanov, ktorí to potrebujú.

Sociálne služby sú nástrojom sociálnej pomoci, ktoré sú charakterizované ako špeciálne činnosti a aktivity vytvárajúce podmienky na riešenie sociálnej núdze občanov daného regiónu. Sociálne služby sa *podľa poskytovania a prostredia* delia na:

- *terénne sociálne služby;*
- *inštitucionálne sociálne služby;*
- *ambulantné služby.*

Z hľadiska svojej štruktúry, zloženia a vonkajšieho prejavu predstavujú sociálne služby systém, t.j. sústavu orgánov a sociálnych inštitúcií, ktoré poskytujú sociálnu pomoc vo forme úkonov nahrádzajúcich v rôznej miere stratu sociálnej samostatnosti občanov. Pri nazeraní na takéto formy sociálnej služby definujeme *terénne sociálne služby*, ktoré sú realizované v prirodzenom prostredí klienta, v ktorom žije a takto realizované služby idú priamo ku klientovi. Medzi tieto služby patrí opatrovateľská služba, poskytovanie spoločného stravovania a prepravné služby.

Servis zameraný v inštitúciách charakterizujeme ako *inštitucionálne služby*, v ktorých dominantné postavenie majú zariadenia sociálnych služieb. Akýkoľvek servis je realizovaný mimo sociálneho priestoru domácnosti občanov. Sú to predovšetkým domovy dôchodcov, domovy sociálnych služieb pre klientov so zdravotným postihnutím – v týchto zariadeniach sa sociálny servis poskytuje dlhodobo. Naopak medzi krátkodobé zariadenia, v ktorých sa sociálne služby realizujú krátkodobu na preklopenie negatívnych dôsledkov najrozmanitejších sociálnych situácií ako napr. útulky, stanice opatrovateľskej služby pre deti, krízové strediská pre deti, zariadenia opatrovateľskej služby, domovy pre osamelých rodičov a pod.

Dôležitú a nezastupiteľnú úlohu majú *ambulantné sociálne služby*, za ktorými klient dochádza jednorazovo alebo opakovane do miesta, kde sa stabilne poskytujú. Medzi takéto služby patrí organizovanie spoločného stravovania, kluby dôchodcov, strediská osobnej hygieny, pracovne, zariadenia opatrovateľskej služby a pod. Výhodou ambulantných sociálnych služieb je ich odľahčujúca aktuálnosť pre rodinu, nakoľko pomáha preklenúť osamelému občanovi nepriaznivé obdobie.

Sociálne služby sa *podľa času poskytovania sociálnej služby* delia na:

- *inštitucionálne sociálne služby s celoročným pobytom*;
- *inštitucionálne sociálne služby s týždenným pobytom*;
- *inštitucionálne sociálne služby s denným pobytom*;
- *ambulantné sociálne služby*.

Zvláštnu kategóriu sociálnej pomoci predstavuje sociálne poradenstvo a prevencia.

Zariadenia sociálnych služieb môžu byť zriadené:

- samosprávnym krajom;
- obcou, resp. mestom;
- inou právnickou alebo fyzickou osobou.

Cieľovými skupinami sú:

- seniori;
- občania so zdravotným postihnutím;
- rodina a deti;
- neprispôsobiví občania;
- občania závislí na drogách a látkach rôzneho druhu.

Teoretické východiská a praktické východiská mapujúce rámec sociálnych služieb deklarujú, že za účastníkov sociálnych služieb sa považujú:

- občan, ktorý vystupuje ako hlavný subjekt vzťahov sociálnych služieb stojaci so svojimi potrebami a možnosťami v centre systému sociálnych služieb, je aktívnym subjektom sociálnych služieb, podieľajúci sa na vytváraní a spolurozhodovaní vo všetkých náležitostiach poskytovania sociálnych služieb. Zjednodušene môžeme konštatovať, že je to občan v sociálnej a hmotnej núdzi;
- poskytovatelia sociálnych služieb patria medzi výkonné prvky daného systému. Vytvárajú sieť inštitúcií, občianskych združení a iných právnických a fyzických osôb s najrôznejšou formou, právneho a ekonomického statusu. Poskytovanie služieb v týchto zariadeniach je právne nárokovateľné v rámci správneho konania (po splnení zákonom stanovených podmienok);
- riadiace a koordinačné prvky systému – na regionálnej úrovni je ním Banskobystrický samosprávny kraj, ktorý riadi poskytovanie služieb a rozvoj systému programovo tým, že rozvíja koncepcie rozvoja a sociálneho plánovania, koordinuje činnosti a aktivity ostatných subjektov, metodicky poskytuje zabezpečovanie rôznych procesov a informačných tokov, ekonomicky financuje vlastné zariadenia a poskytuje príspevky ostatným poskytovateľom, právne reguluje niektoré vzťahy všeobecnými záväznými

nariadeniami a následne ich kontroluje. Na komunálnej úrovni tento systém riadiaco-koordináčny preberajú samosprávy obcí a miest.

Diskusia o sociálnych službách, ktorá kopíruje súčasnosť, zadáva víziu o akých službách chceme hovoriť s tým, aby boli kvalitným riešením situácie konkrétneho jedinca, no zároveň, akým spôsobom je možné dosiahnuť bezproblémové doplnenie a kombinácie poskytovania sociálno-zdravotných služieb. V sociálnych službách je nevyhnutné diskutovať, precizovať, skúmať povahu subjektu v tomto procese. V teoretickej oblasti sociálnej práce je bezpodmienečne nutné, aby výskum smeroval k filozofickým konceptom a etickým teóriám a z toho vyplýva ich potreba a nevyhnutnosť pre vedecké opodstatnenie a zdôvodnenie sociálnej práce a vzdelávania v sociálnej práci majú na zreteli potreby praxe. Skutočnosť avizuje absenciu komplexne vypracovaných teoretických základov sociálnej práce, ktorá v sebe zahŕňa také sociálne služby, ktoré sú pre občana kvalitným riešením jeho situácie s tým, že sú to služby, ktoré rešpektujú človeka ako dôstojnú a jedinečnú ľudskú bytosť.

Inak povedané, sociálne služby by mali byť:

- **Kvalitné** - to znamená, že sú plne v súlade so štandardami kvality sociálnych služieb, pričom akceptujú skutočnosť, že všetci občania sa rodia slobodní a rovní v dôstojnostiach a právach a pristupujú k nim s rešpektom a úctou bez ohľadu na sociálny problém, v ktorom sa nachádzajú. V interakcii s prijímateľmi služieb ponúkajú a realizujú adekvátnu individuálnu, skupinovú, komunitnú sociálnu službu, a to tak, že podporujú znižovanie sociálnej odkázanosti prijímateľov, sociálny rozvoj a postupné osamostatňovanie, výrazne podporujú pracovnú integráciu a inkluzív prijímateľov služieb;
- Sociálne služby by mali byť **dostupné**, to znamená, z hľadiska ceny a systému hradenia služieb, z hľadiska vzdialenosti od miesta bydliska alebo pobytu občana a z hľadiska dostatočnej rozvinutej siete požadovaných služieb. Ak nazeráme na systém sociálnych služieb v Slovenskej republike cez prizmu kvality, hodnotíme situáciu ako nedostatočne kvalitnú majú na zreteli práve systém a postup práve zo strany personálu poskytujúcich sociálne služby.

V správe Banskobystrického samosprávneho kraja sú prevádzkované zariadenia sociálnych služieb – 12 domovov sociálnych služieb pre deti a dospelých, 2 domovy pre dôchodcov a penzión pre dôchodcov, 1 zariadenie chráneného bývania. Prevažná väčšina existujúcich zariadení je v nevyhovujúcich priestoroch (kaštiele, pamiatkové objekty, často bez tepelnej izolácie so zvýšenými nárokmi na energie, so zanedbanou alebo poddimenzovanou technickou infraštruktúrou - s nepriaznivým vnútorným technickým vybavením).

V rámci Banskobystrického samosprávneho kraja je však nedostatočne riešená starostlivosť o sociálne slabšie skupiny obyvateľov, nepostačujú kapacity krízových stredísk/centier, resocializačných stredísk, sociálnych bytov

Záujem o službu typu domov dôchodcov a domov sociálnych služieb je v tejto lokalite vyšší ako súčasná ponuka zariadení sociálnych služieb. Nadmerný záujem prejavujú obyvatelia o Domov dôchodcov a Domov sociálnych služieb LUNA v Brezne z toho titulu, že ide o nadštandardné zariadenie, ktoré má charakter prirodzeného prostredia. Obyvatelia bývajú v klasických bytových jednotkách, kde majú zabezpečené maximálne súkromie.

Ďalším dôvodom vysokého záujmu je aj absencia terénnych sociálnych služieb v tejto lokalite, ako je napr. opatrovateľská služba a prepravná služba. Odhliadnuc od predmetného zariadenia, ostatné zariadenia tohto typu nevykazujú väčší záujem o takúto sociálnu službu. V

lokalite okresu Brezno sa nachádzajú 2 domovy sociálnych služieb (Brezno, Nemecká) a pre klientov s mentálnym a psychickým postihom funguje Dom sociálnych služieb v Hronci.

Pri cieľovej skupine muži s takýmto postihnutím nezaznamenávame väčší dopyt, avšak pri cieľovej skupiny ženy je ponuka nižšia ako dopyt. Mierne zvýšený dopyt súčasne sledujeme u cieľovej skupiny deti. Vzhľadom na to, že predmetná služba má celoregionálnu pôsobnosť, bude VÚC BB tento stav riešiť podporením nového zariadenia. Analýza ďalej preukázala, že asi u 10 % klientov, ktorí sú v súčasnej dobe umiestnení v týchto zariadeniach by postačovala starostlivosť v rodine – dohľad, asistentská služba, nakoľko ide o ľahký stupeň postihnutia.

3.6.2 Súčasný stav sociálnych služieb v obciach mikroregiónu

V zriaďovateľskej pôsobnosti obcí mikroregiónu v súčasnosti nie sú a v predchádzajúcom období ani neboli zriadené a prevádzkované žiadne inštitucionalizované zariadenia sociálnych služieb.

Jediným zariadením sociálnych služieb v mikroregióne Chopok juh je Domov dôchodcov a Dom sociálnych služieb Hron v obci Nemecká, ktorého zriaďovateľom je Banskobystrický VÚC. V súčasnosti má toto zariadenie 25 zamestnancov, ktorí poskytujú starostlivosť 50 klientom.

Ďalšie sociálne služby v zariadeniach sociálnych služieb sú zriadené na ostatnom území Banskobystrického samosprávneho kraja, ktoré pokrývajú potreby aj obyvateľov obcí mikroregiónu Chopok juh, v rámci dostupnosti služieb.

Obce mikroregiónu - Mýto pod Ďumbierom, Nemecká, Jasenie, Podbrezová a Predajná zabezpečujú sociálnu starostlivosť prostredníctvom opatrovateľskej a ošetrovateľskej služby pre starších obyvateľov svojich obcí. Obec Ráztoka plánuje v blízkej budúcnosti zaviesť v obci opatrovateľskú službu, v súčasnosti 1 osoba sa zaškoľuje.

Obce – Dolná Lehota, Horná Lehota, Mýto pod Ďumbierom, Nemecká, Jasenie, Podbrezová a Predajná taktiež zabezpečujú pre sociálne odkázaných občanov rozvoz stravy/obedov, ktorej služby v súčasnosti spolu využíva 35 občanov mikroregiónu. Strava je zabezpečovaná väčšinou zo školských jedální miestnych materských/základných škôl, príp. z miestnych reštaurácií.

Sociálna situácia obyvateľov jednotlivých obcí je vzhľadom na možnosti zabezpečiť si príjem vlastnou prácou pomerne slabá, obyvatelia obcí väčšinou dochádzajú za prácou do okolitých obcí a miest, najmä do Podbrezovej a Brezna alebo podnikajú priamo na území svojej obce, príp. v okolitých obciach, mimo mikroregiónu.

K 31. decembru 2014 bolo v obciach mikroregiónu Chopok juh 5 932 ekonomicky aktívnych osôb. Podiel ekonomicky aktívnych obyvateľov z celkového počtu obyvateľov obcí mikroregiónu Chopok juh predstavuje 55,37 %.

Nový fenomén ekonomických procesov, ktorý bezprostredne ovplyvňuje aj ekonomické zapojenie obyvateľstva do hospodárskeho života je nezamestnanosť. K 31. decembru 2014 bolo v obciach mikroregiónu evidovaných spolu 699 nezamestnaných osôb, čo predstavuje 11,78 % z celkového počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov všetkých obcí.

Príčinou nezamestnanosti obyvateľov v obciach je vlastná strata motivácie pracovať a zabezpečovať si prácou aspoň štandard kvality života. Podľa zistení sú v obciach takíto obyvatelia dobrovoľne nezamestnaní, s nedostatkom iniciatívy riešiť si vlastnú nepriaznivú

situáciu, a preto sa pomoc obcí sústreďuje na poskytovanie poradenstva a pomoci, s prevahou materiálnej pomoci – poskytovanie primeraného bývania, základných životných podmienok a ošatenia.

<i>Sociálne veci a sociálna infraštruktúra</i>				
Obec/popis	Domov dôchodcov	Dom sociálnych služieb	Detský domov	Iný, aký
Bystrá	nie	nie	nie	nie
Dolná Lehota	nie	nie	nie	nie
Horná Lehota	nie	nie	nie	nie
Jarabá	nie	nie	nie	nie
Jasenie	nie	nie	nie	opatrovateľská služba
Mýto pod Ďumbierom	nie	nie	nie	opatrovateľská služba
Nemecká	DD Hron	DSS Hron	nie	opatrovateľská služba
Podbrezová	nie	nie	nie	opatrovateľská služba
Predajná	nie	nie	nie	opatrovateľská služba
Ráztoka	nie	nie	nie	nie

Tabuľka č. 15 Sociálne veci a sociálna infraštruktúra v obciach mikroregiónu Chopok juh

SWOT analýza – Sociálne veci a sociálna infraštruktúra	
1. Silné stránky	2. Slabé stránky
• Významné zastúpenie strednej vrstvy v obciach mikroregiónu; • Dostatočná koncentrácia mimovládnych neziskových organizácií pôsobiach v sociálnej oblasti v celej BB VÚC; • Rovnomerné rozloženie existujúcej siete zariadení sociálnych služieb v Banskobystrickom samosprávnom kraji; • Vybudovaný systém spolupráce inštitúcií a organizácií zabezpečujúcich služby pre občanov (obecné úrady, školy, cirkvi, spoločenské organizácie pôsobiace v obciach, podnikateľský sektor, atď.).	• Stagnujúci prirodzený prírastok obyvateľstva; • Zhoršujúca sa demografická štruktúra obyvateľstva – starnutie obyvateľstva s dlhodobým dopadom na znižovanie vlastných zdrojov pracovnej sily; • Slabá úroveň informatizácie verejnej správy; • Nedostatočné technické vybavenie zariadení sociálnych služieb; • Disparita vo vzťahu mesta Brezno a Banská Bystrica a okolitých obcí spôsobená nerovnomerným rozmiestnením komplexných služieb obyvateľom; • Nízka flexibilita trhu práce, nízka úroveň využívania pružných modelov organizácie práce a pracovného času; • Nevyhovujúca profesijná štruktúra nezamestnaných pre potreby inovatívnych odvetví; • Nedostatočná aktivita nezamestnaných v oblasti vzdelávania a prípravy pre trh práce; • Slabá alebo žiadna bezbariérovosť verejných

	priestranstiev v obciach pre obyvateľov odkázaných na invalidný vozík; • Rast, koncentrácia a čiastočné vylučovanie problémových skupín obyvateľov, nárast výskytu sociálne patologických javov u mladej generácie.
3. Príležitosti	4. Ohrozenia
• Voľný trh práce a voľný pohyb osôb v rámci celej EÚ; • Postupné zlepšovanie demografickej štruktúry obyvateľstva zvyšujúcim sa prírastkom; • Možnosti získavania finančných zdrojov z prostriedkov štrukturálnych fondov EÚ, podporných programov a programov inštitúcií zodpovedných za realizáciu regionálnej politiky; • Využitie zdrojov súkromného sektora – podnikateľských subjektov a neziskového sektoru; • Podpora rozvoja nových typov zariadení sociálnych služieb v Banskobystrickom samosprávnom kraji; • Vytvorenie podmienok na budovanie denných stacionárov pre starších obyvateľov obcí; • Podpora podnikateľského sektora a neziskového sektora v budovaní siete sociálnych zariadení a sociálnych služieb (aj hospice); • Rozvoj ľudských zdrojov v produktívnom veku; • Podpora prípravy a realizácie vzdelávania pre nezamestnaných na trhu práce; • Podpora spoločnej spolupráce všetkých inštitúcií a organizácií pri zvyšovaní úrovne života všetkých skupín obyvateľstva.	• Nízka možnosť zamestnania obyvateľov obcí s nízkym vzdelaním; • Výhodnejšie pracovné a príjmové podmienky v susedných mestách, príp. štátoch, konkurencia zahraničia, ktorá priťahuje mladých a vzdelaných ľudí – práca, životná úroveň, služby; • Nerozvinutá, resp. slabá podpora podnikania a samozamestnávania a podpora nezamestnaných; • Nedostatočné finančné zabezpečenie organizovania vzdelávania a prípravy na trh práce – slabá podpora a možnosti zamestnávania nízko kvalifikovanej pracovnej sily; • Nezájem, resp. možná strata záujmu obyvateľov o veci verejné; • Nezájem obcí na spolupodieľaní sa na zabezpečovaní sociálnych služieb a sociálnej starostlivosti o obyvateľov; • Nedostatočné využívanie zahraničných a domácich zdrojov na rozvoj služieb obyvateľov; • Riziko neúspešného čerpania, resp. nevyužitia finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ a národných zdrojov SR (štátny rozpočet SR a zdroje BB VÚC).

3.6.3 Ciele rozvoja sociálnych služieb v regióne

Cieľom rozvoja sociálnych služieb je vytvorenie kvalitatívne nového funkčného systému sociálnych služieb v mikroregióne Chopok juh, ktorý by poskytoval kvalitné a dostupné sociálne služby. Štruktúra systému by mala akceptovať potreby občanov primeranej rovnováhe možností a zdrojov mikroregiónu. Charakteristika systému sociálnych služieb predstavuje súhrn cieľových vlastností k získaniu a dosiahnutiu takých činností ktoré majú smerovať k novému kreovaniu systému sociálnych služieb vytvárajúcich kvalitný rámec rozvoja sociálnych služieb v mikroregióne.

Tento systém v sebe zahŕňa:

1. TRANSFORMÁCIU – ide o kreovanie nového systému sociálnych služieb s dlhodobým procesom premeny súčasného systému sociálnych služieb na kvalitatívne nový systém, ktorého podstatou je zmena vzťahu poskytovateľov sociálnych služieb k príjemcovi

sociálnych služieb, t.j. k sociálnemu klientovi, ten sa stane z objektu poskytovania sociálnych služieb jeho subjektom. Fungovanie transformovaného systému musí byť prioritne zamerané na uspokojovanie potrieb klienta, na súlad požiadaviek kladených klientom, na sociálne služby s možnosťami ponuky zo strany ich poskytovateľov.

2. **DOSTUPNOSŤ** – jeho hlavným znakom je samotný zmysel sociálnych služieb a celý systém ich poskytovania vo vzťahu ku klientovi. Dostupnosť spočíva v rešpektovaní možností občanov – klientov, využívať produkty systému – sociálne služby majú na pamäti dostupnosť:
 - finančnú (ekonomické hľadisko klienta);
 - miestnu (dosiahnuteľnosť, charakter, lokalizácia konkrétnej služby);
 - časovú (primeranosť a včasnosť poskytovania od vzniku cez proces posudzovania, priznania a realizácie danej sociálnej služby).
3. **PROGRESÍVNOSŤ** – je založená na sledovaní a realizovaní najnovších trendov v poskytovaní sociálnych služieb pri zohľadňovaní špecifických podmienok systému regiónu/mikroregiónu.
4. **FLEXIBILNOSŤ** - zahŕňa stabilitu a funkčnosť systému, ktorý je determinovaný schopnosťou pružne reagovať na pôsobenie objektívnych vnútorných i vonkajších zmien s prispôbením sa ich tak, aby nedošlo k narušeniu rovnováhy a funkčnosti. Očakávané sú legislatívne zmeny prípravou a schvaľovaním nových zákonov na celospoločenskej úrovni, ktoré budú iným spôsobom upravovať právne vzťahy v oblasti sociálnych služieb.
5. **KOMPLEXNOSŤ A AUTONÓMNOSŤ**- poskytovanie sociálnych služieb zamerať na všetky sociálne kategórie klientov s poskytovaním všetkých druhov a foriem sociálnych služieb, ktoré budú reagovať na všetky sociálnej situácie, do ktorých sa klienti potencionálne dostávajú a pomáhať im pri ich riešení. Aspekt autonómie systému spočíva v druhovej zastúpenosti všetkých typov sociálnych služieb v ich početnosti, rozsahu a dostupnosti tak, aby ich poskytovanie bolo zabezpečené a vsaturované v rámci regiónu a aby obyvatelia neboli závislí na službách mimo regiónu.
6. **EFEKTÍVNOSŤ** – je charakterizovaná primeranou rovnováhou zdrojových vstupov a účelnosti ich využitia s výstupmi systému.
7. **INTEGRÁCIA** – ide o proces vonkajšieho začlenenia systému poskytovania sociálnych služieb, jeho prvkov a vzťahov a ich kontinuálne a funkčné prepojenie so všetkými prirodzenými sociálnymi štruktúrami spoločnosti a ostatnými existujúcimi systémami v regióne i mimo neho, ide o tzv. vonkajšiu integráciu. Pod vnútornou integráciou systému treba chápať prebudovanie doterajšieho, azylovo-internátneho typu usporiadania vnútorných materiálnych prvkov poskytovania služieb a sociálnych vzťahov na komunitný systém, ktorého štrukturálnym a funkčným vzorom je rodina, ako najprirodzenejšia forma organizácie života jedinca a začlenenie čo najväčšieho množstva prvkov rodiny do štruktúr a organizácie poskytovaných služieb.
8. **TRANSPARENTNOSŤ A ROVNOPRÁVNOSŤ** – kedy hlavnou úlohou systému je budovať takú štruktúru, ktorá bude prehľadná, jednoduchá a bude kopírovať dostatočnosť, zrozumiteľnosť a dostupnosť informačných tokov dotýkajúc sa odbornej, ale aj širokej laickej verejnosti o prvkoch systému, jeho vzťahoch a podmienkach

fungovania a využívania produktov sociálnych služieb. Pod rovnoprávnosťou chápeme zabezpečovanie rovnocenného postavenia všetkých jeho subjektov, pričom primárnym záujmom pri splnení zákonných podmienok bude rovnaká možnosť k prístupu zdrojov financovania pre poskytovateľov sociálnych služieb a ich využívaniu.

3.6.4 Výstupy analýzy

Je potrebné prepojiť sieť terénnych sociálnych služieb s ambulantnými a inštitucionálnymi službami a zachovať princíp, aby občan čo najdlhšie zotrval vo svojom prirodzenom domácom prostredí.

Terénne sociálne služby predstavujú základnú a nosnú formu poskytovania sociálnych služieb, nakoľko ide o služby, ktoré sa poskytujú v teréne, ktorým je prirodzené sociálne prostredie a prirodzené sociálne štruktúry rodiny a domácnosti klienta, ktoré sú poskytovaním týchto foriem týchto služieb zachovávané. Z hľadiska svojho rozsahu a pôsobnosti ide o komunálne sociálne služby, nakoľko sú občanom najbližšie a originálna kompetencia ich zabezpečovania a poskytovania je legislatívne zakotvená na obciach a mestách. Okrem obcí poskytujú terénne sociálne služby aj neverejní poskytovatelia sociálnych služieb. Aj v mikroregióne Chopok juh takýto servis absentuje. Poskytovanie sociálnych služieb je veľakrát chápané ako opatrovateľská služba, ktorej hierarchia poskytovania je limitovaná časom, ktorý dovoľuje vykonávať len vlastné úkony pomoci a ošetrovateľských činností. Z tohto pohľadu je časovo nedostatočný vzhľadom k širším, ale hlavne sociálnym potrebám opatrovaných. Celodenný rozsah poskytovania sociálnej služby sa v mikroregióne zatiaľ nezabezpečuje. Napriek tomu, že vzrastá počet občanov, ktorí by potrebovali opatrovateľské služby, ale v inom, širšom rozsahu zahŕňajúcom zdravotno-ošetrovateľské služby, sociálne kontakty a možnosť poberať opatrovateľskú službu v priebehu celého dňa vrátane víkendov a sviatkov.

Obce by mali byť dominantným poskytovateľom terénnych sociálnych služieb. Táto absencia s prihliadnutím na súčasný sortiment a kvalitu terénnych sociálnych služieb spôsobuje jav, že občania v sociálnej núdzi, ktorá by sa dala dostatočne riešiť poskytnutím kvalitnej a adekvátnej opatrovateľskej služby resp. poskytnutím ďalších druhov terénnych sociálnych služieb, sú nútení o takýto servis požiadať inštitucionálne formy v zariadeniach sociálnych služieb. Pri poskytovaní a rozvoji systému treba mať na zreteli dôvody a to: sociálne, ekonomické, demografické.

Podpora výstavby nového domova dôchodcov a domova sociálnych služieb v mikroregióne s kapacitou do 30 miest pre cieľovú skupinu seniorov s mentálnym, psychickým, zmyslovým a kombinovaným postihnutím.

Podpora poradenstva a prevencie vo vzťahu ku všetkým cieľovým skupinám v zmysle platných právnych noriem.

Vytvorenie strediska krízovej intervencie v mikroregióne, kde by išlo zachytiť sieť, v rámci ktorej bude vyčlenené krízové miesto pre občanov bez prístrešia, pre osamelé matky s maloletým dieťaťom a pod.

Jednou z rozhodujúcich podmienok úspešnosti realizácie cieľov pri rozvoji systému sociálnych služieb je vybudovanie takého systému sociálnych služieb, kedy je dostatočne zdrojové krytie realizačných nástrojov a ich efektívne využívanie.

Preto ako objektívna ekonomická nevyhnutnosť naliehavo vystupuje požiadavka na efektívne a dostatočné pokrytie zdrojov súčasného fungovania a ďalšieho rozvoja sociálnych služieb. V oblasti financovania je okrem rozvojových projektov nevyhnutné zabezpečovať a vytvárať zdroje v prvom rade na krytie prevádzkových nákladov existujúcej siete sociálnych služieb, najmä z dôvodov ich potreby a udržania. Medzi hlavné zdroje a tvorby zdrojov patria obligatórne (rozpočet obcí, úhrada od klientov a rodinných príslušníkov, preplácanie služieb zdravotnými poisťovňami), fakultatívne zdroje (sponzorské dary a príspevky), podiely výnosov hier a lotérií, vecné a finančné dary klientov a ich rodinných príslušníkov, vlastná doplnková ekonomická činnosť, zahraničné zdroje EÚ a Rady Európy.

3.7 Zdravotníctvo a zdravotnícka infraštruktúra

3.7.1 Východiskový stav

Najdôležitejším cieľom zdravotnej politiky spádového územia je dosahovať nepretržité zlepšovanie zdravotného stavu populácie predovšetkým prostredníctvom vylepšovania kvality života, životných a pracovných zvyklostí a zvyšovania kvality a dostupnosti zdravotnej starostlivosti v nadväznosti na činnosť regionálnych úradov verejného zdravotníctva v súlade so základnými princípmi poskytovania zdravotnej starostlivosti v SR a EÚ.

Zdravotná starostlivosť v Banskobystrickom kraji je zabezpečovaná sieťou všetkých typov zdravotníckych zariadení. BBSK má 18 nemocníc, 6 prírodných liečebných kúpeľov a 2 kúpeľné liečebne. Najväčší podiel na počte zdravotníckych zariadení majú zariadenia ambulantnej starostlivosti. Kapacita posteľového fondu sa postupne znižovala v nemocniciach, nárast je však zaznamenaný v liečebných kúpeľoch. Celkom tak predstavuje počet 6 780 lôžok v kraji.

Zdravotná situácia v obciach mikroregiónu Chopok juh je v základných ukazovateľoch porovnateľná s celkovou zdravotnou situáciou v Banskobystrickom samosprávnom kraji i celej SR s menšími odchýlkami, čo vyplýva predovšetkým z prevažujúceho vidieckeho charakteru života obyvateľov obcí a blízkeho regiónu, životnej úrovne a celkového spôsobu života.

Profil zdravia obyvateľov obcí mikroregiónu a faktory ktoré na jeho kvalitu vplývajú:

- základné fyzické a geografické danosti v obciach;
- demografický vývoj;
- životný štýl;
- životné prostredie;
- možnosti a ponuka obce pre obyvateľov zlepšiť svoje zdravie hlavne zmenou životného štýlu.

Zdravotný stav je súhrnom fyzického, psychického a sociálneho zdravia. Sledovanými ukazovateľmi stavu zdravia populácie a systému zdravotníctva je predovšetkým stredná dĺžka života a predčasná úmrtnosť (vo vekovom intervale 0 - 65 rokov).

Syntetickým ukazovateľom úrovne životných podmienok obyvateľstva a úmrtnostných pomerov je stredná dĺžka života, t.j. nádej na dožitie. Ako ukazuje zdravotno-hygienická charakteristika, pokles celkovej úmrtnosti po roku 1991, ale najmä dojčenskej a novorodeneckej sa prejavil v predĺžení strednej dĺžky života pri narodení. Nádej na dožitie pri narodení u mužov v roku 2011 dosiahla 65 - 66 rokov a u žien prekročila hranicu 76 až 78 rokov.

Celkovo na Slovensku je stredná dĺžka života pri narodení u mužov 68,3 a u žien 76,6 rokov. Z uvedeného vyplýva, že stredná dĺžka života je u mužov v záujmovej oblasti v priemere o 2 - 3 roky nižšia a u žien o 2 - 3 roky vyššia, ako je celoslovenský priemer. Napriek uvádzanému, v poslednom období, úroveň úmrtnosti obyvateľstva, najmä u mužov v strednom veku zostáva celospoločenským problémom a dosahuje o 6-10 rokov nižšie hodnoty (u žien 5-8 rokov nižšie) ako vo vyspelých štátoch. Príčiny úmrtnosti sú zväčša rovnaké ako v SR.

Najvýznamnejšie predčasné úmrtia spôsobujú srdcovo-cievne ochorenia – ochorenia obehovej sústavy (57,3%), choroby nádorového charakteru (19,5%), respiračné choroby (3,4%), choroby tráviacej sústavy (4,6%), cukrovka (2,8%), poranenia a otravy (2,8%), ostatné (10,8%).

Medzi najčastejšie príčiny úmrtí na Slovensku patria:

- choroby obehovej sústavy 54,5 %;
- nádorové ochorenia 22,3 %;
- poranenia, otravy a iné následky vonkajších príčin 5,9 %;
- choroby dýchacej sústavy 5,7 %;
- choroby tráviacej sústavy 5,4 %.

Tieto choroby spolu predstavujú 94% zo všetkých úmrtí v SR. V členení podľa pohlavia ženy prevažujú nad mužmi pri chorobách obehovej sústavy, na čo má tiež vplyv vyššia stredná dĺžka života žien. Pri ostatných príčinách úmrtí sú dominantní muži.

Nemocnice:

Poskytujú zdravotnú starostlivosť prostredníctvom lôžkovej časti, ambulantnej starostlivosti, príjmových ambulancií, spoločných vyšetrovacích a liečebných zložiek a ostatných zložiek zdravotnej starostlivosti.

Okrem toho sú pre pacientov spádového územia zabezpečované biochemické, hematologické, RTG a sonografické vyšetrenia, záchranná zdravotná služba, dopravná zdravotná služba a lekárska služba prvej pomoci.

Prevenčia:

Úloha zdravotníkov spočíva vo vyhľadávaní jedincov s rizikovými faktormi s cieľom zvýšiť ich vzťah k vlastnému zdraviu ako celoživotnej povinnosti, a tým doceliť aj zvýšenie počtu preventívnych prehliadok, ktoré včas odhalia závažné ochorenia a nevhodné návyky.

Na kvalitu zdravotného stavu obyvateľstva podľa odborníkov percentuálne vplyva:

- 50% stravovacie návyky, spôsob práce;
- 20% životné a pracovné podmienky;
- 20% genetické faktory;
- 10% úroveň zdravotníctva.

3.7.2 Zdravotnícke služby v obciach mikroregiónu Chopok juh

Bystrá:

V obci sa nenachádza zdravotné stredisko, ani lekáreň. Svoju ambulanciu má len veterinár. V obci majú sídlo stanica Rýchlej lekárskej pomoci, ktorá patrí pod Nemocnicu s poliklinikou Brezno, ako aj stanica Horskej záchrannej služby pre Chopok juh.

Dolná Lehota:

V obci sa nenachádza zdravotné stredisko, ani lekárň. Zdravotnú a zdravotnícku starostlivosť zabezpečuje neštátne zmluvné zdravotnícke zariadenie – ambulancia všeobecného praktického lekára pre dospelých, ktorý dochádza do obce 1x týždenne.

Horná Lehota:

V obci sa nenachádza zdravotné stredisko, ani lekárň. Zdravotnú starostlivosť zabezpečuje neštátne zmluvné zdravotnícke zariadenie – ambulancia detského lekára, ktorý dochádza do obce 2x do mesiaca z Podbrezovej a funguje ako poradňa pre deti a matky.

Jarabá:

V obci sa nenachádza zdravotné stredisko, ani lekárň.

Jasenie:

V obci sa nenachádza zdravotné stredisko, ani lekárň. Zdravotnícka starostlivosť je zabezpečená dochádzaním pacientov do ambulancie všeobecného praktického lekára pre dospelých, so sídlom ordinácie v Predajnej alebo platenou návštevnu starostlivosťou, ktorú poskytuje uvedené neštátne zmluvné zdravotnícke zariadenie – ambulancia všeobecného praktického lekára pre dospelých v Predajnej.

Mýto pod Ďumbierom:

V obci sa nenachádza zdravotné stredisko, ani lekárň.

Nemecká:

V obci sa nenachádza zdravotné stredisko, ani lekárň. Zdravotnú a zdravotnícku starostlivosť zabezpečuje neštátne zmluvné zdravotnícke zariadenie – ambulancia všeobecného praktického lekára pre dospelých ordinujúceho 3x do týždňa (pondelok, streda a piatok) a ambulancia zubného lekára.

Podbrezová:

V obci ako jedinej v mikroregióne sa nachádza zdravotné stredisko i lekárň. Zdravotnú a zdravotnícku starostlivosť zabezpečujú neštátne zmluvné zdravotnícke zariadenia – 4 ambulancie všeobecného praktického lekára pre dospelých, 2 ambulancie zubného lekára, 2 ambulancie pre deti, 1 ambulancia gynekológa a 1 ambulancia špecialistu.

Predajná:

V obci sa nenachádza zdravotné stredisko, ani lekárň. Zdravotnú starostlivosť zabezpečuje neštátne zmluvné zdravotnícke zariadenie – ambulancia všeobecného praktického lekára pre dospelých, ktorá poskytuje svoje služby aj pre obyvateľov obce Jasenie (formou platenej návštevnej starostlivosti), ako aj pre obyvateľov obce Ráztoka. V obci budú v blízkom čase dve lekárne – jedna z nich je v súčasnosti už po kolaudácii a druhá je vo výstavbe.

Ráztoka:

V obci sa nenachádza zdravotné stredisko, ani lekárň. Zdravotnícku starostlivosť zabezpečuje neštátne zmluvné zdravotnícke zariadenie – ambulancia všeobecného praktického lekára pre dospelých, ktorý dochádza do obce 1x týždenne. Taktiež 1x týždenne lekárň v Brusne zabezpečuje zber lekárskeho predpisov a dovoz liekov do obce.

S rozširovaním siete zdravotníckych zariadení v jednotlivých obciach mikroregiónu Chopok juh, ani v ich okolí sa v najbližších rokoch neuvažuje.

Zdravotná starostlivosť je v súčasnosti poskytovaná v okolitých obciach (najmä v obci Podbrezová – napr. ambulancia gynekológa) a v mestách (Brezno a Banská Bystrica), podľa odborného zamerania jednotlivých ambulancií.

Pre celý mikroregión a jeho obce v súčasnosti je v prevádzke len jedna lekáreň, a to v Podbrezovej. Ďalšie najbližšie lekáreň sa nachádzajú v okolitých mestách – Brezno a Banská Bystrica.

Zdravotníctvo a zdravotnícka infraštruktúra							
Obec/popis	Všeobecný lekár	Zubný lekár	Očný lekár	Detský lekár	Iný, aký	Veterinár	Lekáreň
Bystrá	nie	nie	nie	nie	rýchla zdravotná služba	áno	nie
Dolná Lehota	áno (1x týždenne)	nie	nie	nie	nie	nie	nie
Horná Lehota	nie	nie	nie	áno (2x mesačne)	nie	nie	nie
Jarabá	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie
Jasenie	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie
Mýto pod Ďumbierom	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie
Nemecká	áno (3x týždenne)	áno	nie	nie	nie	áno	nie
Podbrezová	áno (4 ambulance)	áno	nie	áno	gynekológ, špecialista	nie	áno
Predajná	áno	nie	nie	nie	nie	nie	nie
Ráztoka	áno (1x týždenne)	nie	nie	nie	nie	nie	nie

Tabuľka č. 16 Zdravotníctvo a zdravotnícka infraštruktúra v obciach mikroregiónu Chopok juh

Vzhľadom na možný zvýšený počet turistov a návštevníkov mikroregiónu do budúcnosti, je potrebné jednotlivé obce vybaviť zdravotníckymi prístrojmi a pomôckami.

Turistické a športové centrá vybaviť:

zimné obdobie:

- snehový skúter s transportným nosidlom;
- dlahy na imobilizáciu horných a dolných končatín pri zlomeninách;
- vyškoliteľ personál vlekov v záchranárskom kurze;
- iné (podľa terénu)

jarné, letné, jesenné obdobie:

- prenosný protišokový kufrik- uštipnutie včelou, sršňom a iné;
- základné vybavenie pri uštipnutí hadom;

- základné antidotá pri alergiách;
- využívať príslušnú spádovú záchrannú službu.

Základné úlohy v oblasti zdravotníctva:

- priebežné vybavovanie zdravotnou technikou, zdravotníckym materiálom podľa počtu návštevníkov a turistov v športových strediskách;
- spolupráca so *Štátnym zdravotníckym ústavom* (predtým Hygiena), napr. monitorovanie peľových zriek v m³ vzduchu počas ročných období, podávanie informácií príslušným lekárom;
- monitoring exhalátov - výfukové plyny a iných, napr. hlučnosti;
- vo vhodných, vybraných lokalitách pestovať liečivé rastliny;
- k poskytovaniu zdravotných služieb: vzhľadom na predpokladaný počet turistov využiť na spoluprácu aj dobrovoľných členov Červeného kríža;
- výraznejšia spolupráca so samosprávou;
- pravidelné vyhodnocovanie poskytovania zdravotníckej starostlivosti a sociálnych služieb starostami obcí za účasti zdravotníckych pracovníkov.

Faktory:

- populácia všetkých obcí mikroregiónu rovnako, ako v ostatných regiónoch SR nadobúda charakter starnúcej populácie;
- zdravotný stav detskej populácie je relatívne dobrý, je potrebné ho však udržať, príp. priebežne zlepšovať;
- zdravotný stav obyvateľstva závisí popri zdravotných službách na množstve ďalších faktorov – sociálne prostredie, stres, spoločenská izolácia, pracovné podmienky, nezamestnanosť, závislosť od alkoholu, nikotínu a drog, zloženie stravy, kvalita životného prostredia a rad ďalších faktorov;
- pre budúci pozitívny vývoj v obciach bude rozhodovať okrem zdravotných služieb hlavne vzdelanie, životný štýl a vývoj ekonomiky, ako aj vývoj politického systému určujúceho životnú úroveň všetkých vrstiev obyvateľstva.

SWOT analýza – Zdravotníctvo a zdravotnícka infraštruktúra	
1. Silné stránky	2. Slabé stránky
• Zdravotnícke služby poskytované prostredníctvom siete zdravotníckych zariadení primerane zabezpečujú zdravotnú starostlivosť pre obyvateľov obcí; mikroregiónu; • Populácia obcí mikroregiónu nadobúda, tak ako v ostatných regiónoch SR, charakter starnúcej populácie; • Zdravotný stav detskej populácie je relatívne dobrý, je potrebné ho však udržať, príp. zlepšiť; • Vybudovaná sieť úradov verejného zdravotníctva podporuje starostlivosť o zdravie občanov.	• S významnejším rozširovaním siete zdravotníckych zariadení sa v najbližších rokoch neuvažuje; • Pomerne nízky počet zdravotníckych služieb poskytovaných priamo v obciach mikroregiónu; • Nevybudované zariadenia v obciach mikroregiónu pre prestarnutých obyvateľov; • Nedostatočné zdroje pre aktívnu politiku podpory zdravia.

3. Príležitosti	4. Ohrozenia
• Potreba skvalitnenia zdravotnej prevencie zvýšenie počtu preventívnych prehliadok, ktoré včas odhalia závažné ochorenia a nevhodné návyky; • Budovanie športových areálov v jednotlivých obciach pre všetky kategórie občanov na skvalitnenie ich životného štýlu a zdravia; • Postupné zlepšenie zdravotného stavu obyvateľov obcí mikroregiónu.	• Nepriaznivá situácia v rámci zlého technického stavu niektorých budov poskytujúcich zdravotnícke služby a nedostatočného vybavenia modernou prístrojovou technikou; • Nedostatočný model financovania zdravotného systému; • Pretrvávajúci pokles finančných prostriedkov na zdravotníctvo a sociálnu sféru; • Nevyužitie finančných prostriedkov z iných zdrojov, ako sú zdroje obcí (štrukturálne fondy EÚ, programy a iniciatívy EÚ, štátny rozpočet SR, zdroje Banskobystrického samosprávneho kraja); • Pasivita občanov vo vzťahu k vlastnému zdraviu.

3.8 Kultúra a kultúrna infraštruktúra

3.8.1 Výhodiskový stav

Kultúra vždy neodmysliteľne patrila do spektra spoločenského života každej krajiny. Vzájomné spoznávanie kultúr a jazykov iných národov vždy bolo najlepším prostriedkom na spoznávanie a pochopenie sa. Rôznorodosť a bohatosť kultúr jednotlivých národov celého sveta je najlepšou zárukou jej napredovania a rozmachu.

Kultúru treba chápať ako vnútorne rozmanitý celok, ktorého jedinečný a celostný tvar vyplýva z povahy a rôznorodosti jednotlivých skladobných prvkov a zo spôsobu ich vzájomného spojenia.

Svet nie je identický, jeho identita spočíva v rôznorodosti a rozličnosti. Jedinečnosť a neopakovateľnosť kultúry tkvie práve v tejto jej zložitosti jednotlivostí a celkov. Ani jedna kultúra však nevznikla z jedného prameňa, ale vytvorila sa zmiešaním kultúr zo všetkých jej podôb a ohraničení, či už kmeňových, náboženských alebo civilizačných, ako aj vzájomným ovplyvňovaním sa a prelínaním.

Kultúra ako súhrn duchovných a materiálnych hodnôt každého národa a všetkých národností zoskupených v tom ktorom štátnom útvere, je dôležitou súčasťou existencie spoločnosti a vplýva priamo i nepriamo na duchovný rozmer jej občanov. Je prostriedkom na rozvíjanie osobnosti, pestovanie vkusu, etických noriem, estetických návykov, ktoré majú svoj odraz v kultúrnosti a kultivovanosti myslenia a správania sa jednotlivca i spoločenských skupín. Zároveň je však aj predpokladom na utváranie demokratického a humánneho občianskeho vedomia a konania.

Kultúra je spoločným menovateľom určitej skupiny, národa, štátu. Práve vyspelosť štátu sa meria jeho vzťahom k ľudským právam, demokratickou vyspelosťou a kultúrnou úrovňou. Kultúra je podstatným indikátorom stavu spoločnosti a kvality života jednotlivca

v spoločnosti. Každý národ sa vo svete identifikuje predovšetkým práve prostredníctvom kultúry.

Kultúra je významným faktorom života občianskej spoločnosti, ktorý podstatnou mierou napomáha jej integrácii ako celku. Zároveň kultúra prispieva k rozvoju intelektuálnej, emocionálnej i morálnej úrovne každého človeka/občana a plní v tomto duchu a význame výchovno-vzdelávaciu funkciu. Spája daný štát s vonkajším svetom, no zároveň ho z neho aj vyčleňuje, pričom práve kultúra ho charakterizuje v porovnaní s ostatnými krajinami.

Kultúra plní aj dôležitú sociálnu funkciu. Prispieva k sebaidentifikácii občanov ako slobodných jedincov - individualít a k identifikácii občanov so spoločenstvom, v ktorom žijú, s obcou, regiónom i samotným štátom. Táto úloha kultúry má významný motivačný efekt. Participácia na kultúre vytvára zmysluplnú náplň voľného času, a preto je aj dôležitým preventívnym faktorom pred páchaním protispoločenských, či sociálno-patologických javov – ako je kriminalita, alkoholizmus, drogové závislosti, gamblerstvo a pod., ktorými je ohrozená predovšetkým mládež.

Pokiaľ má štát živú a slobodne sa rozvíjajúcu kultúru vo všetkých jej smeroch a oblastiach, demonštruje tým, že prosperuje aj ekonomicky a poskytuje istú úroveň právnej istoty. Právna istota a ekonomická prosperita pôsobia síce determinujúco na rozvoj kultúry, ide však o vzájomný vzťah. Iba kultúrny národ je schopný vytvoriť stabilne fungujúcu ekonomiku a silný štát.

Z hľadiska Ministerstva kultúry SR ako garanta podpory a rozvoja kultúry na Slovensku, je pre rozvoj miestnej kultúry najdôležitejšie, že štát prijíma garanciu o.i. aj v nasledujúcich oblastiach:

- vytvorenie prostredia umožňujúceho všetkým zúčastňovať sa na kultúrnom živote, angažovať sa vo vlastných tvorivých aktivitách a mať prístup ku kultúrnym hodnotám;
- podpora národnej kultúry a kultúry národnostných menšín a etnických skupín v jej rozmanitosti, rôznosti umeleckých foriem a nových trendov, s dôrazom na kvalitu a rovnosť šancí;
- transformácia kultúrnych inštitúcií vo verejnom sektore – ich pôsobenia, právnej formy, riadenia a financovania;
- vytvorenie prostredia umožňujúceho umeniu a kultúre byť nezávislým a dynamickým faktorom rozvoja občianskej spoločnosti a spolupodieľať sa na jej ekonomickom rozvoji;
- podpora rozvoja spolupráce verejného, neziskového a súkromného sektora v oblasti kultúry a kultúrneho priemyslu, vytvorenie prostredia a zabezpečenie podmienok pre kontinuálnu existenciu a rozvoj kultúrneho priemyslu;
- zabezpečenie ochrany a sprístupňovania kultúrneho dedičstva, jeho systematickej digitalizácie a informatizácie kultúrnej infraštruktúry;
- podpora výchovy v oblasti kultúry a umenia, vzdelávania profesií pre kultúrny priemysel;
- systematická tvorba nástrojov pre priblíženie kultúry a umenia deťom a mládeži;
- podpora medzinárodnej kultúrnej výmeny na území Slovenska a efektívnej prezentácie slovenskej kultúry v zahraničí;
- vytvorenie podmienok na efektívne zapojenie kultúry do procesov rozvoja turistického ruchu a služieb.

3.8.2 *Kultúrna infraštruktúra, kultúrne podujatia a kultúrno – spoločenská činnosť v obciach mikroregiónu Chopok juh*

Na rozvoj kultúrneho a spoločenského života využívajú obce mikroregiónu Chopok juh predovšetkým priestory svojich kultúrnych domov (Bystrá, Dolná Lehota, Mýto pod Ďumbierom, Nemecká, Podbrezová, Predajná, Ráztoka), príp. kultúrno – spoločenských hál (Horná Lehota, Jasenie). Z obcí mikroregiónu len obec Jarabá nemá k dispozícii kultúrny, či iný typ spoločenského domu. V kultúrnych domoch/kultúrno-spoločenských halách pracujú spravidla buď na čiastočný úväzok pracovníci, príp. ich činnosť podľa potreby zabezpečujú zamestnanci obecných úradov. Priestory kultúrnych domov slúžia na stretnutia a schôdze organizácií, tanečné zábavy, plesy a ďalšie podujatia organizované obcou, príp. spoločenskými organizáciami pôsobiacimi v jednotlivých obciach. Obce disponujú spolu 12 sálami, v ktorých je 1 330 miest.

Len v Podbrezovej funguje jedno stále kino, ktoré disponuje s 364 miestami.

Ani v jednej z obcí mikroregiónu sa nenachádza amfiteáter, audiovizuálny, či digitálny klub.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNŮ CHOPOK JUH

<i>Kultúrna infraštruktúra</i>										
Popis/obec	Bystrá	Dolná Lehota	Horná Lehota	Jarabá	Jasenie	Mýto pod Ďumbierom	Nemecká	Podbrezová	Predajná	Ráztoka
Kultúrny dom/Kultúrno-spoločenská hala	áno	áno	áno	nie	áno	áno	áno	áno	áno	áno
Počet zamestnancov:	0	0	0	-	0	0	0	1	1 (na dohodu)	0
Počet sál:	1	1	1	-	2	1	3	1	1	1
Počet miest na sedenie:	80	150	150	-	100	130	270	250	100	100
Zriaďovateľ:	obec	obec	obec	-	obec + súkr. sektor	obec	obec	obec	obec	obec
Kino	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie	áno	nie	nie
Počet miest:	-	-	-	-	-	-	-	364	-	-
Amfiteáter	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie
Počet miest:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Obecná knižnica	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno (3x)	áno	áno
Počet užívateľov:	10	50	88	5	59	44	150	309	46	30
Počet titulov:	1 507	2 500	9 239	500	5 077	4 200	1 500	5 350	3 868	1 026
Klub	áno	nie	nie	nie	nie	nie	áno	áno	nie	nie
Múzeum	nie	nie	nie	nie	nie	nie	áno	áno	nie	nie
Pamätný dom	áno	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie
Pamätná izba	nie	áno	áno	nie	áno	nie	áno	nie	nie	nie
Pamätná tabuľa	áno	nie	nie	nie	áno	áno	áno	áno	áno	nie
Obecný rozhlas	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno
Obecná kronika	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno
Obecné noviny	nie	áno	nie	nie	nie	áno	áno	áno	áno	áno

Tabuľka č. 17 Kultúrna infraštruktúra v obciach mikroregiónu Chopok juh

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

<i>Kultúrne pamiatky, technické pamiatky, pamätihodnosti</i>										
Popis/obec	Bystrá	Dolná Lehota	Horná Lehota	Jarabá	Jasenie	Mýto pod Ďumbierom	Nemecká	Podbrezová	Predajná	Ráztoka
Národná kultúrna pamiatka	-	Pamätník II. Čs. paradesantnej brigády v Črnmom	Zvonica ECAV	-	Baroková zvonica	Kováčska vyhňa, Evanjelický kostol a.v., fara, škola, záhrada	-	-	Vodný mlyn	Hradisko Ss/2190
Súčasný stav:	-	dobrý	dobrý	-	vyhovujúci	dezolátny	-	-	zlý	dezolátny
Národná kultúrna pamiatka	-	-	-	-	Pomník Jána Švermu	-	-	-	-	-
Súčasný stav:	-	-	-	-	dobrý	-	-	-	-	-
Národná kultúrna pamiatka	-	-	-	-	Kováčska vyhňa	-	-	-	-	-
Súčasný stav:	-	-	-	-	vyhovujúci	-	-	-	-	-
Národná kultúrna pamiatka	-	-	-	-	Partizánsky bunker	-	-	-	-	-
Súčasný stav:	-	-	-	-	vyhovujúci	-	-	-	-	-
Národná kultúrna pamiatka	-	-	-	-	Pamätné miesto bojov SNP s pomníkom	-	-	-	-	-
Súčasný stav:	-	-	-	-	dobrý	-	-	-	-	-
Národná kultúrna pamiatka	-	-	-	-	Kostol sv. Kataríny	-	-	-	-	-
Súčasný stav:	-	-	-	-	dobrý	-	-	-	-	-
Národná kultúrna pamiatka	-	-	-	-	ľudové domy	-	-	-	-	-
Súčasný stav:	-	-	-	-	vyhovujúci	-	-	-	-	-
Technická pamiatka	-	-	-	-	-	-	-	Železničný most	Kelemenovo v tunel	-
Súčasný stav:	-	-	-	-	-	-	-	dobrý	dobrý	-
Kultúrna	-	Kaplnka	-	Zvonica	Kaplnka	Kaplnka	Pamätník	-	Kalvária	Kaplnka

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNŮ CHOPOK JUH

pamiatka		najsvätejšej trojice		ECAV	Povýšenia sv. Kríža	Sedembolestnej Panny Márie	obetiam 2. sv. vojny		so 14. zastaveniami	Sedembolestnej Panny Márie
Súčasný stav:	-	výborný	-	vyhovujúci	vyhovujúci	vyhovujúci	vyhovujúci	-	dobrý	vyhovujúci
Pamätihodnosť obce/Názov	zvonica	Mohyla obetiam lavíny v Kulichovej doline	Pomník padlým v 1. a 2. sv. vojne	Pomník padlým v SNP	-	-	Pomník osloboditeľov obce	Liatinové kríže	Pomník padlým v 1. sv. vojne	Kríž s Ježišom Kristom
Súčasný stav:	výborný	dobrý	dobrý	vyhovujúci	-	-	vyhovujúci	dobrý	vyhovujúci	vyhovujúci
Pamätihodnosť obce/Názov	-	Socha sv. Barbory, patrónky baníkov	-	-	-	-	Socha sv. Jána Nepomuckého	-	Budova fary	-
Súčasný stav:		výborný		-	-	-	vyhovujúci	-	dobrý	-
Pamätihodnosť obce/Názov	-	Pamätník Antonovi Anderlemu	-	-	-	-	-	-	-	-
Súčasný stav:	-	výborný	-	-	-	-	-	-	-	-
Pamätihodnosť obce/Názov	-	Pomník padlým v 1. a 2. sv. vojne	-	-	-	-	-	-	-	-
Súčasný stav:	-	výborný	-	-	-	-	-	-	-	-
Cirkev:										
Počet kostolov:	1	1	2	0	1	2	2	2	1	1
Aký/Názov:	Rímsko-katolícky sv. Floriána	Rímsko-katolícky sv. Jána Krstiteľa	Rímsko-katolícky sv. Michala	-	Rímsko-katolícky sv. Kataríny Alexandrijskej	Evanjelický kostol a.v.	Rímsko-katolícky sv. Mikuláša	Rímsko-katolícky sv. Juraja	Rímsko-katolícky Zjavenia Pána	Rímsko-katolícky navštívenia Panny Márie
Aký/Názov:	-	-	Evanjelický kostol a.v.	-	-	Rímsko-katolícky sv. Matúša	Rímsko-katolícky sv. Jozefa	Rímsko-katolícky sv. Štefana Uhorského	-	-

Tabuľka č. 18 Kultúrne pamiatky, technické pamiatky, pamätihodnosti a cirkvi v obciach mikroregiónu Chopok juh

Bystrá:

Obec je rodiskom viacerých významných osobností, ktoré majú v obci svoje pamätné tabule – slovenský národovec Jaroslav Samuel Zachej a spisovateľ František Švantner. Básnik Marián Kováčik a Ing. arch. Adolf Priesol, bývalý profesor TU vo Zvolene majú odliatky svojich tvárí priamo na Pamätnom dome – Dome slávnych rodákov, ktorý obec vybudovala v rokoch 2012 – 2013 v rámci PPA projektov.

V obci sa nachádza Rímsko-katolícky kostol sv. Floriána a v roku 2014 obec z finančných príspevkov cirkvi, sponzorov a dobrovoľníkov vybudovala zvoncu.

Obec ako jedno z centier cestovného ruchu mikroregiónu žije aj bohatým kultúrnym životom. Počas celého roka obec v spolupráci so spoločenskými organizáciami obce organizuje celý rad kultúrnych podujatí – fašiangovú zábavu, stavenie mája, Mikuláša, či vianočné trhy. Najzaujímavejšou akciou je Súťaž o najchutnejšiu klobásu, ktorú obec pripravuje každoročne začiatkom roka.

V rámci aktivít neumeleckého zamerania - v obci pôsobí Dobrovoľný hasičský zbor, ktorý má v súčasnosti 40 členov, z toho 4 členovia sú mladší ako 18 rokov. Mladiství obce založili Klub mládeže, ktorý vyvíja spoločensko - klubovo - športovú činnosť.

Obec vedie vlastnú Obecnú kroniku, do ktorej zaznamenáva významné jubileá spojené s obcou, ako i s jej obyvateľmi. Obecné noviny už obec v súčasnosti nevydáva.

Dolná Lehota:

Obec nachádzajúca sa v strede mikroregiónu Chopok juh má na svojom území niekoľko kultúrnych a historických pamätihodností - Kostol sv. Jána Krstiteľa z roku 1914 s nástennými maľbami Jozefa Hanulu, Kaplnku najsvätejšej trojice z roku 1818, Evanjelickú zvoncu z roku 1818, monument sv. Barbora ako pozostatok patrónky baníkov a banskej činnosti, Pamätník II. Čs. paradesantnej brigády Krpáčovo - Črnné, Pomník obetiam 1. a 2. sv. vojny, Pomník obetiam lavíny v Kulichovej, ako aj Pamätník Antona Anderleho, významného slovenského bábkara.

Obec je rodiskom viacerých významných osobností – Adalberta Šimčíka a jeho syna Kolomana Šimčíka (huslistu, učiteľa hudby, ktorý vyrábala husle podľa Stradivariho modelu), Karola Demutha (známeho fotografa), plk. Ivana Bellu (1. slovenského kozmonauta), Antona Anderleho (významného slovenského ľudového bábkara).

Obetiam 2. sv. vojny je venovaná aj Pamätná izba, ktorá je zriadená v časti miestnej reštaurácie Kukučka na Krpáčove.

Obec je rodiskom 1. slovenského kozmonauta plk. Ing. Ivana Bellu, na počesť ktorého obec každoročne organizuje podujatie Beh oslobodenia obce.

Počas celého roka obec v spolupráci s dobrovoľníckymi a spoločenskými organizáciami organizuje celý rad kultúrnych podujatí – fašiangový karneval, Hasičský deň Florián, Deň matiek, Mikuláš, či Vianočné koledy. V spolupráci s Ovčiariským družstvom obec každoročne na Juraja (apríl) organizuje prehliadku heligonkárov - Posedenie pri heligónke a v novembri v spolupráci s občanom obce p. Ťažkým pripravuje Dolnolehotskú parádu – prehliadku šikovných rúk, umu a tradícií.

V obci pôsobí ženská spevácka skupina Lehotianka, ktorá má v súčasnosti 13 členiek, hudobná skupina Silo a lampa sviet! so 4 členmi a mužská spevácka skupina Chlapi z Lehoty, ktorá so svojimi 10 členmi sa viackrát zúčastnila domácich i zahraničných súťaží.

V rámci aktivít neumeleckého zamerania - v obci pôsobí Dobrovoľný hasičský zbor, ktorý má v súčasnosti 58 členov, Jednota dôchodcov so 66 členmi a Združenie ťažko zdravotne postihnutých s 53 členmi.

Obec vedie Obecnú kroniku, do ktorej zaznamenáva významné jubileá spojené s obcou, ako i s jej obyvateľmi, pravidelne je aktualizovaná. Obecné noviny Dolnolehotská ročenka v súčasnosti vydáva obec z vlastných zdrojov, a to 1x ročne.

Horná Lehota:

Najstaršou sakrálnou pamiatkou je v obci Rímsko-katolícky kostol sv. Michala Archanjela z 2. pol. 17. storočia. Druhým kostolom v obci je Evanjelický kostol a.v.. Za zmienku stojí tiež Zvonica evanjelickej cirkvi a.v. s drevenou nadstavbou postavenou v roku 1789. Obeťam 1. a 2. svetovej vojny je v obci venovaný Pomník padlým obeťam, ktorý v roku 2005 obec zrekonštruovala z vlastných zdrojov.

V obci sa nachádza rodný dom i miesto posledného odpočinku Adama a Sama Chalupku. Na tomto dome je osadená aj Pamätná tabuľa venovaná revolučnému básnikovi Samovi Chalupkovi. V roku 1844 obec navštívila česká spisovateľka Božena Němcová, istý čas žil v obci aj spisovateľ Jozef Gregor Tajovský, ktorý pri hrobe S. Chalupku vysadil dve lipy.

Obec počas celého roka organizuje celý rad kultúrnych podujatí pre všetky vekové kategórie obyvateľov obce – Deň matiek, Posedenie pri gulášoch, Uvítanie detí do života, Mikuláš, či Vianočné posedenie pri borščoch. Pre seniorov organizuje v spolupráci s Jednotou dôchodcov napr. Mesiac úcty k starším, pre mladých z obce zase každoročne počas letných mesiacov pripravuje rôzne zábavy, či diskotéky.

V rámci aktivít neumeleckého zamerania - v obci pôsobí Dobrovoľný hasičský zbor, ktorý má v súčasnosti 30 členov, z ktorých 12 je do 18 rokov, aktívna je Jednota dôchodcov s 90 členmi a Poľovnícky zväz Richárovo so súčasnými 28 členmi.

Obec vedie Obecnú kroniku, do ktorej zaznamenáva významné jubileá spojené s obcou, ako i s jej obyvateľmi, pravidelne ju aktualizuje. Obecné noviny obec v súčasnosti nevydáva.

Jarabá:

V obci so súčasným rekreačným charakterom sa nachádza Zvonica postavená v roku 1848, patriaca do vlastníctva Evanjelickej cirkvi a.v. v Mýte pod Ďumbierom. Zvon bol odliaty v roku 1883 v Budapešti a nachádzajú sa na ňom obecné symboly.

Na území obce sa nachádza i historická pamätihodnosť obce – Pomník padlým v SNP.

Obec každoročne organizuje pre svojich obyvateľov, ako aj pre rekreantov, či návštevníkov obce podujatie Deň obce, a to v poslednú augustovú sobotu.

V rámci aktivít neumeleckého zamerania - v obci pôsobí občianske združenie Klub priateľov polície, ktoré má 70 členov a v súčasnosti sa aktívne stretáva 3x do roka.

Obec vedie Obecnú kroniku, do ktorej zaznamenáva významné jubileá spojené s obcou a s jej obyvateľmi, pravidelne ju aktualizuje. Obecné noviny obec v súčasnosti nevydáva.

Jasenie:

V obci možno navštíviť niekoľko kultúrnych pamiatok – neskorobarokový Rímsko-katolícky kostol sv. Kataríny Alexandrijskej z roku 1765 so starším bočným neskororenesančným oltárom z roku 1661 s obrazom od K.G. Gegera a rokokovou kazateľnicou, pozoruhodnú barokovú zvonnicu z roku 1742, ktorá má tri veľké zvony a Kaplnku Povýšenia sv. Kríža z roku 1835.

Na území obce sa nachádzajú pamätihodnosti z novšej histórie obce – Pomník padlým v 1. sv. vojne, Pomník padlým v 2. sv. vojne, ako aj Pomník Jána Švermu, ktorý zahynul v blízkej Lomnistej doline počas SNP. V tejto doline sa nachádza aj Pamätná izba generála A.N. Asmolova, veliteľa Hlavného štábu partizánskeho hnutia, v jej blízkosti je aj cintorín a hroby padlých v bojoch pri oslobodzovaní obce v 2. svetovej vojne.

V obci sa nachádzajú aj dve pamätne tabule – Pamätná tabuľa padlým v 2. sv. vojne a Pamätná tabuľa padlým v SNP.

Počas celého roka aj táto obec mikroregiónu v spolupráci so spoločenskými organizáciami svojej obce pripravuje množstvo kultúrnych podujatí – fašiangovú veselicu s

pochovávaním basy, Turíce – stavenie májov, oslavy Dňa detí, Oslavy výročia SNP v Lomnistej doline (podujatie konané v spolupráci s farským úradom Predajná), Odpusť Sedembolestná – poďakovanie Panne Márii za úrodu (spoločné podujatie obcí Jasenie a Predajná), slávnosť pri príležitosti Dňa úcty k starším, Príchod Mikuláša, či privítanie Nového roka. V polovici augusta obec organizuje Jasenské baranie hody - súťaž vo varení „baraních hŕč“, s ochutnávkou špecialít z baranieho mäsa a ovčiarskych výrobkov, spolu s ukážkami strihania oviec.

V obci pôsobí zmiešaný spevokol Chabenec, ktorý má v súčasnosti 10 členov, venujúcich sa zborovému spevu.

V rámci aktivít neumeleckého zamerania - v obci pôsobí Dobrovoľný hasičský zbor, ktorý má v súčasnosti 30 členov, Jednota dôchodcov s 80 členmi, Slovenský červený kríž s 10 členmi a aktívny je aj Zbor pre občianske záležitosti so svojimi 5 členmi, ktorí sa podieľajú na rôznych podujatiach obce – jubileá občanov, uvítanie detí do života a pod. V obci pôsobí aj Slovenský zväz protifašistických bojovníkov, ktorý má v súčasnosti 50 členov podieľajúcich sa na organizácii niektorých kultúrno – športových podujatí v obci.

Obec vedie Obecnú kroniku, do ktorej zaznamenáva významné jubileá spojené s obcou, ako i s jej obyvateľmi, pravidelne ju aktualizuje. Obecné noviny obec v súčasnosti nevydáva.

Mýto pod Ďumbierom:

Obec nachádzajúca sa v doline Štiavničky má na svojom území dva kostoly – Evanjelický kostol a.v. postavený v rokoch 1822 – 1828 a Rímsko-katolícky kostol sv. Matúša z roku 1840. Za zmienku stojí aj Kaplnka Panny Márie na Pohánskom z roku 1946, či Kováčska vyhná postavená na začiatku 20. storočia, ktorá je však v súčasnosti v dezolátnom stave.

V obci sa nachádza niekoľko pamätných tabúl – dve pamätné tabule sú venované spisovateľom Františkovi Švantnerovi a prof. Jánovi Števkovi, DrSc. a dve pamätné tabule sú venované obetiam 1. a 2. svetovej vojny.

Obec každoročne organizuje počas celého roka pre svojich obyvateľov, ako aj pre rekreantov, či návštevníkov obce množstvo kultúrnych podujatí – fašiangový sprievod – bursa, dni obce, hody na sviatok patróna Matúša, Mikuláša, či vianočný koncert. Za osobitnú zmienku stoja dve podujatia - vystúpenie amatérskych divadelníkov každoročne sa koná začiatkom roka a vystúpenie amatérskych hudobníkov pod názvom Hudba pod Ďumbierom koncom augusta.

V obci pôsobí detský folklórny súbor Klások, ktorý má v súčasnosti 30 členov venujúcich sa spevu a tancom nielen z regiónu.

V rámci aktivít neumeleckého zamerania - v obci pôsobí Dobrovoľný hasičský zbor, ktorý má v súčasnosti 40 členov a Zbor pre občianske záležitosti so svojimi 10 členmi, ktorí sa podieľajú na rôznych podujatiach obce, najmä pri jubileách občanov. Aktívny je aj miestny Klub vojenskej histórie ČSLA, ktorého členovia sa snažia o zachovanie historických a technických pamiatok v obci a jej okolí.

Obec vydáva z vlastných zdrojov miestny občasník Mýtňan, vedie Obecnú kroniku, do ktorej zaznamenáva významné jubileá svojich občanov, ako aj samotnej obce.

Nemecká:

Obec skladajúca sa z troch častí – Nemecká, Dubová a Zámotie má taktiež dva kostoly. V časti Dubová je gotický Rímsko-katolícky kostol sv. Mikuláša z 15. storočia, ktorý bol zbarokizovaný v 18. storočí a upravený bol v 20. storočí. Vo svätyni kostola sa zachovala gotická klenba, avšak vnútorné zriadenie kostola je už z 20. storočia. V časti Zámotie je menší kostol s patrocíniom sv. Jozefa.

Na území obce sa nachádza Pamätník obetiam 2. sv. vojny – vápenka, ktoré je upravená na pietne miesto s pomníkom od akademickej sochárky Kláry Patakyovej. V rámci pomníka je aj Pamätná izba, kde sú vystavené dokumentačné materiály o poprave takmer 500 ľudí v januári 1944. V časti obce Nemecká sa nachádza aj Pomník obetiam SNP postavený hneď po skončení 2. svetovej vojny. V časti Zámotie je ďalšia pamätihodnosť - Socha sv. Jána Nepomuckého, patróna všetkých mostov a rodný dom Dominika Štubňa Zámotského, na ktorom je mu venovaná aj pamätná tabuľa.

V priestoroch miestnej základnej školy funguje Múzeum ľudovej architektúry, ktoré vzniklo v roku 2010, a ktoré na svojich vystavených modeloch pripomína a oživuje najmä mladým ľuďom život v minulosti. Vystavené sú výnimočné modely ľudovej architektúry a etnografické zbierky, ktoré sa viažu k jednotlivým regiónom Slovenska.

Obec počas celého roka organizuje celý rad kultúrnych podujatí pre všetky vekové kategórie obyvateľov i návštevníkov obce – stavenie májov, Deň matiek, Deň detí, ples hasičov, Mikuláša. V posledný júlový víkend obec každoročne pripravuje Dni obce, ktoré sú spojené s bohatým kultúrnym a športovým programom.

V obci pôsobí folklórny súbor Čierťaz, ktorý má v súčasnosti 30 členov, z toho 5 je mladších ako 18 rokov, venujúcich sa spevu a tancom najmä zo svojho regiónu. V obci pracuje aj divadelný ochotnícky súbor.

V rámci aktivít neumeleckého zamerania - v obci pôsobí Dobrovoľný hasičský zbor, ktorý má v súčasnosti 25 členov, aktívna je aj Jednota dôchodcov, ktorá so svojimi 120 členmi vyvíja klubovo – spoločenskú činnosť v obci. V obci aktívne pôsobí aj Klub zdravia, ktorý vyvíja náučno – spoločenskú činnosť.

Obec vydáva z vlastných zdrojov štvrťročne Obecné noviny „Noviny spod Hradiska“, vedie aj Obecnú kroniku, do ktorej zaznamenáva významné jubileá spojené s obcou, ako i s jej obyvateľmi.

Podbrezová:

Obec pozostávajúca zo šiestich miestnych častí, symbolicky vyznačených aj v erbe obce. Dominantou časti obce Lopej je stredoveký Rímsko-katolícky kostol sv. Juraja, domunatou časti Podbrezová je Rímsko-katolícky neogotický kostol sv. Štefana Uhorského z roku 1892 so secesnými maľbami, vitrážnymi oknami a unikátnym kovovým oltárom.

V areáli Železiarní Podbrezová, a.s. sa nachádza Hutnícke múzeum, v ktorom si návštevníci môžu prezrieť históriu vzniku železiarní.

V miestnej časti Lopej bola v roku 2013 odhalená Pamätná tabuľa venovaná prvému hlásateľovi Slobodného slovenského vysielača v Banskej Bystrici prof. Ladislavovi Sárovi.

Obec každoročne organizuje počas celého roka pre svojich obyvateľov, ale aj pre návštevníkov obce množstvo kultúrnych a spoločenských podujatí – oslavy Dňa detí, Dňa matiek, mesiac Úcty k starším, Mikuláša, či vianočný koncert. Každoročne koncom apríla obec organizuje Jarnú slávnosť sv. Juraja, ktorou sa otvára turistická i poľnohospodárska sezóna obce.

V obci pôsobí detský folklórny súbor Klások, ktorého členovia sa venujú spevu a tancom z regiónu. Pôsobí tu aj Dychová hudba Železiarne Podbrezová, a.s. založená ešte v roku 1838, ktorá má v súčasnosti 40 členov.

V rámci aktivít neumeleckého zamerania - v obci pôsobí Dobrovoľný hasičský zbor, aktívna je Jednota dôchodcov, ako aj miestne Kluby dôchodcov, ktoré majú svoje zastúpenia v jednotlivých miestnych častiach obce - Podbrezovej, Lopeji i Štiavničke. V obci pôsobí aj Fotoklub Granus, ktorý založili 15 nadšenci fotografie s cieľom rozvoja fotografického a fotoamatérského umenia.

Obec vydáva z vlastných zdrojov obecné noviny „Podbrezovský spravodajca“, vedie aj Obecnú kroniku, do ktorej zaznamenáva významné jubileá spojené s obcou, ako i s jej obyvateľmi.

Predajná:

Obec v Horehronskom podolí žije bohatým kultúrne – spoločenským životom. Z historických pamiatok obce sú najdôležitejšie Rímsko-katolícky neskorogotický kostol Zjavenia Pána, postavený koncom 15. storočia s klenbou z polovice 17. storočia, neskorobarokovú faru z polovice 18. storočia a klasicistickú kúriu postavenú v 1. polovici 19. storočia. Obec má na kopci Hrádok postavenú Kalváriu so 14 zastaveniami krížovej cesty a Kaplnku Sedembolestnej Panny Márie, ktorej výstavba začala v 60-tych rokoch 19. storočia. Po roku 1952 boli púte zakázané a stavba chátrala. V roku 1992 v obci bola postavená nová kaplnka a krížová cesta. Pútnické miesto opäť plní svoje poslanie, 15. septembra sa tu každoročne konajú púte.

Na území obce sa nachádza národná kultúrna pamiatka Vodný mlyn z roku 1505, ktorého súčasný stav si vyžaduje rekonštrukciu. V intraviláne obce sa nachádza aj technická pamiatka Kelemenov tunel.

V obci sa nachádza Pomník obetiam 1. sv. vojny a Pamätná tabuľa k 30. výročiu SNP.

Obec každoročne organizuje počas celého roka pre svojich obyvateľov, ako aj pre návštevníkov obce množstvo kultúrnych podujatí – Maškarný ples/Fašiangy, Deň matiek, Deň detí – Rozprávkový les, víťanie Mikuláša, či víťanie Silvestra. Za osobitnú zmienku stojí každoročne organizované podujatie Dni obce, konané v auguste pri príležitosti vysviacky obecných symbolov, kde sú pre deti, mládež a všetky vekové kategórie občanov usporadúvané športové súťaže - Najsilnejší muž a žena Predajnej, ale aj kulinárske podujatie venované vareniu Najlepšieho guláša a Najlepšieho gulášmajstra. Výnimočné je podujatie Odpusť sedembolestná - poďakovanie Panne Márii za úrodu, ktoré pripravuje obec v spolupráci s miestnym cirkevným zborom, ako aj s obcou Jasenie každoročne v septembri

V obci pôsobí zmiešaný mužsko - ženský spevácky súbor Senior založený dôchodcami, ktorý má v súčasnosti 15 členov a vystupujú na rôznych spoločenských podujatiach.

V rámci aktivít neumeleckého zamerania - v obci pôsobí obecný Dobrovoľný hasičský zbor, ktorý má v súčasnosti 10 členov a Zbor pre občianske záležitosti so svojimi 12 členmi, ktorí sa podieľajú na rôznych podujatiach obce, najmä pri jubileách občanov a víťaní detí do života. Aktívna je aj miestna Jednota dôchodcov, ktorá má v súčasnosti 50 členov.

Obec od roku 1999 vydáva z vlastných zdrojov obecné noviny Predajnianske zvesti, vedie Obecnú kroniku, do ktorej zaznamenáva významné jubileá spojené s obcou, ako i s jej obyvateľmi.

Ráztoka:

Obec ležiaca na hranici okresov Brezno a Banská Bystrica má vo svojom erbe znázornenú divo rastúcu čerešňu, ktorá sa kedysi hojne vyskytovala v okolí obce.

V obci sa nachádza malý kostol zasvätený sviatku navštívenia Panny Márie, postavený v roku 1840 a Kaplnka Sedembolestnej Panny Márie postavená v roku 1942 na mieste bývalej kaplnky pochádzajúcej zo 14. storočia.

Na území obce sa nachádza národná kultúrna pamiatka evidovaná pod číslom Hradisko Ss/2190, ktorá v súčasnosti už takmer neexistuje. Ide o lokalitu výšinného hradiska s osídlením z doby bronzovej, mladšej doby železnej a zo stredoveku.

Pamätihodnosťou obce je aj Kríž s ukrižovaným Ježišom Kristom, ktorý sa nachádza pri vstupe do obce.

Obec každoročne organizuje počas celého roka pre svojich obyvateľov, miestnych chalupárov, ako aj pre návštevníkov obce množstvo kultúrnych podujatí – Deň matiek, Deň detí, Mesiac úcty k starším, víťanie jubilantov, víťanie Mikuláša, či víťanie detí do života. Za dôležitú zmienku stojí obcou každoročne organizovaný Ráztocký sviatok, ktorý sa koná v prvý júlový víkend, a v rámci ktorého prebieha taktiež Súťaž v pečení čerešňových koláčov a Súťaž o najdlhšiu štrúdlu regiónu. Na tomto podujatí sa prezentujú rôzne divadelné i folklórne súbory z okolia obce.

V obci pôsobí čisto ženská spevácka skupina, ktorá má v súčasnosti 6 členiek a vystupujú na rôznych spoločenských, kultúrnych podujatiach a cirkevných obradoch. Významným umeleckým kolektívom pôsobiace v obci je aj Divadelný ochotnícky súbor Ráztočan založený v roku 2005, ktorý má v súčasnosti 30 členov, z toho 8 je mladších ako 18 rokov. Vo svojom repertoári má súbor celý rad divadelných hier a predstavení prezentovaných nielen v obci. Obidva súbory už získali niekoľko ocenení na súťažiach po celom Slovensku.

V rámci aktivít neumeleckého zamerania – v obci pôsobí občianske združenie Ráztocká čerešňa, ktorá so svojimi 30 členmi vyvíja aktivity miestneho spoločenského charakteru. Aktívna je aj miestna Jednota dôchodcov a Dobrovoľný hasičský zbor, ktorý má 12 členov.

Obec vydáva z vlastných zdrojov dvakrát do roka obecné noviny Čerešnička, vedie Obecnú kroniku i Pamätnú knihu, do ktorých zaznamenáva významné jubileá spojené s obcou, ako i s jej obyvateľmi.

Kultúrna ponuka využiteľná pre potreby cestovného ruchu je v rámci jednotlivých obcí mikroregiónu Chopok juh pomerne rozmanitá a založená na určitých tradíciách, pričom dochádza k inovatívnym prvkom v ponuke, ktoré by zatriaktívili prostredie pre turistický ruch v obciach mikroregiónu a jeho okolí.

Je samozrejmé, že podpora ochrany tradícií a dlhodobých kultúrnych hodnôt nie je len samoučelným vynakladaním finančných prostriedkov na zmysluplné využívanie voľného času. Ide o komplexný proces, ktorý má regionálny aj celoštátny význam. V prvom rade ide o upevňovanie vzťahu jednotlivca ku kolektívu, obci, regiónu a vlastnému štátu a následne o významný prvok v rámci rozvoja a podpory cestovného ruchu. Bohužiaľ, zo strany kompetentných činiteľov je tento aspekt rozvoja kultúrnych hodnôt dosiaľ nedocenený. Tento dlhodobý proces sa v konštatačnej podobe objavuje aj v kľúčových materiáloch Ministerstva kultúry SR - „Nepochopenie významu kultúrneho dedičstva pretrvávalo desaťročia počas bývalého režimu, trvá aj dnes v podmienkach neustále sa transformujúcej spoločnosti. Pritom nejde iba o nedocenenie kultúrneho a spoločenského významu dochovaných kultúrnych a historických hodnôt, ale aj o trvalé podcenenie ekonomického významu kultúrneho dedičstva, ktoré v každom vyspelom štáte je nielen zdrojom inšpirácie pre tvorbu nových hodnôt, ale aj zdrojom významných príjmov z rozvoja kultúrnej turistiky“.

Na základe údajov, ktoré poskytli obce, vo všetkých obciach mikroregiónu Chopok juh fungujú obecné knižnice, v Podbrezovej sú dokonca tri obecné knižnice. K dispozícii je v súčasnosti celkom 34 767 knižničných titulov pre viac ako 990 používateľov.

Obec Mýto pod Ďumbierom napr. každoročne poskytuje 400 € na nákup a obnovu knižničného fondu vo svojej obecnej knižnici.

<i>Kultúrne podujatia</i>				
Obec/Popis	Názov podujatia	Termín konania	Periodicita	Organizátor/ spoluorganizátor
Bystrá:	Súťaž o najlepšiu klobásu	január - február	1x ročne	obec
	Fašiangová zábava – pochovávanie basy	február	1x ročne	DHZ/obec
	Stavanie mája	máj	1x ročne	obec/DHZ
	Dni sv. Floriána	máj	1x ročne	DHZ/obec
	Dni obce	júl	1x ročne	obec
	Mesiac úcty k starším	október	1x ročne	obec
	Vianočné trhy - Mikuláš	december	1x ročne	obec
Dolná Lehota	Fašiangy - Karneval	február	1x ročne	MŠ, ZŠ/obec
	Posedenie pri Heligónke	apríl	1x ročne	Ovčiarske družstvo/obec
	Deň matiek	máj	1x ročne	obec/ MŠ, ZŠ
	Hasičský deň sv. Floriána	júl	1x za 4 roky	obec/DHZ
	Oslavy SNP	august	1x ročne	obec
	Blahoželanie jubilantom	október	1x ročne	obec
	Dolnolehotská paráda	november	1x ročne	Peter Ťažký/obec
	Mikuláš	december	1x ročne	MŠ, ZŠ/obec
	Vianočné koledy	december	1x ročne	Zväz zdravotne ťažko postihnutých/obec
Horná Lehota	Prechod obcou	marec	1x ročne	TJ Horná Lehota/obec/ZPB
	Deň matiek	máj	1x ročne	MŠ, ZŠ/obec
	Posedenie pri guláši	jún	1x ročne	Jednota dôchodcov/obec
	zábavy, diskotéky	jún - august	1x mesačne	obec
	Mesiac úcty k starším	október	1x ročne	Jednota dôchodcov/obec
	Uvítanie detí do života + jubilanti obce	november	1x ročne	obec/MŠ, ZŠ, ZPOZ
	Mikuláš	december	1x ročne	MŠ, ZŠ/obec
	Vianočný boršč a punč	december	1x ročne	obec/Nelostav
	Akcie pre dôchodcov	február - december	5 - 6x ročne	Jednota dôchodcov/obec
Jarabá	Deň obce	august	1x ročne	obec

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

Jasenie	Fašiangová veselica – pochovávanie basy	február	1x ročne	DHZ/obec
	Turíce – stavenie májov	máj - jún	1x ročne	DHZ/obec
	Deň detí – Rozprávkový les	máj - jún	1x ročne	obec/MŠ, ZŠ
	Súťaž o „Najdržku“	júl	1x ročne	Kochuľa – Ján Glemba
	Jasenské baranie hody	august	1x ročne	obec
	Oslavy SNP	august	1x ročne	obec/farský úrad
	Odpusť sedembolestná - pod'akovanie Panne Márii za úrodu	september	1x ročne	obec/cirkevný zbor
	Úcta k starším	október	1x ročne	obec
	Príchod Mikuláša	december	1x ročne	obec
	Privítanie nového roka	december/január	1x ročne	obec
Mýto pod Ďumbierom	Vystúpenia amatérskych divadelníkov	január	1x ročne	obec
	Fašiangový sprievod - bursa	február - marec	1x ročne	obec/OZ Ďumbierik
	Oslavy Dňa detí – prechádzka rozprávkovým lesom	máj - jún	1x ročne	obec/OZ Ďumbierik/MŠ
	Dni obce	júl	1x ročne	obec
	Hudba pod Ďumbierom	august - september	1x ročne	obec
	Hody – sviatok sv. Matúša	september	1x ročne	obec/OZ Ďumbierik
	Mikuláš	december	1x ročne	obec/MŠ
	Vianočný koncert	december	1x ročne	obec
Nemecká	Ples hasičov	január	1x ročne	DHZ/obec
	Stavenie májov	máj	1x ročne	DHZ/obec
	Deň matiek	máj	1x ročne	obec/MŠ, ZŠ
	Deň detí	jún	1x ročne	obec/MŠ, ZŠ
	Deň obce	júl	1x ročne	obec
Podbrezová	Jarná slávnosť sv. Juraja	apríl	1x ročne	obec
	Deň matiek	máj	1x ročne	obec
	Deň detí	jún	1x ročne	obec
	Úcta k starším	október	1x ročne	obec
	Mikuláš	december	1x ročne	obec
	Vianočný koncert	december	1x ročne	obec

Predajná	Detský karneval, Maškarný bál, Fašiangy, pochovávanie basy	február	1x ročne	obec
	Výstava k Veľkej noci, predaj výrobkov	apríl	1x ročne	obec/MŠ, ZŠ/MO JD
	Deň matiek	máj	1x ročne	obec/MŠ, ZŠ
	MDD – Rozprávkový les	jún	1x ročne	obec/MO JD/DHZ
	Dni obce + súťaž o Naj guláš a Naj gulášmajstra	august	1x ročne	obec/dobrovoľníci
	Odpust' Sedembolestná - podĎakovanie Panne Márii za úrodu	september	1x ročne	obec/cirkevný zbor
	Mesiac úcty k starším	október	1x ročne	obec/MŠ, ZŠ
	Mikuláš	december	1x ročne	obec
	Vítame Silvestra	december	1x ročne	obec
	Prijatie jubilatov a víťanie detí do života	január - december	12x ročne	obec
Ráztoka	Deň matiek	máj	1x ročne	obec
	Oslavy MDD	jún	1x ročne	obec
	Ráztocký sviatok + Súťaž v pečení čerešňových koláčov a Súťaž o najdlhšiu štrúdlu regiónu	júl	1x ročne	obec
	Mesiac úcty k starším	október	1x ročne	obec
	Prijatie jubilatov	október	1x ročne	obec
	Uvíťanie detí do života	november	1x ročne	obec
	Mikuláš	december	1x ročne	obec

Tabuľka č. 19 Kultúrne podujatia v obciach mikroregiónu Chopok juh

SWOT analýza – Kultúra a kultúrna infraštruktúra	
1. Silné stránky	2. Slabé stránky
• Snaha o zachovanie tradičnej ľudovej kultúry, tradičných remesiel a folklóru; • Posilňovanie miestneho povedomia u obyvateľov obce, s dôrazom na mladých	• Nedostatok finančných prostriedkov určených na kultúru; • Absencia ďalších objektov na kultúrne účely – amfiteátre, kiná, internetové kluby,

ľudí; - Existencia folklórnych, hudobných a divadelných ochotníckych súborov s dobrou tradíciou; - Rôznorodá ponuka klasických i tradičných kultúrnych a spoločenských podujatí v obciach mikroregiónu počas celého roka; - Pravidelné vydávanie miestnych/obecných novín; - Každá obec mikroregiónu má vedenú vlastnú obecnú kroniku, príp. pamätnú knihu.	digitálne kluby a pod.; - Malý záujem miestnych podnikateľov o podporu miestnych kultúrnych aktivít; - Zlý technický stav mnohých kultúrnych pamiatok a objektov na kultúru; - Zanikajúce praktiky ľudovej umeleckej výroby; - Neexistencia umeleckých škôl; - Obmedzené možnosti využívania finančných prostriedkov z EÚ, príp. z iných zdrojov.
3. Príležitosti	4. Ohrozenia
- Oživovanie tradičnej ľudovej kultúry a tradičných ľudových zručností; - Rekonštrukcie, obnovovanie a modernizácia objektov obcí slúžiacich na kultúru a kultúrnych pamiatok; - Využívanie finančných prostriedkov zo zdrojov SR, ako aj z iných, najmä EÚ; - Oživenie cestovného ruchu, najmä kultúrneho turizmu; - Vytvorenie ďalších objektov na kultúru (amfiteátre, kiná, digitálne kluby, internetové kluby a pod.); - Oživovanie záujmu najmä mladých o tradičnú ľudovú kultúru a remeslá.	- Nedostatočné využívanie finančných zdrojov mimo rozpočtu obcí – štátnych zdrojov SR, Banskobystrického samosprávneho kraja a štrukturálnych fondov EÚ; - Nedostatok finančných prostriedkov na realizáciu projektov a zámerov obcí; - Neochota obcí mikroregiónu spolupracovať na realizácii spoločných programov a projektov; - Pokles záujmu občanov o kultúru a kultúrne podujatia; - Nezáujem turistov o kultúrny turizmus; - Slabá kúpyschopnosť obyvateľstva sa prejaví aj na oblasti kultúry.

3.8.3 Priority a opatrenia v oblasti kultúry

Priorita 1 *Podpora obnovy centier obcí a rozvoj iných dôležitých častí obcí*

Opatrenie 1.1 Skultúrniť prostredie obcí;

Opatrenie 1.2 Vytvoriť informačný systém obcí a mikroregiónu;

Opatrenie 1.3 Vytvoriť spoločný vizuál obcí a mikroregiónu.

Priorita 2 *Modernizácia objektov slúžiacich na kultúrne a spoločenské účely*

Opatrenie 2.1 Objekty obcí modernizovať s cieľom vytvoriť z nich kultúrne a spoločenské centrá obcí;

Opatrenie 2.2 Rekonštruovať kultúrne zariadenia s cieľom zabezpečenia priestorov pre zmysluplné využívanie voľného času, s dôrazom na deti a mládež;

Opatrenie 2.3 Vytvárať spoločenské priestory s prístupom na internet.

3.9 Školstvo, školská infrastruktúra a šport

3.9.1 Východiskový stav

Vláda vo svojom programovom vyhlásení deklaruje, že „vláda si uvedomuje dôležitosť spolupráce s miestnou a regionálnou samosprávou, so Združením miest a obcí Slovenska a s Odborovým zväzom pracovníkov školstva a vedy na Slovensku v súvislosti s plnením priorít v školstve“. Základné školstvo je „vstupnou bránou“ do vzdelávacej sústavy. Od jeho úrovne sa odvíja úroveň a kvalita stredného, učňovského a vysokého školstva. Vláda vytvorí legislatívny rámec na obsahovú prestavbu výchovy a vzdelávania na základných a stredných školách.

Vláda podporí predškolskú prípravu detí. Posúdi vyňatie materských škôl zo zákona o školských zariadeniach a ich zaradenie do školského zákona ako prvého stupňa školského systému. Vychádza pritom z poznania, že materská škola je nezastupiteľná pri príprave detí po stránke rozumovej, telesnej a socio - emocionálnej. Dôležitú úlohu má pre deti zo sociálne slabšieho rodinného prostredia a pre deti so špeciálnymi potrebami.

Vláda v legislatívnej oblasti pripravila moderný zákon o výchove a vzdelávaní ako základného predpokladu obsahovej reformy v školstve, ako aj zákon o postavení pedagogických pracovníkov a ostatných zamestnancov pôsobiach na všetkých stupňoch vzdelávacej sústavy. Zákon sa vyznačuje novým motivujúcim platovým systémom, odborným rastom a sociálnym statusom. Tým sa vytvárajú predpoklady na systémovú zmenu v obsahovej náplni školstva spojenú s prehĺbením jazykovej prípravy, rozvojom počítačovej gramotnosti a komunikačných schopností, s podstatne rozsiahlejším využitím moderných didaktických pomôcok, najmä informačných technológií a multimedialnej techniky vo vyučovacom procese. Zákon vytvorí aj podmienky pre výchovu a vzdelávanie talentovaných žiakov, znevýhodnených skupín detí, monitorovanie úrovne a kvality výchovy a vzdelávania. Vláda SR bude dbať na to, aby sa znižoval počet detí a žiakov v jednotlivých triedach.

Národný program výchovy a vzdelávania SR predpokladá zmenu na rôznych úrovniach riadenia v rovine kvalitatívnej aj kvantitatívnej. Predpokladá zmeny v cieľoch, obsahu, metódach aj formách, zmenu v postavení učiteľa, vo vzťahu učiteľ – žiak v samotných školách. V súčasnosti prechádza sieť škôl racionalizáciou, ktorá vychádza z ekonomických podmienok. Tá však musí mať z hľadiska udržania kvality výchovno - vzdelávacieho procesu svoje hranice. Musí umožňovať rozvoj školstva, rozvoj tvorivosti, odbornej, jazykovej a informačnej vybavenosti svojich absolventov. Ak budú školy v obciach a regiónoch stabilizovanou oblasťou, budú utvárať predpoklady ekonomickej prosperity a zvyšovania životnej úrovne jeho obyvateľov.

Národný program výchovy a vzdelávania na najbližších 20 rokov v SR sa opiera o nasledujúce piliere:

- byť vo svete, Európe, na pulze moderného času, vedy, výskumov, poznatkov a pritom ostať sebou;
- zaviesť do praxe teóriu tvorivo – humánnej výchovy;
- zmeniť obsah učiva, redukovať ho, urobiť ho funkčnejším, kontrolovateľnejším a životnejším;
- diverzifikácia ciest, spôsobov, metód a foriem vzdelávania a výchovy;
- učiteľ – rozhodujúci činiteľ vo výchove;
- finančné zabezpečenie moderného výchovno - vzdelávacieho systému;
- podporné služby školy - informačné technológie,
- ovládanie cudzích jazykov;

- odborné a celoživotné vzdelávanie;
- zabezpečenie transformácie školstva.

V súlade s celoeurópskymi princípmi budovania spoločnosti založenej na vedomostiach bude nevyhnutné vo veľkej miere zvýšiť kvalifikačnú úroveň obyvateľstva Slovenska nielen prijatím potrebnej legislatívy, ale tiež zvýšením investícií do vzdelania, rekvalifikácií, ale i celoživotným vzdelávaním.

Vzdelávanie musí zabezpečiť všeobecné zručnosti pre všetkých žiakov a predovšetkým odrážať súčasné a očakávané potreby trhu práce. Zmeny v systéme školstva musia zabezpečiť vysokú mieru slobody žiaka vybrať si školu a možnosť školy vybrať si formu a obsah vzdelávania. To musí byť spojené s univerzálnym a prepracovaným systémom merania kvality učenia, inštitúcií a zriaďovateľov. Zároveň je potrebné zlepšovať moderné vybavenie škôl na všetkých stupňoch vzdelávania.

Prenesené kompetencie - základné školy:

Objem finančných prostriedkov na *osobné náklady*, t.j. na mzdy a odvody závisí od výšky mzdových noriem stanovených MŠVVaŠ SR v nadväznosti na:

- počty žiakov každej školy – stav k 15. 9. prepočítané na celý kalendárny rok;
- počty pedagogických a nepedagogických zamestnancov vypočítaných MŠ SR normatívnym spôsobom na základe prepočítaného ročného počtu žiakov.

Objem finančných prostriedkov na *prevádzkové náklady*, t.j. na tovary a ďalšie služby závisí od výšky prevádzkových noriem stanovených MŠVVaŠ SR. 100% noriem na prevádzku je súčtom noriem tepla, prevádzkového normatívu a normatívu na výchovno-vzdelávací proces.

Originálne kompetencie:

Predškolské zariadenia (materské školy), školské jedálne, školské kluby sú hradené z finančných prostriedkov z fiškálnej decentralizácie verejných prostriedkov vyčlenených pre obce a z možnosti daných rozpočtom jednotlivých obcí. Spoluprácou obcí prehodnotiť počet školských zariadení a efektívnejšie využiť existujúce kapacity.

Pri rozhodovaní o existujúcej sieti školských zariadení je nevyhnutné zvážiť skutočnosť, že školy v obciach plní nielen vzdelávaciu funkciu, ale je významným obecnotvorným prvkom, podporujúci integritu obce sa jej obyvateľov, podporujúci rozvoj kultúry a vzdelania obce.

Racionalizáciu školských zariadení v mikroregióne Chopok juh ovplyvňuje hlavne nedostupnosť, resp. zlá dostupnosť podhorských obcí v zimných mesiacoch, čo komplikuje školskú dochádzku nielen medzi jednotlivými obcami, ale aj vo vnútri obcí. Značná časť školských budov je pritom v nevyhovujúcom technickom stave, Jedinou vhodnou cestou na zlepšenie vyučovacieho procesu sa tak ukazuje rekonštrukcia a modernizácia existujúcich školských zariadení, prípadne prehodnotenie účelu využitia jednotlivých budov a ich efektívnejšie využitie.

Väčšina obcí vypracovala a predložila v tejto oblasti projekty na čerpanie finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ a predložila ich v priebehu rokov 2004 – 2013 na schválenie. Skvalitnenie vyučovacieho procesu je pritom jedným zo základných predpokladov rozvoja mikroregiónu a jeho obcí v nasledujúcom období.

3.9.2 Predškolské zariadenia, základné a ostatné školské zariadenia v obciach mikroregiónu Chopok juh

Bystrá:

V obci nefunguje ani jedno školské zariadenie, obec nedisponuje ani materskou školou, základnou školou, ani základnou umeleckou školou.

Deti predškolského veku (v súčasnosti 3 deti) navštevujú Materskú školu v Mýte pod Ďumbierom, odvoz detí je zabezpečovaný rodičmi z vlastných zdrojov.

V súčasnosti 7 detí navštevuje 1. a 2. stupeň ZŠ v Brezne, odvoz detí je zabezpečený individuálne rodičmi, autobusom alebo autom.

Obec nedisponuje základnou umeleckou školou.

Dolná Lehota:

V obci sa nachádza spoločná budova pre materskú školu a 1. stupeň základnej školy. V súčasnosti materskú školu navštevuje 19 detí len z obce a základnú školu 16 detí 1. stupňa v dvoch triedach taktiež len z obce. Kapacita tried 1. stupňa ZŠ je 30 miest. Budova má pre MŠ a ZŠ spoločnú kuchyňu a spoločný dvor. Z celkového počtu 5 zamestnancov sú 4 odborní zamestnanci a 1 prevádzkový pracovník (údržbár/kurič). Škola je dobre vybavená školskými pomôckami, disponuje 12 počítačmi pripojenými na internet, ktoré sú využívané v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu na výučbu informatiky a zvyšovanie počítačovej gramotnosti, na vyučovanie sa využívajú aj interaktívne tabule. Priestory školskej telocvične sú vyžívané aj na mimoškolskú činnosť, v popoludňajších hodinách nielen žiakmi školy, ale aj vo večerných hodinách, a to dospelými obyvateľmi obce.

Budova MŠ a ZŠ je v súčasnosti v zlom technickom stave, je nevyhnutná rekonštrukcia, predovšetkým výmena okien, zateplenie a zmena palivovej základne.

Obec nedisponuje základnou umeleckou školou, toto zariadenie supluje ZUŠ v Brusne.

Horná Lehota:

V obci je v prevádzke spoločná budova pre materskú školu a 1. stupeň základnej školy. V súčasnosti materskú školu navštevuje 21 detí len z obce a základnú školu 21 detí v štyroch triedach väčšinou len z obce (1 žiak je z Bystrej). Budova má pre MŠ a ZŠ spoločnú kuchyňu, spoločnú telocvičňu i dvor. Priestory telocvične sa nevyužívajú na mimoškolskú činnosť, slúžia len na výchovno – vzdelávaciu činnosť žiakov školy. Z celkového počtu 7 zamestnancov sú 4 odborní a 3 prevádzkoví pracovníci (údržbár/kurič, kuchárka, upratovačka). Na škole je učebňa s 15 počítačmi pripojenými na internet, ktoré sú využívané v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu na výučbu informatiky a celkovú počítačovú gramotnosť.

Žiaci 2. stupňa navštevujú ZŠ v Brezne, Podbrezovej a Valaskej. Obec nedisponuje základnou umeleckou školou.

Jarabá:

V obci nefunguje ani jedno školské zariadenie, obec nedisponuje ani materskou školou, základnou školou, či základnou umeleckou školou.

Jasenie:

V obci sa nachádza budova materskej školy a budova pre 1. stupeň základnej školy. Materskú školu v súčasnosti navštevuje 36 detí prevažne z obce (2 deti sú z Predajnej). MŠ nemá vlastnú kuchyňu, stravu pre deti vozia zo školskej jedálne miestnej základnej školy. Z 5 zamestnancov MŠ sú 4 odborní a 1 je prevádzková pracovníčka (školníčka/upratovačka).

1. stupeň základnej školy navštevuje 40 detí v troch triedach len z obce. Z 5 zamestnancov ZŠ sú rovnako ako v MŠ 4 odborní zamestnanci a 1 je prevádzková pracovníčka (školníčka/upratovačka). Na škole je 15 počítačov s pripojením na internet, ktoré sú využívané v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu na výučbu informatiky a zvyšovanie počítačovej gramotnosti.

Žiaci 2. stupňa navštevujú ZŠ v Predajnej, Brezne a Podbrezovej.

Obec nedisponuje základnou umeleckou školou, toto zariadenie supluje ZUŠ v Brusne, odkiaľ chodí do obce 1x týždenne učiteľka hudby a výučby na hudobné nástroje.

Mýto pod Ďumbierom:

V obci je v prevádzke budova materskej školy, ktorú v súčasnosti navštevuje spoločne v jednej triede 15 detí priamo z obce, ale aj z Bystrej, Hornej Lehoty, Jarabej a Vyšnej Boci – Čertovici. Výchovu detí zabezpečujú 5 zamestnanci, z toho 2 sú odborní a 3 prevádzkovi pracovníci. MŠ má vlastnú kuchyňu a školský dvor.

Základná škola bola v obci zrušená v roku 2008. Obec zabezpečuje odvoz žiakov 1. stupňa zväčša do ZŠ v Brezne na vlastné náklady, rodičia dostávajú od obce finančný príspevok do výšky vlakového cestovného lístka.

Odvoz detí 2. stupňa ZŠ je zabezpečený individuálne rodičmi, autobusom alebo autom. Obec nedisponuje základnou umeleckou školou.

Nemecká:

V obci sa nachádza materská škola, ktorú v súčasnosti navštevuje v troch triedach 50 detí prevažne z tejto obce, ale aj z Ráztoky. MŠ má vlastnú kuchyňu a školský dvor. Výchovnú činnosť MŠ zabezpečuje 5 odborných zamestnancov, o prevádzku budovy sa stará 1 prevádzková pracovníčka (upratovačka/školníčka).

V obci je v prevádzke aj budova základnej školy s 1. a 2. stupňom. V súčasnosti 1. stupeň ZŠ navštevuje v štyroch triedach 56 detí z obce, ako aj z obcí Predajná a Ráztoka. 2. stupeň ZŠ navštevuje v piatich triedach 68 detí z obce a taktiež z obcí Predajná a Ráztoka. Budova školy je veľká, jej kapacita je až 360 miest, v súčasnosti je využitá len z jednej tretiny. ZŠ má vlastnú kuchyňu, telocvičňu i školský dvor. Z celkového počtu 33 zamestnancov je 27 kvalifikovaných odborných zamestnancov a 6 je prevádzkových pracovníkov. Na škole je učebňa s 30 počítačmi pripojenými na internet, ktoré sú využívané v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu na výučbu informatiky. Priestory školskej telocvične sú vyžívané aj na mimoškolskú činnosť, v popoludňajších hodinách nielen žiakmi školy, ale aj vo večerných hodinách, a to dospelými obyvateľmi obce.

Budovy MŠ a ZŠ sú v súčasnosti v zlom technickom stave, je nevyhnutná ich rekonštrukcia, predovšetkým výmena okien, dverí a zateplenie, ale aj výmena vnútorného zariadenia budov – podlahy, lavice, sociálne zariadenia.

Obec nedisponuje základnou umeleckou školou, toto zariadenie supluje ZUŠ v Brusne, odkiaľ chodí do obce 1x týždenne učiteľka hudby, výtvarného umenia a výučby na hudobné nástroje (husle, klavír).

Podbrezová:

V obci sú v prevádzke 3 materské školy, ktoré sa nachádzajú v jednotlivých miestnych častiach obce – MŠ v Podbrezovej, MŠ v Lopeji a MŠ v Štiavničke. MŠ v Podbrezovej a MŠ v Štiavničke disponujú vlastnou školskou jedálňou. MŠ v miestnej časti Lopej má výdajnú školskú kuchyňu. Zároveň v budovách MŠ v Podbrezovej a Lopeji sa nachádzajú obecné knižnice.

Obec disponuje základnou školou, ktorú navštevujú žiaci z troch obcí školského obvodu - Podbrezová, Dolná Lehota a Horná Lehota. Vyučovanie je realizované v dvoch

školských budovách. V hlavnej budove školy – v strede obce Podbrezová na sídlisku Kolkáreň, kde sú umiestnené štyri triedy z 1. stupňa (po jednej triede v každom ročníku) a celý 2. stupeň (šesť tried) a oddelenie školského klubu. Druhá budova, elokované pracovisko, sa nachádza na sídlisku Štiavnička, kde sú umiestnené tri triedy z 1. stupňa (po jednej triede v 1., 2. a 3. ročníku) a tiež jedno oddelenie školského klubu. Obidve budovy ZŠ navštevuje spolu 230 žiakov. V hlavnej budove školy sa nachádzajú odborné učebne a špecifické priestory - odborné učebne chémie a fyziky, odborná učebňa jazykového laboratória, počítačové učebne vybavené PC pripojenými na internet, tlačiarňami, scannerom, web kamerou, dataprojektorom a notebookom, multimediálna učebňa s interaktívnou tabuľou, vizualizérom a TV prijímačom, školská dielňa a cvičná kuchynka. Súčasťou multimediálnej učebne je aj školská knižnica. ZŠ disponuje školským areálom s vlastnou školskou záhradou a skleníkom, telocvičňou, miniposilňovňou a vlastnou školskou kuchyňou. Počítačové učebne môže využívať aj verejnosť, dospelí obyvatelia obce na zvýšenie svojej počítačovej gramotnosti. V hlavnej budove školy ordinuje aj detská lekárka.

Obec nedisponuje základnou umeleckou školou, túto supluje ZUŠ vo Valaskej, príp. ZUŠ v Brusne.

Prvý deň nového školského roka 2006/2007 sa stal zároveň dňom otvorenia Súkromného gymnázia Železiarní Podbrezová so zameraním na telesnú výchovu. V súčasnosti na gymnáziu študuje 170 žiakov v 8 triedach.

V obci pôsobí aj Súkromná stredná odborná škola hutnícka Železiarne Podbrezová, ktorá vznikla zlúčením SOU strojárskoho Piesok so SOU hutníckym Podbrezová v roku 1996. V roku 2003 sa SOU hutnícke pretransformovalo na súkromné učilište a jeho zriaďovateľom sa stali práve Železiarne Podbrezová, a. s. Prijatím nového zákona o výchove a vzdelávaní sa od 1.9.2008 zmenil názov školy na súčasný SSOŠH ŽP. Táto škola zabezpečuje potreby regiónu Horehronia na základe požiadaviek rodičov a trhu práce, s ohľadom na požiadavky a potreby Železiarní Podbrezová, a.s.

Predajná:

V obci sa nachádza materská škola, ktorú v súčasnosti navštevuje v dvoch triedach 40 detí prevažne z tejto obce, ale aj z Nemeckej a Jasenia. MŠ má kuchyňu spoločnú so ZŠ a školský dvor. Výchovnú činnosť MŠ zabezpečujú 4 odborní zamestnanci, o prevádzku budovy sa stará 1 prevádzkový pracovník.

Obec má základnú školu s 1. a 2. stupňom. V súčasnosti 1. stupeň ZŠ navštevuje v štyroch triedach 52 detí z obce, ale aj z obcí Nemecká, Jasenie, Podbrezová/Lopej. 2. stupeň ZŠ navštevuje v piatich triedach 98 detí z obce a taktiež z obcí Nemecká, Jasenie, Podbrezová/Lopej. Výchovno-vzdelávaciu činnosť školy zabezpečuje 31 zamestnancov, z toho 26 sú kvalifikovaní odborní zamestnanci a o chod školy sa starajú 5 prevádzkoví pracovníci. ZŠ má spoločnú kuchyňu s MŠ a vlastnú telocvičňu a školský dvor. V základnej škole funguje Školský klub detí, v rámci ktorého žiaci rozvíjajú svoje mimoškolské a voľnočasové aktivity. V škole je učebňa s 37 počítačmi pripojenými na internet, ktoré sú využívané v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu na výučbu informatiky a zvyšovanie počítačovej gramotnosti. Priestory telocvične sú vyžívané aj na mimoškolskú činnosť, v popoludňajších hodinách nielen žiakmi školy, ale aj vo večerných hodinách, a to dospelými obyvateľmi obce. V areáli školy sa nachádzajú 2 tenisové kurty, ktoré taktiež môže využívať aj verejnosť, nielen žiaci ZŠ.

Obec nedisponuje základnou umeleckou školou, toto zariadenie supluje ZUŠ vo Valaskej, odkiaľ chodí do obce 1x týždenne učiteľka hudby, výtvarného umenia a výučby na hudobné nástroje (klavír, flauta, keyboard).

Ráztoka:

V obci nefunguje ani jedno školské zariadenie, obec nedisponuje ani materskou školou, základnou školou, ani základnou umeleckou školou.

Deti predškolského veku (v súčasnosti 8 detí) navštevujú Materskú školu v Nemeckej, odvoz detí je zabezpečovaný rodičmi individuálne, z vlastných zdrojov.

Žiaci 1. a 2. stupňa (v súčasnosti je ich 16) navštevujú taktiež ZŠ v Nemeckej, odvoz detí je zabezpečený individuálne rodičmi, autobusom alebo autom.

Obec nedisponuje základnou umeleckou školou, toto zariadenie supluje ZUŠ v Brusne.

3.9.3 Školstvo a školské zariadenia v mikroregióne Chopok juh

V mikroregióne Chopok juh nie sú žiadne školské zariadenia v troch obciach – Bystrá, Jarabá a Ráztoka, čo súvisí s ich dlhodobým nepriaznivým demografickým vývojom, geografickou polohou a postupnou premenou na tzv. víkendové, chalupárske obce.

V ostatných obciach mikroregiónu je v súčasnosti 9 predškolských zariadení – materských škôl, ktoré zamestnávajú celkom 34 pedagogických zamestnancov a 14 nepedagogických, prevádzkových pracovníkov. V jednotlivých 16 triedach je umiestnených celkom 289 detí. Materské školy navštevujú väčšinou deti z obce, v ktorej je zriadená, pretože dochádzka detí predškolského veku z iných obcí je viac problematická.

Základné školy sú len v 6 obciach mikroregiónu, avšak v troch z nich - Dolná Lehota, Horná Lehota a Jasenie – sú základné školy len s prvým stupňom, tzv. malotriedky, kde dochádza často k zlučovaniu žiakov z rôznych ročníkov. Pri počte 9 tried sa v nich vyučuje 325 žiakov.

Na 2. stupni pokračujú vo vzdelávaní na základných školách v Podbrezovej (aj deti z Dolnej Lehoty a Hornej Lehoty), v Predajnej (z Jasenia) v Nemeckej (z Ráztoky) a v Brezne (z Bystrej a Mýta pod Ďumbierom). Na 2. stupni sa v 16 triedach sa vyučuje 286 žiakov. Uvedené školské zariadenia zamestnávajú 82 pedagogických zamestnancov a 21 nepedagogických, prevádzkových pracovníkov.

Plne organizované školy sú v troch obciach mikroregiónu – Nemeckej, Podbrezovej a Predajnej, ktoré však (spolu so školami v okresnom meste Brezno) plne pokrývajú potreby mikroregiónu a v 31 triedach vzdelávajú celkovo 534 žiakov. Tieto školy zamestnávajú 73 pedagogických zamestnancov a 17 nepedagogických/prevádzkových pracovníkov.

Celkovo predškolské a školské zariadenia v mikroregióne Chopok juh navštevuje 900 detí a žiakov v 15 predškolských a školských zariadeniach s 56 triedami, s 116 odbornými pedagogickými zamestnancami a 35 nepedagogickými, prevádzkovými pracovníkmi.

3.9.4 Rozvojové zámery a ciele v oblasti školstva

Ukazuje sa, že lokalizáciu a kapacitné potreby zariadení pre predškolské zariadenia a základné školstvo v mikroregióne Chopok juh bude potrebné riešiť podľa skutočného vývoja demografickej štruktúry jednotlivých obcí. Z tohto pohľadu bude v blízkej budúcnosti nevyhnutné počítať s úplnou rekonštrukciou súčasných zariadení, príp. výstavbou úplne nových objektov s viacúčelovým využitím.

3.9.5 Šport a športová vybavenosť v obciach mikroregiónu Chopok juh

Bystrá:

Obec ako jedno z centier cestovného ruchu však nedisponuje futbalovým ihriskom, či štadiónom, klziskom, golfovým ihriskom, tenisovým kurtom, ani iným obdobným športovým zariadením. Na kúpanie slúži predovšetkým bazén v miestnom hoteli (Hotel Wellness Bystrá), ktorý je však spravidla určený pre hostí ubytovaných v tomto zariadení.

Obcou a jej okolím prechádza značená cyklotrasa, ktorá má 10 km a vedie južnými svahmi d'umbierskej časti Nízke Tatry, cez známe strediská Tále a Krpáčovo. V miestnych potokoch Štiavnička a Bystrianka je možné chytať pstruhovité ryby.

V obci pôsobí Kolkársky klub, ktorý má v súčasnosti má 15 členov, a ktorí sa zúčastňujú rôznych súťaží miestneho a regionálneho charakteru. Obec v spolupráci s miestnym Dobrovoľným hasičským zborom organizuje 2x do roka kolkársku súťaž (v máji a novembri).

Dolná Lehota:

V rámci športového vyžitia obyvatelia obce môžu využívať miestne futbalové ihrisko s tréningovou plochou a sezónne klzisko. V zimnom období obyvatelia obce, ako aj návštevníci obce ocenia umelo zasnežený svah s lyžiarskym vlekom, v lete zase možnosť kúpania v umelej vodnej nádrži v stredisku Krpáčovo. Okolím obce prechádzajú dve značené cyklotrasy – zelená č. 5552 a žltá č. 8551, ktoré vedú cez známe strediská Tále a Krpáčovo. Miestny Vajskovský potok je možné využiť na rybolov. Priestory telocvične miestnej ZŠ možno vyžívať aj na mimoškolskú činnosť, vo večerných hodinách ju využívajú najmä dospelí obyvatelia obce. Na území obce sa nachádza aj Náučný chodník „Medvedia cestička“ vedúci k antimonovým baniam na Lome, ktorý vybudovala miestna rodina v spolupráci s obcou v roku 2014 z vlastných i sponzorských zdrojov.

V obci pôsobí Telovýchovná jednota Partizán so zameraním na futbal. V súčasnosti má 20 hráčov, všetci sú nad 18 rokov a hrajú 2. ligu s umiestnením na 4. mieste v lige.

Obec v spolupráci s TJ Partizán každoročne v marci organizuje športové podujatie – Beh oslobodenia obce a 1. slovenského kozmonauta Ivana Bella.

Horná Lehota:

Obec je významným turistickým centrom letnej i zimnej turistiky. Obyvatelia obce môžu v rámci svojich športových aktivít využívať miestne futbalové ihrisko a prírodné/sezónne klzisko. V lete na kúpanie a vodné športy slúžia dve umelé vodné plochy – vodná nádrž Krpáčovo a vodná nádrž Richtárovo, ktoré možno využiť aj na rybolov. V zimných mesiacoch obyvatelia obce môžu využívať bežecké trate, ako aj lyžiarsky vlek s dĺžkou 400 m. Priamo cez obec prechádza značená cyklotrasa - žltá č. 8551 a v jej okolí vedú dve značené cyklotrasy - zelená č. 5552 a žltá č. 8554. Na pešiu letnú turistiku slúži aj značený turistický chodník Sama Chalupku, ktorý sa nachádza v okolí obce.

V blízkosti obce sa nachádza prvé 18-jamkové profesionálne golfové ihrisko na Slovensku „Gray Bear“ na Tálloch.

V rámci miestnej ZŠ je síce telocvična, avšak tú nemôže využívať verejnosť, dospelí obyvatelia obce, priestory telocvične slúžia len na výchovno-vzdelávaciu činnosť žiakov školy.

V obci pôsobí Telovýchovná jednota Horná Lehota. Miestna TJ v spolupráci s obcou organizuje počas roka aj športové podujatia – každoročne v marci Prechod obcou a v októbri Beh obcou, na príprave tohto podujatia sa podieľa aj miestny Zväz protifašistických bojovníkov.

Jarabá:

Obec ako zväčša chalupárska oblasť nedisponuje futbalovým ihriskom, či štadiónom, klziskom, golfovým ihriskom, tenisovým kurtom, bazénom, ani iným obdobným športovým zariadením.

Obcou a jej okolím prechádza niekoľko značených cyklotrás, ktoré môžu využívať obyvatelia obce, ako aj návštevníci obce, cyklisti z okolia, či cyklisti ubytovaní v miestnych alebo okolitých rekreačných zariadeniach. Cyklotrasy vedú cez známe rekreačné strediská Tále a Krpáčovo. Na pešiu letnú turistiku slúži aj 5 značených turistických chodníkov v okolí obce. V rámci budovy obecného úradu sa nachádza aj multifunkčná miestnosť, ktorú miestni obyvatelia využívajú v rámci športových aktivít aj na hranie stolného tenisu.

V miestnom potoku Štiavnička je možné chytať pstruhovité ryby.

Jasenie:

V rámci športového vyžitia obyvatelia i návštevníci obce môžu využívať miestne futbalové ihrisko, sezónne/prírodné klzisko, tenisový kurt s umelou trávou a basketbalové ihrisko. Obec má v prenájme aj požiarne ihrisko, ktoré využívajú najmä členovia miestneho dobrovoľného hasičského zboru.

Obec je vhodná predovšetkým na letné športy - na kúpanie možno využiť prírodný prameň (požiarnu nádrž), na pešiu turistiku zase možno využiť aj niekoľko značených turistických chodníkov. Okolím obce vedú aj značené cyklotrasy, okruhy cyklotrás prechádzajú najmä cez rekreačné strediská Tále a Krpáčovo.

Priestory telocvične miestnej základnej školy sú vyžívané aj na mimoškolskú činnosť, v popoludňajších hodinách nielen žiakmi školy, ale vo večerných hodinách aj dospelými obyvateľmi obce.

Miestny Jaseniansky potok je možné využívať na rybolov, možno tu chytať pstruhovité ryby.

V obci pôsobí Futbalový klub 1928, ktorý má v súčasnosti 40 hráčov, z toho 20 je mladších ako 18 rokov. Aktívny je aj miestny Klub slovenských turistov so svojimi 40 členmi, z ktorých 3 sú do 18 rokov.

Uvedené športové kolektívy v spolupráci s obcou pripravujú každoročne nielen pre svojich obyvateľov viaceré športové podujatia - v marci je to Beh ulicami obce, v júni Výstup na Chabenec, v júli futbalový turnaj – Memoriál J. Cibul'u, v auguste Memoriál Eduarda Majera – súťaž hasičských družstiev, v októbri Športom proti drogám (podujatie organizované aj v spolupráci so ZŠ) a v decembri Zimné kúpanie „ľadových medved'ov“.

Mýto pod Ďumbierom:

Obec ako významné centrum cestovného ruchu nielen mikroregiónu Chopok juh disponuje na športové vyžitie futbalovým ihriskom s tréningovou plochou a sezónnym klziskom. V rámci futbalového ihriska funguje posilňovňa s možnosťou využívania aj pre verejnosť.

Poloha obce je predurčená na letné i zimné športy. Počas zimnej sezóny možno využiť lyžiarske stredisko s lyžiarskym svahom (1 300 m), 4-sedačkovou lanovkou a s tromi lyžiarskymi vlekmí Tatrapoma (po 300 m). V areáli tohto strediska sa nachádza aj požičovňa lyží. V okolí obce sú k dispozícii aj bežecké trate. Na letnú turistiku slúžia značené turistické chodníky (20 km), okolím obce vedú aj značené cyklotrasy - zelená č. 5552 a žltá č. 8554. Na kúpanie je možné využiť predovšetkým bazén v miestnom hoteli (Hotel Mýto), ktorý je však spravidla určený pre hostí ubytovaných v tomto zariadení. V tomto hoteli sa nachádza aj tenisový kurt, či simulovaný squash, taktiež určené predovšetkým pre ubytovaných hostí.

V miestnom potoku Štiavnička je možné chytať pstruhovité ryby.

V obci pôsobí Telovýchovná jednota Mier so zameraním na futbal, stolný tenis a lyžovanie. V súčasnosti má 10 hráčov, všetci sú nad 18 rokov.

Obec pripravuje každoročne v júli Deň obce, v rámci ktorého vždy organizuje športový deň – Turnaj o pohár starostu v malom futbale.

Nemecká:

Obec ako druhá najväčšia obec mikroregiónu Chopok juh má na športové účely k dispozícii futbalové ihrisko, multifunkčné ihrisko a fitness klub s posilňovňou (FIT CLUB).

V obci sa nachádza Jazdecký areál EQUUS SPORT s chovom koní, ktorý poskytuje možnosť prenajať si kone na jazdenie alebo výučbu jazdy na koni.

Poloha obce (blízkosť rieky Hron) umožňuje svojim obyvateľom i návštevníkom obce využívať rieku na vodácke športy. V obci sa nachádza vodácky camping Dronte s požičovňou lodiek a kajakov určených na splavovanie vodných tokov.

Na športové vyžitie obyvateľov obce slúžia aj priestory telocvične miestnej ZŠ, ktoré môžu v popoludňajších a večerných hodinách využiť nielen žiaci školy, ale aj dospelí obyvatelia obce.

V obci pôsobí Futbalový klub Sokol, ktorý má v súčasnosti 20 hráčov, z toho 5 je mladších ako 18 rokov, hrajú II. A triedu. Svoju športovú činnosť v obci vyvíja aj stolno-tenisový klub Iskra Dubová, ktorý má 15 členov, z toho 5 sú mladší než 18 rokov a v súčasnosti hrajú V. regionálnu ligu. Aktívny je aj miestny Turistický oddiel.

Podbrezová:

Najväčšia obec mikroregiónu Chopok juh má na svojom území pre svojich obyvateľov i návštevníkov obce k dispozícii Dom športu so šesťdráhovou kolkárnou, 2 futbalové ihriská s tréningovou plochou, tenisové kurty, fitness centrum, telocvičnú halu a 2 multifunkčné ihriská – jedno v Podbrezovej a jedno v miestnej časti Štiavnička.

V lete na kúpanie môžu miestni obyvatelia i turisti využiť letné nekryté kúpalisko priamo v obci.

V obci aktívne pôsobí Futbalový oddiel ŽP ŠPORT Podbrezová, ktorý vznikol v roku 2006, kedy došlo k zlúčeniu dvoch najväčších oddielov - Podbrezovej a Brezna pod hlavičku Futbalový oddiel ŽP Šport. S týmto krokom súvisela modernizácia štadiónov v Brezne, Podbrezovej, Valaskej a príslušných obciach, ktoré dnes slúžia trinástim mládežníckym družstvám, od prípraviek až po starších dorastencov U-19 hrajúcich I. ligu, družstvo juniorov od sezóny 2013/2014 pôsobí v IV. lige SsFZ a muži pôsobia v II. lige. V roku 2012 bola dokončená rekonštrukcia futbalového štadióna v miestnej časti Podbrezovej – Skalici, kde bol položený umelý trávnik, boli vybudované kryté tribúny a umelé osvetlenie. V ročníku 2013/2014 sa železiarom podarilo splniť vytúžený cieľ - postup do najvyššej súťaže Fortuna ligy.

V obci pôsobia viaceré športové kluby - Športový klub zdravotne postihnutých Ďumbier - Lopej, ktorý vyvíja športovú činnosť (letné, zimné a halové športy), Športový klub MIX Podbrezová, KK VICTORY Lopej, Športový klub BIOHOLZ Vajsková, Športový klub Alpinus Podbrezová, Tenisový klub Podbrezová, SpeedFUN Podbrezová a Inline Hockey Team BIG BEARS.

Predajná:

V rámci športového vyžitia môžu miestni obyvatelia i návštevníci obce využívať najmä futbalové ihrisko s tréningovou plochou.

V areáli miestnej základnej školy sa nachádzajú 2 tenisové kurty, ktoré môže využívať aj verejnosť, nielen žiaci školy, a to na hranie tenisu i volejbalu.

Priestory telocvične základnej školy sú vyžívané aj v popoludňajších hodinách žiakmi školy, ale aj vo večerných hodinách dospelými obyvateľmi obce.

V blízkosti obce prechádza niekoľko značených cyklotrás, ktoré môžu využívať obyvatelia obce, ako aj návštevníci obce, či cyklisti z okolia.

Miestny Jasenienský potok i blízka rieka Hron dávajú možnosť rybolovu, je tu možné chytať najmä pstruhovité ryby.

V obci aktívne pôsobí Turistický oddiel Predajná, ktorý má v súčasnosti 80 členov, z toho 12 členov je mladších ako 18 rokov. Aktívny je aj miestny Stolno-tenisový klub so svojimi 12 členmi, z ktorých 3 sú do 18 rokov a miestny Futsalový oddiel so zameraním na halový futbal, ktorý má 12 hráčov.

Obec je v rámci športových aktivít pre svojich obyvateľov veľmi aktívna, počas celého roka každoročne organizuje množstvo športových podujatí – v marci je to Stolno-tenisový turnaj o putovný pohár (podujatie je pripravované v spolupráci s STK Predajná), v apríli Maratón v aerobiku, v máji Hviezdicový výstup na Hrb (organizované v spolupráci s miestnym turistickým oddielom), v júni Volejbalový turnaj, v septembri Majstrovstvá SR Weismann v letnom biatlone (pripravované v spolupráci s Biatlonovým klubom Predajná a so Slovenským zväzom biatlonu), Stolno-tenisový turnaj (v spolupráci s STK Predajná), Turistický výlet Poľské Tatry (v spolupráci s turistickým oddielom) a v októbri Memoriál hrdinov SNP v letnom biatlone (v spolupráci s Biatlonovým klubom Predajná).

Ráztoka:

Obec sčasti s chalupárskym charakterom ponúka pre svojich obyvateľov, miestnych chalupárov i pre návštevníkov obce možnosť využiť na šport futbalové ihrisko. Iným športovým zariadením však obec nedisponuje.

Okolím obce prechádzajú dve značené cyklotrasy. Na území obce sa nachádza Náučný chodník „Ráztocké studničky“, ktorý obec vybudovala v roku 2008 z dotácie MŽP SR a z vlastných zdrojov.

Obec je významnou križovatkou do okolia Nízkych Tatier. V jej okolí sa nachádzajú aj dva značené turistické chodníky – trasa č. 2622 a trasa č. 0816, smerujúce na Predné a Zadné Lazy, Panské sedlo a Ráztockú hoľu, ktorá leží vo výške 1563,3 m.n.m.

Obec na podporu a rozvoj športového vyžitia svojich obyvateľov zamýšľa do budúcnosti vybudovať detské ihrisko, ako aj viacúčelové športové ihrisko.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNŮ CHOPOK JUH

Školstvo a školská infraštruktúra										
Popis/obec	Bystrá	Dolná Lehota	Horná Lehota	Jarabá	Jasenie	Mýto p. Ďumbierom	Nemecká	Podbrezová	Predajná	Ráztoka
Materská škola	nie	áno	áno	nie	áno	áno	áno	áno (3x)	áno	nie
Kapacita	-	25	20	-	40	22	86	120	46	-
Počet detí	-	19	21	-	36	15	50	108	40	-
Z iných obcí	-	-	-	-	Predajná	Bystrá, H. Lehota, Jarabá	Ráztoka	-	Jasenie, Nemecká	-
Počet tried	-	1	1	-	2	1	3	6	2	-
Počet zamestnancov	-	2	2	-	5	5	6	23	5	-
Z toho odborných	-	2	2	-	4	2	5	15	4	-
Vlastná kuchyňa	-	áno	áno	-	nie	áno	áno	áno	áno	-
Základná škola	nie	áno	áno	nie	áno	nie	áno	áno	áno	nie
Kapacita	-	-	-	-	-	-	360	280	139	-
Počet zamestnancov	-	3	5	-	5	-	33	26	31	-
Z toho odborných	-	2	3	-	4	-	27	20	26	-
Počet detí 1. stupeň	-	16	21	-	40	-	56	140	52	-
Z iných obcí	-	-	Bystrá	-	-	-	Predajná, Ráztoka	-	Jasenie, Nemecká, Lopej	-
Počet tried 1. stupeň	-	2	4	-	3	-	4	7	4	-
Počet detí 2. stupeň	-	-	-	-	-	-	68	120	98	-
Z iných obcí	-	-	-	-	-	-	Predajná, Ráztoka	Dolná Lehota, Horná Lehota	Jasenie, Nemecká	-
Počet tried 2. stupeň	-	-	-	-	-	-	5	6	5	-
Vlastná kuchyňa	-	-	áno	-	nie	-	áno	áno	áno	-
Telocvičňa	-	áno	áno	-	áno	-	áno	áno	áno	-
Školský dvor	-	áno	áno	-	áno	-	áno	áno	áno	-
Školský klub	-	-	-	-	-	-	áno	áno	áno	-
Škola umenia	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie

Tabuľka č. 20 Školstvo a školská infraštruktúra v obciach mikroregiónu Chopok juh

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNŮ CHOPOK JUH

<i>Šport a športová vybavenosť</i>										
Popis/obec	Bystrá	Dolná Lehota	Horná Lehota	Jarabá	Jasenie	Mýto pod Ďumbierom	Nemecká	Podbrezová	Predajná	Ráztoka
Futbalové ihrisko	nie	áno	áno	nie	áno	áno	áno	áno	áno	áno
S tréningovou plochou	-	áno	-	-	-	áno	nie	áno	áno	-
Ľadová plocha, klzisko	nie	áno	áno	nie	áno	áno	nie	nie	nie	nie
Tenisový kurt	nie	nie	nie	nie	áno		nie	áno	áno	-
Golfové ihrisko	nie	nie	áno	nie	nie		nie	nie	nie	-
Kúpalisko, bazén, vodná nádrž	nie	áno	áno	nie	áno	nie	nie	áno	nie	-
Cyklotrasa	áno	áno	áno	áno	áno	áno	nie	áno	nie	áno
Počet, dĺžka	10 km	-	-	5	3	1	-		-	
Lyžiarsky vlek	nie	áno	áno	nie	nie	áno	nie	nie	nie	nie
Počet	-	1	1	-	-	3	-		-	-
Bežecké trate	nie	nie	áno	nie	nie	áno	nie		áno	nie
Značené turistické chodníky		áno	áno	áno	áno	áno		áno	áno	áno
Počet		1	1	5		1				
Náučný chodník	nie	áno	nie	nie	nie	nie	nie		nie	áno
Počet	-	1	-	-	-	-	-		-	1
Požičovňa lyží	áno	nie	nie	nie	nie	áno	nie	nie	nie	nie
Splavovanie	nie	áno	nie	nie	nie	nie	áno	áno	áno	nie
Iné športové zariadenie, aké	kolkáreň	nie	nie	nie	požiarné ihrisko, basketbalové ihrisko	posilňovňa	multifunkčné ihrisko, fitnes klub, jazdecký areál	Dom športu - kolkáreň, fitnes centrum, telocvičná hala	strelnica	nie
Možnosť rybolovu	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	nie
Športové kolektívy:										
Názov kolektívu	Kolkársky	TJ	TJ H.	-	Futbalový	TJ Mier	Futbalový	Futbalový	Turistický	-

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

	klub	Partizán	Lehota		klub 1928		klub Sokol	oddiel ŽP ŠPORT	oddiel	
Druh športu	kolky	futbal			futbal	futbal stolný tenis, lyžovanie	futbal	futbal	turistika	
Počet členov, hráčov	15	20			40	10	20		80	
Z toho do 18 r.	0	0			20	0	5		12	
Názov kolektívu	-	-	-	-	Klub slovenských turistov	-	Stolno-tenisový klub Iskra Dubová	Športový klub MIX	Stolno-tenisový klub	-
Druh športu					turistika		stolný tenis		stolný tenis	
Počet členov, hráčov					40		15		12	
Z toho do 18 r.					3		5		3	
Názov kolektívu	-	-	-	-	-	-	Fit Club	KK Victory Lopej	Futsalový oddiel	-
Druh športu							posilňovanie, fitnes	kulturistika	halový futbal	
Počet členov, hráčov							20		12	
Z toho do 18 r.							8		0	
Názov kolektívu	-	-	-	-	-	-	Turistický oddiel	Športový klub Bioholz	-	-
Druh športu							turistika			
Počet členov, hráčov										
Z toho do 18 r.										
Názov kolektívu	-	-	-	-	-	-	-	Športový klub Alpinus	Biatlonový klub	-

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

Druh športu									biatlon	
Počet členov, hráčov									28	
Z toho do 18 r.									16	
Názov kolektívu	-	-	-	-	-	-	-	Športový klub zdravotne postihnutých Ďumbier	-	-
Druh športu										
Počet členov, hráčov										
Z toho do 18 r.										
Názov kolektívu	-	-	-	-	-	-	-	Tenisový klub Podbrezová	-	-
Druh športu								tenis		
Počet členov, hráčov										
Z toho do 18 r.										
Názov kolektívu	-	-	-	-	-	-	-	SpeedFUN Podbrezová	-	-
Druh športu										
Počet členov, hráčov										
Z toho do 18 r.										

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

Názov kolektívu	-	-	-	-	-	-	-	Inline Hockey Team BIG Bears	-	-
Druh športu								pozemný hokej		
Počet členov, hráčov										
Z toho do 18 r.										

Tabuľka č. 21 Šport a športová vybavenosť obcí mikroregiónu Chopok juh

<i>Športové podujatia</i>				
Obec/Popis	Názov podujatia	Termín konania	Periodicita	Organizátor/Spoluorganizátor
Bystrá	Kolkárska súťaž	máj a november	2x ročne	obec/DHZ
Dolná Lehota	Beh oslobodenia obce a 1. slovenského kozmonauta Ivana Bella	marec	1x ročne	obec/TJ Partizán
Horná Lehota	Prechod obcou	marec	1x ročne	TJ/obec
	Beh obcou	október	1x ročne	TJ/obec/Zväz protifašistických bojovníkov
Jarabá	-	-	-	-
Jasenie	Beh ulicami obce	marec	1x ročne	obec
	Výstup na Chabenec	jún	1x ročne	Klub slovenských turistov/obec
	Futbalový turnaj - Memoriál J.	júl	1x ročne	Futbalový klub 1028/obec

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

	Cibuľu			
	Memoriál Eduarda Majera - súťaž hasičských družstiev	august	1 x ročne	obec
	Športom proti drogám	október	1 x ročne	obec/ZŠ
	Zimné kúpanie „ľadových medvedov“	december	1 x ročne	obec
Mýto pod Ďumbierom	Turnaj o pohár starostu v malom futbale	júl	1x ročne	obec
Nemecká	-	-	-	-
Podbrezová				
Predajná	Stolno – tenisový turnaj o putovný pohár	marec	1 x ročne	STK/obec
	Maratón v aerobiku	apríl	1 x ročne	obec
	Hviezdicový výstup na Hrb	máj	1 x ročne	Turistický oddiel/obec
	Volejbalový turnaj	jún	1 x ročne	obec
	Majstrovstvá SR Weismann v letnom biatlone	september	1 x ročne	Biatlonový klub/obec/Slovenský zväz biatlonu
	Stolno – tenisový turnaj	september	1 x ročne	STK/obec
	Turistický výlet Poľské Tatry	september	1 x ročne	Turistický oddiel/obec
	Memoriál hrdinov SNP v letnom biatlone	október	1 x ročne	Biatlonový klub/obec
Ráztoka	-	-	-	-

Tabuľka č. 22 Športové podujatia v obciach mikroregiónu Chopok juh

SWOT analýza – Školstvo, školská infraštruktúra, šport a športová vybavenosť	
1. Silné stránky	2. Slabé stránky
• Dostatok kvalifikovaných pedagogických pracovníkov; • Dostatok priestorov na mimoškolskú a športovú činnosť; • Ochota učiteľov k ďalšiemu vzdelávaniu; • Interakcia učiteľ – žiak je na veľmi dobrej úrovni; • Aktívne zapojenie sa žiakov do mimo vzdelávacích aktivít, priebežný rozvoj záujmovej činnosti žiakov; • Vybudované strediská zimných športov; • Dobré podmienky na letnú, či pešiu turistiku. • Existencia cyklotrás, bežeckých tratí, turistických značených chodníkov.	• Nedostatok finančných prostriedkov na zabezpečenie modernizácie vyučovacieho procesu; • Zlý technický stav budov materských a základných škôl – energeticky/finančne náročné prevádzkovanie budov; • Nemožnosť rekonštrukcie a modernizácie školských a predškolských zariadení z vlastných/obecných zdrojov; • Nevyhovujúci súčasný stav športových zariadení vo viacerých obciach; • Tarifné odmeňovanie pedagógov; • Odchod pedagogických pracovníkov do finančne výhodnejších zamestnaní; • Absencia kvalitne vypracovaných koncepcií rozvoja škôl a školských zariadení.
3. Príležitosti	4. Ohrozenia
• Vyučovanie k regionalizmu; • Neustále skvalitňovanie vyučovacieho procesu; • Zlepšenie vyučovania cudzích jazykov; • Zintenzívnenie využívania informačných technológií vo vyučovacom procese; • Možnosti ďalšieho vzdelávania učiteľov; • Priaznivý demografický vývoj obcí mikroregiónu; • Zvyšovanie počtu kvalifikovaných pracovníkov; • Zvyšovanie počtu priestorov na mimoškolskú a športovú činnosť. • Zapojenie sa škôlok a školských zariadení do procesu trvalo udržateľného rozvoja obcí, mikroregiónu; • Rozširovanie ponuky športových zariadení na letné a zimné športy; • Vybudovanie servisných centier pre rozvoj a rozšírenie cykloturistiky; • Rastúci dopyt po zážitkovej turistike, agroturistike, wellness, adrenalínových športoch; • Možnosti využitia finančných zdrojov mimo zdrojov obcí.	• Neochota na reštrukturalizáciu školských zariadení; • Neexistencia základného umeleckého školstva; • Nedostatok finančných prostriedkov na rekonštrukciu školských budov a športovísk z vlastných zdrojov; • Výkyvy a nestálosť počasia vo vzťahu k realizácii letných i zimných športov; • Nevyužitie, resp. slabé využitie finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ a ďalších finančných zdrojov, mimo obecných rozpočtov.

3.9.6 Priority a opatrenia v oblasti školstva a športu

Priorita 1 *Prehodnocovať existenciu každej školy a školského zariadenia v mikroregióne, zvážiť jej opodstatnenosť v rámci mikroregiónu z hľadiska jej nevyhnutnosti a jedinečnosti v súvislosti s regionálnymi špecifikami mikroregiónu*

Opatrenie 1.1 Určenie perspektívnych škôl a školských zariadení;

Opatrenie 1.2 Uchovať súčasný stav plne organizovaných základných škôl s kvalitným všeobecným vzdelávaním;

Opatrenie 1.3 Vytvárať perspektívnym školám podmienky v duchu „otvorenej školy“ a meniť ich na centrá vzdelávania, športu a kultúry.

Priorita 2 *Prehodnocovať efektívnosť existujúcich škôl a školských zariadení z hľadiska vzdelávacích a výchovných služieb, ktoré poskytujú a zabezpečiť prípadné úpravy vedúce k dosiahnutiu efektívnosti (zracionalizovať sieť školských zariadení)*

Opatrenie 2.1 Optimalizovať súčasnú sieť školských zariadení v súlade s Krajským školským úradom v Banskej Bystrici a rámcovými podmienkami MŠVVaŠ SR;

Opatrenie 2.2 Podporovať rozvojové zámery perspektívnych škôl zavádzaním nových odborov a tým zvyšovať ich konkurencieschopnosť.

Priorita 3 *Zabezpečovať plne kvalifikovaný pedagogický personál rešpektujúci nevyhnutnosť zvyšovania svojej kvalifikácie zapojením sa do celoživotného vzdelávania*

Opatrenie 3.1 Sledovať kvalifikovanosť pedagogického personálu a podporovať možnosti zvyšovania odbornosti personálu v rámci kariérneho rastu.

Priorita 4 *Na základe vypracovanej ekonomickej bilancie (zhodnotenie ekonomickej situácie rozpočtu obcí i mikroregiónu ako celku ako východiskovej analýzy stanoviť opatrenia vedúce k náprave prípadných negatívnych zistení)*

Opatrenie 4.1 Monitorovať hospodárnosť chodu škôl a školských zariadení;

Opatrenie 4.2 Zabezpečiť maximálne využitie priestorov spravovaných školami a školskými zariadeniami, pružne riešiť využitie prebytočného nehnuteľného majetku;

Opatrenie 4.3 V rámci finančných možností obcí investovať do rekonštrukcií objektov s cieľom zníženia a zefektívnenia prevádzkových nákladov;

Opatrenie 4.4 Aktivizovať obecné úrady mikroregiónu a školy vo vypracovávaní projektových zámerov na získanie finančných prostriedkov z iných zdrojov, ako sú obecné zdroje.

Priorita 5 *Pripraviť stratégiu zlepšenia riadenia v rámci jednotlivých zložiek súboru prostredníctvom ďalšieho vzdelávania riadiacich zložiek – manažmentu škôl a školských zariadení hlavne v oblasti manažérskych zručností a právnej problematiky a uskutočňovať monitorovanie kvality vzdelávania a výchovy v jednotlivých školách a v školských zariadeniach pre potreby zriaďovateľov*

Opatrenie 5.1 V spolupráci s odbornými inštitúciami zabezpečiť vzdelávanie (kurzy, školenia) pre riadiacich pracovníkov škôl a školských zariadení v oblasti rozvoja manažérskych zručností a personálneho riadenia ľudských zdrojov.

3.10 Regionálny rozvoj

3.10.1 Analýza realizovaných opatrení

Regionálny rozvoj sa v súčasnosti uskutočňuje v dvoch vzájomne prepojených koncepčných smerovaniach. Prvou je realizácia regionálnej politiky na úrovni vnútroštátnych legislatívnych noriem. Druhá sa zaoberá jednotlivými druhmi pomoci regiónom z možnosťou využitia foriem pomoci z fondov Európskej únie.

Zároveň SR uskutočňuje zložitý proces transformácie ekonomiky a spoločnosti pri vytváraní zodpovedajúceho inštitucionálneho a legislatívneho rámca na prevzatie a implementáciu pravidiel Európskej únie.

Existujúca stratégia obsiahnutá v PHSR zabezpečuje realizáciu globálneho cieľa, špecifických cieľov a priorít prostredníctvom realizovaných opatrení a jednotlivých aktivít, ktoré sú rozpracované v akčnom pláne PHSR mikroregiónu Chopok juh.

Efektívnosť a účinnosť realizovanej podpory je uskutočňovaná komplexným systémom podpory regionálneho rozvoja na celoštátnej, regionálnej a miestnej úrovni upraveným v zákone č. 309/2014 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja, ktorým sa menil zákon NR SR č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja.

Kritické faktory, ktoré majú vplyv na efektívnosť pri implementovaní PHSR na získanie finančnej podpory z verejných zdrojov (európskych, štátnych alebo regionálnych) celkovo znižujú reálne možnosti čerpania prostriedkov. Medzi takéto kritické faktory patrí zladenosť projektov zameraných na regionálny rozvoj s rozvojovou stratégiou obce, mikroregiónu a kraja.

Identifikácia opatrení na zvýšenie efektívnosti realizácie procesov strategického plánovania je dôležitá na jeho implementáciu, ktorá je najdôležitejšou fázou spracovania Programu obce. Obsahuje prípravu akčného plánu, realizáciu jednotlivých aktivít, ktoré je potrebné vykonať v danom období na dosiahnutie strategického cieľa obce. Jednotlivé akčné plány a projektové návrhy by mali viesť k naplneniu vízie a dlhodobých plánov rozvoja obce. Akčný plán je spracovaný v nadväznosti na rozpočet obce a ukazovateľov na hodnotenie plnenia jednotlivých opatrení a cieľov.

Východiskovým prvkom prípravy SWOT analýzy mikroregiónu Chopok juh je analýza socio - ekonomicko - environmentálne - demografických východísk. Uvedená analýza je vychádza z analýzy jednotlivých faktorov života obcí mikroregiónu a ich závery možno sledovať v období analýzy silných a slabých stránok súčasného stavu jednotlivých obcí mikroregiónu, ako i príležitostí a rizík (Strong points, Weak points, Opportunities, Threats) budúceho rozvoja mikroregiónu. Dôležitou východiskovou skutočnosťou sa pritom ukazujú tieto základné tendencie a skutočnosti:

SWOT analýza – mikroregión Chopok juh	
1. Silné stránky	2. Slabé stránky
• Dostatok voľnej pracovnej sily; • Pokojné prostredie na rodinné bývanie; • Región 1. kategórie s medzinárodným významom a s dobrou kvalitou životného	• Nedostatočné využitie domácej drevnej suroviny; • Nedostatočný príliv domáceho i zahraničného kapitálu;

prostredia; • Rozsiahla domáca surovinová základňa drevnej hmoty; • Pretrvávajúce priemyselné tradície v regióne; • Vybudovaná základňa živočíšnej výroby; • Priestor pre diverzifikáciu poľnohospodárskej výroby a nepoľnohospodárskych činností; • Skúsenosti poľnohospodárskych podnikov s nepoľnohospodárskou výrobou; • Výrazne lesnatá oblasť s bohatou faunou i flórou a vysokou ekologickou stabilitou; • Región s relatívne čistou povrchovou i podzemnou vodou hodnou na chov pstruhovitých rýb; • Vhodný územný a prírodný potenciál na diverzifikáciu na vidieku a na letnú vidiecku turistiku a rekreáciu; • Dostatok voľných, najmä hnedých plôch vhodných na vybudovanie priemyselných parkov a priemyselných zón; • Región s Národným parkom Nízke Tatry, národnou prírodnou rezerváciou, prírodnou pamiatkou, technickou pamiatkou a chráneným prírodným areálom; • Ideálne územie pre vzorové riešenie antagonistických vzťahov medzi záujmami štátnej ochrany prírody v Národnom parku a Chránenej krajinskej oblasti, súčasnou orientáciou poľnohospodárskej výroby a uvažovanými aktivitami v oblasti rozvoja cestovného ruchu a strediska zimných športov; • Atraktivita prostredia - dlhodobý potenciál na rozvoj zimného i horského turizmu, ako aj letnej, či pešej turistiky; • Možnosti športového využitia v rámci letnej i zimnej rekreácie; • Dostatok atrakcií na rozvoj cestovného ruchu (Bystrianska jaskyňa, Jaskyňa mŕtvych netopierov, Čiernohorská železnica), • Existujúce cyklotrasy a značené turistické chodníky; • Existencia niekoľkých stredísk cestovného ruchu v mikroregióne; • Veľké množstvo kultúrnych pamätihodností v obciach mikroregiónu vhodných na rozvoj kultúrneho turizmu; • Bohaté historické i kultúrne tradície (Hutnícke múzeum, Múzeum ľudovej architektúry, folklórne súbory); • Rôznorodá ponuka tradičných aj	• Malá podpora rozvoja živnostníkov a remeselných výrob zo strany štátu; • Nízka úroveň podnikateľských zámerov a následný obmedzený prístup k financiám; • Vysoký podiel poľnohospodárskej pôdy alokovanej v poľnohospodársky znevýhodnených oblastiach a chránených krajinných oblastiach; • Dlhodobá ekonomická nestabilita veľkej časti poľnohospodárskych subjektov; • Chátrajúce budovy, stavby, slúžiacie v minulosti najmä na účely poľnohospodárskej veľkovýroby; • Nevyhovujúci súčasný stav miestnych/obecných komunikácií a chodníkov; • Nedobudovaná kanalizačná sieť v obciach; • Nedostatočne využívaný potenciál územia v oblasti cestovného ruchu; • Stagnujúci prírastok obyvateľstva; • Zhoršujúca sa demografická štruktúra obyvateľstva – starnutie obyvateľstva s dlhodobým dopadom na znižovanie vlastných zdrojov pracovnej sily; • Nedostatočná aktivita nezamestnaných v oblasti vzdelávania a prípravy pre trh práce; • Nedostatok finančných prostriedkov na obnovu a rozvoj kultúrnych, školských budov a športovísk; • Absencia ďalších objektov na kultúrne účely (amfiteáter, funkčné kino, digitálny klub a pod.); • Neexistencia umeleckých škôl; • Malý záujem a aktivita obyvateľov o rozvojové programy, prípadne o riešenie problémov; • Nevyhovujúca profesijná štruktúra nezamestnaných pre potreby inovatívnych odvetví; • Obmedzená ponuka pracovných príležitostí priamo v obciach mikroregiónu; • Nevybudovaný e-goverment v obciach (elektronické obecné úrady); • Nízky počet zdravotných stredísk, zdravotníckych zariadení, ako aj zariadení sociálnej starostlivosti; • Odliv kvalifikovaných pracovných síl z vidieka; • Nedostatočný informačný systém, slabá prezentácia a propagácia obcí, absencia informačných kancelárií; • Nedostatok propagačných materiálov pre jednotlivé ponuky zimných športov a letnej
---	--

inovatívnych kultúrnych a športových podujatí počas celého roka; • Pravidelné vydávanie miestnych/obecných novín a vedú sa obecné kroniky a pamätne knihy; • Existujúca sieť neštátnych subjektov spoločenských a mimovládnych organizácií s aktívnym pôsobením; • Dostatok významných osobností jednotlivých obcí mikroregiónu;	turistiky; • Slabá alebo žiadna bezbariérovosť verejných priestranstiev v obciach pre obyvateľov odkázaných na invalidný vozík; • Absencia obecnej polície vo vzťahu k existujúcemu počtu obyvateľov väčších obcí mikroregiónu; • Nevyužívanie, resp. nedostatočné získavanie finančných prostriedkov z fondov EÚ.
3. Príležitosti	4. Ohrozenia
• Pokračovanie trendu sťahovania obyvateľov z mesta do vidieckych obcí v zázemí väčších miest; • Možnosť dennej dochádzky obyvateľov obce za zamestnaním do Podbrezovej, Brezna, Banskej Bystrice; • Dostatok vhodných plôch na ďalší územný rozvoj jednotlivých obcí mikroregiónu; • Predpoklad koncepčného rozvoja obcí na základe existujúcich a pripravovaných plánovacích dokumentov – PHSR, ÚPD, ROEP; • Zlepšenie demografickej situácie prisťahovaním obyvateľov mladších vekových kategórií; • Budovanie partnerstiev obcí + podnikatelia + združenia cestovného ruchu; • Oživovanie tradičných remesiel a umeleckých výrob najmä u mladých ľudí; • Možnosti využitia existujúcich vodných plôch (nádrže Krpáčovo, Richtárovo, Tále) na športové účely (loďky, vodné lyže a bicykle); • Vybudovanie doplnkových služieb v strediskách cestovného ruchu a pri vodných plochách; • Vybudovanie servisných centier pre rozvoj a rozšírenie cykloturistiky; • Rastúci dopyt po zážitkovej turistike, agroturistike, wellness, adrenalínových športoch; • Príležitosť efektívne využiť zdroje EÚ na skvalitnenie života obyvateľov obcí mikroregiónu – dobudovať a skvalitniť celkovú infraštruktúru v obciach; • Možnosti spoločného získania investičných zdrojov pre rozvojové programy obcí a regiónu zo štrukturálnych fondov EÚ, z programu Obnovy dediny, dotačných systémov ministerstiev a pod.; • Domáce a zahraničné programy	• Nezaujímajú obyvateľov o zvyšovanie kvalifikácie, najmä v oblasti získavania finančných prostriedkov z iných než obecných, resp. domácich zdrojov; • Zhoršenie dostupnosti obcí v dôsledku preťaženia komunikácií; • Konkurencia okolitých obcí a miest v súťaži o investície a rozvojové impulzy; • Odkázanosť obyvateľov na dochádzanie za prácou mimo svojej obce; • Opúšťanie tradičných modelov a vidieckeho štýlu života; • Riziko neúspechu projektov na získanie prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ, zbytočne vynaložené prostriedky na prípravu projektov a projektovej dokumentácie; • Úbytok kvalifikovanej pracovnej sily z obcí mikroregiónu; • Technologické a poznatkové zaostávanie; • Nedostatočná úroveň strategického plánovania a kvality priemyselných informácií; • Silná konkurencia na zahraničných trhoch; • Ďalší pokles využívania poľnohospodárskej pôdy a lesov, stagnácia poľnohospodárstva; • Nízke dotácie štátu do poľnohospodárstva; • Zachovanie súčasnej štruktúry poľnohospodárskej výroby; • Neúmerné zvyšovanie ťažby drevnej suroviny a s ňou súvisiaca možnosť zvýšenej erózneho činnosti; • Zvyšujúce sa znečisťovanie vodných tokov; • Zvyšujúce sa znečisťovanie ovzdušia prechodom na vykurovanie pevnými palivami; • Možný nárast prírodných udalostí a katastrof; • Odklad vstupu investorov do zaostávajúcich vidieckych oblastí; • Malá možnosť zamestnania obyvateľov obcí s nízkym vzdelaním; • Výhodnejšie pracovné a príjmové podmienky

(štrukturálne fondy EÚ) môžu podporovať prípravu spoločných programov zameraných na vzdelávanie, rekvalifikáciu a celoživotné vzdelávanie dospelých; • Rozvoj agroturistiky, poznávacej turistiky, zvýšenie návštevnosti v obci a jej okolí (rekreačné strediská, cyklotrasy, lokality s prírodným bohatstvom obcí, mikroregiónu, regiónu); • Možnosti spoločného čerpania fondov EÚ v prospech rozvoja ekonomických aktivít obcí spolu s ďalšími obcami v okolí (nové investície zo zdrojov EÚ); • Voľný trh práce a voľný pohyb osôb v rámci celej EÚ; • Postupné zlepšovanie demografickej štruktúry obyvateľstva zvyšujúcim sa prírastkom; • Možnosti získavania finančných zdrojov z prostriedkov štrukturálnych fondov EÚ, podporných programov a programov inštitúcií zodpovedných za realizáciu regionálnej politiky; • Využitie zdrojov súkromného sektora – podnikateľských subjektov a neziskového sektoru; • Podpora rozvoja nových typov zariadení sociálnych služieb v Banskobystrickom samosprávnom kraji; • Rekonštrukcie, obnova a modernizácia obecných objektov určených na vzdelávanie, kultúru a športové využitie; • Decentralizácia verejnej správy a prechod kompetencií s dostatkom finančných prostriedkov; • Zaktivizovanie záujmu miestnych podnikateľských subjektov o rozvoj obcí a mikroregiónu.	v susedných mestách, príp. štátoch, konkurencia zahraničia, ktorá priťahuje mladých a vzdelaných ľudí – práca, životná úroveň, služby; • Nerozvinutá, resp. slabá podpora podnikania a samozamestnávania a nezamestnaných; • Nedostatočné finančné zabezpečenie organizovania vzdelávania a prípravy na trh práce – slabá podpora a možnosti zamestnávania nízko kvalifikovanej pracovnej sily; • Nezáujem, resp. možná strata záujmu obyvateľov o veci verejné; • Nevyhovujúca kvalita zariadení poskytujúcich služby CR (ubytovanie, stravovanie, doplnkové služby, športové požičovne); • Nedostatočné kroky na zvýšenie atraktívnosti oblasti; • Nedostatočná prezentácia, zviditeľnenie, atraktívnosť a dostupnosť zariadení pre cestovný ruch a turizmus; • Silná konkurencia okolitých regiónov podobného charakteru; • Neriadená masová turistika; • Strata jedinečnosti v prípade, ak mikroregión nebude schopný presadiť svoje silné stránky v spolupráci s ostatnými regiónmi; • Zmeny a výkyvy počasia ovplyvňujúcich CR; • Nedostatočné využívanie finančných zdrojov mimo rozpočtu jednotlivých obcí – štátnych zdrojov SR, Banskobystrického samosprávneho kraja, štrukturálnych fondov EÚ a ďalších programov a iniciatív EÚ.
---	--

Z demografických analýz vyplýva, že počet obyvateľstva obcí mikroregiónu Chopok juh zaznamenal v posledných desaťročiach 20. storočia pokles, ktorý bol stabilizovaný v poslednom čase mierne rastovými tendenciami.

Negatívnou skutočnosťou však zostáva relatívne nízky podiel nárastu obyvateľstva prirodzenou cestou a z toho vyplývajúca nepriaznivo sa vyvíjajúca veková štruktúra obyvateľstva s výrazne narastajúcim podielom obyvateľstva v neproduktívnom veku na úkor poklesu obyvateľstva v produktívnom veku. Toto je však problémom celého Slovenska. Tento trend, ako sa dá predpokladať, bude narastať a jeho vyvrcholenie možno očakávať v najbližších dvoch až troch dekádach, kedy sa prejaví prechod najpočetnejších ročníkov obyvateľstva do poproduktívnej skupiny obyvateľstva. V porovnaní s celoslovenským priemerom sú prezentované ukazovatele, i pri obdobnej celospoločenskej tendencii, pre obec významne nepriaznivé. Demografické ukazovatele odhaľujú tendencie k starnutiu

obyvateľstva, čo zakladá nepriaznivé demografické, ale i hospodárske trendy do budúcnosti. To sa o.i. prejaví aj výrazným zvyšovaním finančných prostriedkov potrebných na sociálnu podporu obyvateľstva. Prostriedkom zvrátenia týchto negatívnych tendencií môže byť motivovanie mladšej generácie (domácej i tu nesídliacej) k usídleniu sa v obciach mikroregiónu a vytvorenie vhodných podmienok na demografický rozvoj obyvateľstva, napr. formou nových sídelných štruktúr. Obzvlášť vhodnou príležitosťou sa javí relatívna atraktivnosť sídelných štruktúr v blízkom okolí motivujúca obyvateľstvo k migrácii k ekonomicky rozvinutejším sídlam (Banská Bystrica, Brezno).

Z hľadiska vekovej štruktúry skladby obyvateľstva a náročnosti na saturovanie potrieb jej jednotlivých segmentov (neustále sa zvyšujúci podiel v tej oblasti obyvateľstva, ktorá je zo sociálneho a zdravotného hľadiska najčastejším a ekonomicky najnáročnejším segmentom prijímateľov uvedenej starostlivosti), vyplýva potreba koncepčného riešenia sociálnej, zdravotnej a školskej starostlivosti v jednotlivých obciach mikroregiónu. Obce nemajú uspokojivo pokrytú základnú zdravotnú starostlivosť, ako problém do budúcnosti sa javí zabezpečovanie opatrovateľských služieb. Príležitosťou na riešenie uvedených problémov je proces decentralizácie štátnej správy a prechod kompetencií spolu s dostatočným objemom finančných prostriedkov na miestne samosprávy.

V obciach mikroregiónu Chopok juh nie sú dostatočne zastúpené hospodárske činnosti sekundárneho a terciárneho sektora, čo pôsobí negatívne na zamestnanosť v jednotlivých obciach. Väčšina obyvateľstva je preto odkázaná dochádzať za prácou do iných sídiel, predovšetkým do Podbrezovej, Brezna a Banskej Bystrice. Podporou sekundárneho a terciárneho sektora by mohla byť v obciach mikroregiónu riešená i otázka nezamestnanosti.

Existujúca infraštruktúra v obciach mikroregiónu sa javí byť dostatočná, vzhľadom na jej vek je však vo viacerých oblastiach potrebná jej rekonštrukcia a modernizácia.

Jedným z hlavných nedostatkov obcí mikroregiónu je neúplne dobudovaná kanalizácia, - kanalizačná sieť.

Obce mikroregiónu Chopok juh disponujú vhodným environmentálnym a rekreačno - turistickým potenciálom vhodným na rekreačné a turistické využitie. Tento potenciál nie je zatiaľ dostatočne využívaný, tvorí však jeden z nosných potenciálov rozvoja mikroregiónu Chopok juh.

3.10.3 Kľúčové disparity a hlavné faktory rozvoja mikroregiónu Chopok juh

1. Nepriaznivá skladba obyvateľstva – klesajúci podiel obyvateľstva v predproduktívnom veku – reprodukčné riziká – trendy zvyšovania sa nákladov a potreby sociálnej a zdravotníckej starostlivosti pre narastajúcu poproduktívnu zložku obyvateľstva.
2. Nedostatok vlastných pracovných príležitostí a závislosť hospodárstva na iných pracovných a ekonomických sídlach.
3. Nepriaznivá odvetvová štruktúra hospodárstva – slabé zastúpenie sekundárneho a terciárneho sektora.
4. Environmentálne riziká a nevyužitie environmentálne potenciály.

Základnými pozitívnymi faktormi rozvoja mikroregiónu Chopok juh sú:

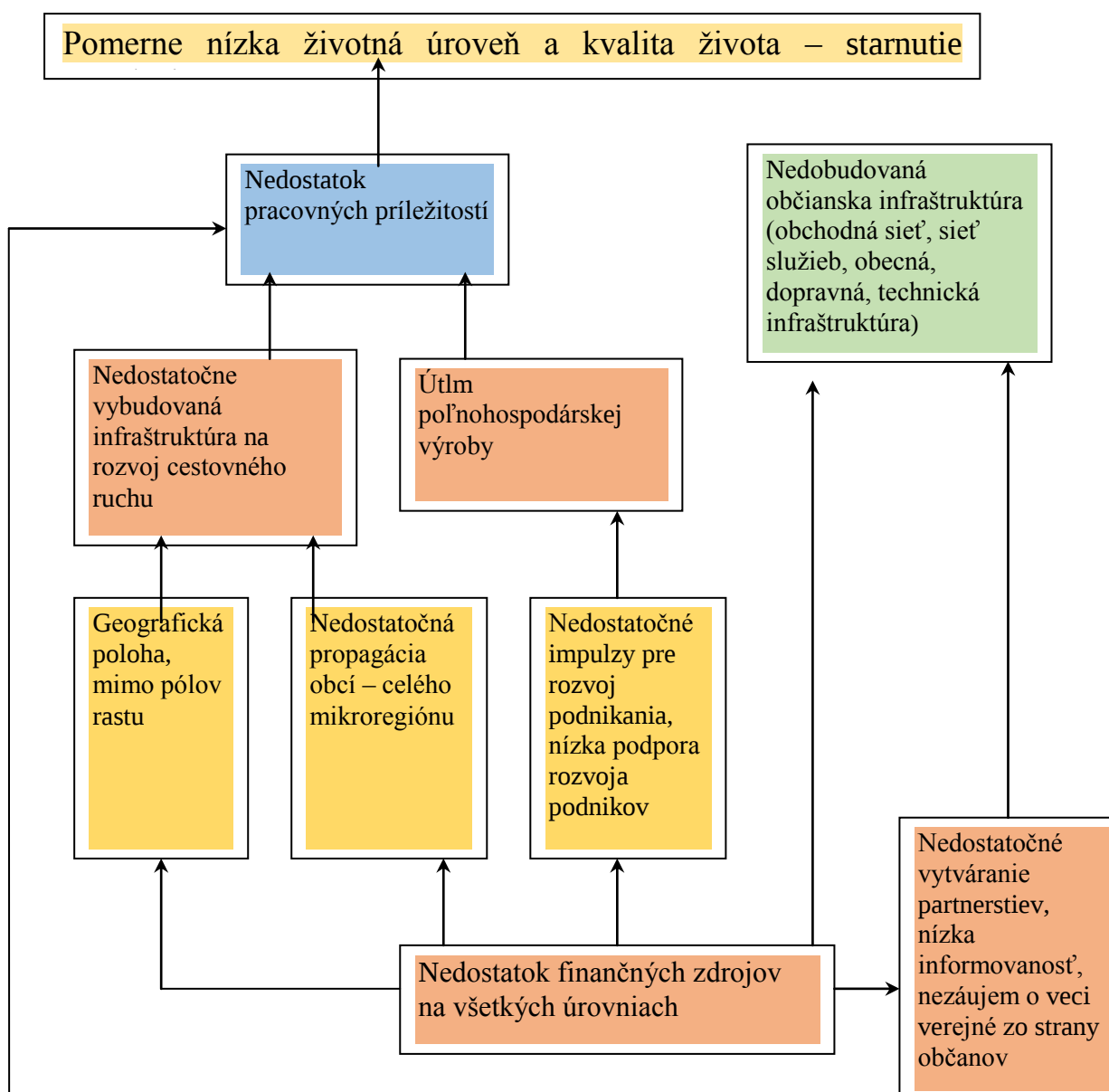
1. Geografická poloha – dobré začlenenie a prepojenie na všetky región formujúce činitele (urbanistické, ekonomické, hospodárske).
2. Začlenenie obcí do širšej aglomerácie hlavných sídelných štruktúr.
3. Ľudské zdroje – dostatok voľnej pracovnej sily.
4. Environmentálny potenciál – potenciál obcí plniť rekreačno - turistické funkcie (dobrá dostupnosť cudzích a možnosť vytvárania vlastných atrakcií).
5. Prechod kompetencií na miestnu samosprávu.
6. Možnosť čerpania prostriedkov z verejných zdrojov (programy, iniciatívy a fondy EÚ, štátny rozpočet SR, zdroje VÚC BB).

3.10.4 Dôležité disparity a hlavné faktory rozvoja mikroregiónu Chopok juh

Z analýz, vykonaných v súvislosti s posúdením jednotlivých bariér rastu možno vnímať vzájomnú prepojenosť faktorov, negatívne ovplyvňujúcich rozvoj obce. Tak ako vo všetkých vidieckych regiónoch je hlavným problémom nedostatočná úroveň kvality života občanov, príčinou ktorej je nedostatok pracovných príležitostí a následný odliv kvalifikovanej pracovnej sily a starnutie populácie.

Cieľom je identifikácia hlavných problémov, ktoré by mal rozvojový plán riešiť a určiť potenciál použiteľný pre dané riešenie. Určenie kľúčových disparít súčasného stavu a hlavných faktorov ďalšieho rozvoja predstavuje určitú syntézu výsledkov konečnej analýzy. Podstatou tejto syntézy je transformácia disparít a prekážok riešenia disparít do kľúčových disparít a možnosti riešenia disparít s využitím oblastí bez disparít do hlavných faktorov rozvoja.

3.10.5 Strom problémov

CHARAKTERISTIKA OBCÍ

MIKROREGIÓNŮ CHOPOK JUH

BYSTRÁ

1.1 Obec v historickom vývoji

Bystrá – v roku 1563 WISTRA, BISZTRA, roku 1673, maďarsky SEBESÉR. V roku 1563, keď sa kráľovská komisia hodnotiaca stav lesov na Horehroní ocitla v okolí Wistrej a konštatovala, že existuje nádej otvorenia bane, kde sa bude taviť ruda. V jej okolí vzniklo postupne sídlo dnešnej Bystrej. Súkromní ťažiar tu v 16. a 17. storočí ťažili zlato a striebro, obyvatelia pracovali ako drevorubači a uhliari. V nasledujúcich dvoch storočiach sa postupne v troch hámroch, patriacich Hrončianskemu železiarskemu komplexu, spracovávalo surové železo z Hronca, Pohronskej Polhory a Tisovca. Hoci bola Bystrá evidovaná ako komorská osada erárnych železiarní, v povedomí obyvateľov zostáva baníckou osadou. Svedčia o tom aj náhodne objavené relikvie svätej Barbory, patrónky baníkov, uložené do monštrancie tunajšej kaplnky v roku 1816.

V roku 1896 sa obec osamostatnila. V roku 1960 bola zlúčená s obcou Mýto pod Ďumbierom. Od roku 1990 je Bystrá znovu samostatnou obcou. Obec Bystrá je rodiskom významných osobností. Dňa 31. marca 1841 sa v Bystrej narodil významný slovenský národovec, pedagóg, prekladateľ, redaktor, publicista a prvý organizátor slovensko-bulharských vzťahov Jaroslav Samuel Zachej. Bystrá je rodiskom známeho slovenského spisovateľa, pedagóga Františka Švantnera. V Bystrej sa narodil aj básnik, spisovateľ kníh pre deti, dramatik a prekladateľ Marián Kováčik. Z vedeckej obce je rodákom z obce prof. Dr.h.c. Ing. Adolf Priesol, DrSc., profesor Technickej univerzity vo Zvolene.

Obec používa nový erb od roku 2006, kedy bola nájdená historická pečať obce. Táto historická pečať bola základom pre vytvorenie súčasného erbu obce.

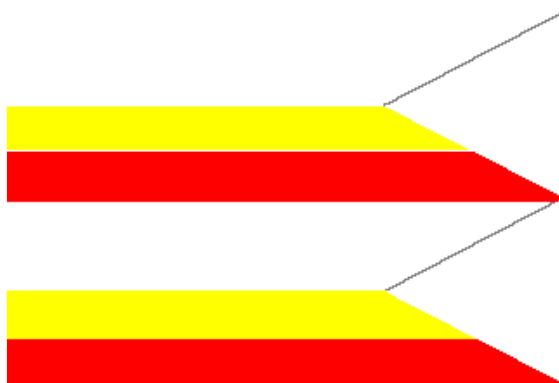
Erb obce - v červenom štíte zlatá koruna prevýšená baníckymi kladivami (bicím a rozpájacím) previazanými zlatou mašľou a sprevádzanými hore a po bokoch zlatými osemhrotými hviezdami.

Pečat' obce Bystrá – je okrúhla, uprostred s obecným symbolom a kruhopisom s názvom obce.

Vlajka obce – pozostáva zo šiestich pozdĺžnych pruhov vo farbách erbu – červenej, žltej a červenej. Vlajka je ukončená tromi cípmi, t.j. dvomi zástrihmi, siahajúcimi do tretiny listu vlajky.

1.2 Základná charakteristika obce

Obec leží na južnej strane Nízkyh Tatier, s nadmorskou výškou stredu obce 570 m.n.n.

V súčasnosti je obec Bystrá obcou rekreačnou, s krásnou prírodou v každom ročnom období. Obec sa stala centrom cestovného ruchu Nízkyh Tatier, ktoré predstavujú mohutnú horskú klenbu tiahnucu sa v smere východ – západ v dĺžke takmer 100 km.

Bystrianska dolina, v ktorej sa obec nachádza, je súčasťou Národného parku Nízke Tatry. Bystrianska kvapľová jaskyňa ponúka okrem obhliadky prírodných, podzemných krás aj speleoterapiu – liečenie ochorení horných dýchacích ciest.

Bystrá je stará banícko - hutnícka osada, ktorá vznikla na území Hornej Lehoty. V rokoch 1546 – 1848 bola železničnou osadou Baníckej komory. Ťažilo sa tu zlato, striebro, železná ruda. V roku 1787 bol tu hrončianskou železničiarskou spoločnosťou postavený železný hámor. Bystrá je dnes prevažne obcou rekreačnou a otvára bránu do raja turistiky, rekreácie a prírodnej krásy – Tále. Odtiaľ ďalej na sever na Trangošku, Srdiečko, odtiaľ na Kosodrevinu a Chopok alebo chodníkom z Kosodreviny na Chatu generála M. R. Štefánika natrafíte na Jaskyňu mŕtvych netopierov až k Pamätníku hrdinov SNP.

V okolitých lesoch sa tu dá nájsť pľúcovník, ktorý tu kedysi chodili zbierať, ale aj iné vzácne rastliny Národného parku Nízke Tatry.

Obec Bystrá svojou rozlohou a počtom obyvateľov patrí medzi menšie obce okresu Brezno i Banskobystrického kraja.

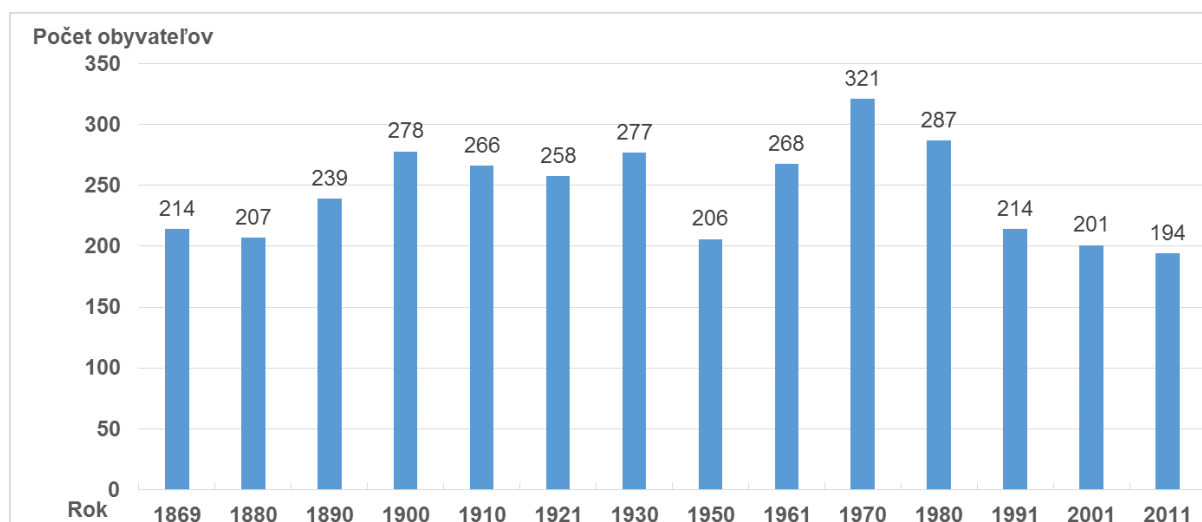
V obci Bystrá sú vybudované rozsiahle ubytovacie a stravovacie kapacity, lanovky a lyžiarske vleky.

Základné informácie o obci Bystrá		
Sídlo obecného úradu	Obecný úrad Bystrá č. 61 977 01 Brezno	
Kontakt	Tel.	048/619 53 80 048/619 57 94
	E-mail	obecbystra@stonline.sk
	webová stránka	www.bystra.sk
Starosta obce	Marian Alberty	
Administratívne členenie	okres Brezno kraj Banskobystrický	
Prvá písomná zmienka		1563
Nadmorská výška stredu obce v metroch		570 m.n.m.
Počet obyvateľov k 31.12.2014		187
Extravilán v km ²		15,64
Intravilán v km ²		0,23
IČO:		00647853
Kód obce:		557 251

1.3 Vývoj počtu obyvateľov obce podľa sčítania obyvateľov

Historický vývoj počtu obyvateľov:			
Rok	Počet obyvateľov	Rok	Počet obyvateľov
1869	214	1950	206
1880	207	1961	268
1890	239	1970	321
1900	278	1980	287
1910	266	1991	214
1921	258	2001	201
1930	277	2011	194

Zdroj: Štatistický úrad SR

1.4 Zaujímavosti obce

- v tesnej blízkosti obce (kataster obce Valaská) sa nachádza Bystrianska kvapľová jaskyňa, patrí medzi typické puklinové jaskyne, nachádza sa v nej liečebňa, v ktorej sa liečia choroby horných a dolných dýchacích ciest (speleoterapia);
- v okolí obce sa nachádza aj Jaskyňa mŕtvych netopierov;
- v blízkosti obce sa nachádzajú známe rekreačné oblasti – Tále a Krpáčovo;
- Rímsko - katolícky kostol sv. Floriána;
- zvonica z roku 2014;
- Dom slávnych rodákov, na ktorom sú odliatky tvári významných rodákov – Mariána Kováčika a prof. Ing. Dr.h.c. Adolfa Priesla, DrSc.

1.5 Významné osobnosti spojené s obcou

- **Jaroslav Samuel Zachej** (1841 – 1918), obranca slovenských národných práv, výrazná osobnosť slovenského národnopolitického hnutia, pedagóg a osvetový pracovník, publicista, redaktor a prekladateľ z nemčiny, ruštiny, bulharčiny a zakladateľ slovensko-bulharských vzťahov.
- **František Švantner** (1912 – 1950), významný slovenský spisovateľ/prozaik, autor mnohých románov a noviel, pedagóg, protifašistický bojovník, rozhlasový hlásateľ. Vo svojich dielach (Nevesta hôľ, Málka, Život bez konca) sa venoval obyvateľom a životu v obciach Bystrá – Mýto pod Ďumbierom – Podbrezová;
- **Marián Kováčik** (1940 – 2004), slovenský básnik, spisovateľ pre deti, dramatik, prekladateľ a textár. Ťažiskom jeho poetického diela je intímna ľúbostná lyrika, v oblasti detskej literatúry sa predstavil zbierkami humorne ladených básničiek, deťom tiež adresoval televízne i rozhlasové hry.
- **prof. Ing. Dr.h.c. Adolf Priesol, DrSc.** (1926 – 2005), emeritný profesor, bývalý dekan Lesníckej fakulty a dlhoročný rektor Vysokej školy lesníckej a drevárskej, súčasnej Technickej univerzity vo Zvolene.

B Y S T R Á	
Rozloha obce v ha	1 587
z toho:	
poľnohospodárska pôda v ha	155
nepoľnohospodárska pôda v ha	1 432
Hustota osídlenia obyvateľov na km ²	12,16
Veková štruktúra (k 31.12.2014):	
Predproduktívny vek	14
Produktívny vek	111
Poproduktívny vek	56
Priemerný vek	49,85
Zamestnanosť v obci:	
počet pracujúcich	71
počet nezamestnaných	6
Pohyb obyvateľstva (k 31.12.2014):	
Počet živonarodených	2
Počet zomretých	2
Prirodzený prírastok/- úbytok	0
Počet prisťahovaných	5
Počet odsťahovaných	5
Saldo migrácie	0
Celkový prírastok/- úbytok	0
Počet objektov v majetku obce	5
Počet domov	124
z toho:	
trvale obývané	122
neobývané	2
Počet priemyselných prevádzok	0
Počet prevádzok poskytujúcich služby	3
Počet ubytovacích možností	8
Počet poľnohospodárskych a lesných prevádzok a SHR	2
Počet/Druh zdravotníckych zariadení	1 sídlo Rýchlej zdravotnej služby, 1 veterinár
Počet/Druh zariadení sociálnych služieb	0
Počet/Druh kultúrnych zariadení	1 KD, 1 knižnica, 1 pamätný dom
Počet/Druh školských zariadení	0
Počet/Druh zariadení na športovú činnosť	1 cyklotrasa, 1 kolkáreň
Občianska vybavenosť:	
Plynofikácia	nie
Kanalizácia v %	80
Energia/Verejné osvetlenie	áno
Verejný vodovod	áno
Mobilné siete	áno
Káblová televízia	áno
Internet	áno
Pošta	pojazdná
Banka/Bankomat	nie

DOLNÁ LEHOTA

1.1 Obec v historickom vývoji

Dolná Lehota bola založená v roku 1358 a podobne ako Horná Lehota bola založená na území Ľupčianskeho panstva ako obec drevorubačov. Založil ju dedičný richtár Tomáš Petrik z Predajnej a viac ako sto rokov niesla v názve jeho meno. Vývoj názvu obce - Dolná Lehota skôr Dolná Lehôtka (v nemčine Peterslehotta, v maďarčine Alsószabadi), od roku 1424 Petwrlhota, od roku 1455 Lehota Petri, od roku 1464 Petrik Lehathaya, od roku 1528 Inferior Lehotha, od 1536 Lehotka, do roku 1907 Alsólehota.

Roku 1424 Žigmund daroval kráľovnej Barbore na vydržiavanie dvora a hradného panstva v Slovenskej Ľupči mnohé poddanské obce, medzi ktorými sa nachádzala aj Dolná Lehota a Horná Lehota. V 18. – 20. storočí patrila Dolná Lehota medzi tzv. čipkárske obce. Podomoví obchodníci s čipkami, hrnčiarskym, hrebenárskym tovarom, modrotlačou a nožmi boli známi nielen v Uhorsku, ale aj na Balkáne. K ťažbe nerastov sa obyvatelia vrátili v 19. storočí, vtedy však zlato a striebro nahradila antimonová ruda spracovávaná vo Vajskovej. Huta na spracovanie antimonu a zlata bola v prevádzke až do roku 1992.

Neskôr sa obyvateľstvo, rovnako ako v okolitých obciach, zaoberalo poľnohospodárstvom, chovom dobytká a oviec, furmančením pre erárne železohutnícke podniky/bane.

Počas SNP v lesoch v okolí obce a strediska Krpáčovo pôsobila II. Československá paradesantná brigáda. Pri prepade poľnej nemocnice v roku 1944 zahynulo v okolí obce 21 partizánov. V roku 1956 sa v lesoch nad obcou odohrala veľká tragédia, kedy doteraz v druhej najväčšej lavíne v histórii Slovenska zahynulo 16 lesných robotníkov.

Erb obce - v modrom štíte na vľavo otočenom striebornom zlatohrivom zlatosedlanom koni sediaci strieborný rytier (svätý Juraj) s červeným trojitým chocholom na prilbe, zlatou, striebrohrotou kopijou, zabíjajúci červeného draka so zlatou zbrojou.

Pečať obce Dolná Lehota – je okrúhla, uprostred s obecným symbolom a kruhopisom s názvom obce.

Vlajka obce – pozostáva zo štyroch pozdĺžnych pruhov vo farbe erbu obce – modrej, žltej, bielej červenej a sivej, s dvomi zástrihmi.

1.2 Základná charakteristika obce

V mikroregióne Chopok juh, 3 km severne od Hrona v údolí Vajskovského potoka v nadmorskej výške 480 m. n. m. leží tichá obec - Dolná Lehota. Chotár obce je v ochrannom pásme Národného parku Nízke Tatry. Do Dolnej Lehoty sa dostaneme z Lopeja, Vajskovej, lebo leží vo Vajskovskej doline, ktorou preteká Vajskovský potok. V závere Hlavnej vetvy Vajskovskej doliny sú krásne, ale málo známe vodopády. Koniec Vajskovskej doliny pod Skalkou a Kotliskami predstavuje najmohutnejšiu horskú scenériu v Nízkych Tatrách. V celej Vajskovskej doline na počesť 16 obetiam lavíny z roku 1956 je režim zóny ticha. Aj obec Dolná Lehota je východiskom do raja turistiky na Krpáčovo a Tále.

Na území obce sa nachádza časť známeho rekreačného strediska Krpáčovo, s umelou vodnou nádržou využívanou na kúpanie, vodné športy, ale aj na športové rybárstvo.

Cestou k tomuto rekreačnému stredisku je v panoráme poľany Črné umiestnený Pamätník SNP, venovaný obetiam 2. svetovej vojny. V okolí obce sú turisticky zaujímavé ciele Žiarska hoľa, Skalka a Vajskovská dolina. Možný je výstup aj na vrcholy Nízkych Tatier Chabenec, Chopok a Ďumbier.

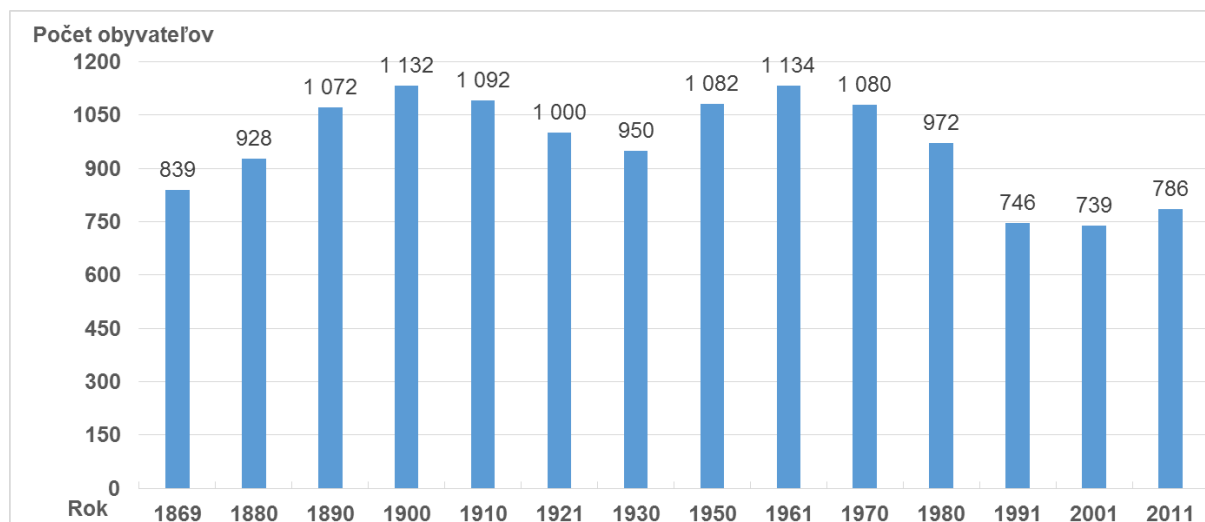
V zime sú možné krásne vychádzky na bežkách a pre lyžiarov sú pripravené zjazdovky s umelým zasnežovaním Krpáčovo (7 km), Tále (13 km), a Chopok - Srdiečko (16 km).

Základné informácie o obci Dolná Lehota		
Sídlo obecného úradu	Obecný úrad Dolná Lehota č. 162 976 98 Lopej	
Kontakt	Tel.	048/617 92 37
	E-mail	dolnalehota@zoznam.sk
	webová stránka	www.dolnalehota.sk
Starostka obce	Viera Hudíková	
Administratívne členenie	okres Brezno kraj Banskobystrický	
Prvá písomná zmienka		1 358
Nadmorská výška stredu obce v metroch		480
Počet obyvateľov k 31.12.2014		735
Extravilán v km ²		55,4
Intravilán v km ²		0
IČO:		00313351
Kód obce:		508535

1.3 Vývoj počtu obyvateľov obce podľa sčítania obyvateľov

Historický vývoj počtu obyvateľov:			
Rok	Počet obyvateľov	Rok	Počet obyvateľov
1869	839	1950	1 082
1880	928	1961	1 134
1890	1 072	1970	1 080
1900	1 132	1980	972
1910	1 092	1991	746
1921	1 000	2001	739
1930	950	2011	786

Zdroj: Štatistický úrad SR

1.4 Zaujímavosti obce

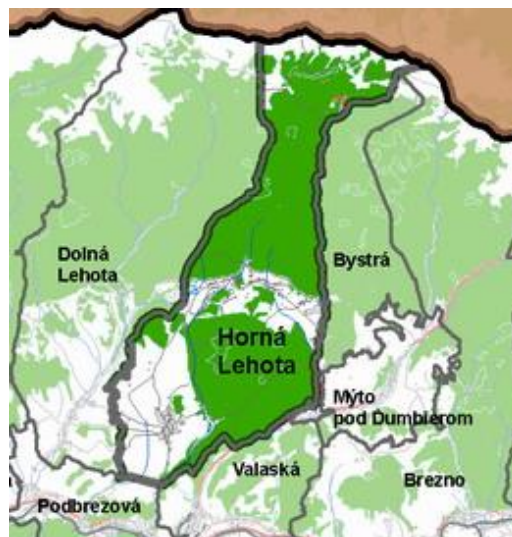
- Evanjelická zvonica z roku 1818;
- Rímsko – katolícky kostol Jána Krstiteľa z roku 1914 s nástennými maľbami od Jozefa Hanulu z roku 1915;
- Kaplnka najsvätejšej trojice z roku 1918;
- Pamätník baníkov Sv. Barborka, patrónky baníkov a banskej činnosti;
- Pamätník II. Čs. paradesantnej brigády Krpáčovo - Črmné;
- Pomník obetiam 1. a 2. svetovej vojny;
- Pomník 16 obetiam druhej najväčšej snehovej lavíny na Slovensku v Kulichovej doline z roku 1956.

1.5 Významné osobnosti spojené s obcou

- **Adalbert Šimšík** (1900 – 1982), huslista, učiteľ hry na husle, huslista – samouk, ktorý učil na základnej škole, ľudovej škole umenia a na Pedagogickom inštitúte v Banskej Bystrici hru na husliach. Zhotovoval nástroje podľa Stradivariho modelu, čiastočne z polotovarov. Jeho husle sú vo vlastníctve LHM v Banskej Bystrici (z 1966), kde je uložené aj zariadenie jeho hudobnej dielne. Bol ocenený v súťaži výrobcov ľudových nástrojov v Detve (1980);
- **Koloman Šimšík** (1905 – ?), technický úradník, huslista – samouk, ktorý sa husliarstvu venoval od roku 1951 a zhotovoval husle podľa Stradivariho modelu (od roku 1962). Posledné z jeho dielne (1962) vlastní Literárno – historické múzeum v Banskej Bystrici. Brat Adalberta Šimšíka;
- **Karol Demuth** (1937), slovenský fotograf. Jeho hlavným zameraním sú motívy krajiny. Získal viaceré ceny a uznanie. Podieľal sa na vydaní mnohých publikácií, bol spoluautorom knihy Nízke Tatry a bedekru Banská Bystrica a okolie;
- **Anton Anderle** (1944 – 2008), významný slovenský ľudový bábkár, ktorý pochádzal zo slávnej rodiny Anderlovcov. Už od detstva pomáhal otcovi pri bábkových predstaveniach. Hrával tradičný repertoár kočovných bábkárov. V 90-tych rokoch 20. storočia patril k najvýraznejším európskym bábkohrcom. Jeho najznámejšou hrou bol *Najmenší cirkus na svete*, s ktorým úspešne účinkoval aj v zahraničí. Vytvoril unikátnu zbierku marionet rôznych veľkostí. Patrí do nej 1 000 bábok od 18 do 140 cm, rôzneho veku a pôvodu. Jeho zbierka je najucelenejším dokladom vývinu bábkového divadla na Slovensku. Za svojho života dostal mnoho významných ocenení: v roku 1993 Rad zlomenej závery, 1996 Zlatá marioneta, 2001 Najlepšie tradičné bábkové divadlo, 2002 Ceny za animáciu a za udržiavanie tradície, cenu detskej poroty, 25 zlatých hviezd, rôzne ceny a ocenenia na bábkarských festivaloch, bol členom medzinárodnej bábkarskej organizácie UNIMA;
- **plk. Ivan Bella** (1964), plukovník Armády SR, je prvý slovenský kozmonaut. V auguste 1998 bol vybraný za člena hlavnej rusko – francúzsko - slovenskej posádky 27. expedície na Mír, ktorá odštartovala 20. februára 1999. Bol kozmonautom - výskumníkom na lodi Sojuz TM-29;
- **Maroš Hudík** (1982), navádzač zrakovo postihnutého paralympika v zjazdovom lyžovaní Miroslava Harausa a Radomíra Dudáša. Miroslav Haraus získal striebornú medailu na Paralympiáde v Turíne 2006 a striebornú medailu na Paralympiáde v Soči 2014;

DOLNÁ LEHOTA	
Rozloha obce v ha	5 544
z toho:	
poľnohospodárska pôda v ha	999
nepoľnohospodárska pôda v ha	4545
Hustota osídlenia obyvateľov na km ²	13,78
Veková štruktúra (k 31.12.2014):	
Predproduktívny vek	100
Produktívny vek	464
Poproduktívny vek	167
Priemerný vek	40,8
Zamestnanosť v obci:	
počet pracujúcich	339
počet nezamestnaných	57
Pohyb obyvateľstva (k 31.12.2014):	
Počet živonarodených	8
Počet zomretých	8
Prirodzený prírastok/- úbytok	0
Počet prisťahovaných	14
Počet odsťahovaných	14
Celkový prírastok/- úbytok	0
Počet objektov v majetku obce	8
Počet domov	304
z toho:	
trvale obývané	203
neobývané	71
Počet priemyselných prevádzok	8
Počet prevádzok poskytujúcich služby	6
Počet ubytovacích možností	3
Počet poľnohospodárskych a lesných prevádzok a SHR	6
Počet/Druh zdravotníckych zariadení	1x týždenne všeobecný lekár
Počet/Druh zariadení sociálnych služieb	0
Počet/Druh kultúrnych zariadení	1 KD, 1 knižnica, 1 pamätná izba
Počet/Druh školských zariadení	1 MŠ, 1 ZŠ (1.stupeň)
Počet/Druh zariadení na športovú činnosť	1 futbal. ihrisko, 1 klzisko, 1 vodná nádrž, 1 vlek, 1 cyklotrasa
Občianska vybavenosť:	
Plynofikácia	áno
Kanalizácia v %	66,6
Energia/Verejné osvetlenie	áno
Verejný vodovod	áno
Mobilné siete	áno
Káblková televízia	nie
Internet	áno
Pošta	nie
Banka/Bankomat	nie

HORNÁ LEHOTA

1.1 Obec v historickom vývoji

Stará banícka osada, ktorá sa uvádza v diplome fary v Lopeji z roku 1406 ako poddanská osada Ľupčianskeho panstva. V roku 1535 v urbárskom súpise uvádzajú 3 poddanské sesie, v roku 1662 bola založená farnosť. Do 16. storočia sa tu ťažilo zlato. V Canonika visitatio z roku 1882 sa uvádza Hrádok popolníc, čias a iných predmetov, ktoré dôkazom dávnej histórie osídlenia Hornej Lehoty (už pred dvoma tisícami rokov).

Na začiatku 20. storočia v obci nastalo silné vystaňovanie. Obec patrila medzi k známym čipkárskym obciam. Miestni podomoví obchodníci predávali čipky a drotársky tovar v Uhorsku, na celom Balkáne, v Lombardii i v Rusku. Z tohto obdobia sa v obci zachovali aj drevené zrubové domy.

Po 1. svetovej vojne miestni obyvatelia pracovali v poľnohospodárstve, v lesoch a Podbrezovských železiarňach. Obyvatelia obce sa aktívne zúčastnili príprav SNP, čo dokazujú viaceré historické dokumenty a pamiatky v obci.

Rodina Adama Chalupku prišla do Hornej Lehoty z Hornej Mičinej. Jeho synovia Ján a Samo vyorali hlbokú brázdu, do ktorej zasiali to najlepšie, čo mohli. Do obce chodila s Gustávom Kazimírom Zechenterom - Laskomerským česká spisovateľka Božena Němcová. V obci učil ďalší významný literát Jozef Gregor Tajovský, ktorého pre panslavizmus rýchlo preložili. Štefan Petruš, rímsko - katolícky farár práve tu dokončil divadelnú hru Rajnoha, zbojnícky hajtmán, ktorú začal písať v Čiernom Balogu.

Pri Hornej Lehote je najväčšia archeologická lokalita Horehronia „Hrádok“ chránená kultúrna pamiatka z mladšej a neskoršej doby bronzovej. Bolo to sídelné a obchodné stredisko, súčasť sústavy výšinných hradísk na Horehroní.

Dôležitú úlohu zohrala v histórii obce aj robotnícka telovýchovná organizácia FRFTJ, ktorá v roku 1922 zorganizovala 1. robotnícku spartakiádu.

Erb obce - tvorí v modrom štíte strieborný trúbiaci anjel (sv. Michal archanjel) so zlatými vlasmi a svätožiarou, jeho prvé krídlo je obrátené nahor. Anjel pravou rukou drží zlatú trúbku, ľavú má na zlatom páse. Po bokoch anjela sú po tri strieborné ruže na zlatých stopkách.

Pečat' obce – je okrúhla, uprostred so symbolom obce a kruhopisom Obec Horná Lehota. Jej priemer je 35 mm, čo zodpovedá domácim zvyklostiam a je tiež v súlade s predpismi o používaní okrúhlych pečiatok so znakmi.

Vlajka obce – pozostáva z piatich pozdĺžnych pruhov vo farbách erbu obce – žltej, modrej, bielej. Vlajka je ukončená tromi cípmi, t.j. dvomi zástrihmi, siahajúcimi do tretiny listu vlajky.

1.2 Základná charakteristika obce

Horná Lehota leží na ceste z Podbrezovej č. 66, z ktorej sa odbočí na sever, a tak sa dá dostať do obce, ktorá sa nachádza v nadmorskej výške 640 m.n.m. Na vápencoch na juh od Ďumbiera a Chopku je vysokohorský kras, v okolí Trangošky sa nachádzajú veľké krasové pramene.

Z Hornej Lehoty je východisková cesta do raja letného i zimného centra turistiky na známe rekreačné stredisko Tále. Do katastra obce patrí aj ďalšie známe rekreačné stredisko Krpáčovo. Neďaleko obce sa nachádzajú dve vodné nádrže – Krpáčovo a Richtárovo, využívané na plávanie, vodné športy i na rybolov. V zime je priamo v obci k dispozícii lyžiarsky vleč.

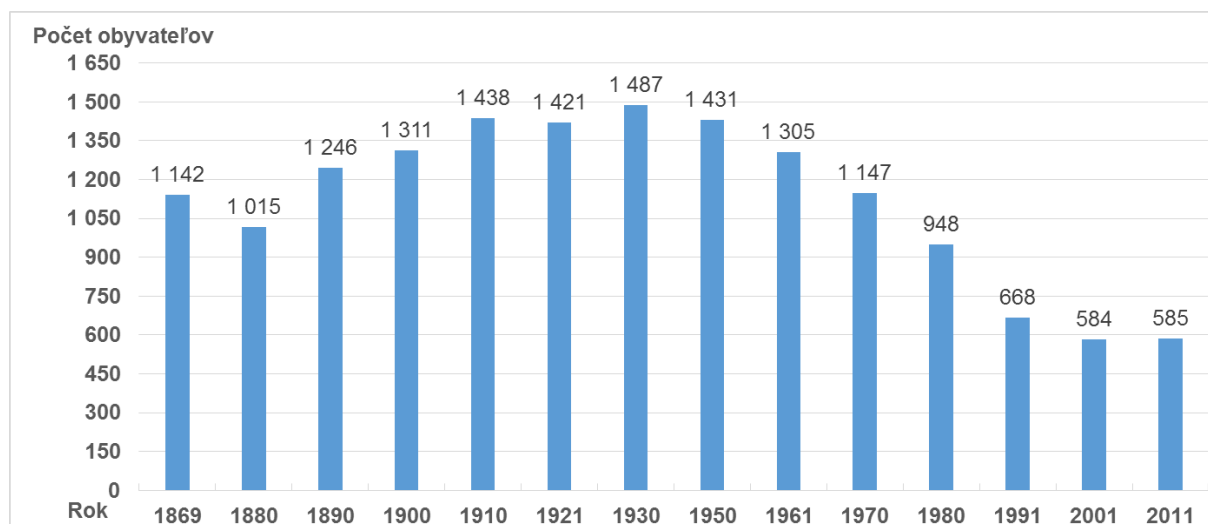
Chalupkov prameň sa nachádza na ceste na Krpáčovo, kde je aj Pamätník II. paradesantnej brigády z čias SNP.

Základné informácie o obci Horná Lehota		
Sídlo obecného úradu	Obecný úrad Horná Lehota č. 99 976 51 Horná Lehota	
Kontakt	Tel.	048/617 93 60
	E-mail	hornalehota@brnet.sk
	webová stránka	www.hornalehota.ou.sk
Starosta obce	Vladimír Bušniak	
Administratívne členenie	okres Brezno kraj Banskobystrický	
Prvá písomná zmienka		1406
Nadmorská výška stredu obce v metroch		640
Počet obyvateľov k 31.12.2014		588
Extravilán v km ²		40,8
Intravilán v km ²		5,05
IČO:		00313441
Kód obce:		508 624

1.3 Vývoj počtu obyvateľov obce podľa sčítania obyvateľov

Historický vývoj počtu obyvateľov:			
Rok	Počet obyvateľov	Rok	Počet obyvateľov
1869	1 142	1950	1 431
1880	1 015	1961	1 305
1890	1 246	1970	1 147
1900	1 311	1980	948
1910	1 438	1991	668
1921	1 421	2001	584
1930	1 487	2011	585

Zdroj: Štatistický úrad SR

1.4 Zaujímavosti obce

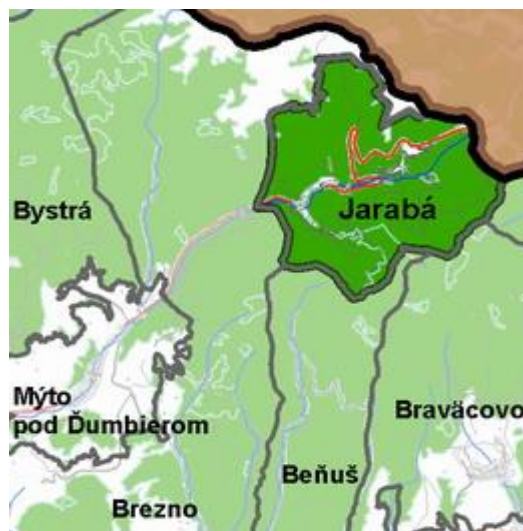
- murovaná Zvonica evanjelickej cirkvi a.v. s drevenou nadstavbou z roku 1789;
- Evanjelický kostol a.v.
- barokový Rímsko - katolícky kostol sv. Michala Archanjela z 2. polovice 17. storočia;
- obraz Krista od J.B. Klemensa z roku 1873;
- Evanjelický tolerančný rám z roku 1791;
- Rodný dom i miesto posledného odpočinku Sama Chalupku;
- Pomník venovaný Samovi Chalupkovi;
- Pomník obetiam 1. a 2. svetovej vojny;
- archeologické nálezisko Hrádok – národná kultúrna pamiatka,
- v blízkosti obce (v stredu Tále) sa nachádza prvé 18 - jamkové golfové ihrisko na Slovensku „Gray Bear“.

1.5 Významné osobnosti spojené s obcou

- **Samo Chalupka** (1812 – 1883), významný slovenský revolučný básnik, dramatik, autor básne „Mor ho!“, v ktorej zobrazil hrdinský odpor Slovákov v boji proti Rimanom, ktorý sa často aktualizoval v našich dejinách počas boja za národ. Je označovaný za najľudovejšieho básnika a prvého poeta novej slovenčiny. Venoval sa aj tvorbe duchovnej poézie a ľudovýchovnej tvorbe. V roku 1844 ho priamo v obci navštívila významná česká spisovateľka Božena Němcová. V obci má svoj rodný dom a je pochovaný na miestnom cintoríne;
- **Ján Chalupka** (1791 - 1871), spisovateľ a dramatik, publicista, evanjelický kňaz. Vďaka svojim divadelným hrám patrí medzi zakladateľov slovenskej divadelnej tradície. Písal divadelné hry, v ktorých zosmiešňoval lokálpatriotizmus, maďarský šovinizmus, päťolízachstvo, konzervativizmus a meštiacku zbabelosť. Je autorom známeho diela „Kocúrko alebo len aby sme v hanbe nezostali“;
- **Adam Chalupka** (1767 - 1840), evanjelický kňaz, náboženský spisovateľ, otec spisovateľov Sama Chalupku a Jána Chalupku;
- **Jozef Gregor Tajovský** (1874 – 1940), vlastným menom Jozef Alojz Gregor, významný slovenský spisovateľ, prozaik, dramatik, redaktor. V obci pôsobil ako učiteľ. Na cintoríne pri hrobe Sama Chalupku vysadil dve lipy;
- **Štefan Petruš** (1783 – 1831), rímsko – katolícky kňaz, spisovateľ, dekan slovenskoľupčianskeho dištriktu. Autor štúdie o živote handlcov - drevorubačov z Čierneho Balogu (rukopis) a prvej slovenskej divadelnej hry so zbojníckou tematikou „Rajnoha“, ktorú dokončil práve v Hornej Lehote;
- **Božena Němcová** (1820 - 1862), významná česká spisovateľka, jedna zo zakladateľov modernej českej prózy. Vrchol jej diela tvoria poviedky a rozsiahlejšie prózy z vidieckeho prostredia. Známa sa stala predovšetkým dielom „Babička“. Táto najčítanejšia česká kniha, ktorá sa dočkala vyše 300 vydaní v češtine, bola preložená do ďalších 21 jazykov sveta.
- **Gustáv Kazimír Zechenter - Laskomerský** (1824 - 1908), slovenský spisovateľ a publicista. Jeho dielo sa skladá najmä z humoresiek, satirickej publicistiky, cestopisov, no okrem toho písal i poviedky a vlastný životopis. Vo svojich dielach využíva slovnú i situačnú komiku, no neochudobňuje ich ani o dej. Do mnohých diel vkladal i vlastné príbehy a skúsenosti z rozličných období svojho života, takže sa stali čiastočne autobiografickými. Vo svojich cestopisných dielach sa venuje nielen svojim zážitkom, skúsenostiam a príhodám, ale tiež výkladu o umeleckých pamiatkach a prehľadu dejín jednotlivých miest.

HORNÁ LEHOTA	
Rozloha obce v ha	4 589
z toho:	
poľnohospodárska pôda v ha	815
nepoľnohospodárska pôda v ha	3 774
Hustota osídlenia obyvateľov na km ²	12,99
Veková štruktúra (k 31.12.2014):	
Predproduktívny vek	87
Produktívny vek	371
Poproduktívny vek	122
Priemerný vek	40,96
Zamestnanosť v obci:	
počet pracujúcich	276
počet nezamestnaných	24
Pohyb obyvateľstva (k 31.12.2014):	
Počet živonarodených	7
Počet zomretých	8
Prirodzený prírastok/- úbytok	-1
Počet prisťahovaných	13
Počet odsťahovaných	15
Celkový prírastok/- úbytok	-2
Počet objektov v majetku obce	6
Počet domov	382
z toho:	
trvale obývané	159
neobývané	14
Počet priemyselných prevádzok	2
Počet prevádzok poskytujúcich služby	3
Počet ubytovacích možností	12
Počet poľnohospodárskych a lesných prevádzok a SHR	5
Počet/Druh zdravotníckych zariadení	2x mesačne pediater
Počet/Druh zariadení sociálnych služieb	0
Počet/Druh kultúrnych zariadení	1 KD, 1 knižnica, 1 pamätná izba
Počet/Druh školských zariadení	1 MŠ, 1 ZŠ (1. stupeň)
Počet/Druh zariadení na športovú činnosť	1 fut. ihrisko, 1 klzisko, 1 golf. ihrisko, 2 vodné nádrže, 1 cyklotr., 1 bežec. trať, 1 turist. chodník
Občianska vybavenosť:	
Plynofikácia	nie
Kanalizácia v %	75
Energia/Verejné osvetlenie	áno
Verejný vodovod	áno
Mobilné siete	áno
Káblková televízia	nie
Internet	áno
Pošta	áno
Banka/Bankomat	nie

JARABÁ

1.1 Obec v historickom vývoji

Prvá písomná zmienka o obci pochádza z roku 1271. Podľa záznamu Rímsko-katolíckeho farského úradu v Brezne bola obec Jarabá ako osada známa už v rokoch 1271 – 1280. V roku 1487 bola zaznamenaná obec ako filiálka mesta Brezna, ale samostatne doložená je až od roku 1540 pod názvom Jaraba a v roku 1563 pod názvom Jeroba.

Jarabá bola pôvodne banícka a hutnícka obec. Až do polovice 17. storočia sa tu ťažilo zlato i striebro, začiatkom 17. storočia aj tzv. čierna meď s obsahom striebra. V 16. – 19. storočí sa tu ťažila predovšetkým železná ruda, ktorú vozili v rokoch 1792 – 1873 taviť do Liptovského Hrádku. Historické dokumenty dokazujú, že najstaršie bane na železo boli práve na území Brezna a Jarabej. Už v 15. storočí tu boli tri huty v tzv. hornom handle. Do roku 1546 tu mali huty a bane súkromní banskobystriční ťažiar, neskôr sa stal hlavným podnikateľom banský erár a Jarabá sa tak stala komorskou osadou (handlom). Okolité svahy ešte aj dnes prezrádzajú, že tu bola povrchová ťažba rúd. Banícky kroj pozostával zo súkennej zelenej čiapky, červených nohavíc, blúzy, ktorá bola biela alebo modrá, podľa toho, pri akej rude baník pracoval a z remennej zástery na zadok. Súčasťou kroja boli aj čižmy. Tradičný banícky kroj zanikol spolu s baňami na rozhraní 19. a 20. storočia.

V rokoch 1825 – 1870 jedna časť obyvateľov Jarabej pracovala v baniach, druhá časť baníctvo zanechala a ľudia začali pracovať na základoch podbrezovských železiární alebo hrončianskej dielni na smaltované nádoby. Po zániku baní začali obyvatelia pracovať prevažne v lesoch a v okolitom priemysle.

Obec Jarabá je typu ulicovky a pozostáva z troch častí – Dolnej Jarabej (ľudovo zvané Hámor), Strednej Jarabej a Hornej Jarabej.

Postupný úbytok obyvateľstva, vhodný terén, ako aj charakter miestnych drevených i murovaných domov spôsobili, že obec od 2. polovice 20. storočia nadobudla rekreačný charakter.

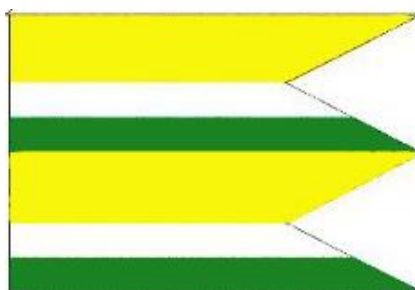
Erb obce - v zelenom štíte nad dvoma, dolu striebornou stuhou previazanými zlatými striebroplodými vavrínovými ratolesťami pokrývajúcich sa listov, ovenčené strieborné banícke kladivá so zlatými, striebornou stuhou previazanými rukoväťami.

Pečat' obce – je okrúhla, uprostred s obecným symbolom a kruhopsom s názvom – OBEC JARABÁ.

Vlajka obce – pozostáva zo šiestich pozdĺžnych pruhov vo farbách erbu obce – žltej, bielej, zelenej. Vlajka je ukončená tromi cípmi, t.j. dvomi zástrihmi, siahajúcimi do tretiny listu vlajky.

1.2 Základná charakteristika obce

Jarabá – najvyššie položená obec, 823 m.n.m. Počtom obyvateľov je to najmenšia obec mikroregiónu Chopok juh. Obec leží na južných svahoch Nízkych Tatier. Rozprestiera sa v úzkej, no hlbokkej doline potoka Štiavnička, pod sedlom Čertovica, pri hlavnej ceste z Pohronia na Liptov. Svojou polohou pre cestovný ruch je veľmi dôležitá, pretože je spojniciou Horehronia s Liptovom. Sedlo Lajštroch delí Nízke Tatry na východné a západné. K obci patrí i osada Čertovica s 1 238 m.n.m. Jarabá má hornatý chotár, po oboch stranách hlavnej cesty, ktorá tvorí rozhranie medzi d'umbierskou a kráľovskou časťou Nízkych Tatier. Severnú časť územia obce vyplňajú južné svahy d'umbierskych rázsoch Malého Gápľa/Besnej (1 807 m.n.m.), Kunštovej (1 593 m.n.m.) a Lajštrocha (1 602 m.n.m.). Južnú časť vyplňajú severné svahy Jasienku (1 329 m.n.m.) a Beňušky (1 542 m.n.m.) zo skupiny Priehyba.

Čertovica je dôležité stredisko cestovného ruchu, hlavne pre zimné športy. Jednotlivé doliny sú známe tým, že tu je mnoho rekreačných chatiek, ktoré v dňoch voľna dýchajú životom rekreatantov.

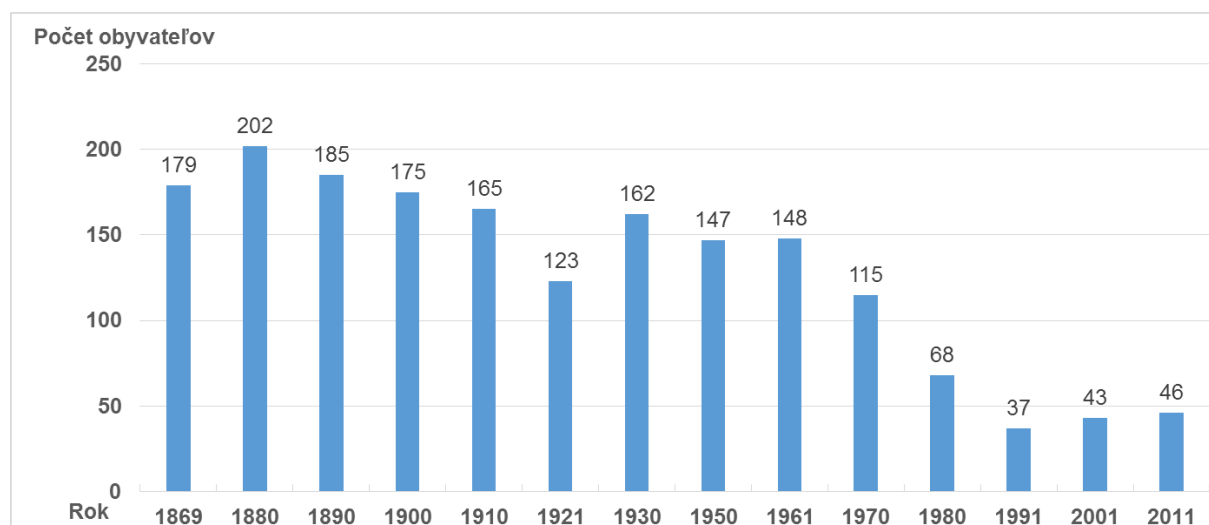
V katastri obce sa nachádza prameň minerálnej vody, kyslá, ktorá má podobné zloženie ako vody v Moštenici alebo Korytnici.

Základné informácie o obci Jarabá		
Sídlo obecného úradu	Obecný úrad Jarabá č. 6 977 01 Brezno	
Kontakt	Tel.	048/619 51 12
	E-mail	obecnyurad@jaraba.sk
	webová stránka	www.jaraba.sk
Starosta obce	JUDr. Juraj Pružinec	
Administratívne členenie	okres Brezno kraj Banskobystrický	
Prvá písomná zmienka		1271
Nadmorská výška stredu obce v metroch		823
Počet obyvateľov k 31.12.2014		38
Extravilán v km ²		15,38
Intravilán v km ²		0,18
IČO:		00313513
Kód obce:		508 691

1.3 Vývoj počtu obyvateľov obce podľa sčítania obyvateľov

Historický vývoj počtu obyvateľov:			
Rok	Počet obyvateľov	Rok	Počet obyvateľov
1869	179	1950	147
1880	202	1961	148
1890	185	1970	115
1900	175	1980	68
1910	165	1991	37
1921	123	2001	43
1930	162	2011	46

Zdroj: Štatistický úrad SR

1.3 Zaujímavosti obce

- Zvonica postavená v roku 1848, patriaca do vlastníctva Evanjelickej cirkvi a.v. v Mýte pod Ďumbierom. Zvon bol odliaty v roku 1883 v Budapešti a nachádzajú sa na ňom obecné symboly;
- historická pamätihodnosť obce – Pomník padlým v SNP;
- v blízkosti obce sú známe rekreačné centrá cestovného ruchu – Čertovica, Mýto pod Ďumbierom, Bystrá, Tále;
- drevené zrubové domy v obci;
- okolie obce je bohaté na lesné plody a huby.

J A R A B Á	
Rozloha obce v ha	1 538
z toho:	
poľnohospodárska pôda v ha	0
nepoľnohospodárska pôda v ha	1 538
Hustota osídlenia obyvateľov na km ²	2,73
Veková štruktúra (k 31.12.2014):	
Predproduktívny vek	4
Produktívny vek	25
Poproduktívny vek	7
Priemerný vek	42
Zamestnanosť v obci:	
počet pracujúcich	18
počet nezamestnaných	1
Pohyb obyvateľstva (k 31.12.2014):	
Počet živonarodených	0
Počet zomretých	1
Prirodzený prírastok/- úbytok	-1
Počet prisťahovaných	0
Počet odsťahovaných	0
Celkový prírastok/- úbytok	0
Počet objektov v majetku obce	2
Počet domov	185
z toho:	
trvale obývané	16
neobývané	0
Počet priemyselných prevádzok	3
Počet prevádzok poskytujúcich služby	2
Počet ubytovacích možností	3
Počet poľnohospodárskych a lesných prevádzok a SHR	0
Počet/Druh zdravotníckych zariadení	0
Počet/Druh zariadení sociálnych služieb	0
Počet/Druh kultúrnych zariadení	1 obecná knižnica
Počet/Druh školských zariadení	0
Počet/Druh zariadení na športovú činnosť	1 cyklotrasa, 1 značený chodník

Občianska vybavenosť:	
Plynofikácia	nie
Kanalizácia v %	nie
Energia/Verejné osvetlenie	áno
Verejný vodovod	áno
Mobilné siete	áno
Káblová televízia	nie
Internet	áno
Pošta	nie
Banka/Bankomat	nie

JASENIE

1.1 Obec v historickom vývoji

Prvá písomná zmienka o obci Jasenie sa datuje od roku 1424, kedy sa nazývala Jechene. V ďalšom historickom vývoji sa jej názov menil - z roku 1455 je písomne doložený názov Jezen, z roku 1465 Jassena, z roku 1512 Jesene, z roku 1773 Jeszenye, z roku 1920 Jasená, z roku 1927 Jasenie. Po maďarsky sa obec úradne nazývala Jecenye.

Obec bola poddanská a patrila pod panstvo Ľupčianskeho zámku. Jasenie bolo baníckou osadou, ťažilo sa tu zlato, čím osada pútala pozornosť. Táto ťažba bola intenzívna až do konca 16. storočia. V 17. storočí dominuje už v obci hámorníctvo a železný hámor tu existuje aj dve nasledujúce storočia. V 17. – 19. storočí pracoval v obci želiarsky hámor, patriaci Banskej komore, súčasť Hrončianskeho komplexu.

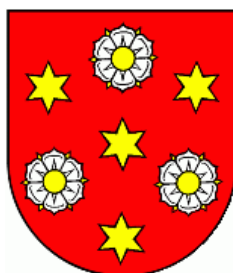
So zánikom ťažby rúd, baníctva, spracovaním rúd obyvateľstvo Jasenia sa začína venovať chovu oviec, dobytku. Jasenské hole poskytovali výborné pasienky nielen pre okolité obce, ale pásli tam aj Horehronci stáda dobytku a oviec. V 19. – 20. storočí bolo v obci rozšírené čipkárstvo. Domáca výroba čipiek z ľanovej priadze, výroba plátna a podomový obchod s týmto tovarom siahla až do južných častí Uhorska.

V miestnej časti Kramlištie, ktorá vznikla v 18. storočí ako komorská osada, bola postavená v polovici 19. storočia skláreň, vyrábajúca tabuľové sklo (zanikla v roku 1904).

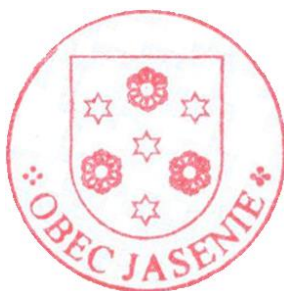
V rokoch 1923 – 1925 bola v obci vybudovaná elektráreň. V katastri obce sa ťažila antimónová ruda spracovávaná vo Vajskovej. V miestnej časti Kramlištie pracovala parná píla. Názov Kramlištie je odvodený z kramlí, ktoré sa tu vyrábali.

Obec Jasenie mala dôležité postavenie aj počas 2. svetovej vojny. Počas SNP v lokalite Lomnistá dolina sídlil Hlavný štáb partizánskeho hnutia generála Asmolovova. Vychádzala tu Pravda, vydávali sa letáky. Pri prechode cez Chabenec v novembri 1944 tu zahynul Ján Šverma a asi 100 ďalších partizánov.

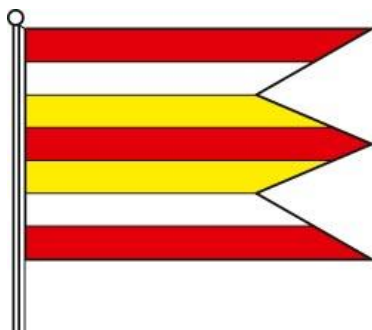
Erb obce – tvorí ho červený štít s tromi striebornými ružami sprevádzanými štyrmi zlatými hviezdami.

Pečať obce - je okrúhla, uprostred s obecným symbolom a legendou OBEC JASENIE.

Vlajka obce - je odvodená od farieb erbu, tvorí ju: sedem rovnako širokých pruhov vo farbách červenej, bielej, žltej, červenožltej, bielej a červenej. Sedem pruhov znamená, že erb tvorí sedem prvkov. Pomer strán vlajky je 2:3 a ukončená je tromi cípmi, t. j. dvomi zástrihmi, siahajúcimi do tretiny listu vlajky.

1.2 Základná charakteristika obce

Jasenie sa opiera o výbežky Nízkyh Tatier. Obec leží pri vyústení dvoch nízkotatranských dolín – Jasenianskej a Lomnistej pod vrchmi Chabenec (1 955 m.n.m) a Ďurková (1 751 m.n.m.). Do Jasenia sa dostaneme z Predajnej, najprv prídeme do Kramlíšťa.

Nízkotatranská flóra je neobyčajne bohatá a rozmanitá. Západná časť Nízkyh Tatier z hľadiska rastlínstva je pestrejšia ako východná. Má vápencový podklad a tam je rastlínstvo oveľa bohatšie a vyznačuje sa predovšetkým typickými vápennomilnými druhmi horských rastlín, ako je prvosienka holá, plesnivec alpínsky, stokráska Micheliho, črievičník papučkovitý, poniklec slovenský a iné druhy. V katastri obce sa nachádza prameň jasenskej kyslej.

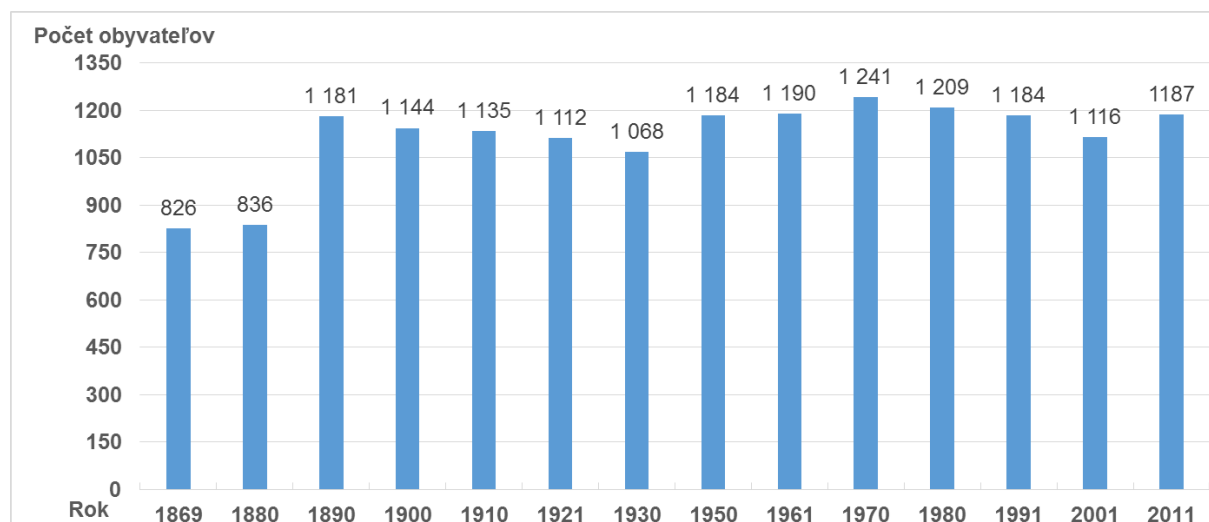
Jasenie je východiskom turistických vychádzok do Nízkyh Tatier – Chabenca, Zámostskej hole, prechodom do starej baníckej obce Magurka. Okolie obce poskytuje výborné podmienky na pešiu turistiku, bežecké a ski-alpinistické lyžovanie. Malou prechádzkou na kopec zvaný Žiar sa naskytne krásny výhľad na celú obec a jej okolie.

Základné informácie o obci Jasenie		
Sídlo obecného úradu	Obecný úrad Jasenie Horná č. 234 976 75 Jasenie	
Kontakt	Tel.	048/619 21 23
	E-mail	obec.jasenie@stonline.sk
	webová stránka	www.jasenie.e-obce.sk
Starostka obce	Ing. Miroslava Pravotiaková	
Administratívne členenie	okres Brezno kraj Banskobystrický	
Prvá písomná zmienka		1424
Nadmorská výška stredu obce v metroch		507
Počet obyvateľov k 31.12.2014		1 160
Extravilán v km ²		85,6
Intravilán v km ²		0,6
IČO:		00313521
Kód obce:		508 705

1.3 Vývoj počtu obyvateľov obce podľa sčítania obyvateľov

Historický vývoj počtu obyvateľov:			
Rok	Počet obyvateľov	Rok	Počet obyvateľov
1869	826	1950	1 184
1880	836	1961	1 190
1890	1 181	1970	1 241
1900	1 144	1980	1 209
1910	1 135	1991	1 184
1921	1 112	2001	1 116
1930	1 068	2011	1 187

Zdroj: Štatistický úrad SR

1.4 Zaujímavosti obce

- neskorobarokový Rímsko-katolícky kostol sv. Kataríny Alexandrijskej z roku 1765 s neskororenesančným oltárom z roku 1661 a rokokovou kazateľnicou;
- Kaplnka Povýšenia sv. Kríža z roku 1835;
- baroková zvonica z roku 1742 s tromi veľkými zvonmi;
- technická pamiatka – Vodná elektrárň pod návrším Rígl'a, postavená v roku 1925;
- budova bývalej partizánskej nemocnice, sídlo Hlavného štábu partizánskeho hnutia generála Asmolova.

1.5 Významné osobnosti spojené s obcou

- **Ján Šverma** (1901 – 1944), bol politik a novinár známy tiež pod pseudonymami J. Hendrych a A. Duval. Aktívne pôsobil ako agitátor a organizátor protifašistického odboja. Redigoval Československé listy, pracoval na moskovskom vysielaní československého rozhlasu. V decembri 1943 sa zúčastnil rokovaní o Zmluve o priateľstve medzi ZSSR a ČSR. Po ústupe SNP do hôr prechádzal v horúčkach spolu s členmi Hlavného štábu partizánskeho hnutia generála Asmolova cez svahy Nízkych Tatier. Zahynul počas namáhavého prechodu Chabencom.

J A S E N I E	
Rozloha obce v ha	8 629
z toho:	
poľnohospodárska pôda v ha	1 473
nepoľnohospodárska pôda v ha	7 156
Hustota osídlenia obyvateľov na km ²	13,87
Veková štruktúra (k 31.12.2014):	
Predproduktívny vek	166
Produktívny vek	757
Poproduktívny vek	211
Priemerný vek	60,0
Zamestnanosť v obci:	
počet pracujúcich	651
počet nezamestnaných	43
Pohyb obyvateľstva (k 31.12.2014):	
Počet živonarodených	7
Počet zomretých	10
Prirodzený prírastok/- úbytok	-3
Počet prisťahovaných	21
Počet odsťahovaných	17
Celkový prírastok/- úbytok	4
Počet objektov v majetku obce	11
Počet domov	503
z toho:	
trvale obývané	311
neobývané	27
Počet priemyselných prevádzok	0

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

Počet prevádzok poskytujúcich služby	8
Počet ubytovacích možností	3
Počet poľnohospodárskych a lesných prevádzok a SHR	7
Počet/Druh zdravotníckych zariadení	0
Počet/Druh zariadení sociálnych služieb	0
Počet/Druh kultúrnych zariadení	1 KC, 1 knižnica, 1 pamätná izba
Počet/Druh školských zariadení	1 MŠ, 1 ZŠ (1. stupeň)
Počet/Druh zariadení na športovú činnosť	1 fut. ihrisko, 1 kurt, 1 bazén, 1 basket. ihrisko, 1 cyklotrasa, 1 turis. chodník, 1 požiar. ihrisko
Občianska vybavenosť:	
Plynofikácia	áno
Kanalizácia v %	nie
Energia/Verejné osvetlenie	áno
Verejný vodovod	áno
Mobilné siete	áno
Káblová televízia	nie
Internet	áno
Pošta	áno
Banka/Bankomat	nie

MÝTO POD ĎUMBIEROM

1.1 Obec v historickom vývoji

Obec Mýto pod Ďumbierom je bývalá osada mesta Brezna. Doba založenia osady nie je známa. Isté je, že v lokalite dnešnej obce prebiehala od polovice 16. storočia intenzívna ťažba dreva a výroba dreveného uhlia (dodnes sa zachovali názvy dolín Uhliar a Za uhlisko) pre potreby bystrických hút. Niekedy po roku 1569 tu mesto Brezno zriadilo mýtnu stanicu pri ceste na Liptov. Dokument z roku 1614 už spomína trvalé osídlenie okolo mýtnice; v roku 1657 má osada už 40 obyvateľov. Je pravdepodobné, že časť obyvateľov sa živila ryžovaním zlata v náplavoch potoka Mlynňá a Štiavnička a neskôr ťažbou drahých kovov a železnej rudy v baniach v Mlynnej doline a na Veľkom a Malom Gápľi. Mnohé z baní zanikli už v 17. storočí, niektoré však boli činné do 19. storočia. Mýto však asi nikdy nebolo typicky baníckou osadou ako napríklad susedná Jarabá; najrozšírenejšie zamestnanie bolo poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo. Už v polovici 17. storočia bol v obci mlyn, čoskoro pribudli hostinec, kováčska vyhňa a pila.

Historické názvy obce pre Mýto pod Ďumbierom – Telonium (1614), Míto (1646), Mito (1648), Maut, Wámoschfalu (1786) a Mýto (1683).

V obci sa narodil významný literárny vedec prof. PhDr. Ján Števček, DrSc. Na rodnom dome má aj svoju pamätnú tabuľu. Na obecnom úrade je zase pamätná tabuľa, ktorá oznamuje, že v obci učil a tvoril autor lyrickej prózy František Švantner

Obyvatelia Mýta pod Ďumbierom – Mýtnania, dnes pracujú nielen v lese, ale aj v okolitých podnikoch. Okolitá príroda láka svojou pestrosťou a rozmanitosťou plodín, ktoré tu rastú; maliny, lesné jahody, čučoriedky, černice, ale aj hríby.

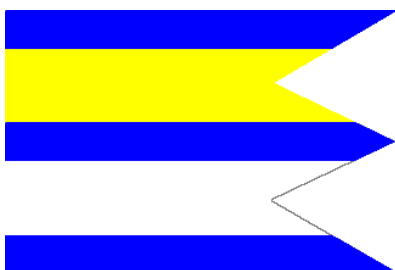
Erb obce – v zlatom štíte vysoký modrý vrch s tromi vrcholmi, preložený strieborným, zlato previazaným mešcom, v päte štítu tromi prirodzenými zlatými mincami (1, 2) a zo spodného okraja vyrastajúcou striebornou obrátenou halapartňou na zlatom porisku.

Pečať obce – je okrúhla, uprostred je obecný symbol s kruhopsom s názvom obce.

Vlajka obce – pozostáva zo pozostáva zo piatich pozdĺžnych pruhov vo farbách erbu obce – modrej, žltej a bielej. Vlajka je ukončená tromi cípmi, t.j. dvomi zástrihmi, siahajúcimi do tretiny listu vlajky.

1.2 Základná charakteristika obce

Mýto pod Ďumbierom leží akoby v kaňone potoka Štiavnička, na oboch jeho stranách. Obec sa nachádza na južnom svahu strednej časti Nízkych Tatier. Na severovýchode a východe hraničí s katastrom mesta Brezna, na juhu hraničí s obcou Valaská a na západe zase s obcou Bystrá. Mýto pod Ďumbierom, ako hovorí tento samotný názov, leží skutočne pod Ďumbierom, no nielen pod ním. Zo severnej strany smerom k Mýtu, vybieha z nízkotatranského hrebeňa lesnatý Veľký Gápel', ktorý nad obcou klesá na výšku 936 m.n.m. Východným smerom je Malý Gápel', ktorý končí zalesneným vrchom Zingoty (1 170 m.n.m.). Pod vrchom Šánske (847 m.n.m.) sa nachádza najrovinatejšia časť celého chotára – Pohánsko. Na juhu sa taktiež nachádza zalesnený Diel (900 m.n.m.), ktorý úzkou Frľajzovou dolinou ústi do obce a cez lúčnaté svahu sa dvíha až ku Skalke (946 m.n.m.), kde je televízny vysielateľ.

Obec je dôležité turisticko - rekreačné stredisko s výbornými lyžiarskymi terénmi, východisko na Čertovicu, kde vedie najvyššie položená cesta 1 238 m, ktorá spája Pohronie s Liptovom.

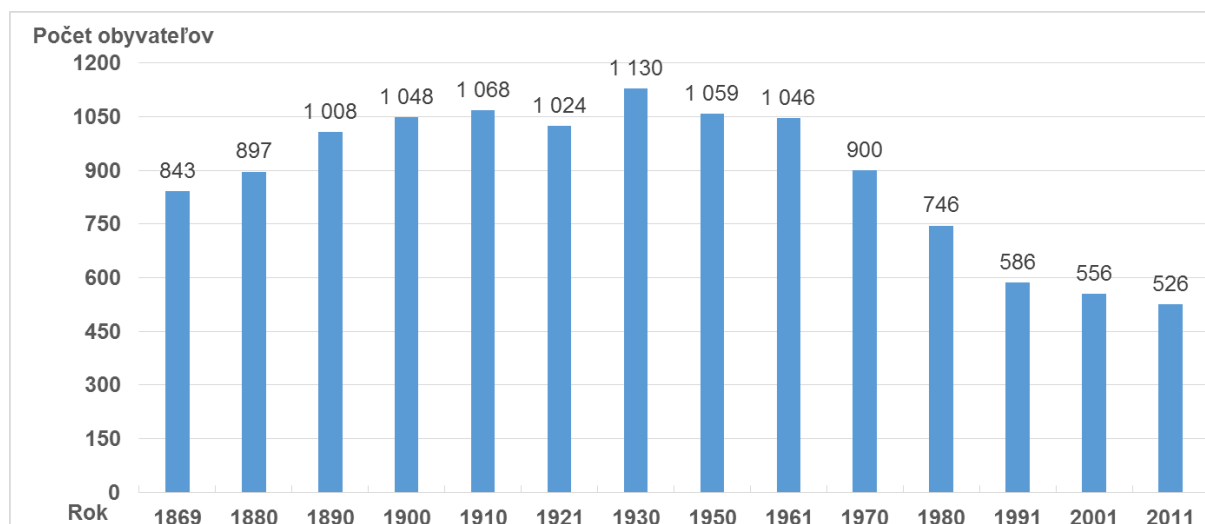
Okolitá príroda láka svojou pestrosťou a rozmanitosťou plodín, ktoré tu rastú - maliny, lesné jahody, čučoriedky, černice, ale aj hriby. Stretnúť srnku, jeleňa, či medveďa nie je náhoda, ale častá skutočnosť.

Základné informácie o obci Mýto pod Ďumbierom		
Sídlo obecného úradu	Obecný úrad Mýto pod Ďumbierom č. 64, 976 44 Mýto pod Ďumbierom	
Kontakt	Tel.	048/619 51 06
	E-mail	ou@mytopoddumbierom.sk
	webová stránka	www.mytopoddumbierom.sk
Starosta obce	Ing. Roman Švantner	
Administratívne členenie	okres Brezno kraj Banskobystrický	
Prvá písomná zmienka		1614
Nadmorská výška stredu obce v metroch		630
Počet obyvateľov k 31.12.2014		512
Extravilán v km ²		9,98
Intravilán v km ²		0,41
IČO:		00313637
Kód obce:		508 1

1.3 Vývoj počtu obyvateľov obce podľa sčítania obyvateľov

Historický vývoj počtu obyvateľov:			
Rok	Počet obyvateľov	Rok	Počet obyvateľov
1869	843	1950	1 059
1880	897	1961	1 046
1890	1 008	1970	900
1900	1 048	1980	746
1910	1 068	1991	586
1921	1 024	2001	556
1930	1 130	2011	526

Zdroj: Štatistický úrad SR

1.4 Zaujímavosti obce

- Rímsko – katolícky kostol sv. Matúša z roku 1840;
- Evanjelický kostol a.v. postavený v rokoch 1822 – 1825, škola a fara;
- Kaplnka na Pohánskom z roku 1816;
- Kaplnka na Pohánskom z roku 1946;
- Kováčska vyhňa zo začiatku 20. storočia;
- Kaplnka zasvätená Panne Márii z roku 1946;
- drevené zrubové domy;
- Ski centrum – areál zimných športov.

1.5 Významné osobnosti spojené s obcou

- **František Švantner** (1912 – 1950), pedagóg, protifašistický bojovník, rozhlasový hlásateľ, významný slovenský spisovateľ – prozaik, autor mnohých románov a noviel. Svoje diela ako *Málka*, *Nevesta hôľ*, *Ži život bez konca* písal práve v oblasti Dolehronia a venoval sa v nich životu ľudí práve z tejto oblasti Slovenska;
- **prof. PhDr. Ján Števček, DrSc.** (1929 - 1996), literárny vedec, teoretik, historik, prekladateľ a pedagóg. Patril medzi najvýznamnejšie osobnosti slovenskej literárnej vedy. Výsledky svojej vedeckej činnosti publikoval v literárnych a vedeckých časopisoch v brilantných článkoch, štúdiách, kritikách a úvahách. Bol autorom niekoľkých literárno-kritických kníh. Po viacročnom publikovaní literárnovedných štúdií v odborných a literárnych časopisoch knižne vydal monografiu „Baladická próza Františka Švantnera“ (1962), v ktorej analyzoval autorove tvorivé postupy a definoval ich ako rozhodujúce pre ďalší vývin slovenskej modernej prózy.

MÝTO POD ĎUMBIEROM	
Rozloha obce v ha	1 039
z toho:	
poľnohospodárska pôda v ha	715,71
nepoľnohospodárska pôda v ha	323,28
Hustota osídlenia obyvateľov na km ²	50,43
Veková štruktúra (k 31.12.2014):	
Predproduktívny vek	53
Produktívny vek	239
Poproduktívny vek	135
Priemerný vek	46
Zamestnanosť v obci:	
počet pracujúcich	215
počet nezamestnaných	24
Pohyb obyvateľstva (k 31.12.2014):	
Počet živonarodených	2
Počet zomretých	2
Prirodzený prírastok/- úbytok	0

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

Počet prisťahovaných	10
Počet odsťahovaných	
Celkový prírastok/- úbytok	
Počet objektov v majetku obce	8
Počet domov	
z toho:	
trvale obývané	202
neobývané	18
Počet priemyselných prevádzok	2
Počet prevádzok poskytujúcich služby	5
Počet ubytovacích možností	8
Počet poľnohospodárskych a lesných prevádzok a SHR	7
Počet/Druh zdravotníckych zariadení	0
Počet/Druh zariadení sociálnych služieb	0
Počet/Druh kultúrnych zariadení	1 KD, 1 obecná knižnica
Počet/Druh školských zariadení	1 MŠ
Počet/Druh zariadení na športovú činnosť	1 fut. ihrisko, 1 klzisko, 1 cyklotr., 3 vleky, 1 posilňovňa, 1 bež. trať, 1 značený turist. Chodník
Občianska vybavenosť:	
Plynofikácia	nie
Kanalizácia v %	nie
Energia/Verejné osvetlenie	áno
Verejný vodovod	áno
Mobilné siete	áno
Káblková televízia	áno
Internet	áno
Pošta	áno
Banka/Bankomat	nie

NEMECKÁ

1.1 Obec v historickom vývoji

Obec Nemecká vznikla zlúčením troch pôvodných obcí – Nemecká nad Hronom, Dubová a Zámotie. Po prvý raz sa obec spomína už v roku 1281. Nemecká – Villa Nemethy sa uvádza v do roku 1320. V roku 1602 bola obec osadená Poliakmi po ženbe uhorského kráľa Bélu I. s Poľkou Richsov – Alžbetou. Roku 1424 sa stáva poddanskou obcou Ľupčianskeho panstva ako Dubová a Nemecká.

V časti obce - Zámotie sa narodil známy literát, predstaviteľ katolíckej moderny Dominik Štubňa – Zámotský.

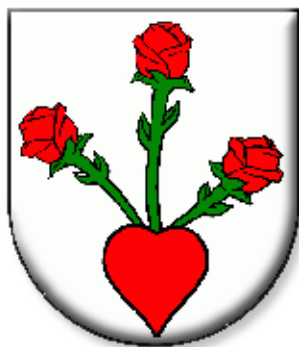
Časť obce - Dubová tiež bola poddanskou obcou Ľupčianskeho panstva od roku 1424, avšak farnosť Dubovej bola založená už v roku 1247. Na fare v Dubovej bol dekanom brat známeho spisovateľa Jozefa Gregora Tajovského a v rokoch 1926 - 1935 chodieval do obce aj so svojou ženou Hanou a dcérou Dagmar na letovisko. V rokoch 1932 - 1936 v Dubovej projektovali a stavali rafinériu olejov. Rafinéria Dubová pred vypuknutím SNP bola 20. augusta 1944 bombardovaná anglo - americkými lietadlami a značne poškodená. Na počesť obetiam bombardovania bola na budove rafinérie nainštalovaná Pamätná tabuľa.

Obyvateľstvo obce sa zaoberalo chovom dobytky, podomovým predajom ešte aj začiatkom 20. storočia. Neskôr, najmä po výstavbe rafinérie ale aj iných podnikov v okolí, obyvatelia sa zamestnávali práve v nich.

V obci fungovala aj vápenka a kruhová tehelná. V januári 1944 sa vo vápenke konali popravy nepohodlných ľudí. Nemeckí vojaci a príslušníci pohotovostného oddielu Hlinkovej gardy tu zastrelili do 900 osôb a spálili ich vo vápenke. V roku 1962 bol postavený Pamätník obetiam tejto masakry, podľa návrhov architektov A. Bellu, E. Stančíka, M. Beluša a akad. sochárov K. Patakyovej a A. Viku. Monumentálny pamätník symbolizuje plamene vápenky a kľachiacu ženu. V rámci pamätníka je zriadená aj Pamätná izba, ktorá bola postavená podľa projektu J. Teplana a M. Konča, v ktorej sú vystavené dokumenty o uvedenej tragédii. Vnútornú výzdobu robil akad. sochár J. Kubička. Dnes je súčasťou Múzea SNP v Banskej Bystrici.

Erb obce – predstavuje vyobrazené srdce s tromi kvetmi. Keďže podoba kvetov nebola zo zachovaného prameňa jasná, do erbu boli zvolené ružové puky, ktoré farebne aj tematicky korešpondujú s červeným srdcom. Historickým východiskom pre vytvorenie súčasného obecného erbu Nemeckej sa stal odtlačok pečatidla pôvodnej obce Nemecká, nakoľko iné historické pramene (odtlačky pečatí obcí Dubovej a Zámotia) neboli v čase tvorby obecnej heraldiky, t. j. v roku 1997, k dispozícii. Odtlačok nedatovaného typára, ktoré v 19. storočí používala obec Nemecká, je uložený v Krajinskom archíve v Budapešti v Altenburgerovej zbierke pečatí.

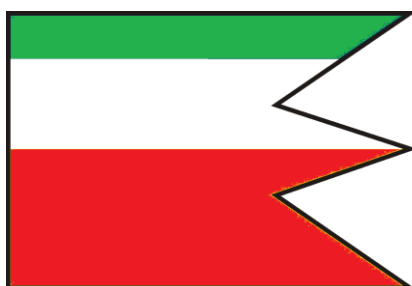
Srdce bolo vždy znakom lásky, symbolizovalo vnútro človeka. Celý motív bol vložený do neskorogotického (dolu zaobleného) štítu, ktorý je v slovenskej erbovej tvorbe najobvyklejší.

Pečať obce - je okrúhla, s vyobrazeným srdcom a s tromi kvetmi, ktorých podoba na pôvodnom odtlačku pečate sa nedá bližšie identifikovať, s kruhopsom „NEMECKÁ“.

Vlajka obce - pozostáva z troch pozdĺžnych pruhov vo farbách erbu obce – zelenej, bielej a červenej. Vlajka je ukončená tromi cípmi, t.j. dvomi zástrihmi, siahajúcimi do tretiny listu vlajky.

1.2 Základná charakteristika obce

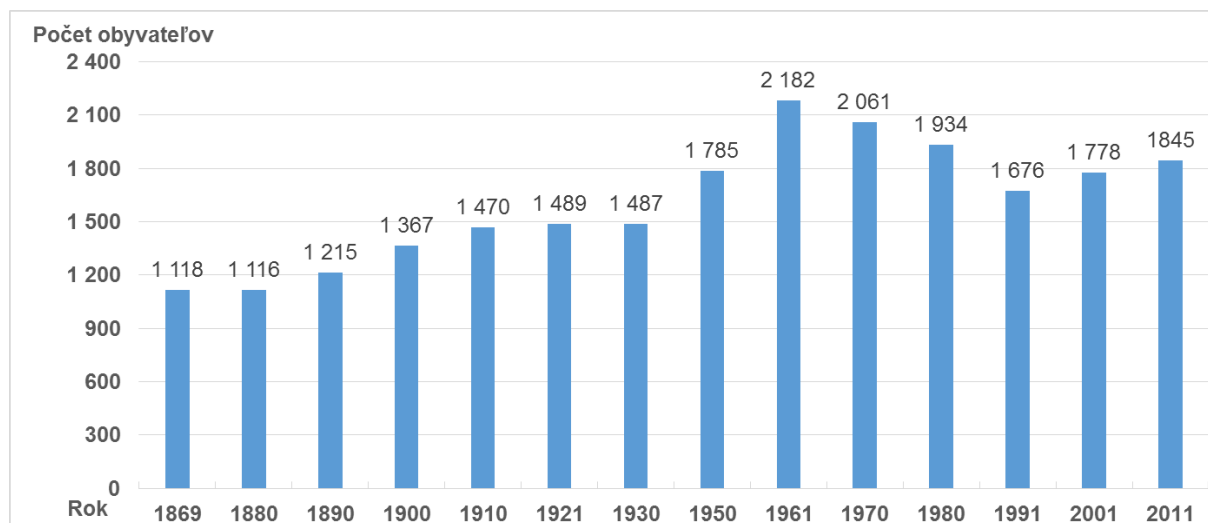
Nemecká je obec, ktorá leží na polceste medzi Breznom a Banskou Bystricou, na obidvoch brehoch Hrona, vo výške 440 m.n.m. Severná časť katastra obce sa nachádza v Nízkych Tatrách a južná zase patrí do Slovenského rudohoria. Dnes k Nemeckej patria aj bývalé obce Zámotie a Dubová.

Základné informácie o obci Nemecká		
Sídlo obecného úradu	Obecný úrad Nemecká Hronska č. 37 976 97 Nemecká	
Kontakt	Tel.	048/618 22 34
	E-mail	ou@nemecka.info
	webová stránka	www.nemecka.sk
Starosta obce	Branislav Čižmárik	
Administratívne členenie	okres Brezno kraj Banskobystrický	
Prvá písomná zmienka		1281
Nadmorská výška stredu obce v metroch		440
Počet obyvateľov k 31.12.2014		1793
Extravilán v km ²		152,2
Intravilán v km ²		85,3
IČO:		00313645
Kód obce:		508 829

1.3 Vývoj počtu obyvateľov obce podľa sčítania obyvateľov

Historický vývoj počtu obyvateľov:			
Rok	Počet obyvateľov	Rok	Počet obyvateľov
1869	1 118	1950	1 785
1880	1 116	1961	2 182
1890	1 215	1970	2 061
1900	1 367	1980	1 934
1910	1 470	1991	1 676
1921	1 489	2001	1 778
1930	1 487	2011	1 845

Zdroj: Štatistický úrad SR

1.4 Zaujímavosti obce

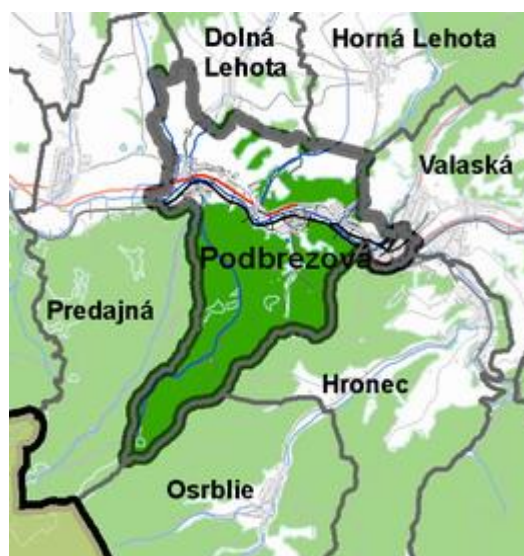
- gotický Rímsko-katolícky kostol sv. Mikuláša z 15. storočia, bol zbarokizovaný v 18. storočí a upravený bol v 20. storočí, so zachovalou gotickou klenbou;
- Kostol s patrocinom sv. Jozefa;
- Pamätník obetiam 2. sv. vojny – vápenka;
- Pamätná izba s dokumentačnými materiálmi o poprave takmer 500 ľudí v januári 1944 fašistami;
- Pomník obetiam SNP;
- socha sv. Jána Nepomuckého, patróna mostov;
- Rodný dom Dominika Štubňa Zámostského;
- Múzeum ľudovej architektúry s modelmi ľudovej architektúry a etnografickými zbierkami, ktoré sa viažu k jednotlivým regiónom Slovenska.

1.4 Významné osobnosti spojené s obcou

- **Dominik Štubňa – Zámostský** (1905 - 1970), známy literát, spisovateľ, predstaviteľ katolíckej moderny. Autor básní a básnických zbierok pre deti, poviedok s tematikou prírody, historických próz, recenzií a pedagogických článkov. Mnohé básne boli zaradené do šlabikárov a do čítaniek. Venoval sa aj osvetovej činnosti.
- **Jozef Gregor Tajovský** (1874 - 1940), významný slovenský spisovateľ, dramatik, učiteľ, úradník v peňažných ústavoch, redaktor knižnej edície i časopisov. Do obce chodieval spolu s manželkou a dcérou za svojim bratom, ktorý bol na miestnej fare dekanom. V obci obľuboval poľovníctvo, ktorému sa rád a často venoval.

N E M E C K Á	
Rozloha obce v ha	2 463
z toho:	
poľnohospodárska pôda v ha	840
nepoľnohospodárska pôda v ha	1623
Hustota osídlenia obyvateľov na km ²	74,14
Veková štruktúra (k 31.12.2014):	
Predproduktívny vek	244
Produktívny vek	930
Poproduktívny vek	368
Priemerný vek	43
Zamestnanosť v obci:	
počet pracujúcich	720
počet nezamestnaných	132
Pohyb obyvateľstva (k 31.12.2014):	
Počet živonarodených	23
Počet zomretých	28
Prirodzený prírastok/- úbytok	-5
Počet prisťahovaných	39
Počet odsťahovaných	15
Celkový prírastok/- úbytok	24
Počet objektov v majetku obce	10
Počet domov	568
z toho:	
trvale obývané	461
neobývané	17
Počet priemyselných prevádzok	4
Počet prevádzok poskytujúcich služby	13
Počet ubytovacích možností	4
Počet poľnohospodárskych a lesných prevádzok	10
Počet/Druh zdravotníckych zariadení	3x týždenne všeob. lekár, 1 zubný lekár, 1 veterinár
Počet/Druh zariadení sociálnych služieb	1 DSS/DD
Počet/Druh kultúrnych zariadení	1 KD, 1 knižnica, 1 múzeum, 1 pamätná izba
Počet/Druh školských zariadení	1 MŠ, 1 ZŠ
Počet/Druh zariadení na športovú činnosť	1 futb. ihrisko, 1 multifunkčné ihrisko, 1 fitness, 1 jazdecký areál
Občianska vybavenosť:	
Plynofikácia	áno
Kanalizácia v %	60
Energia/Verejné osvetlenie	áno
Verejný vodovod	áno
Mobilné siete	áno
Káblková televízia	áno
Internet	áno
Pošta	áno
Banka/Bankomat	nie

PODBREZOVÁ

1.1 Obec v historickom vývoji

Obec Podbrezová bola do roku 1949 osadou Lopeja, dnes je to naopak, Lopej je časťou Podbrezovej. Vznik obce je spojený so založením železiarní – valcovne a pudlovnice v rámci Hrončianskeho železiarskeho komplexu. Podbrezová patrí k najväčším obciam okresu Brezno. Zároveň je hospodársky najvýznamnejšia, zásluhou železiarní, ktoré zamestnávajú občanov Horehronia. Železiarne prešli vývojom v jednotlivých obdobiach, výroba zodpovedala potrebám spoločnosti. Počas 2. svetovej vojny bol závod napojený na nemecké zbrojárske podniky – Maschinen Göring Werke.

Z histórie domus sa dozvedáme, že Lopej je známy už v roku 1358, keď richtár Tomáš Petrik z Predajnej dostal Kráľovu horu nad potokom Lopenná, aby ju osadil podľa krupinského práva. Roku 1406 bola založená fara. Pri prehliadke lesov Horehronia roku 1563 komisia tu nachádza železiarske pece a hámre.

Do meštianskej školy tu chodila významná slovenská spisovateľka Klára Jarunková, autorka známych detských kníh.

Ku Podbrezovej patria dnes časti Lopej, Štiavnička, Vajsková, Skalica a Chvatimech.

Lopej - najstaršia časť obce bola založená v roku 1358. Zakladateľom pôvodne poddanskej obce bol richtár Petrik z Predajnej, ktorý dostal od kráľa Ľudovíta I. povolenie v kráľovskom lese, ležiacom blízko potoka Lopena (odvodený názov obce – Lopea 1424, Lopeya 1470, Lopey 1522, Lopej 1786), zhromaždiť a usadiť ľud, t.j. osadníkov a prisťahovalcov, ktorí chcú v spomínanom lese klčovať a tam aj vystavať svoje príbytky. Úlohou bolo upraviť pôdu pre poľnohospodárske využitie. Obec patrila Ľupčianskemu panstvu. Obyvatelia obce sa zaoberali poľnohospodárstvom, chovom oviec a furmančením. Väčší rozvoj obce sa datuje po roku 1670 po prevzatí Slovensko - Ľupčianskeho panstva Banskou komorou. Po vybudovaní železiarní v Podbrezovej mnohí obyvatelia s nižšou výmerou pôdy odchádzali pracovať do závodu, vznikali kovoľníci. V obci bol od roku 1406 vodný mlyn, v 16. storočí pracovala píla poháňaná vodou, v rokoch 1790 - 1900 tu bol železný hámor. Podľa staršej listiny bol na návrší začiatkom 15. storočia postavený kostol, ktorý je zasvätený sv. Jurajovi. Od roku 1963 je kultúrnou pamiatkou, zapísanou v Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR.

Štiavnička – vznikla na území Ľupčianskeho panstva pravdepodobne medzi rokmi 1424 – 1440. Prvé historické zmienky o Štiavničke ako o osade sa nachádzajú v súvislosti s ťažbou rúd a rýžovaním zlata v potoku Bystrianka. V jej okolí boli dobré podmienky na chov dobytky, lov zveri a veľké zásoby dreva. V 15. storočí bola osídlená valachmi. Od 17. storočia

bola drevárskou osadou banskej komory. V roku 1876 bol postavený práve na Štiavničke prvý piliarsky závod. Nová moderná pílňa bola uvedená do prevádzky začiatkom augusta 1929 – bola najmodernejšia v strednej Európe. V roku 1993 pílňa zhorela a v roku 1997 sa skončila výroba v tomto viac ako storočnom závode.

Vajsková – založená bola ako komorská osada na území Lopeja, pravdepodobne na rozhraní 16. - 17. storočia, keď sa tu spomínajú súkromné bane na zlato a olovo. V roku 1790 tu bol postavený železný hámor na brehu Vajskovského potoka na spracovanie surového železa z Ľubietovej a Ponicekej Huty. V prevádzke bol do roku 1886. V roku 1889 pozemky odkúpil Karol Jozef Démuth a hámor prebudoval na antimónový závod. Antimónová ruda sa ťažila v baniach na Lome (Krpáčovo). Pre rýchlejší prevoz rudy zo skládky v Lopeji do závodu začali v roku 1941 stavať úzkokoľajnú vlečku, ktorá prechádzala popri Vajskovskom potoku, cez ulicu Hámor, Dolnou ulicou a ponad Hron na železničný sklad. Táto stavba bola unikátna prekonávaním Hrona. Po roku 1989 došlo k útlmu výroby. V priestoroch závodu vzniklo niekoľko súkromných spoločností. V roku 1888 boli pri Vajskovej – na Lúčkach vybudované kúpele s prírodnou teplou vodou.

Skalica – vznikla ako osada Lopeja v súvislosti s výstavbou železiarní v prvej polovici 19. storočia. Názov dostala podľa kameňolomu pracujúceho pre potreby závodu. Neďaleko kameňolomu železiarne postavili pre robotníkov niekoľko dvojdomov na skalnatých vyvýšeninách, aby nezaberali úžitkovú plochu. V tejto časti sa nachádza aj futbalové ihrisko, ktoré je v súčasnosti moderné ihrisko s umelým trávnikom a osvetlením.

Chvatimech – vznikol v 18. storočí v časoch rozvoja železiarstva v tejto oblasti. Prvé správy o hámri pochádzajú z roku 1747. Pracovala tu najprv malá taviareň, od roku 1784 skúšňovací hámor patriaci k Železiarňam v Hronci. V roku 1811 ho prestavali na oceľový hámor. Po hospodárskej kríze v roku 1873 bol hámor v Chvatimechu zastavený. V rokoch 1881 - 1885 pracovala nová prevádzka, známa ako Karlov závod. Výroba v Chvatimechu bola zrušená až v roku 1950. V súčasnosti si v priestore medzi štátnou cestou a Hronom buduje Čiernohronska železnica, areál s nástupnou stanicou pre úzkokoľajný vláčik, ktorý premáva na trati Chvatimech – Vydrovo Skanzen (Čierny Balog).

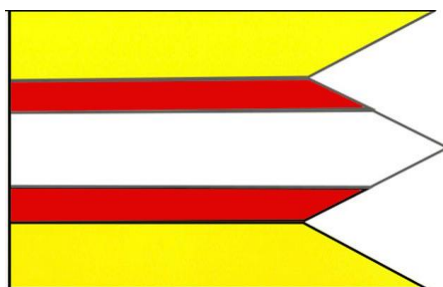
Erb obce – za východiskový popis možno považovať pečať časti obce - Štiavničky, v strede erbu je stromček - briezka, symbol viažuci sa na názov obce Podbrezová. Hviezdy nad stromčekom sú prevzaté zase z historickej pečate časti obce Lopej a symbolizujú kedysi samostatné obce, dnes súčasť obce Podbrezová.

Pečať obce – je okrúhla, uprostred je zobrazený obecný symbol, s kruhopisom s názvom obce.

Vlajka obce - pozostáva zo piatich pozdĺžnych pruhov vo farbách erbu obce – žltej, červenej, bielej. Vlajka je ukončená tromi cípmi, t.j. dvomi zástrihmi, siahajúcimi do tretiny listu vlajky.

1.2 Základná charakteristika obce

Obec Podbrezová leží v Banskobystrickom kraji, v západnej časti okresu Brezno medzi pohoriami Nízke Tatry a Slovenské Rudohorie. Rozprestiera sa v úzkej doline Hrona na úpätí vrchu Brezová pri hlavnej pohronskej ceste. Je vzdialená 33 km od Banskej Bystrice a 10 km od Brezna.

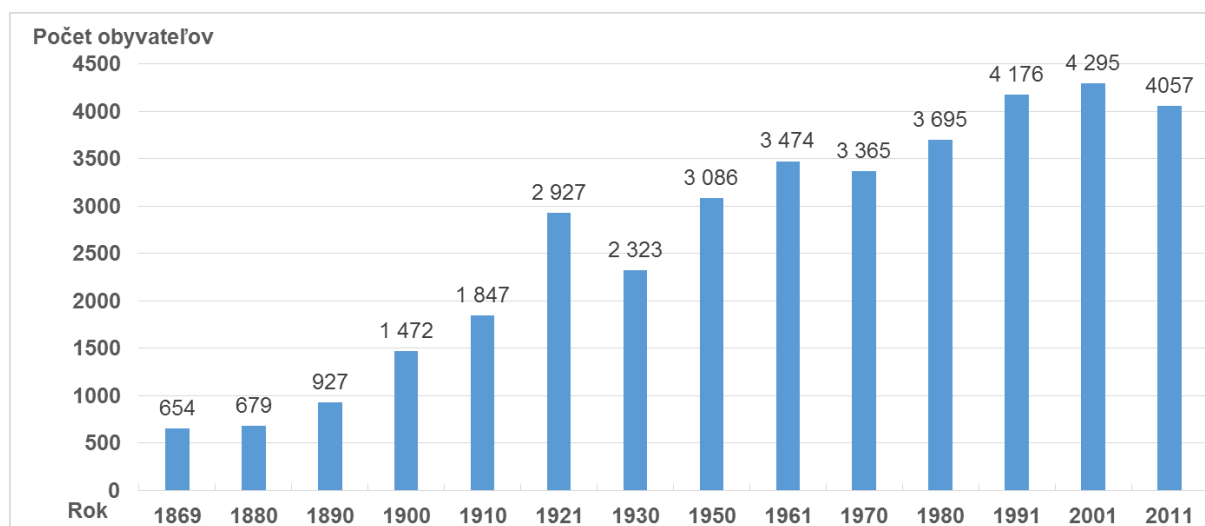
Železiarne Podbrezová, a.s. v turisticko - rekreačnom stredisku Tále vybudovali rôzne športoviská pre chvíle oddychu a športu. V zime je tu možnosť lyžovania – nielen na Tál'och, ale aj na Chopku, či Srdiečku.

Základné informácie o obci Podbrezová		
Sídlo obecného úradu	Obecný úrad Podbrezová Sládkovičova 76/6 976 81 Podbrezová	
Kontakt	Tel.	048/617 19 64
	E-mail	podbrezova@stonline.sk
	webová stránka	www.podbrezova.sk
Starosta obce	Ing. Ladislav Kardhordó	
Administratívne členenie	okres Brezno kraj Banskobystrický	
Prvá písomná zmienka		1358
Nadmorská výška stredu obce v metroch		470
Počet obyvateľov k 31.12.2014		3876
Extravilán v km ²		18,56
Intravilán v km ²		
IČO:		00313688
Kód obce:		508 853

1.3 Vývoj počtu obyvateľov obce podľa sčítania obyvateľov

Historický vývoj počtu obyvateľov:			
Rok	Počet obyvateľov	Rok	Počet obyvateľov
1869	654	1950	3 086
1880	679	1961	3 474
1890	927	1970	3 365
1900	1 472	1980	3 695
1910	1 847	1991	4 176
1921	2 927	2001	4 295
1930	2 323	2011	4 057

Zdroj: Štatistický úrad SR

1.1 Zaujímavosti obce

- Rímsko - katolícky gotický kostol sv. Juraja** v časti obce Podbrezová - v Lopeji, s mohutnou štvorhrannou vežou - zvonnicou, je ohradený múrom zo 17. storočia, v roku 1752 prešiel prestavbou. Je postavený na vyvýšenine v doline Hrona, malebne zasadený do krásnej horskej krajiny. V zakladacej listine z roku 1358 je neskoršia osada Lopej uvedená pod menom Svätý Juraj. Pod týmto istým menom je Lopej s kostolom vyznačený aj na najstaršej, tzv. Lazarovej mape Uhorska z roku 1528. Vznik osady Lopej s kostolom v stredoslovenskej banskej oblasti, osídlenie tohto miesta osadníkmi - prisťahovalcami a zasvätenie kostola sv. Jurajovi - patrónovi rytierov sa viaže k obdobiu panovania Anjouovcov - Karola Roberta a jeho syna Ľudovíta Veľkého na uhorskom tróne v rokoch 1308 - 1382. Z kresťanských rytierskych ideálov 14. storočia vychádza i námet obrazu hlavného oltára kostola - „Svätý Juraj víťazí nad drakom“. Obraz v roku 1893 namaloval známy slovenský technický bádateľ a vynálezca rádiotelegrafie Jozef Murgáš, rímsko-katolícky kňaz, ktorý bol tiež významným umelcom - maliarom. Rytiersku tradíciu lopejského kostola si obec Podbrezová každoročne pripomína 24. apríla - v poslednú aprílovú nedeľu - na Ľudovej

„Jarnej slávnosti svätého Juraja“ s alegorickým rytierskym sprievodom, s bohatým kultúrnym programom a ľudovým jarmokom.

- **Rímsko - katolícky kostol sv. Štefana Uhorského** bol postavený v rokoch 1890 -1892 pri novej valcovni Hrončianskeho železiarskeho komplexu v osade Brezová, kde boli ubytovaní väčšinou vedúci zamestnanci železiarne. Vznikol ako reprezentačná stavba na podnet a pod patronátom vedenia podbrezovskej fabriky s vyše 2000 zamestnancami, ktorá patrila medzi najväčšie a najúspešnejšie železiarne Uhorska. Súčasne kostol reprezentoval aj prosperitu novodobého Uhorska - maďarskú štátnu ideu, čo stavitelia kostola vyjadrili obrazom na hlavnom oltári, ktorý zobrazuje svätca sv. Štefana Uhorského - šíriteľa kresťanstva, panovníka a zakladateľa uhorského štátu v 11. storočí. Jednoduchý kostol nesie znaky novogotickej architektúry, módnej v 19. storočí. V interiéri kostola je pozoruhodná novogotická rebrová klenba, oporné polopiliere s listovými hlavicami, nádherné novogotické pozdĺžne i kruhové okná s farebnými vitrážami, vyrobené v roku 1892 v umeleckej dielni Forgó a spol. v Budapešti. V novogotickom štýle umeleckou drevorezbou sú zhotovené kostolné lavice, dvere - hlavné, bočné i do sakristie, krstiteľnica, rámy obrazov krížovej cesty a bočné rohové oltáre. Železiarsku obec - Podbrezovú reprezentuje unikátne použitie kovu vo veľkom rozsahu vo vnútornom vybavení kostola. Z oceľového, ohýbaného nalakovaného a pozláteného plechu je zhotovený novogotický hlavný oltár, oplechované sú rebrá klenby, plechové pozlátené hviezdičky vyplňajú modrý strop svätyne. Z mosadzného plechu je vytvarovaný hlavný luster a postranné svietidlá. Železný plech je použitý ako krytina lode kostola, medeným plechom je pokrytá veža. Z liatiny je umelecky odliate chórové zábradlie, sväteničky, pokladničky a tri kostolné zvony. Hlavice polopilierov sú odliate zo zinku a pozlátené. Z liatej mosadze a kovaného železa je zhotovený kríž na veži, na spojoch pozlátený. Dômyselné železné konštrukčné prvky sú tiež použité vo vnútri múrov - v konštrukcii stavby. Architektúra spolu s vnútorným vybavením a výzdobou kostola v novogotickom štýle tvoria jednotný, dosiaľ ničím nenarušený celok. Stavba i dokonalé umelecko - remeselné výrobky vnútorného vybavenia a zariadenia kostola sú prevažne dielom a dôkazom profesionálnej zručnosti miestnych remeselníkov - zamestnancov železiarskych závodov v Hronci a v Podbrezovej, ich odborných dielní. Novogotický štýl vnútorného vybavenia kostola dopĺňajú vzácne maľby z roku 1932 vo svätyni a na strope lode od slovenského maliara Jozefa Hanulu. Od svojho vzniku tieto maľby neboli narušené. Možno obdivovať ich secesný štýl - plynulé zvlnené línie rastlinných motívov a alegorických postáv anjelov, výraznú kresbu a bohatú farebnosť obrazov. Jeden architektonický celok s kostolom tvorí stupňovitý masívny kamenný oporný múr so schodišťami a balustrádami. Vzhľad kostolného areálu dopĺňajú staré lipy a príľahlý listnatý les. Tento kostol možno považovať za významnú reprezentačnú kultúrne - historickú pamiatku, za múzeum dokumentujúce miestne železiarske tradície a kultúrnu úroveň obce i celého regiónu.

1.5 Významné osobnosti spojené s obcou

- **Ladislav Sára** (1913 – 1945), pedagóg, protifašistický bojovník, prvý hlásateľ Slobodného slovenského vysielača v Banskej Bystrici. Bol to jeho hlas, ktorý povzbudzujúcim Chalupkovým štvorverším z básne „Mor ho!“, ako prvý burcoval národ do boja. Skoncipoval aj prvé revolučné texty a mobilizačné výzvy, ktoré v prvých dňoch SNP aj sám čítal.

- **Jozef Murgaš** (1864 – 1929), rímskokatolícky kňaz, vynálezca svetového formátu, priekopník rádiotelegrafie, maliar, politik, organizátor a zberateľ. Počas pôsobenia v Lopeji v rokoch 1894 - 1896 namaľoval aj veľký sakrálny obraz sv. Juraja, ktorý je dodnes umiestnený v miestnom kostole na hlavnom oltári;
- **Ján Gál – Poddumbiersky** (1890 – 1964), úradník v štátnej správe, dopisovateľ slovenskej, katolícky sa orientovanej tlače doma i v krajaňských novinách v Rakúsku a USA, spisovateľ;
- **Jozef Gregor – Tajovský** (1874 – 1940), učiteľ, spisovateľ, úradník v peňažných ústavoch, redaktor knižnej edície i časopisov;
- **František Švantner** (1912 – 1950), pedagóg, protifašistický bojovník, rozhlasový hlásateľ. Jeho život bol úzko spätý s Podbrezovou. V podbrezovskej železniarni pracoval jeho otec Leopold, takisto aj jeho dvaja starší bratia. Tiež dej jednej z jeho prvých poviedok „Výpoveď“, ktorú napísal v roku 1933 sa odohráva vo fabrike. Počas päťročného učiteľského podbrezovského pobytu napísal František Švantner takmer všetky novely zo zbierky „Málka“ a väčšiu časť románu „Nevesta hôľ“;
- **Klára Jarunková** (1922 – 2005), významná slovenská spisovateľka detských kníh, autorka známych kníh „Tulák“, „Jediná“, či „Hrdinský zápisník“. Jej knihy boli preložené do 39 jazykov sveta. V obci Podbrezová chodila do miestnej meštianskej školy.

P O D B R E Z O V Á	
Rozloha obce v ha	1 856
z toho:	
poľnohospodárska pôda v ha	452
nepoľnohospodárska pôda v ha	1 404
Hustota osídlenia obyvateľov na km ²	209
Veková štruktúra (k 31.12.2014):	
Predproduktívny vek	472
Produktívny vek	2 499
Poproduktívny vek	903
Priemerný vek	40,62
Zamestnanosť v obci:	
počet pracujúcich	2 199
počet nezamestnaných	300
Pohyb obyvateľstva (k 31.12.2014):	
Počet živonarodených	33
Počet zomretých	47
Prirodzený prírastok/- úbytok	-14
Počet prisťahovaných	112
Počet odsťahovaných	99
Celkový prírastok/- úbytok	-13
Počet objektov v majetku obce	11
Počet domov	482
z toho:	
trvale obývané	
neobývané	

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

Počet priemyselných prevádzok	36
Počet prevádzok poskytujúcich služby	
Počet ubytovacích možností	3
Počet poľnohospodárskych a lesných prevádzok a SHR	
Počet/Druh zdravotníckych zariadení	4 ambulancie všeob. lekára, 1 pediater, 1 gynekológ, 1 špecialista
Počet/Druh zariadení sociálnych služieb	0
Počet/Druh kultúrnych zariadení	
Počet/Druh školských zariadení	3 MŠ, 1 ZŠ, 1 Gym., 1 SOŠ
Počet/Druh zariadení na športovú činnosť	1 fut. ihrisko, 1 kurt, 1 kúpalisko, 1 cyklotrasa, 1 dom športu – kolkáreň, 1 teloc. hala, 1 fitness, 2 multifunkčné ihriská
Občianska vybavenosť:	
Plynofikácia	áno
Kanalizácia v %	
Energia/Verejné osvetlenie	áno
Verejný vodovod	áno
Mobilné siete	áno
Káblková televízia	áno
Internet	áno
Pošta	áno (3x)
Banka/Bankomat	áno/áno

PREDAJNÁ

1.1 Obec v historickom vývoji

Už podľa pamiatok 7 rímskych mincí, popolnice, časti múra zo skál, ktoré sa našli v chotári obce svedčia o tom, že už bol obývaný v dobách predhistorických. Jaskyňa severne od obce na kopci Hrádok mala už prvých obyvateľov v praveku.

Prvá písomná zmienka o obci pochádza z listiny uhorského kráľa Ladislava IV. z roku 1284. Názov obce vznikol z latinského „praedium“ – osada, v prenájme. V priebehu nasledujúcich storočí sa názov menil. Napr. na darovacej listine/bulle od Bellu IV. pomenúva chotár obce menom Villa Predynich, v roku 1358 Trideyn, roku 1470 Predajvaynaa, roku 1786 už Predajná. V 14. storočí obec patrila k Ľupčianskemu hradnému panstvu, ktoré malo svoje centrum na hrade Zvolenská Ľupča, dnes Slovenská Ľupča.

Z roku 1505 je v Predajnej písomne doložený vznik mlynu, v polovici 16. storočia sa tu prestalo ryžovať zlato. V roku 1601 mala Predajná 34 usadlostí. O mimoriadne významnom postavení Predajnej medzi poddanskými obcami Ľupčianskeho panstva svedčí aj fakt, že v 16. storočí v obci postavili majer, a tak sa práve táto obec stala sídlom správcu tamojšieho zemepána. Na prelome 18. a 19. storočia viedla obcou jedna z 5 významných obchodných, poštových a vojenských ciest, ktoré križovali Zvolenskú stolicu. V roku 1800 bol v obci postavený pivovar, od roku 1850 v obci fungovali dva mlyny, ku ktorým v roku 1875 pribudol tretí, od roku 1860 mala obec dve pily. Podľa týchto údajov bola obec dôležitým hospodárskym centrom stolice.

Obyvateľstvo ťažilo železnú rudu, neskoršie sa venovalo prácam v lese, chovu dobytky, oviec, čipkárstvu a podomovému predaju najmä čipiek. Po výstavbe priemyselných podnikov v okolí, pracovali ľudia práve v Petrochme Dubová a v Železiarňach Podbrezová.

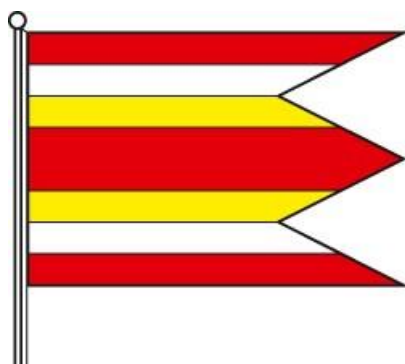
Erb obce – predstavuje zo spodného okraja červeného štítu vyrastajúcu zlatú trojružu s tromi rozvinutými kvetmi a dvomi pukmi na zlatej listnatej stonke. Trojruža v erbe je symbolom lásky, mladosti, vyjadruje kresťanskú symboliku – úplnosť rodiny.

Pečat' obce – je okrúhla, v strede pečate je zobrazený renesančný štít s motívom kvetu, vyrastajúceho zo spodného okraja štítu a kruhopisom s názvom obce.

Vlajka obce – pozostáva zo siedmych pozdĺžnych pruhov vo farbách erbu obce – červenej, bielej a žltej. Vlajka je ukončená tromi cípmi, t.j. dvomi zástrihmi, siahajúcimi do tretiny listu vlajky.

1.2 Základná charakteristika obce

Obec Predajná sa rozprestiera medzi mestami Brezno a Banská Bystrica. Obklopuje ju chotár s výmerou 2 329 ha. Južne od rieky Hron patrí obec do Horehronského rudohoria a na severe zase do Nízkych Tatier. Leží v Horehronskom podolí, v doline Jasenského potoka a v Slovenskom rudohorí. Časť extravilánu obce na severe leží v ochrannom pásme Národného parku Nízke Tatry a v južnej časti leží zase v ochrannom pásme Chránenej krajinej oblasti Poľana.

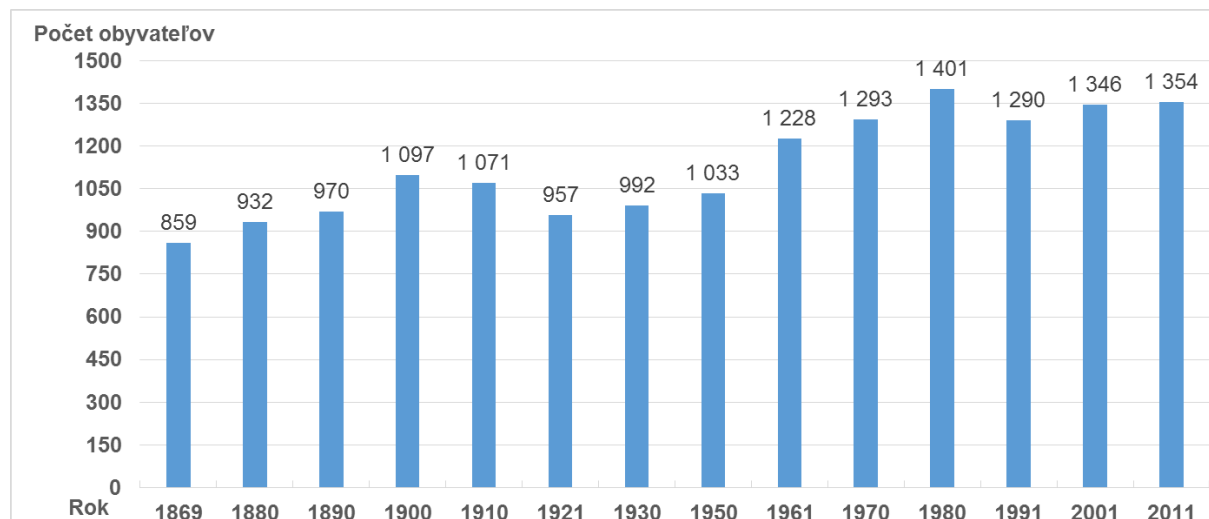
Z Predajnej vedie cesta do Jasenia a na Jasenské doliny a hole. V predajnianskom chotári sa nachádza prírodná rezervácia - Predajnianska slatina, kde sa vyskytujú cenné ohrozené a chránené druhy flóry a fauny. Na území obce je od roku 1991 aj prírodná pamiatka - Predajnianske vodopády. Súčasťou tejto prírodnej pamiatky je aj technická pamiatka Kelemenov tunel, jediný tunel v strednej Európe na lesnej ceste. Prírodné pamiatky, ako aj prírodná rezervácia patria do 5. stupňa ochrany.

Základné informácie o obci Predajná		
Sídlo obecného úradu	Obecný úrad Predajná Nám. Juraja Pejku č. 67, 976 63 Predajná	
Kontakt	Tel.	048/619 21 19 048/619 23 45
	E-mail	obecpredajna@stonline.sk
	webová stránka	www.predajna.sk
Starostka obce	Ing. Tatiana Čontofalská	
Administratívne členenie	okres Brezno kraj Banskobystrický	
Prvá písomná zmienka		1284
Nadmorská výška stredu obce v metroch		461
Počet obyvateľov k 31.12.2014		1 346
Extravilán v km ²		23,2
Intravilán v km ²		0,81
IČO:		00313751
Kód obce:		508 934

1.3 Vývoj počtu obyvateľov obce podľa sčítania obyvateľov

Historický vývoj počtu obyvateľov:			
Rok	Počet obyvateľov	Rok	Počet obyvateľov
1869	859	1950	1 033
1880	932	1961	1 228
1890	970	1970	1 293
1900	1 097	1980	1 401
1910	1 071	1991	1 290
1921	957	2001	1 346
1930	992	2011	1 354

Zdroj: Štatistický úrad SR

1.3 Zaujímavosti obce

- Rímsko-katolícky neskorogotický kostol Zjavenia Pána z 15. storočia, s kamennou renesančnou krstiteľnicou zo 16. storočia a s klenbou z polovice 17. storočia;
- kultúrna pamiatka - neskorobaroková budova katolíckej fary z roku 1777;
- klasicistická kúria postavenú v 1. polovici 19. storočia;
- Kalvária so 14 zastaveniami krížovej cesty;
- Kaplnka Sedembolestnej Panny Márie, ktorej výstavba začala v 60-tych rokoch 19. storočia,
- národná kultúrna pamiatka - Vodný mlyn z roku 1505;
- prírodná pamiatka Predajnianske vodopády;
- technická pamiatka Kelemenov tunel;
- Pomník obetiam 1. svetovej vojny.

1.5 Významné osobnosti spojené s obcou

- **Juraj Pejko** (1816 - 1893), významný národný dejateľ, folklorista, právnik a básnik. Je autorom ľubostných básní, prírodnej lyriky a žartovných popevkov na ľudovú nôtu. Zložil mnoho piesní, ktoré po čase znárodneli. Medzi najznámejšie patria „Predanské hodiny“ (známe ako Trenčianske hodiny). V Badíne v roku 1846 vydal zbierku básní v štúrovskej slovenčine „Sklad rozličných spevu“. Pochovaný je na miestnom cintoríne;
- **Beta Poničanová** (1908 – 1987), známa slovenská herečka členka činohry SND v Bratislave. Na doskách SND stvárnila nejednu charakterovú postavu ženy. Do divadelnej javiskovej reči vniesla mätko znejúcu ľubozvučnosť spisovnej výslovnosti slovenského jazyka. Zostala v pamäti z filmového plátna, či televíznej obrazovky, kde sme ju mohli vidieť napr. vo filme „Vlčie diery“, „Ženský zákon“, „Statky zmätky“ a mnoho ďalších. Za jej vynikajúcu hereckú prácu dostala štátne vyznamenanie „Zaslúžila umelkyňa“.
- **František Placid Šiman** (1904 – 1961), cirkevný misionár, člen rádu u františkánov v provincii Najsvätejšieho spasiteľa. Pracoval na Medzinárodnom Serafínskom kolégiu Svätej Zeme, kde svoje bohaté skúsenosti ako vychovávateľ odovzdával budúcim misionárom. Stal sa žiarivým príkladom pre budúcich misionárov svojou pracovitosťou, chuťou vzdelávať sa a svojim obetavým a asketickým životom naplneným službou blíznym.

P R E D A J N Á	
Rozloha obce v ha	2 320
z toho:	
poľnohospodárska pôda v ha	767
nepoľnohospodárska pôda v ha	1 553
Hustota osídlenia obyvateľov na km ²	57,67
Veková štruktúra (k 31.12.2014):	
Predproduktívny vek	176
Produktívny vek	868
Poproduktívny vek	271
Priemerný vek	37,7
Zamestnanosť v obci:	
počet pracujúcich	671
počet nezamestnaných	106
Pohyb obyvateľstva (k 31.12.2014):	
Počet živonarodených	5
Počet zomretých	15
Prirodzený prírastok/- úbytok	-10
Počet prisťahovaných	23
Počet odťahovaných	-10
Celkový prírastok/- úbytok	13
Počet objektov v majetku obce	5
Počet domov	373
z toho:	
trvale obývané	255
neobývané	99
Počet priemyselných prevádzok	3
Počet prevádzok poskytujúcich služby	11
Počet ubytovacích možností	0
Počet poľnohospodárskych a lesných prevádzok a SHR	6
Počet/Druh zdravotníckych zariadení	1 ambulancia všeobecného lekára
Počet/Druh zariadení sociálnych služieb	0
Počet/Druh kultúrnych zariadení	1 KD, 1 knižnica
Počet/Druh školských zariadení	1 MŠ, 1 ZŠ
Počet/Druh zariadení na športovú činnosť	1 fut. ihrisko, 1 tenisový kurt, 1 bežecká trať, 1 turistický chodník
Občianska vybavenosť:	
Plynofikácia	áno
Kanalizácia v %	41,4
Energia/Verejné osvetlenie	áno
Verejný vodovod	áno
Mobilné siete	áno
Káblková televízia	áno
Internet	áno
Pošta	áno
Banka/Bankomat	nie

RÁZTOKA

1.1 Obec v historickom vývoji

Podľa historických prameňov sa prvá písomná zmienka o obci datuje z roku 1424, kedy Ráztoka ako ďalšia obec bola darovaná Ľupčianskemu hradnému panstvu ako poddanská osada. Ráztoka sa dostala do súpisu majetku kráľovnej Barbory, manželky kráľa Žigmunda Luxemburského. V roku 1554 bolo v urbárskom súpise 6 poddanských usadlostí.

V prvej polovici 16. storočia obec osídlili valasi rusínskeho pôvodu. Obyvateľstvo sa v minulosti venovalo chovu oviec, dobytky, prácam v lesoch, pálení dreva. Od 18. storočia sa obyvatelia obce venovali aj podomovému obchodu s čipkami. Súčasné obyvateľstvo obce pracuje najmä Železiarňach Podbrezová, a.s., vo verejnom sektore, poľnohospodárstve, ale aj v štátnej správe. V súčasnosti žije v obci okrem trvalého obyvateľstva, ale aj časť chalupárov z blízkeho i vzdialenejšieho okolia. Okolité pohoria sú vápencové. V okolí obce sa ťaží makadan a štrko – piesky.

Obec Ráztoka patrí medzi najmenšie obce mikroregiónu Chopok juh.

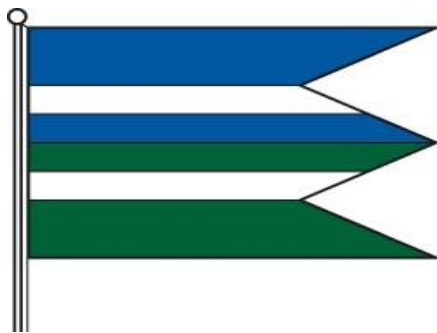
Erb obce – predstavuje strom - divo rastúcu čerešňu, na šrafovej pažiti, ktorá sa kedysi hojne vyskytovala v okolí obce. Erb pochádza z pečate obce zo začiatku 17. storočia.

Pečať obce – je okrúhla, v strede so symbolom obce a kruhopolisom s názvom obce.

Vlajka obce - pozostáva zo šiestich pozdĺžnych pruhov vo farbách erbu obce – modrej, bielej a zelenej. Vlajka je ukončená tromi cípmi, t.j. dvomi zástrihmi, siahajúcimi do tretiny listu vlajky.

1.2 Základná charakteristika obce

Obec sa nachádza v Horehronskom podolí v doline potoka Ráztoka v predhorí Nízkych Tatier. Leží na hranici okresov Brezno a Banská Bystrica. Obec sa rozprestiera na južnom úpätí Nízkych Tatier v nadmorskej výške 480 m.n.m. Obklopujú ju vrchy Farkašovo, Hradisko, Čierny diel, Hrabníky, Skalka, Podšípom a Príslop. Severné dve tretiny územia obce sú súčasťou územia európskeho významu Ďumbierske Nízke Tatry.

Celé katastrálne územie obce Ráztoka leží v ochrannom pásme NAPANT-u (2. ochranné pásmo), ale do vlastného územia NAPANT-u katastrálne územie Ráztoky nezasahuje.

Okolité pohoria sú vápencové. Množstvo lesných plodov; malín, čučoriedok, černíc, brusníc a lesných jahôd, láka zberačov plodov i turistov.

Do obce sa dá dostať z cesty č. 66 vedúcej z Brezna do Banskej Bystrice, kde je treba odbočiť popri Pamätníku v Nemeckej doprava, a kde pod Hradiskom 789 m.n.m. sa nachádza obec Ráztoka.

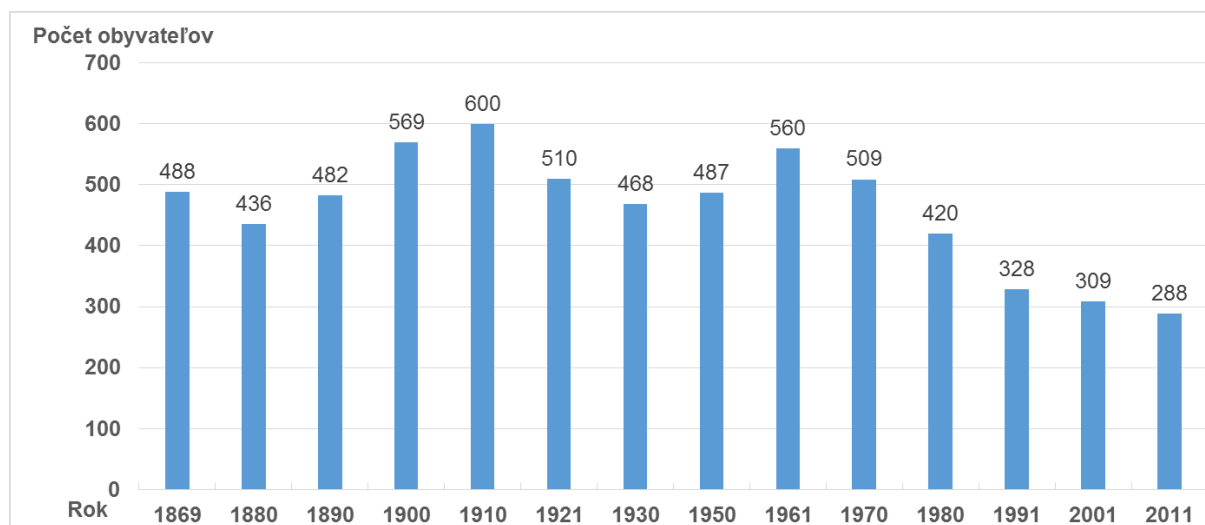
Obec je významnou križovatkou do okolia Nízkych Tatier. Z turistických trás sú známe najmä Predné a Zadné lazy, Panské sedlo, Ráztocká hoľa, ktorá leží vo výške 1563 m.n.m.

Základné informácie o obci Ráztoka		
Sídlo obecného úradu	Obecný úrad Ráztoka č. 124 976 97 Nemecká	
Kontakt	Tel.	048/618 22 84
	E-mail	raztoka@slovanet.sk
	webová stránka	www.raztoka.sk
Starostka obce	Zuzana Vaníková	
Administratívne členenie	okres Brezno kraj Banskobystrický	
Prvá písomná zmienka		1424
Nadmorská výška stredu obce v metroch		479
Počet obyvateľov k 31.12.2014		288
Extravilán v km ²		7,86
Intravilán v km ²		0,21
IČO:		00313777
Kód obce:		508951

1.3 Vývoj počtu obyvateľov obce podľa sčítania obyvateľov

Historický vývoj počtu obyvateľov			
Rok	Počet obyvateľov	Rok	Počet obyvateľov
1869	488	1950	487
1880	436	1961	560
1890	482	1970	509
1900	569	1980	420
1910	600	1991	328
1921	510	2001	309
1930	468	2011	288

Zdroj: Štatistický úrad SR

1.4 Zaujímavosti obce

- Kostol zasvätený sviatku navštívenia Panny Márie z roku 1840;
- Kaplnka Sedembolestnej Panny Márie postavená v roku 1942 na mieste bývalej kaplnky pochádzajúcej zo 14. storočia;
- Križ s ukrižovaným Ježišom Kristom;
- Národná kultúrna pamiatka „Hradisko“ - lokalita výšinného hradiska s osídlením z doby bronzovej, mladšej doby železnej a zo stredoveku.

R Á Z T O K A	
Rozloha obce v ha	808
z toho:	
poľnohospodárska pôda v ha	391
nepoľnohospodárska pôda v ha	417
Hustota osídlenia obyvateľov na km ²	34,82
Veková štruktúra (k 31.12.2014):	
Predproduktívny vek	42
Produktívny vek	177
Poproduktívny vek	62
Priemerný vek	41,7
Zamestnanosť v obci:	
počet pracujúcich	120
počet nezamestnaných	16
Pohyb obyvateľstva (k 31.12.2014):	
Počet živonarodených	5
Počet zomretých	3
Prirodzený prírastok/- úbytok	2
Počet prisťahovaných	3
Počet odsťahovaných	4
Celkový prírastok/- úbytok	-1
Počet objektov v majetku obce	4
Počet domov	115
z toho:	
trvale obývané	99
neobývané	1
Počet priemyselných prevádzok	4
Počet prevádzok poskytujúcich služby	2
Počet ubytovacích možností	0
Počet poľnohospodárskych a lesných prevádzok a SHR	2
Počet/Druh zdravotníckych zariadení	1x týždenne všeobecný lekár
Počet/Druh zariadení sociálnych služieb	0
Počet/Druh kultúrnych zariadení	1 KD, 1 obecná knižnica
Počet/Druh školských zariadení	0
Počet/Druh zariadení na športovú činnosť	1 náučný chodník, 2 značené turistické chodníky
Občianska vybavenosť:	

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

Plynofikácia	nie
Kanalizácia v %	33,3
Energia/Verejné osvetlenie	áno
Verejný vodovod	áno
Mobilné siete	áno
Káblová televízia	áno
Internet	áno
Pošta	nie
Banka/Bankomat	nie

STRATEGICKÁ ČASŤ

4. Rozvojová stratégia

Stratégia rozvoja obcí mikroregiónu Chopok juh nadväzuje na výsledky komplexnej SWOT analýzy celého mikroregiónu, ako aj na SWOT analýz spracovaných pre jednotlivé oblasti, pričom sa snaží odstrániť alebo zmierniť identifikované disparity pomocou určených faktorov rozvoja.

Stratégia bola vytvorená v súlade s národnými a regionálnymi programami, pričom vychádza zo strategických prístupov vedenia jednotlivých obcí a akceptovania názorov obyvateľov na ďalší rozvoj celého mikroregiónu.

Realizáciou stratégie rozvoja obcí mikroregiónu Chopok juh dôjde k naplneniu definovaných - globálneho cieľa, špecifických cieľov a priorít, predovšetkým dosiahnutím všestranného rozvoja celého mikroregiónu.

Hlavným cieľom definovania rozvojovej stratégie je určenie programovej štruktúry.

4.1 Ciele a priority

Ciele a priority rozvoja obcí mikroregiónu Chopok juh tvoria hierarchicky usporiadanú štruktúru, na ktorej vrchole sa nachádza globálny cieľ (strategický cieľ mikroregiónu).

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mikroregiónu Chopok juh je jedným z dokumentov strategického plánovania a riadenia regionálneho rozvoja. Jeho obsahom je systém navzájom nadväzujúcich opatrení a činností, zameraných na naplnenie hierarchicky usporiadaných cieľov. Uvedený program vychádza z analýzy rozhodujúcich skutočností ovplyvňujúcich život jednotlivých obcí mikroregiónu a odzrkadľuje potreby týchto obcí v súčinnosti s podporovanými opatreniami vyšších stupňov riadenia miestnej samosprávy (Banskobystrický samosprávny kraj).

Aktualizované znenie PHSR mikroregiónu Chopok juh na roky 2015 – 2020, s výhľadom do roku 2025 zohľadňuje členenie jednotlivých priorít a opatrení podľa výsledkov SWOT analýz s dôrazom na využitie najdôležitejších faktorov rozvoja a elimináciu disparít rozvoja obcí. Program možno členiť podľa odvetví (demografia – sídelná štruktúra, ekonomika, životné prostredie, základná infraštruktúra, sociálna oblasť), ako i podľa časových horizontov ich plánovaného uskutočňovania. Poradie jednotlivých priorít pritom nie je poradím ich dôležitosti, ale vyjadrením ucelenosti súboru zámerov a potrebných opatrení z hľadiska vytvárania kohéznych a konzistentných celkov pre napĺňanie jednotlivých zámerov. Každá priorita je saturovaná sériou konkrétnych opatrení, ktoré predpokladajú realizáciu súboru jednotlivých aktivít potrebných na ich realizáciu. Súčasťou predkladaného programu je i časová harmonizácia jednotlivých opatrení a finančný plán a štruktúra riadiacich a kontrolných procesov.

Obsahové hľadisko programu zahŕňa základné priority a predpokladá ich dopĺňanie ďalšími oblasťami a opatreniami. Priority programu tvoria kostru plánovaného rozvoja mikroregiónu a ich realizáciou by mali byť vytvárané vhodné podmienky pre komplexný rozvoj mikroregiónu, v kontexte rozvoja jednotlivých obcí združených v mikroregióne.

Globálnym cieľom PHSR je vytvorenie stabilného, hospodársky, sociálne a environmentálne prítiaživého sídelného a územného prvku s tendenciami trvalo udržateľného rozvoja.

Špecifické ciele programu vyjadrujú charakteristiku cieľového stavu, ktorý možno dosiahnuť v jednotlivých oblastiach rozvoja mikroregiónu realizovaním priorít a opatrení k jednotlivým prioritám programu.

Špecifickými cieľmi programu sú:

1. vytvorenie stabilnej sídelnej štruktúry;
2. podpora hospodárstva, osobitne malého a stredného podnikania s dôrazom na cestovný ruch a rekreáciu;
3. budovanie a rozvoj lokálnej infraštruktúry;
4. zlepšenie stavu environmentálnej infraštruktúry;
5. budovanie sociálnej infraštruktúry.

Globálny cieľ, špecifické ciele, priority, hlavné oblasti smerovania podpory

Globálny cieľ:

Regionálny rozvoj

Rozvoj mikroregiónu a zvyšovanie kvality života jeho obyvateľov

Globálna stratégia mikroregiónu vychádza z analýzy jednotlivých obcí a celého mikroregiónu, SWOT analýz, dosiahnutých výsledkov a predpokladaných trendov rozvoja. Na základe toho možno podrobnejšie **globálny** strategický **cieľ** mikroregiónu definovať ako:

„Všestranný rozvoj mikroregiónu Chopok juh a jeho územia v záujme zvýšenia kvality života jeho obyvateľov pri zvyšovaní konkurencieschopnosti jednotlivých obcí v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja“.

Špecifický cieľ č. 1

Rozvoj služieb

Podpora aktivít na zvýšenie atraktívnosti územia, zvyšovanie kvality poskytovaných služieb pre obyvateľstvo mikroregiónu

Priorita 1

Rozvoj konkurencieschopnosti služieb

Zvýšenie atraktívnosti obcí a zvýšenie konkurencieschopnosti služieb pre obyvateľov obcí mikroregiónu

Odôvodnenie: Zvýšenie atraktívnosti územia a jeho harmonizácia je nevyhnutnosťou z hľadiska rozvoja mikroregiónu Chopok juh a jeho spádového územia. Ako hlavnú formu spolupráce je potrebné rozvíjať partnerstvo všetkých zainteresovaných strán na rozšírenie atraktívnosti územia a rozširovanie škály služieb.

Vplyv na disparity:

- Modernizácia a skvalitnenie turistických centier s nadregionálnou sférou vplyvu;
- Posilnenie kultúrnej, historickej i prírodnej jedinečnosti a atraktivity jednotlivých obcí;
- Vypracovanie akčného plánu rozvoja cestovného ruchu v mikroregióne;
- Ďalšie rozšírenie možností zamestnania v obciach mikroregiónu a jeho okolí;
- Ochrana životného prostredia.

Špecifický cieľ č. 2

Regionálna infraštruktúra

Skvalitnenie vybavenia obcí mikroregiónu komunálnou, sociálnou a technickou infraštruktúrou, zvýšenie úrovne občianskej a technickej vybavenosti

Priorita 2

Zvýšenie dostupnosti infraštruktúry

Zvýšenie dostupnosti a kvality občianskej infraštruktúry a vybavenosti

Odôvodnenie: Súčasná technická vybavenosť v obciach mikroregiónu predovšetkým v oblasti vybudovania, resp. dobudovania kanalizačných sietí a ČOV postupne zastaráva. Vzhľadom na plánovaný rozvoj mikroregiónu, v záujme ochrany zdravia občanov a životného prostredia, najmä NAPANT-u, chránených krajinných oblastí a vodných tokov je nutné pokračovať v skvalitňovaní technickej infraštruktúry v obciach mikroregiónu a v ich spádovom území.

Vplyv na disparity:

- Skvalitnenie infraštruktúry;
- Rozvoj cestovného ruchu;
- Skvalitnenie úrovne bývania;
- Rozšírenie pracovných príležitostí;
- Zlepšenie životného prostredia.

Špecifický cieľ č. 3

Stavebníctvo, rozvoj výstavby

Podpora výstavby, rekonštrukcií a obnov budov a lokalít využívaných školskými, kultúrnymi a športovými centrami

Priorita 3

Modernizácia a výstavba domov/bytov

Výstavba domov/bytov, rekonštrukcie a modernizácie budov, školských, kultúrnych a športových centier

Odôvodnenie: Z dôvodu postupného zvyšovania kvality života obyvateľov je nutné systematicky udržiavať a zveľaďovať obce a významné lokality v ich okolí, systematicky sa snažiť rozvíjať domovú/bytovú výstavbu. Na zlepšenie využitia voľného času obyvateľov so zreteľom na výchovu detí a mládeže je potrebné vytvoriť a obnoviť školské a kultúrne centrá, najmä budovy a priestory využívané na školské, mimoškolské, kultúrne a športové účely.

Vplyv na disparity:

- Zabezpečenie domovej/bytovej výstavby;
- Zlepšenie využitia voľného času;
- Rozvoj centier školstva, kultúry a športu;
- Zvýšenie kvality života občanov;
- Podpora cestovného ruchu;
- Skvalitnenie a ochrana životného prostredia.

Špecifický cieľ č. 4

Kultúra a šport

Rozvoj kultúry, kultúrnych aktivít a služieb, umeleckých aktivít, obnova a revitalizácia pamiatkového fondu, rozvoj športu a športových aktivít

Priorita 4

Podpora kultúrnych a športových aktivít

Rozvoj kultúry, kultúrnych aktivít a športu, obnova a revitalizácia pamiatkového fondu, podpora športu a športových aktivít v obciach mikroregiónu

Odôvodnenie: Na ďalší rozvoj mikroregiónu a oživenie turistického ruchu je nevyhnutné zvýšiť starostlivosť o kultúrne a historické dedičstvo a využiť tak históriu obcí mikroregiónu v nadväznosti na systematické skvalitňovanie propagácie a rozširovanie ponuky služieb na ich ďalší rozvoj.

Vplyv na disparity

- Podpora podnikania prostredníctvom obnovy pamiatkového fondu;
- Zlepšenie podmienok zamestnanosti;
- Propagácia tradícií obcí na rozvoj kultúry a športu.

Špecifický cieľ č. 5

Školstvo a vzdelávanie

Zvyšovanie kvalifikácie občanov pre potreby trhu práce, rozvoj školských a mimoškolských aktivít mládeže v obci, podpora informatizácie domácností

Priorita 5

Vzdelávanie, ktoré je prepojené s aktuálnymi požiadavkami trhu práce

Podpora informatizácie a zvyšovanie kvalifikácie obyvateľstva, rozvoj aktivít mládeže

Odôvodnenie: Na skvalitnenie života občanov obcí mikroregiónu je potrebné zabezpečiť ďalší rozvoj školských a mimoškolských aktivít, a to predovšetkým formou celoživotného vzdelávania a efektívneho využívania voľného času. Naďalej je potrebné rozširovať internetovú sieť s cieľom nepretržitého skvalitňovania výmeny informácií a uľahčenie komunikácie občanov s úradmi a inštitúciami.

Vplyv na disparity:

- Podpora podnikania prostredníctvom celoživotného vzdelávania občanov;
- Zníženie nezamestnanosti;
- Zlepšenie prístupu k informáciám a skvalitnenie komunikácie;
- Efektívnejšie využívanie voľného času kultúrnymi a športovými aktivitami.

Špecifický cieľ č.6

Rozvoj podnikania

Zabezpečiť postupný rast ekonomického potenciálu mikroregiónu a jeho hospodársky rozvoj prostredníctvom zvyšovania konkurencieschopnosti poľnohospodárstva, priemyslu a vybraných služieb s využitím domáceho rastového potenciálu a podporou malých a stredných podnikateľských subjektov

Priorita 6

Podpora malých a stredných podnikov

Rozvoj hospodárstva a podpora podnikateľského prostredia, zvýšenie konkurencieschopnosti, produktivity a skvalitnenie štruktúry hospodárstva

Odôvodnenie: Dôležitým predpokladom ďalšieho rozvoja mikroregiónu je podpora aktivít a činností zameraných na zvýšenie produkcie a zamestnanosti v obciach mikroregiónu a v ich spádovom území, skvalitnenie občianskej vybavenosti domácností, zvýšenie produkcie poľnohospodárskych a priemyselných podnikov. Zastarávanie základnej infraštruktúry a nízka životná úroveň časti obyvateľstva môže mať vplyv na pomalší rozvoj obcí v porovnaní s inými oblasťami. Z uvedených dôvodov je potrebné zamerať sa na podporu rozvoja jednotlivých obcí mikroregiónu v rámci určených priorít vedúcich k stabilizácii pracovných síl a živnostníkov v produktívnom veku.

Vplyv na disparity:

- Zvýšenie zamestnanosti v obciach mikroregiónu a v ich blízkom okolí;
- Zabezpečenie trvalo udržateľného rozvoja obcí;
- Rozvoj podnikania, služieb a cestovného ruchu;
- Skvalitnenie životného prostredia;
- Zvýšenie dostupnosti vlastnej produkcie;
- Zvýšenie kúpyschopnosti obyvateľstva obcí a mikroregiónu.

Špecifický cieľ č. 7

Poľnohospodárstvo a lesníctvo

Podpora revitalizácie poľnohospodárstva a ekologizácie výroby, oživenie remeselnej výroby a aktivít podporujúcich poľnohospodárstvo, podpora efektívneho využívania prírodných zdrojov v jednotlivých obciach a mikroregióne ako celku

Priorita 7

Diverzifikácia pôdohospodárskych činností

Podpora revitalizácie poľnohospodárstva a ekologizácie výroby, zvyšovanie zamestnanosti a kvalifikácie pracovnej sily, podpora efektívneho využívania prírodných zdrojov obcí a mikroregiónu

Odôvodnenie: Súčasná konkurencieschopnosť poľnohospodárskych subjektov je na slabšej úrovni a v spádovom území mikroregiónu Chopok juh pôsobí nemalé množstvo podnikateľských subjektov v oblasti poľnohospodárstva. Obhospodarovanie pôdy zabezpečujú spolu s poľnohospodárskymi družstvami aj samostatne hospodáriaci roľníci. Poľnohospodárstvo pred transformáciou ekonomiky patrilo medzi nosné odvetvia v obciach mikroregiónu, ako aj v okolitých obciach, preto i v súčasnosti môže byť využité pri revitalizácii a rozvoji vidieka. Potrebné je podporovať diverzifikáciu poľnohospodárstva, rozšíriť poznávací turizmus a agroturistiku v tejto oblasti, kde sú na ich rozvoj predpoklady.

V nadväznosti na ochranu životného prostredia je nevyhnutné podporovať a rozvíjať ekologizáciu produkcie a zavádzanie moderných technológií.

Vplyv na disparity:

- Zlepšenie štruktúry zamestnanosti v obciach mikroregiónu;
- Diverzifikácia poľnohospodárskej výroby a podpora nepoľnohospodárskych činností;
- Využitie vysokého podielu kvalifikovaných pracovných síl;
- Rozvoj ekologického poľnohospodárstva a ochrana životného prostredia;
- Zníženie negatívnych ekologických dopadov poľnohospodárskej výroby.

Špecifický cieľ č. 8

Priemysel

Zavádzanie nových technológií a inovácií vo výrobe a podpora využívania obnoviteľných zdrojov

Priorita 8

Rozvoj priemyslu a inovácií

Podpora zavádzania nových technológií a inovácií vo výrobe a službách prispievajúcich k celkovému rozvoju obcí mikroregiónu a využívanie obnoviteľných zdrojov energie

Odôvodnenie: Súčasná situácia predovšetkým v hospodárskej a sociálnej oblasti si vyžaduje efektívnejšie využívať ľudské, materiálne a technické zdroje na zlepšenie podmienok v oblasti služieb s priamym dopadom na zvyšovanie zamestnanosti. Zároveň je potrebné zlepšiť postupy pri zavádzaní nových technológií a inovácií do výroby, najmä využitie alternatívnych energií.

Z dlhodobého hľadiska sú inovácie v akejkoľvek forme jediný nástroj, ako zabezpečiť dlhodobú konkurencieschopnosť a vysoký rast produktivity v hospodárstve. Z rôznych dôvodov, vrátane nedostatku investičného kapitálu, je však tvorba a zavádzanie inovácií v slovenských podnikateľských subjektoch v súčasnosti relatívne nízka.

Hlavným cieľom tohto opatrenia je preto výrazne zvýšiť všetky typy inovácií v podnikateľskej sfére.

Štátna pomoc bude poskytovaná formou nepriamych finančných nástrojov na podporu začínajúcich a expandujúcich inovatívnych firiem.

Vplyv na disparity:

- Rozvoj priemyslu;
- Rozvoj cestovného ruchu;
- Zlepšenie kvality životného prostredia;
- Zachovanie remeselných tradícií.

Špecifický cieľ č. 9

Cestovný ruch

Podpora harmonizácie ochrany pamiatok a prírodných hodnôt v nadväznosti na rozvoj turistických služieb, skvalitnenie komplexných marketingových aktivít na rozvoj ekoturizmu a cestovného ruchu

Priorita 9

Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu

Ochrana historických a prírodných hodnôt, aktivizácia potenciálu cestovného ruchu

Odôvodnenie: V záujme skvalitnenia cestovného ruchu a ekoturizmu v obciach mikroregiónu a v ich okolí je potrebné pravidelne udržiavať lokality s prírodnými zaujímavosťami, historické objekty a ubytovacie zariadenia. Zároveň je potrebné zabezpečiť sprístupnenie kultúrno - historického bohatstva a prírodných hodnôt územia.

Vplyv na disparity:

- Rozvoj ekoturizmu;
- Skvalitnenie ochrany životného prostredia;
- Zlepšenie stavu historických hodnôt a obnova historických tradícií;
- Zvýšenie dostupnosti a kvality zariadení pre cestovný ruch;
- Budovanie infraštruktúry pre rozvoj cestovného ruchu.

Špecifický cieľ č. 10

Životné prostredie

Zlepšiť ochranu a tvorbu životného prostredia a obmedzovanie vplyvov poškodzujúcich životné prostredie, zintenzívnenie medzištátnej, cezhraničnej, medziregionálnej spolupráce v oblasti regionálneho rozvoja obcí mikroregiónu, príp. jeho spádového územia

Priorita 10

Riešenie ekologických problémov

Zlepšenie ochrany a tvorby životného prostredia a obmedzenie vplyvov, ktoré ho poškodzujú, riešenie ekologických problémov

Odôvodnenie: V obciach mikroregiónu a v ich okolí sa nachádza viacero prírodných lokalít a pamätihodností, ktoré sú kultúrno - historickým bohatstvom. Zlepšenie ochrany životného prostredia sa dá dosiahnuť hlavne komplexným rozvojom služieb s prihliadnutím na danosti obcí a okolitého územia.

Vplyv na disparity:

- Rozvoj kultúrneho cestovného ruchu;
- Zlepšenie prezentácie a propagácie ponúkaných služieb v celom mikroregióne;
- Zvýšenie kvality a rozširovanie poskytovaných služieb s dôrazom na ubytovacie a stravovacie zariadenia;
- Zníženie nezamestnanosti;
- Skvalitnenie životného prostredia.

Špecifický cieľ č. 11

Zvyšovanie medzinárodného obchodu a spolupráce

Podpora rozširovania miestnych komunikačných sietí s možnosťou napojenia na nadregionálne siete

Priorita 11

Rozvoj medzinárodnej a cezhraničnej spolupráce

Zvyšovanie podielu obcí mikroregiónu na medzinárodnom obchode a cezhraničnej spolupráci

Odôvodnenie: Komunikačné väzby vytvárajú v súčasnosti jeden z hlavných predpokladov rozvoja. Komunikačná dostupnosť obcí mikroregiónu zlepšuje podmienky na vytváranie nových pracovných príležitostí. V najväčšej miere v súčasnosti si z pohľadu obyvateľov obcí vyžadujú obnovu miestnych komunikácií a zlepšenia dopravnej dostupnosti do obcí.

Vplyv na disparity:

- Zníženie nezamestnanosti;
- Skvalitnenie života obyvateľov;
- Skvalitnenie životného prostredia;
- Zvýšenie bezpečnosti na komunikáciách;
- Skvalitnenie výmeny tovarov a služieb.

Špecifický cieľ č. 12

Znalostná ekonomika a sociálna inklúzia

Rozvoj ľudských zdrojov zvyšovaním vzdelanosti, vedomostí a zručností pre rozvoj miestnej výroby a služieb prostredníctvom celoživotného vzdelávania, s cieľom dosiahnuť rovnovážny stav dopytu a ponuky na trhu práce v obciach a mikroregióne

Priorita 12

Podpora vzdelávania a budovania sietí v oblasti znalostnej ekonomiky

Zvýšenie vzdelanostnej úrovne obyvateľov zameranej na dosiahnutie konkurencieschopnosti a flexibility na trhu práce

Odôvodnenie: Nedostatočná flexibilita pracovnej sily na trhu práce a potreba požadovanej vzdelanostnej úrovne obyvateľov na rozvoj podnikania vytvára tlak predovšetkým na zavádzanie nových odvetví výroby, aplikáciu nových technológií a inovácií.

Vplyv na disparity:

- Rozvoj podnikania a konkurencieschopnosti na trhu práce;
- Skvalitnenie zamestnanosti;
- Zvýšenie životnej úrovne;
- Skvalitnenie života občanov.

Predpokladané kvantifikovateľné dopady po realizácii špecifických cieľov:

- Zlepšia sa podmienky pre zamestnanosť a samozamestnanie;
- Zväčší sa kúpna sila obyvateľov obcí mikroregiónu a jeho spádových oblastí;
- Rozšíri sa počet podnikateľských subjektov na danom území;
- Zvýšia sa investície do nových technológií a inovácií;
- Rozšíria sa výrobné kapacity, sortiment výroby a služieb;
- Dôjde k celkovému skvalitneniu života a bývania občanov;
- Skvalitní sa občianska a technická vybavenosť;
- Bude kvalitnejšie zabezpečená ochrana životného prostredia;
- Dôjde k nárastu konkurencieschopnosti domácich podnikateľských subjektov;

- Zvýši sa príťažlivosť obcí mikroregiónu a jeho spádového územia pre rozvoj cestovného ruchu;
- Skvalitní sa základná technická infraštruktúra v obciach mikroregiónu;
- Dôjde k ďalšiemu rozšíreniu napojenia občanov na vodovodné a kanalizačné siete;
- Zvýši sa vzdelanostná úroveň obyvateľov;
- Zlepší sa uplatnenie sa občanov na trhu práce;
- Rozšíri sa a skvalitní sa informovanosť občanov;
- Zjednoduší sa komunikácia občanov, podnikateľov a úradov.

Realizáciou uvedených špecifických cieľov a priorít dôjde k zlepšeniu podmienok života obyvateľov mikroregiónu Chopok juh. Zlepší sa sociálna situácia mladých rodín a problémových skupín obyvateľstva. Dôjde k zvýšeniu životnej úrovne u väčšej časti obyvateľstva obcí. Zvýši sa príťažlivosť jednotlivých obcí mikroregiónu pre rozvoj cestovného ruchu.

4.2 Opatrenia a aktivity

Jednotlivé špecifické ciele boli ďalej konkretizované prostredníctvom identifikovaných opatrení a aktivít. Z dôvodu zachovania prehľadu o celkovom potenciáli mikroregiónu prijímať výzvy a príležitosti k jeho ďalšiemu rozvoju, stanovené **opatrenia a aktivity** zahŕňajú všetky činnosti, ktoré môžu napomôcť k rozšíreniu spolupráce s partnermi v obciach a mikroregióne v danom programovacom období. Môžu byť realizované ihneď prostredníctvom spracovaného akčného plánu na vybrané projekty alebo postupne v závislosti od meniacej sa situácie a možností jednotlivých subjektov uchádzať sa o finančné prostriedky na realizáciu jednotlivých projektov. V prípade obmedzeného množstva vlastných finančných prostriedkov sa obce môžu podieľať na realizácii projektov nepriamo aj tým, že ich budú podporovať v rámci projektov Banskobystrického samosprávneho kraja, prípadne ďalších subjektov.

Opatrenia a aktivity rozpracované pre mikroregión Chopok juh:

Táto časť PHSR vychádza z komplexnej analýzy mikroregiónu Chopok juh a pozostáva z návrhu strategických cieľov, realizáciou ktorých sa zabezpečí napĺňanie základnej rozvojovej vízie mikroregiónu. Formulácia rozvojovej vízie v sebe integruje požiadavky a potreby všetkých aktérov rozvoja jednotlivých obcí, samosprávy, podnikateľov a predovšetkým samotných občanov na rozvoj svojho územia.

Vízia mikroregiónu Chopok juh je určitá predstava o tom, ako má mikroregión a obce združené v ňom v budúcnosti vyzeráť tak, aby boli vytvorené čo najlepšie životné podmienky pre svojich obyvateľov a návštevníkov týchto obcí.

Programovú štruktúru návrhovej časti PHSR tvoria strategické ciele, priority, opatrenia a aktivity, ktoré na seba vzájomne nadväzujú. Úspešnosť napĺňania strategickej vízie obcí mikroregiónu je podmienená úspešnou realizáciou strategických cieľov a ich priorít prostredníctvom opatrení a aktivít na ich dosiahnutie.

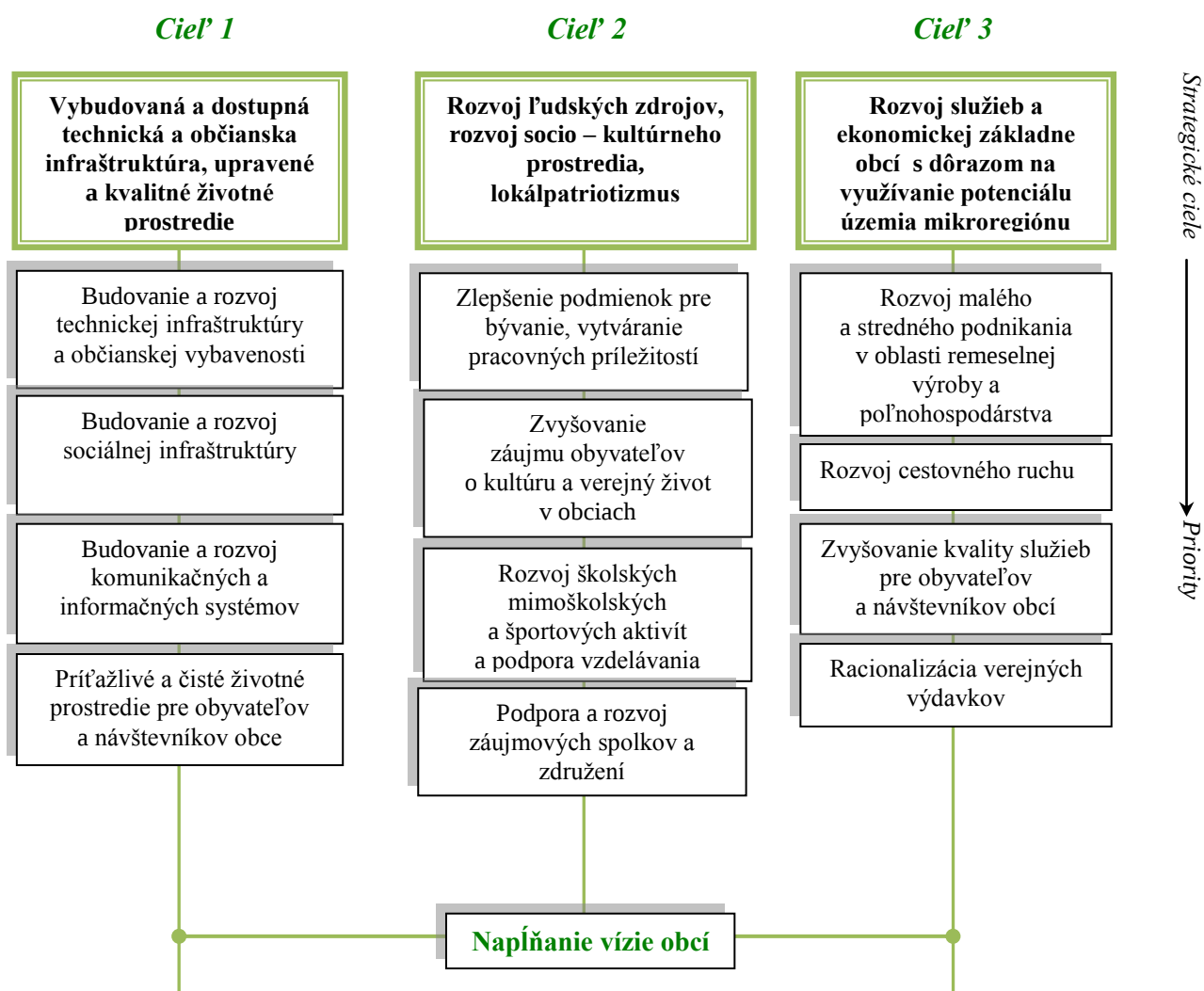
Strategické ciele sú najvšeobecnejším vyjadrením dosiahnutia cieľového stavu obsiahnutého v strategickej vízii. Na základe určenia hlavných problémov v obciach boli stanovené tieto strategické ciele, realizáciou ktorých môžeme kľúčové problémy v obciach mikroregiónu minimalizovať:

- Cieľ č. 1** *Vybudovaná a dostupná technická a občianska infraštruktúra, upravené a kvalitné životné prostredie;*
- Cieľ č. 2** *Rozvoj ľudských zdrojov, rozvoj socio – kultúrneho prostredia, lokálpatriotizmus;*
- Cieľ č. 3** *Rozvoj služieb a ekonomickej základne obcí mikroregiónu s dôrazom na využívanie potenciálu územia celého mikroregiónu.*

Na strategické ciele nadväzujú priority ako hlavné oblasti smerovania finančnej a organizačnej podpory rozvoja. Každá priorita v sebe agreguje súbor opatrení a aktivít, ktoré predstavujú určitý postup, ako zabezpečiť dosiahnutie strategických cieľov.

Cieľ

Vybudovanie trvalo udržateľnej rozvojovej sídelnej štruktúry, ktorou budú v dostatočnej miere zabezpečené všetky prvky na uspokojovanie primárnych i sekundárnych potrieb obyvateľstva obcí mikroregiónu Chopok juh.

Cieľ č. 1: Vybudovaná a dostupná technická a občianska infraštruktúra, upravené a kvalitné životné prostredie

Priority:

- 1.1 Budovanie a rozvoj technickej infraštruktúry
- 1.2 Budovanie a rozvoj občianskej infraštruktúry
- 1.3 Budovanie a rozvoj komunikačných a informačných systémov
- 1.4 Príťažlivé a čisté životné prostredie pre obyvateľov a návštevníkov mikroregiónu

Opatrenia:

- 1.1.1 Rekonštrukcia a budovanie miestnych chodníkov a komunikácií
- 1.1.2 Rozvoj a modernizácia dopravnej infraštruktúry
- 1.1.3 Rekonštrukcia osvetlenia v obciach - unifikácia
- 1.2.1 Rozvoj školskej infraštruktúry prostredníctvom komplexnej rekonštrukcie školských a predškolských zariadení
- 1.2.2 Rozvoj a podpora zariadení kultúrneho a spoločenského života, vytváranie vhodných podmienok na ďalšiu centralizáciu služieb
- 1.2.3 Vybudovanie sociálnych zariadení pre starších občanov
- 1.2.4 Podpora zabezpečovania stálej zdravotnej starostlivosti
- 1.2.5 Rekonštrukcia a modernizácia obecných budov
- 1.2.6 Rozvoj zariadení pre aktívne trávenie voľného času (športové aktivity)
- 1.2.7 Budovanie športových areálov
- 1.3.1 Zlepšovanie kvality informačných zariadení
- 1.3.2 Budovanie systému na propagáciu obcí a mikroregiónu
- 1.4.1 Environmentálna výchova na školách, osвета medzi obyvateľmi
- 1.4.2 Revitalizácia verejných priestranstiev, budovanie objektov skrášľujúcich obce mikroregiónu
- 1.4.3 Rozširovanie a úprava verejnej zelene v obciach
- 1.4.4 Budovanie a rozširovanie náučných chodníkov
- 1.4.5 Revitalizácia a výsadba vetrolamov a remízok
- 1.4.6 Budovanie a dobudovanie dažďovej a splaškovej kanalizácie
- 1.4.7 Budovanie ochrany pred povodňami

Cieľ č. 2: Rozvoj ľudských zdrojov, rozvoj socio – kultúrneho prostredia, lokálpatriotizmus

Priority:

- 2.1 Zlepšenie podmienok na bývanie, vytváranie pracovných príležitostí
- 2.2 Zvyšovanie záujmu obyvateľov o kultúru a verejný život v obciach
- 2.3 Rozvoj školských a mimoškolských aktivít, podpora vzdelávania obyvateľov obcí
- 2.4 Podpora a rozvoj záujmových spolkov a združení

Opatrenia:

- 2.1.1 Podpora budovania individuálnej domovej/bytovej výstavby
- 2.1.2 Výstavba komunálnych/sociálnych bytov
- 2.1.3 Budovanie, príp. rekonštrukcia oddychovo - rekreačných zón v obciach
- 2.1.4 Podpora zamestnávania rizikových skupín obyvateľstva na trhu práce
- 2.2.1 Podpora organizovania kultúrno - spoločenských podujatí v obciach
- 2.2.2 Obnova a rekonštrukcia kultúrnych pamiatok a pamätihodností obcí
- 2.2.3 Zvyšovanie informovanosti obyvateľov o rozvojových aktivitách mikroregiónu
- 2.2.4 Zlepšovanie systému komunikácie samospráva (obec – občan)
- 2.2.5 Podpora zabezpečovania a rozširovania opatrovateľskej služby v obciach
- 2.3.1 Zavádzanie nových výchovno – vzdelávacích programov na školách
- 2.3.2 Rozvoj a podpora mimoškolských aktivít na aktívne trávenie voľného času
- 2.3.3 Podpora rozvoja vedomostí a zručností osôb ohrozených sociálnym vylúčením, vytváranie podmienok pre väčšie zapojenie týchto obyvateľov do spoločenského života
- 2.4.1 Vytváranie vhodných podmienok pre rozvoj záujmových spolkov a združení
- 2.4.2 Rozvoj vzájomne svetských a cirkevných spolkov a združení

Cieľ č. 3: Rozvoj služieb a ekonomickej základne obcí s dôrazom na využívanie potenciálu územia celého mikroregiónu

Priority:

- 3.1 Rozvoj malého a stredného podnikania v oblasti remeselnej výroby a poľnohospodárstva v obciach
- 3.2 Rozvoj cestovného ruchu v celom mikroregióne

3.3 Zvyšovanie kvality služieb pre obyvateľov a návštevníkov obcí mikroregiónu

3.4 Racionalizácia verejných výdavkov

Opatrenia:

3.1.1 Vytváranie podmienok na rozvoj a vznik nových podnikateľských subjektov, podpora remeselnej výroby, poľnohospodárstva

3.1.2 Podpora podnikateľských aktivít, s dôrazom na malých a stredných podnikateľov v oblasti cestovného ruchu

3.2.1 Budovanie, skvalitňovanie a rozvoj infraštruktúry cestovného ruchu

3.2.2 Účinná propagácia, zviditeľňovanie atraktívnych lokalít na území mikroregiónu

3.2.3 Budovanie jednotného imidžu obcí a mikroregiónu

3.3.1 Vytváranie vhodných podmienok pre alokáciu služieb v obciach

3.3.2 Rozširovanie sortimentu a kvality služieb

3.4.1 Efektívnejšie využívanie verejných financií v obciach

3.4.2 Rozvoj vzájomnej spolupráce samospráv pri zabezpečovaní plnenia ich úloh

4.3 Opis rozvojovej stratégie

Programová štruktúra, merateľné ukazovatele

Opis rozvojovej stratégie:

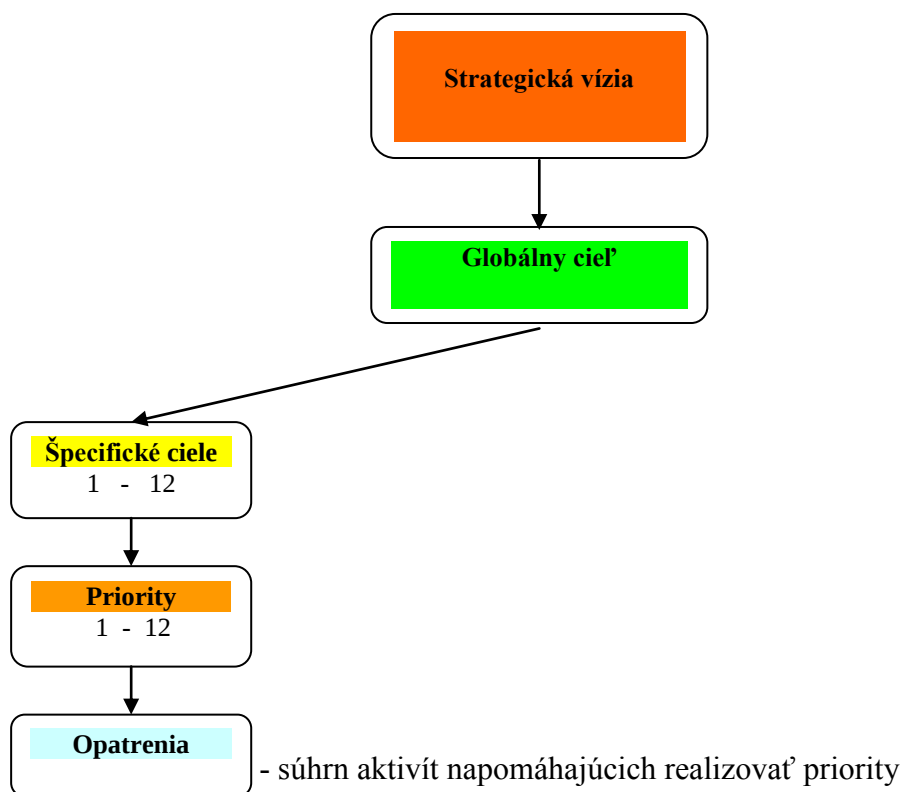
Rozvojová stratégia mikroregiónu Chopok juh bola definovaná predstaviteľmi obcí združených v mikroregióne na základe strategických prístupov, ktoré sú v súlade s národnými a regionálnymi rozvojovými programami k ďalšiemu rozvoju obcí mikroregiónu a ich území.

Pri stanovovaní rozvojovej stratégie predstavitelia jednotlivých obcí zároveň vychádzali z výsledkov odborných analýz (audit zdrojov) a názorov obyvateľov obcí, ktorí sa zúčastnili dotazníkového prieskumu a posúdenia problémov obcí mikroregiónu.

Strategický cieľ rozvoja obcí mikroregiónu bol stanovený nasledovne:

„Všestranný rozvoj mikroregiónu Chopok juh a jeho územia v záujme zvýšenia kvality života jeho obyvateľov, pri zvyšovaní konkurencieschopnosti obcí mikroregiónu v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja“.

Spôsob realizácie globálneho cieľa, ktorý je zároveň aj strategickým cieľom vychádza zo strategickej vízie obcí mikroregiónu a je vyjadrený v nasledujúcej schéme:

- **Aktivity** - predstavujú typy činností - projektov, ktoré sa budú v rámci vymedzených opatrení podporovať.
- **Akčný plán pre aktivitu pozostáva:**
 - úloha;
 - predpokladané náklady;
 - zdroje financovania;
 - termín realizácie;
 - zodpovednosť;
 - ukazovatele plnenia aktivity.

Nadväznosti strategických cieľov na programové dokumenty:

Proces strategického plánovania predstavuje súbor nadväzujúcich činností, riadených tak, aby viedli k naplneniu vopred stanovených a hierarchicky usporiadaných cieľov.

PHSR mikroregiónu Chopok juh je základným programovým dokumentom podpory regionálneho rozvoja na lokálnej úrovni. Nadväzuje na strategické dokumenty a programové dokumenty podpory regionálneho rozvoja na národnej i nadregionálnej úrovni.

Nadväznosť realizácie strategických cieľov na disponibilné finančné zdroje a administratívne kapacity:

Pri definovaní stratégie sú východiskom aj strategické dokumenty Európskej únie a Slovenskej republiky, z ktorých národné a regionálne dokumenty vychádzajú a prostredníctvom svojho implementačného systému naplňa ich ciele a monitoruje pokrok v ich

plnení, a to prostredníctvom projektov spolufinancovaných zo zdrojov EÚ - štrukturálnych fondov EÚ a Kohézneho fondu.

Bližšia charakteristika opatrení a aktivít:

Opatrenia v rozvojových stratégiách jednotlivých obcí mikroregiónu predstavujú súhrn aktivít napomáhajúcich realizovať priority. Ich výber sa realizuje tak, aby nedochádzalo medzi jednotlivými programovými dokumentmi k ich prekryvaniu, ale aby sa synergicky dopĺňali.

Prehľad opatrení na realizáciu priorít má obsahovať:

- úvod do každej prioritnej oblasti vrátane počtu opatrení, určenia balíka podpory, ktorá má byť poskytnutá, kľúčové ciele každého opatrenia, predpokladané vyčíslené výsledky (počet nových pracovných miest, počet nových bytov a pod.).

Opis každého opatrenia má obsahovať:

- názov opatrenia;
- stručnú charakteristiku;
- celkové zámery a ciele;
- očakávaných príjemcov pomoci;
- približné údaje o finančnom rámci;
- realizačný orgán.

Aktivity predstavujú typy činností - projektov, ktoré sa budú v rámci vymedzených opatrení podporovať.

Akčné plány predstavujú súhrn konkrétnych projektov, opatrení a aktivít smerujúcich k naplneniu globálneho cieľa, špecifických cieľov a jednotlivých priorít v rámci rozvoja obcí mikroregiónu Chopok juh Transformujú prioritné oblasti stratégie do konkrétnych praktických postupov.

Implementačná a realizačná časť

**AKČNÉ PLÁNY
FINANČNÉ TABUĽKY
ROZVOJOVÉ STRATÉGIE
EX - ANTE HODNOTENIA
EX - POST HODNOTENIA**

OBCÍ

MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

BYSTRÁ

Stratégia nadväzuje na výsledky komplexných analýz v rámci sociálnych a ekonomických východísk a na SWOT analýzu so zameraním na zmiernenie identifikovaných disparít prostredníctvom určených faktorov rozvoja s cieľom dosiahnuť vyváženú programovú štruktúru pre učenie rozvojovej stratégie.

Ciele a priority

Globálny cieľ, špecifické ciele, priority, hlavné oblasti smerovania podpory.

Globálny cieľ:

Vytvoriť v danom regióne podmienky na zlepšenie života obyvateľov a ich prosperitu prostredníctvom stratégie rozvoja vypracovaním programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja partnerských obcí združených do mikroregiónu Chopok juh, a tým zvýšiť jeho schopnosť identifikovať príležitosti na projekty pre čerpanie finančných prostriedkov z fondov EÚ.

Všeobecný cieľ č.1

Rozvoj malého a stredného podnikania, poľnohospodárskej produkcie založenej na tradícii a danostiach obce a mikroregiónu.

Špecifický cieľ č. 1.1

Podpora malých a stredných podnikateľských subjektov a živnostenských podnikaní.

Odôvodnenie – dôležitým predpokladom ďalšieho rozvoja obce je podpora aktivít a činností zameraných na zvýšenie produkcie a zamestnanosti v dosahu obce. Vysoká miera nezamestnanosti, nedostatočná občianska vybavenosť domácností, stagnácia poľnohospodárskych a priemyselných podnikov, chátranie základnej infraštruktúry a nízka životná úroveň časti obyvateľstva ukazuje na zaostávanie obce v porovnaní s inými obcami. Z uvedených dôvodov je potrebné zamerať sa na podporu a rozvoj obce v rámci určených priorít.

Vplyv na disparity:

1. Zníženie nezamestnanosti
2. Rozvoj cestovného ruchu
3. Skvalitnenie životného prostredia.

Opatrenia

- a) Podpora začínajúcich podnikateľov a samozamestnania poľnohospodárskej a priemyselnej výroby a služieb;
- b) Podpora malých a stredných podnikateľských subjektov, využívajúcich miestne zdroje a zamestnávajúcich miestnych obyvateľov;
- c) Podpora rozvoja investícií a nákup nových technológií;
- d) Podpora rekonštrukcie starých objektov na podnikateľské účely.

Špecifický cieľ č. 1.2

Podporovať revitalizáciu poľnohospodárskych odvetví a ekologizáciu výroby v obci

Odôvodnenie – súčasná konkurencieschopnosť poľnohospodárskych subjektov je na veľmi nízkej úrovni a v území pôsobí menšie množstvo podnikateľských subjektov v oblasti poľnohospodárstva. Obhospodarovanie pôdy zabezpečujú aj samostatne hospodáriaci roľníci. Poľnohospodárstvo pred transformáciou ekonomiky patrilo medzi nosné odvetvia v obciach mikroregiónu, preto i v súčasnosti môže byť využité pri revitalizácii a rozvoji obce. Potrebne je podporovať diverzifikáciu, zameranú na poznávací turizmus a agroturistiku v obci, obzvlášť ak sú na ich rozvoj predpoklady. V nadväznosti na ochranu životného prostredia, chránený národný park v území je nevyhnutné podporovať a rozvíjať ekologizáciu produkcie a zavádzanie moderných technológií v obci.

Vplyv na disparity:

1. Zníženie nezamestnanosti;
2. Rozvoj cestovného ruchu;
3. Rozvoj biopoľnohospodárstva a ochrana životného prostredia.

Opatrenia

- a) Podpora začínajúcich podnikateľov a samozamestnania v oblasti poľnohospodárstva;
- b) Podpora malých a stredných podnikateľských subjektov, využívajúcich miestne zdroje s vlastnými kapacitami alebo nehnuteľnosťami pre poľnohospodársku výrobu;
- c) Podpora zvyšovania kvality a ochrany životného prostredia pri poľnohospodárskej produkcii.

Špecifický cieľ č. 1.3

Oživiť a podporovať remeselnú výrobu a aktivity podporujúce lesné hospodárstvo.

Odôvodnenie – súčasná zložitá situácia predovšetkým v hospodárskej a sociálnej oblasti si vyžaduje efektívnejšie využívať ľudské, materiálne a technické zdroje na zlepšenie situácie v oblasti služieb s priamym dopadom na zvyšovanie zamestnanosti. Zároveň je potrebné zlepšiť postupy pri spracovaní a využití dreva a zefektívnenie činností v lesnom hospodárstve.

Vplyv na disparity:

1. Zníženie nezamestnanosti;
2. Rozvoj cestovného ruchu;
3. Zlepšenie kvality životného prostredia.

Opatrenia:

- a) Podpora remeselnej výroby s využitím miestnych zdrojov materiálov a surovín (drevo, stavebné suroviny);
- b) Podpora malých a stredných podnikateľských subjektov pri zavádzaní nových technológií a inovácií na zvyšovanie pridanej hodnoty a diverzifikácie v lesnom hospodárstve;
- c) Podpora zvyšovania kvality a ochrany životného prostredia v lesnom hospodárstve a pri spracovaní dreva a biomasy.

Predpokladané kvantifikovateľné dopady po realizácii všeobecného cieľa č. 1:

- Zvýši sa zamestnanosť a samozamestnanie;
- Zväčší sa kúpna sila obyvateľov obce;
- Rozšíri sa počet podnikateľských subjektov v území;
- Zvýšia sa investície do nových technológií a inovácií;
- Rozšíria sa výrobné kapacity, sortiment výroby a služieb;
- Dôjde k celkovému skvalitneniu života a bývania občanov;

- Bude kvalitnejšie zabezpečená ochrana životného prostredia;
- Nárast konkurencieschopnosti domácich podnikateľských subjektov;
- Zvýši sa príťažlivosť územia pre turizmus.

Všeobecný cieľ č. 2

Rozvoj komunálnej, sociálnej a technickej infraštruktúry s dôrazom na potreby obce.

Špecifický cieľ č. 2.1

Podpora rozvoja vodovodných a kanalizačných sietí pre obyvateľstvo a budovania ekologických stavieb v záujme ochrany životného prostredia a zdravia občanov.

Odôvodnenie – súčasná technická vybavenosť obce predovšetkým v oblasti zásobovania neškodnou pitnou vodou, vybudovanie kanalizačných sietí a čističky odpadových vôd je poddimenzovaná v porovnaní s inými mikroregiónmi. Časť obci nemá vybudovanú základnú technickú infraštruktúru. V záujme ochrany zdravia občanov a životného prostredia, najmä chránených krajinných oblastí a vodných tokov je nutné vybudovať a skvalitniť technickú infraštruktúru v obci.

Vplyv na disparity

1. Ďalší rozvoj cestovného ruchu;
2. Skvalitnenie ochrany životného prostredia;
3. Zlepšenie stavu historických hodnôt a obnova historických tradícií.

Opatrenia

- a) Podpora budovania spoločnej infraštruktúry, predovšetkým vodovodov, kanalizačných sietí a čističiek odpadových vôd v mikroregióne;
- b) Zavádzanie nových technológií a systémov na ochranu zdrojov pitnej vody a povrchových vôd;
- c) Podpora zavádzania nových technológií pre likvidáciu komunálneho a nebezpečného odpadu.

Špecifický cieľ č. 2.2

Podpora obnovy a rozvoja miestnych centier kultúry, športu a významných budov a lokalít

Odôvodnenie – z dôvodu postupného zvyšovania kvality života pre obyvateľov je nutné systematicky udržiavať a zveľaďovať centrum obce a významné lokality v jej okolí. Na zlepšenie využitia voľného času obyvateľov s hlavným zreteľom na výchovu mládeže, je potrebné vytvoriť a obnoviť kultúrne centrá najmä budovy a priestory využívané na kultúrne a športové účely.

Vplyv na disparity:

1. Zlepšenie využitia voľného času;
2. Zvýšenie cestovného ruchu;
3. Skvalitnenie a ochrana životného prostredia.

Opatrenia:

- a) Podpora obnovy centier obce a rozvoj iných dôležitých častí obce;
- b) Modernizácia škôl a zdravotníckych zariadení, budov a objektov slúžiacich na kultúrne a športové účely;
- c) Podpora budovania verejných priestranstiev, obecných parkov a detských ihrísk.

Špecifický cieľ č. 2.3

Skvalitniť a rozvíjať miestne komunikačné siete s možnosťou napojenia na nadregionálne siete.

Odôvodnenie – komunikačné väzby vytvárajú v súčasnosti jeden z hlavných predpokladov rozvoja. Komunikačná dostupnosť obcí vytvára podmienky na vytváranie nových pracovných príležitostí. V najväčšej miere si v súčasnosti vyžadujú obnovu z pohľadu obcí, ako aj mikroregiónu miestne komunikácie.

Vplyv na disparity:

1. Zníženie nezamestnanosti;
2. Skvalitnenie života obyvateľov;
3. Zvýšenie bezpečnosti na komunikáciách.

Opatrenia:

- a) Podiel na budovaní a skvalitnení regionálnych a nadregionálnych komunikačných sietí;
- b) Podpora budovania a skvalitnenia miestnych komunikácií;
- c) Podpora skvalitnenia a modernizácie autobusových a železničných zastávok.

Predpokladané kvantifikovateľné dopady po realizácii všeobecného cieľa č. 2:

- Vybudovanie základnej technickej infraštruktúry obce;
- Zásadné rozšírenie napojenia občanov na vodovodné a kanalizačné siete;
- Zabezpečenie realizácie čistenia splaškových a odpadových vôd;
- Skvalitnenie ochrany životného prostredia;
- Skvalitnenie občianskej vybavenosti;
- Zlepšenie podmienok pre rozvoj turistiky.

Všeobecný cieľ č. 3

Rozvoj a ochrana historických a prírodných hodnôt pre zlepšenie podmienok pre rozvoj cestovného ruchu.

Špecifický cieľ č. 3.1

Rozvoj občianskej vybavenosti obce, udržiavanie historických pamiatok, budov a lokalít s cieľom ich sprístupnenia v záujme rozvoja cestovného ruchu.

Odôvodnenie – v záujme skvalitnenia cestovného ruchu je potrebné pravidelne udržiavať významné lokality a historické objekty, ako aj ubytovacie zariadenia. Zároveň je potrebné zabezpečiť sprístupnenie kultúrno - historického bohatstva a prírodných hodnôt územia.

Vplyv na disparity:

1. Ďalší rozvoj cestovného ruchu;
2. Skvalitnenie ochrany životného prostredia;
3. Zlepšenie stavu historických hodnôt.

Opatrenia:

- a) Pomoc pri rekonštrukcii historických budov a významných objektov;
- b) Podpora budovania a skvalitňovanie úrovne drobných stavieb podporujúcich cestovný ruch.

Špecifický cieľ č. 3.2

Podpora harmonizácie chránených území a turistických služieb, rozvoj komplexných marketingových aktivít.

Odôvodnenie – harmonizácia chránených území je nevyhnutnosťou z hľadiska rozvoja obce a celého mikroregiónu. Ako hlavnú formu spolupráce je potrebné rozvíjať partnerstvo všetkých zainteresovaných strán pre rozšírenie starostlivosti o chránené územia.

Vplyv na disparity:

1. Starostlivosť o chránené krajinné oblasti;
2. Zníženie nezamestnanosti;
3. Ochrana životného prostredia.

Opatrenia

- a) Podpora aktivít na ochranu chránených území a životného prostredia s participáciou obyvateľov a cieľových skupín cestovného ruchu;
- b) Podpora vyrábaných produktov v mikroregióne;
- c) Podpora investícií do rozvoja ubytovacích, stravovacích a ďalších služieb.

Špecifický cieľ č. 3.3

Podpora aktivít na zvyšovanie atraktívnosti územia v záujme zvýšenia podielu obce na rozvoji cestovného ruchu.

Odôvodnenie – v mikroregióne sa nachádza viacero chránených území, vyznačuje sa rozsiahlym kultúrne-historickým bohatstvom.

Vplyv na disparity:

1. Rozvoj cestovného ruchu;
2. Zníženie nezamestnanosti;
3. Skvalitnenie životného prostredia.

Opatrenia:

- a) Podpora aktivít na uchovanie vzácnych druhov fauny a flóry v území;
- b) Podpora záujmu o kultúrne - historické pamiatky;
- c) Rozširovanie počtu turistických trás a náučných chodníkov.

Predpokladané kvantifikovateľné dopady po realizácii všeobecného cieľa:

- Zlepšenie starostlivosti o chránené krajinné oblasti;
- Zníženie počtu nezamestnaných;
- Zvýšenie kvality života občanov;
- Zefektívnenie použitia finančných prostriedkov na obnovu a rozvoj;
- Rozšírenie možností pre rozvoj turistického ruchu.

Všeobecný cieľ č. 4

Rozvoj obce prostredníctvom vzdelanostnej ekonomiky v záujme zvýšenia efektívnosti podnikania a konkurencieschopnosti na trhu práce.

Špecifický cieľ č. 4.1

Zvyšovanie vzdelanosti, vedomostí a zručností pre rozvoj miestnej výroby a služieb prostredníctvom celoživotného vzdelávania

Odôvodnenie – nedostatočná flexibilita na trhu práce a nízka vzdelanostná úroveň obyvateľov pre rozvoj podnikania.

Vplyv na disparity:

1. Rozvoj podnikania a konkurencieschopnosti na trhu práce;
2. Zníženie nezamestnanosti;
3. Zvýšenie životnej úrovne.

Špecifický cieľ č. 4.2

Podpora informatizácie domácností a zvyšovanie kvalifikácie občanov na zavádzanie inovácií a nových technológií vo výrobe a službách pre obyvateľstvo implementáciou výstupov z realizácie vzdelanostnej ekonomiky v regióne.

Odôvodnenie – nedostatočné využívanie informačných technológií v podnikateľskej sfére, ako aj pri obyvateľstve.

Vplyv na disparity:

1. Rozvoj podnikania a konkurencieschopnosti na trhu práce;
2. Zníženie nezamestnanosti;
3. Zlepšenie prístupu k informáciám a skvalitnenie komunikácie.

Predpokladané kvantifikovateľné dopady po realizácii všeobecného cieľa č. 4.

- Zvýšenie vzdelanostnej úrovne obyvateľov;
- Zníženie počtu nezamestnaných;
- Zvýšenie kvality života občanov;
- Lepšie uplatnenie sa občanov na trhu práce;
- Rozšírenie informovanosti občanov;
- Zjednodušenie komunikácie občanov, podnikateľov a úradov.

Realizáciou uvedených cieľov dôjde k zlepšeniu podmienok života obyvateľov obe i celého mikroregiónu. Zlepší sa sociálna situácia mladých rodín a problémových skupín obyvateľstva. Dôjde k zvýšeniu životnej úrovne u veľkej časti obyvateľstva. Zvýši sa príťažlivosť obcí a príľahlého mikroregiónu Chopok juh v oblasti cestovného ruchu.

OPATRENIA A AKTIVITY

Opatrenia (súhrn aktivít), aktivity (napomáhanie realizácií priorít).

Cieľ 1:

Rozvoj malého a stredného podnikania, poľnohospodárskej produkcie založenej na tradícií a danostiach mikroregiónu.

Priorita 1:

Zníženie nezamestnanosti a zvyšovanie kvalifikácie pracovnej sily.

Základným predpokladom ďalšieho rozvoja obce je podpora aktivít a činností zameraných na zvýšenie produkcie a zamestnanosti.

Vysoká miera nezamestnanosti, nedostatočná občianska vybavenosť domácností, stagnácia poľnohospodárskych a priemyselných podnikov, chátranie základnej infraštruktúry a nízka životná úroveň časti obyvateľstva ukazuje na zaostávanie v porovnaní s inými obcami. Z uvedených dôvodov je potrebné zamerať sa na podporu a rozvoj danej oblasti.

Základné opatrenia:

Opatrenie 1.1 Podpora aktivizácie nezamestnaných

Kľúčový cieľ Realizovanie opatrení proti zvyšovaniu počtu dlhodobo nezamestnaných
Podpora podnikateľov vytvárajúcich nové pracovné miesta.

Opatrenie 1.2 Rekvalifikácia pracovnej sily podľa požiadaviek obce a regiónu

Kľúčový cieľ Rekvalifikačné kurzy realizovať v súčinnosti s potrebami trhu

Opatrenie 1.3 Rozvoj biopoľnohospodárstva k zníženiu záťaže životného prostredia

Kľúčový cieľ Podpora biodiverzifikácie v rámci obce

Opatrenie 1.4 Zvyšovanie dostupnosti informácií o trhu práce

Kľúčový cieľ Pôsobenie na rozšírenie ponuky práce vrátane zahraničia

Opatrenie 1.5 Podpora stabilizácie pracovnej sily

Kľúčový cieľ Znižovanie počtu sezónnych pracovníkov.

Predpokladané kvantifikovateľné dopady po realizácii všetkých priorít a opatrení:

- Zvýši sa zamestnanosť a možnosť samozamestnania;
- Zväčší sa kúpna sila obyvateľov obce;
- Rozšíri sa počet podnikateľských subjektov v území obce;
- Zvýšia sa investície do nových technológií a inovácií;
- Rozšíria sa výrobné kapacity, sortiment výroby a služieb;
- Dôjde k celkovému skvalitneniu života a bývania občanov;
- Zabezpečí sa ochrana životného prostredia;
- Nárast konkurencieschopnosti domácich podnikateľských subjektov;
- Zvýši sa príťažlivosť územia pre turizmus.

Aktivity:

- Podpora začínajúcich podnikateľov a samozamestnania poľnohospodárskej a priemyselnej výroby a služieb;
- Podpora malých a stredných podnikateľských subjektov, využívajúcich miestne zdroje a zamestnávajúcích miestnych obyvateľov;
- Podpora rozvoja investícií a nákup nových technológií;
- Podpora rekonštrukcie starých objektov na podnikateľské účely;
- Podpora zvyšovania kvality a ochrany životného prostredia v lesnom hospodárstve a pri spracovávaní dreva.

Cieľ 2:

Rozvoj komunálnej, sociálnej a technickej infraštruktúry s dôrazom na potreby obce.

Priorita 2:

Rozvoj občianskej, dopravnej a environmentálnej infraštruktúry.

Súčasná technická vybavenosť obcí predovšetkým v oblasti zásobovania preverenou pitnou vodou, vybudovania kanalizačných sietí a čističiek odpadových vôd je poddimenzovaná v porovnaní s inými mikroregiónmi. Časť obcí nemá vybudovanú základnú technickú infraštruktúru. V záujme ochrany zdravia občanov a životného prostredia, najmä chránených

krajiných oblastí a vodných tokov je nutné vybudovať a skvalitniť technickú infraštruktúru v obci a mikroregióne.

Základné opatrenia

Opatrenie 2.1 Rozvoj občianskej vybavenosti

Kľúčový cieľ Zameranie sa na dostatok a rovnomerné rozmiestnenie služieb

Opatrenie 2.2 Rozvoj bytovej výstavby

Kľúčový cieľ Podpora výstavby a modernizácie bytov, výstavby sociálnych bytov, znižovania energetickej náročnosti budov a bytov

Opatrenie 2.3 Rozvoj technickej infraštruktúry

Kľúčový cieľ Vybudovanie kanalizácie a čistiarní odpadových vôd
Rozširovanie, modernizácia a rekonštrukcie inžinierskych sietí

Opatrenie 2.4 Rozvoj školskej infraštruktúry

Kľúčový cieľ Modernizovať školské budovy a technické vybavenie

Opatrenie 2.5 Rozvoj sociálnej infraštruktúry

Kľúčový cieľ Zamerať sa na poradenstvo a krízové centrum pre ľudí v sociálnej a hmotnej núdzi, materské centrá, penzióny pre dôchodcov

Opatrenie 2.6 Rozvoj kultúrnej a športovej infraštruktúry a aktivít v tejto oblasti

Kľúčový cieľ Podporovať kultúrne a športové organizácie, centrá voľného času, zvyšovať kultúrne povedomie a športovej aktivity občanov, obnovovať športoviská a ihriská

Opatrenie 2.7 Zabezpečenie systematickej údržby a opráv miestnych komunikácií, v spojení s rekonštrukciou inžinierskych sietí

Kľúčový cieľ Dosiahnuť systematické skvalitňovanie komunikácií a inžinierskych sietí

Opatrenie 2.8 Optimálne využívanie prírodných zdrojov na princípoch trvalo udržateľného rozvoja

Kľúčový cieľ Zabezpečiť rozvoj predovšetkým z domácich prírodných zdrojov

Opatrenie 2.9 Rozšírenie využívania obnoviteľných prírodných zdrojov

Kľúčový cieľ Dôraz na využitie biodiverzifikácie poľnohospodárstva

Opatrenie 2.10 Podpora efektívneho separovaného zberu odpadu

Kľúčový cieľ Znížiť množstvo produkovaného odpadu

Opatrenie 2.11 Podpora využívania alternatívnych zdrojov energií

Kľúčový cieľ Zabránenie zvyšovania záťaže životného prostredia

Predpokladané kvantifikovateľné dopady po realizácii priorít a opatrení:

- Vybudovanie základnej technickej infraštruktúry obce,
- Zásadné rozšírenie napojenia občanov na vodovodné a kanalizačné siete,
- Zabezpečenie realizácie čistenia splaškových a odpadových vôd,
- Zvýšenie kvality dopravnej infraštruktúry a zabezpečenie jej údržby,
- Skvalitnenie ochrany životného prostredia,
- Skvalitnenie občianskej vybavenosti,
- Zlepšenie podmienok pre rozvoj turistiky.

Aktivity:

- Podpora budovania spoločnej infraštruktúry - predovšetkým vodovodov, kanalizačných sietí a čističiek odpadových vôd v mikroregióne;
- Zavádzanie nových technológií a systémov na ochranu zdrojov pitnej vody a povrchových vôd;
- Podpora zavádzania nových technológií pre likvidáciu komunálneho a nebezpečného odpadu;

- Podpora obnovy centier obcí a rozvoj ďalších dôležitých častí obcí;
- Modernizácia škôl a budov a objektov slúžiacich na kultúrne a športové účely.

Cieľ 3:

Rozvoj a ochrana historických a prírodných hodnôt pre vytvorenie podmienok na rozvoj cestovného ruchu

Priorita 3:

Ochrana historických a prírodných hodnôt, aktivizácia potenciálu cestovného ruchu

V záujme skvalitnenia cestovného ruchu je potrebné pravidelne udržiavať lokality a historické objekty a ubytovacie zariadenia. Zároveň je potrebné zabezpečiť sprístupnenie kultúrno - historického bohatstva a prírodných hodnôt územia domácim aj zahraničným návštevníkom. V obciach mikroregiónu sa nachádza viacero chránených lokalít, ktoré sú vzácnym prírodným a kultúrnym dedičstvom. Ako hlavnú formu spolupráce je potrebné rozvíjať partnerstvo všetkých zainteresovaných strán pre rozšírenie starostlivosti o jednotlivé chránené územia.

Základné opatrenia:

Opatrenie 3.1 Ochrana a starostlivosť o kultúrne, historické, prírodné a technické pamiatky a využitie pamiatok v cestovnom ruchu pri zachovaní ich hodnoty;

Kľúčový cieľ Vytvárať zdroje na udržiavanie pamiatok a prírodných hodnôt.

Opatrenie 3.2 Podpora partnerstiev v oblasti cestovného ruchu na území obcí, v širšom regióne a na medzinárodnej úrovni

Kľúčový cieľ Pokračovať v rozvíjaní spolupráce medzi obcami a cezhraničnej spolupráce

Opatrenie 3.3 Podpora vytvorenia komplexnej ponuky produktov a služieb v cestovnom ruchu pre rôzne cieľové skupiny, vrátane ponuky služieb vyššieho štandardu

Kľúčový cieľ Trvalo skvalitňovať ponuku služieb.

Opatrenie 3.4 Rozvoj aktívneho cestovného ruchu.

Kľúčový cieľ Zvýšiť návštevnosť v regióne

Opatrenie 3.5 Vypracovanie a realizácia marketingovej stratégie mikroregiónu pre rozvoj cestovného ruchu.

Kľúčový cieľ Zlepšiť spoluprácu obcí mikroregiónu k zvýšeniu podielu cestovného ruchu na budúcom rozvoji.

Opatrenie 3.6 Propagácia obcí mikroregiónu - cielená a intenzívna

Kľúčový cieľ Zvýšiť návštevnosť zvlášť významných prírodných hodnôt a kultúrnych a historických pamiatok

Opatrenie 3.7 Podpora vybudovania nových a dobudovania existujúcich športovo rekreačných zariadení a stredísk cestovného ruchu.

Kľúčový cieľ Zamerať sa na budovanie multifunkčných športových areálov v obciach

Opatrenie 3.8 Prispôsobenie siete služieb reálnym potrebám občanov

Kľúčový cieľ Zamerať sa na služby sociálne, zdravotné, vzdelávacie, kultúrne, športové a turistické.

Predpokladané kvantifikovateľné dopady po realizácii stanovených priorít a opatrení:

- Zníženie počtu nezamestnaných;
- Zlepšenie starostlivosti o chránené krajinné oblasti;
- Zníženie počtu nezamestnaných;
- Zvýšenie kvality života občanov;
- Zefektívnenie použitia finančných prostriedkov na obnovu a rozvoj;
- Rozšírenie možností pre rozvoj turistického ruchu a cezhraničnej spolupráce.

Aktivita:

- Pomoc pri rekonštrukcii historických budov a významných objektov;
- Podpora budovania a skvalitňovanie úrovne drobných stavieb podporujúcich cestovný ruch;
- Podpora aktivít na ochranu chránených území a životného prostredia s participáciou obyvateľov a cieľových skupín cestovného ruchu;
- Podpora vyrábaných produktov v mikroregióne;
- Podpora investícií do rozvoja ubytovacích, stravovacích a ďalších služieb;
- Podpora aktivít na uchovanie vzácnych druhov fauny a flóry v území;
- Podpora záujmu o kultúrno - historické pamiatky;
- Rozširovanie počtu turistických trás, cyklotrás a náučných chodníkov.

Prehľad opatrení, projektov a aktivít podľa jednotlivých oblastí – formulár P1:

Opatrenie	Projekt/Aktivita	Ukazovateľ výstupu/dopadu	Prioritná oblasť
Opatrenie 1.1	Projekt 1.1.1 Rekonštrukcia obecných komunikácií	dĺžka zrekonštruovaných komunikácií, počet osôb využívajúcich komunikácie	Hospodárska politika – technická infraštruktúra
	Projekt 1.1.2 Výstavba chodníka a cyklotrasy	dĺžka vybudovaných chodníkov, dĺžka vybudovaných cyklotrás, počet osôb využívajúcich chodníky a cyklotrasy	Hospodárska politika – technická infraštruktúra
	Projekt 1.1.3 Digitalizácia kamerového systému	počet osôb využívajúcich systém, počet inštalovaných kamier	Hospodárska politika – bezpečnosť
	Projekt 1.1.4 Rekonštrukcia verejného osvetlenia - rozšírenie	Počet vymenených a doplnených svietidiel, úspora energie, úspora financií	Hospodárska politika – technická infraštruktúra
	Projekt 1.1.5 Rekonštrukcia mostov a lávok	počet zrekonštruovaných mostov a lávok, počet osôb využívajúcich výsledok	Hospodárska politika – doprava
	Projekt 1.1.6 Rekonštrukcia/zateplenie obecných budov	plocha zateplených budov, počet osôb využívajúcich budovy, počet zateplených budov	Hospodárska politika – technická infraštruktúra
Opatrenie 1.2	Aktivita 1.2.1 Vybudovanie inteligentného digitálneho systému	počet osôb využívajúcich výsledok projektu, počet inovovaných služieb	Hospodárska politika – bezpečnosť
Opatrenie 2.1	Projekt 2.1.1 Vybudovanie fitnesscentra	počet osôb využívajúcich nové priestory	Sociálna politika – sociálna infraštruktúra
	Projekt 2.1.2 Revitalizácia verejných priestranstiev – vybudovanie oddychovej zóny	plocha zrevitalizovaných priestranstiev, počet vybudovaných zón, počet osôb využívajúcich nové priestory	Sociálna politika – občianska vybavenosť

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

	Projekt 2.1.3 Vybudovanie multifunkčného ihriska	počet vybudovaných ihrísk, počet osôb využívajúcich nové ihrisko	Sociálna politika – športová infraštruktúra
	Projekt 2.1.4 Vybudovanie autobusovej čakárne	počet nových čakární, počet osôb využívajúcich čakáreň	Sociálna politika – občianska vybavenosť
	Aktivita 2.1.5 Vydanie monografie obce	počet vydaných publikácií	Sociálna politika – kultúra, informovanie verejnosti
	Projekt 2.1.6 Rekonštrukcia Domu hasičov	plocha zrekonštruovanej budovy, počet osôb využívajúcich budovu	Sociálna politika – občianska vybavenosť
	Aktivita 2.1.7 Dovybavenie Domu slávnych rodákov	počet návštevníkov objektu	Sociálna politika – kultúra
Opatrenie 3.1	Projekt 3.1.1 Výstavba kanalizačnej stoky A5	dĺžka vybudovanej stoky, počet obyvateľov napojených na stoku	Environmentálna politika - infraštruktúra
	Projekt 3.1.2 Vybudovanie odvodňovacieho kanála	dĺžka vybudovaného kanála, počet spokojných obyvateľov obce	Environmentálna politika - infraštruktúra
	Projekt 3.1.3 Protipovodňové opatrenia – regulácia potôčika Štiepanka	počet protipovodňových opatrení, počet spokojných obyvateľov obce	Environmentálna politika - infraštruktúra

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

Formulár č. P3 – Súhrnný prehľad projektových zámerov

P.3.2 N3 L	Název obce/mesta	Název investora	Typ zámeru	Klasifikácia stavby	Zameranie projektu (název vyvíjajúcej zámer)	Stručný popis, resp. poznámky	Oblasť, na ktorú je projektový zámer orientovaný			Ukazuje výstup		Stav pripravenosti projektového zámeru		Predpokladaný termín realizácie (od - do)	Predpokladaná náklady	Priorita zámeru		Spolupráca s partnerom pri realizácii	Realizácia projektu je viazaná na podmienku
							Oblasť	Kategória	Int - doplnko	Ukazovateľ / jednotka	Plánovaná hodnota	Stav	Int - doplnko			Priorita	Int - doplnko		
1	2	3	4	5	6	7	8	9a	9b	9	9a	10	10a	11	12	13	13a	14	15
1.	obec Bystná	obec Bystná	Investičný	1274 - Ostatné budovy, i.a.	Rekonštrukcia Doma hánčov	Zlepšenie občianskej vybavenosti obce	Sociálna infraštruktúra	Bezpečnosť		počet spoločných obyvateľov obce, plocha zrekonštruovanej budovy		Spracovaná štúdia		2015-2016	150 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov			
2.	obec Bystná	obec Bystná	Investičný	2112 - Miestne komunikácie	Rekonštrukcia miestnych komunikácií	Zlepšenie občianskej vybavenosti obce	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD		počet spoločných obyvateľov obce, dĺžka zrekonštruovaných komunikácií		Spracovaná štúdia		2016-2017	250 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov			
3.	obec Bystná	obec Bystná	Investičný	2412 - Ostatné športové a rekreačné stavby	Výbudovanie oddychovej zóny	Zlepšenie občianskej vybavenosti obce	Sociálna infraštruktúra	Verejná priestornosť		počet spoločných obyvateľov obce, počet osôb využívajúcich výsledok projektu		Spracovaná štúdia		2016	40 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov			
4.	obec Bystná	obec Bystná	Investičný	1220 - Budovy pre administratívu	Zateplenie obecných budov - obecného úradu	Zlepšenie občianskej vybavenosti obce	Sociálna infraštruktúra	Občianska vybavenosť		počet spoločných obyvateľov obce, počet osôb využívajúcich výsledok projektu, plocha zateplených budov		V štádiu úvah		2016	200 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov			
5.	obec Bystná	obec Bystná	Investičný	2223 - Miestne kanalizácie	Budovanie kanalizačných vetiev	Zlepšenie občianskej vybavenosti obce, podpora kvality životného prostredia	Technická infraštruktúra	Kanalizácia, čistenie odpadových vôd		počet spoločných obyvateľov obce, počet osôb využívajúcich výsledok projektu		Spracovaná projektová dokumentácia		2015 - 2016	300 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov			
6.	obec Bystná	obec Bystná	Investičný	1265 - Budovy na šport	Výbudovanie fitnesscentra	Zlepšenie občianskej vybavenosti obce	Sociálna infraštruktúra	Šport, voľný čas		počet spoločných obyvateľov obce, počet osôb využívajúcich výsledok projektu		V štádiu úvah		2016 - 2018	100 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov			
7.	obec Bystná	obec Bystná	Investičný	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné zariadenia a vedenia	Rekonštrukcia verejného osvetlenia - predĺženie	Zlepšenie občianskej vybavenosti obce	Technická infraštruktúra	Verejná osvetlenie		počet spoločných obyvateľov obce, počet osôb využívajúcich výsledok projektu		Spracovaná projektová dokumentácia		2016 - 2017	60 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov			
8.	obec Bystná	obec Bystná	Neinvestičný		Vydanie monografie obce	Zlepšenie informovanosti o obci	Sociálna infraštruktúra	Kultúra		počet spoločných obyvateľov obce, počet osôb využívajúcich výsledok projektu		Spracovaná štúdia		2016	20 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov			
9.	obec Bystná	obec Bystná	Investičný	2130 - Polystavby, vybavenosť a manipulačné plochy	Výstavba chodníka a cyklotrasy	Zlepšenie občianskej vybavenosti obce	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD		počet spoločných obyvateľov obce, počet osôb využívajúcich výsledok projektu		V štádiu úvah		2016 - 2017	250 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov			
10.	obec Bystná	obec Bystná	Neinvestičný		Výbudovanie inteligentného digitálneho systému	Zabezpečenie bezpečnosti obyvateľov a cestnej premávky v obci	Cestovný ruch	Int - doplnko		počet spoločných obyvateľov obce, počet osôb využívajúcich výsledok projektu		V štádiu úvah		2016 - 2017	55 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov			
11.	obec Bystná	obec Bystná	Investičný	2141 - Mosty a nadväznosti	Rekonštrukcia lávkov a mostov	Zlepšenie občianskej vybavenosti obce	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD		počet spoločných obyvateľov obce, počet osôb využívajúcich výsledok projektu, počet zrekonštruovaných mostov a lávkov		V štádiu úvah		2015 - 2020	25 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov			
12.	obec Bystná	obec Bystná	Investičný	1241 - Dopravné a telekomunikačné budovy, stavby, zariadenia a príslušenstvo budov	Výbudovanie autobusovej čakárne	Zlepšenie občianskej vybavenosti obce	Sociálna infraštruktúra	Občianska vybavenosť		počet spoločných obyvateľov obce, počet osôb využívajúcich výsledok projektu		V štádiu úvah		2016	3 500,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov			
13.	obec Bystná	obec Bystná	Neinvestičný		Digitalizácia kamerového systému obce	Zlepšenie občianskej vybavenosti obce	Sociálna infraštruktúra	Bezpečnosť		počet spoločných obyvateľov obce, počet osôb využívajúcich výsledok projektu, počet nainštalovaných kamier		V štádiu úvah		2016 - 2017	35 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov			
14.	obec Bystná	obec Bystná	Investičný	2420 - Ostatné inžinierske stavby, i.a.	Budovanie protipovodňových opatrení	Zlepšenie občianskej vybavenosti obce, zlepšenie životného prostredia	Zrôtat prostredie	Prevencia pred prírodnými nebezpečenstvami		počet spoločných obyvateľov obce, počet osôb využívajúcich výsledok projektu, počet protipovodňových opatrení		V štádiu úvah		2016 - 2017	80 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov			
15.	obec Bystná	obec Bystná	Neinvestičný		Dorýbovanie Doma slávnych rodičov	Skvalitnenie a rozšírenie služieb cestovného ruchu	Cestovný ruch	Agroturistika		počet spoločných obyvateľov obce, počet osôb využívajúcich výsledok projektu		V štádiu úvah		2016 - 2017	30 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov			
16.	obec Bystná	obec Bystná	Investičný	2411 - Športové ihriská	Výbudovanie multifunkčného ihriska	Rozšírenie ponuky športového vyžitia obyvateľov obce	Sociálna infraštruktúra	Šport, voľný čas		počet spoločných obyvateľov obce, počet osôb využívajúcich výsledok projektu		V štádiu úvah		2016 - 2019	65 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov			
17.	obec Bystná	obec Bystná	Investičný	2222 - Miestne potrubné rozvody vody	Výbudovanie odvodňovacieho kanála	Skvalitnenie podmienok životného prostredia v obci	Technická infraštruktúra	Kanalizácia, čistenie odpadových vôd		počet spoločných obyvateľov obce, dĺžka vybudovaného kanála		V štádiu úvah		2016 - 2017	40 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov			

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNŮ CHOPOK JUH

Formulár č. F2 – Finančný rámec pre realizáciu projektových zámerov PHSR

Názov opatrenia*	Kód a názov projektu/aktivity	Klasifikácia stavieb - trieda	Hlavný ukazovateľ výsledku, dopadu	Termín začatia a ukončenia realizácie projektu / aktivity	RN Spolu	Verejné zdroje celkom	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Úverové zdroje	EIB príspevok (informatívne)	Iné zdroje
							Národné celkom	EU (EŠIF) celkom				
				mesiac/rok - mesiac/rok	a=b+c+d+e+f+g+h	b=c+d	c	d	e	f	g	h
I. Hospodárska politika												
					875 000 €	666 250 €	0 €	816 250 €	0 €	0 €	0 €	33 750 €
Opatrenie 1.1	1.1.2 Výstavba chodníka a cyklotrasy	2112 - Miestne komunikácie	počet osôb využívajúcich výsledok projektu, dĺžka nového chodníka, dĺžka vybudovanej cyklotrasy	05/2016-10/2016	250 000 €	237 500 €		237 500 €				12 500 €
	1.1.4 Rekonštrukcia verejného osvetlenia - predĺženie	2302 - Stavby energetických zariadení	počet vymenených a doplnených svietidiel, úspora energie, úspora financií	9/2015-10/2017	60 000 €	57 000 €		57 000 €				3 000 €
Opatrenie 1.2	1.2.1 Vybudovanie inteligentného digitálneho systému		počet obyvateľov využívajúcich výsledok zámeru, počet inovovaných služieb	10/2015-11/2016	55 000 €	52 250 €		52 250 €				2 750 €
	1.1.1 Rekonštrukcia obecných komunikácií	2112 - Miestne komunikácie	počet spokojných obyvateľov obce, dĺžka zrekonštruovaných komunikácií	6/2016-10/2017	250 000 €	237 500 €		237 500 €				12 500 €
	1.1.5 Rekonštrukcia lávok, mostov	2141 - Mosty a nadjazdy	počet osôb využívajúcich výsledok zámeru, počet zrekonštruovaných mostov a lávok	11/2015-5/2020	25 000 €	23 750 €		23 750 €				1 250 €
	1.1.6 Rekonštrukcia/zateplenie obecných budov	1220 - Budovy pre administratívu	počet osôb využívajúcich budovy, plocha zateplených budov	1/2016-12/2016	200 000 €	25 000 €		175 000 €				0 €
	1.1.2 Digitalizácia kamerového systému		počet osôb využívajúcich výsledok zámeru	10/2016-7/2017	35 000 €	33 250 €		33 250 €				1 750 €
II. Sociálna politika												
					118 500 €	347 750 €	0 €	79 750 €	0 €	0 €	0 €	38 750 €
Opatrenie 2.1	2.1.4 Vybudovanie autobusovej čakárne	1241 - Dopravné a telekomunikačné budovy, stanice, terminály a prídružené budovy	počet obyvateľov využívajúcich čakáreň, počet vybudovaných čakární	4/2016-6/2016	3 500 €	0 €		0 €				3 500 €
	2.1.5 Vydanie monografie obce		počet vydaných publikácií	3/2016-10/2016	20 000 €	18 000 €		18 000 €				2 000 €
	2.1.3 Vybudovanie multifunkčného ihriska	2411 - Športové ihriská	plocha vybudovaného ihriska, počet osôb využívajúcich ihrisko	4/2016-10/2016	65 000 €	61 750 €		61 750 €				3 250 €
	2.1.7 Dovybavenie Domu slávnych rodákov	1262 - Múzeá a knižnice	počet návštevníkov DSR	5/2016-3/2017	30 000 €	0 €		0 €				30 000 €
	2.1.6 Rekonštrukcia Domu hasičov	1274 - Ostatné budovy, in.	plocha zrekonštruovanej budovy, počet osôb využívajúcich budovu	2015 - 2016	150 000 €	150 000 €		150 000 €				
	2.1.2 Revitalizácia verejných priestranstiev - vybudovanie oddychovej zóny	2412 - Ostatné športové a rekreačné stavby	plocha zrevitalizovaných priestranstiev, počet vybudovaných zón, počet osôb využívajúcich nové priestory	4/2016-11/2016	40 000 €	38 000 €		38 000 €				2 000 €
	2.1.1 Vybudovanie fitnesscentra	1265 - Budovy na šport	počet osôb využívajúcich nové zariadenie	2016 - 2018	80 000 €	80 000 €		80 000 €				
III. Environmentálna politika												
					340 000 €	323 000 €	0 €	323 000 €	0 €	0 €	0 €	17 000 €
Opatrenie 3.1	3.1.2 Vybudovanie odvodňovacieho kanála	2222 - Miestne potrubné rozvody vody	počet spokojných obyvateľov obce, dĺžka vybudovaného kanála	6/2015-10/2016	40 000 €	38 000 €		38 000 €				2 000 €
	3.1.3 Protipovodňové opatrenia - regulácia potôčika Štiepanka	2420 - Ostatné inžinierske stavby, in.	počet osôb využívajúcich výsledok zámeru, počet protipovodňových opatrení	6/2016-10/2017	80 000 €	76 000 €		76 000 €				4 000 €
	3.1.1 Výstavba kanalizačnej stoky A5	2223 - Miestne kanalizácie	počet obyvateľov napojených na stoku, dĺžka vybudovanej stoky	6/2015-9/2016	300 000 €	285 000 €		285 000 €				15 000 €
Celkom					1 253 500 €	1 337 000 €	0 €	1 219 000 €				89 500 €

Poznámka:

*Členenie opatrení podľa formulára č. P 1 - Prehľad opatrení, projektov a aktivít podľa oblastí

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNŮ CHOPOK JUH

Formulár č. A7 – Ex - ante hodnotenie projektovej pripravenosti

v tis. €																		
por. č.	Politika - oblasť	Názov investície (obec, okres)	Klasifikácia stavby - triedy	Rok začatia-plán	Technická príprava mesiac/rok	Cena podľa stavebného zámeru		Navrhovaný objem finančných prostriedkov v príslušnom roku spolu			Finančné prostriedky podľa zdrojov							
				Rok dokončenia-plán	ÚR: SP: PD:	Celkom	Z toho stavebná časť	Rok	Objem fin. prostriedkov celkom	Z toho verejné investície	Štátny rozpočet	Rozpočet samosprávneho kraja	Rozpočet obce	Štátne účelové fondy	Úvery so zárukou štátu	Rozpočet EÚ	Kód OP	Súkr. zdroje
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1	Politika (oblasť) - hospodárska	Rekonštrukcia ver.osvetlenia - predĺženie	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	2015		60 000,00	60 000,00	2015	5 000,00	5 000,00			3 000,00			57 000,00		
								2016	45 000,00	45 000,00								
				2017				2017	10 000,00	10 000,00								
2		Výstavba chodníka a cyklotrasy	2112 - Miestne komunikácie	2016		25 000,00	250 000,00	2016	250 000,00	250 000,00			12 500,00			237 500,00		
3	Politika (oblasť) - sociálna	Vybudovanie inteligentného digitálneho systému	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	2015		55 000,00	55 000,00	2015	5 000,00	5 000,00			2 750,00			52 250,00		
								2016	50 000,00	50 000,00								
				2016														
4	Politika (oblasť) - sociálna	Revitalizácia verejných priestranstiev - vybudovanie oddychovej zóny	2412 - Ostatné športové a rekreačné stavby	2016		40 000,00	40 000,00	2016	40 000,00	40 000,00			2 000,00			38 000,00		
				2016														
5	Politika (oblasť) - sociálna	Rekonštrukcia obecných komunikácií	2112 - Miestne komunikácie	2016		250 000,00	250 000,00	2016	120 000,00	120 000,00			12 500,00			237 500,00		
								2017	130 000,00	130 000,00								
				2017														
6	Politika (oblasť) - sociálna	Rekonštrukcia lávok, mostov	2141 - Mosty a nadjazdy	2015		25 000,00	25 000,00	2015	1 000,00	1 000,00			1 250,00			23 750,00		
								2017	12 000,00	12 000,00								
				2020				2020	12 000,00	12 000,00								
7	Politika (oblasť) - environmentálna	Protipovodňové opatrenia - regulácia potôčika Štiepanka	2152 - Priehrady	2016		80 000,00	80 000,00	2016	50 000,00	50 000,00			4 000,00			76 000,00		
								2017	30 000,00	30 000,00								
				2017														
8	Politika (oblasť) - environmentálna	Digitalizácia kamerového systému		2016		35 000,00	35 000,00	2016	30 000,00	30 000,00			1 750,00					
								2017	5 000,00	5 000,00								
				2017														
9	Politika (oblasť) - environmentálna	Autobusová čakáreň	1241 - Dopravné a telekomunikačné budovy, stanice, terminály a pridružené budovy	2016		3 500,00	3 500,00	2016	3 500,00	3 500,00			3 500,00					
				2016														

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

v tis. €																		
por. č.	Politika - oblasť	Názov investície (obec, okres)	Klasifikácia stavby - triedy	Rok začatia-plán	Technická príprava mesiac/rok	Cena podľa stavebného zámeru		Navrhovaný objem finančných prostriedkov v príslušnom roku spolu			Finančné prostriedky podľa zdrojov							
				Rok dokončenia-plán	ÚR:	Celkom	Z toho stavebná časť	Rok	Objem fin. prostriedkov celkom	Z toho verejné investície	Štátny rozpočet	Rozpočet samosprávneho kraja	Rozpočet obce	Štátne účelové fondy	Úvery so zárukou štátu	Rozpočet EÚ	Kód OP	Súkr. zdroje
					SP:													
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1	Politika (oblasť) - hospodárska	Vydanie monografie obce		2016		20 000,00	20 000,00	2016	20 000,00	20 000,00			2 000,00			18 000,00		
				2016														
2		Vybudovanie multifunkčného ihriska	2411 - Športové ihriská	2016-2016		65 000,00	65 000,00	2016	65 000,00	65 000,00			3 250,00			61 750,00		
3	Politika (oblasť) - sociálna	Dovybavenie domu slávnych rodákov	1262 - Múzeá a knižnice	2016		30 000,00	30 000,00	2016	20 000,00	20 000,00			30 000,00					
								2017	10 000,00	10 000,00								
				2017														
4	Politika (oblasť) - sociálna	Vybudovanie odvodňovacieho kanála	2222 - Miestne potrubné rozvody vody	2016		40 000,00	40 000,00	2016	40 000,00	40 000,00			2 000,00			38 000,00		
				2016														
5	Politika (oblasť) - sociálna	Výstavba kanalizačnej stoky	2223 - Miestne kanalizácie	2015		300 000,00	30 000,00	2015	100 000,00	100 000,00			15 000,00			285 000,00		
				2016				2016	200 000,00	200 000,00								
6	Politika (oblasť) - sociálna																	
7	Politika (oblasť) - environmentálna																	
8	Politika (oblasť) - environmentálna																	
9	Politika (oblasť) - environmentálna																	

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNŮ CHOPOK JUH

Formulár č. Ú6 – Ex - post hodnotenie predchádzajúceho PHSR

v tis. EUR																			
č.	Názov investície - projektu (obec, okres)	Číslo a názov aktivity	Klasifikácia investície (stavby) - triedy	Rok začatia	Ukazovateľ	Cena podľa vykonávacieho projektu		Objem finančných prostriedkov v príslušnom roku spolu			Finančné prostriedky podľa zdrojov								
				Rok dokončenia	Merná jednotka	Celkom	Z toho stavebná časť	Rok	Objem fin. prostriedkov	Z toho verejné investície	Štátny rozpočet	Rozpočet samosprávneho kraja	Rozpočet obce	Štátne účelové fondy	Úvery so zárukou štátu	Rozpočet EÚ	Kód OP	Súkr. zdroje	Iné zdroje
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	Výstavba kanalizácie a ČOV	2/1A Podpora budovania spoloč. infr., predovšetkým vodovodov, kanalizač. sietí a ČOV	2223 - Miestne kanalizácie	2007		425 000,00	425 000,00	2007	425 000,00	425 000,00	255 000		170 000,00						
2	Rekonštrukcia KD,OÚ,požiarinej zbrojnice	2/2B Modernizácia škôl a zdrav.zariadení, budov a objektov slúžiacich na kultúrne a športové účely	1261 - Budovy na kultúrnu a verejnú zábavu	2007		266 100,00	266 100,00	2007	266 100,00	266 100,00	210 300,00					55 800,00			
3	Údržba budov, obecných komunikácií	2/3B Podpora budovania a skvalitnenia miestnych komunikácií	2112 - Miestne komunikácie	2014		34 700,00	34 700,00	2014	34 700,00	34 700,00			5 800,00			28 900,00			
4	Výstavba kolkárne	2/2B Modernizácia škôl a zdrav.zariadení, budov a objektov slúžiacich na kultúrne a športové účely	1265 - Budovy na šport	2013		150 300,00	150 300,00	2013	150 300,00	150 300,00			150 300,00						
5	Rekonštrukcia káblovej televízie	2/3 Skvalitnenie života obyvateľov	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	2012		18 400,00	18 400,00	2014	18 400,00	18 400,00			18 400,00						
6	Rekonštrukcia obecného rozhlasu	2/3A Podiel na budovaní a skvalitnení regionálnych a nadregionálnych komunikačných sietí	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	2010		8 300,00	8 300,00	2010	8 300,00	8 300,00			8 300,00						
7	Výstavba domu slávnych rodákov	2/2B Modernizácia škôl a zdrav.zariadení, budov	1262 - Múzeá a knižnice	2012		263 100,00	263 100,00	2012					45 100,00			218 000,00			
8	Kamerový systém v obci	2/3 A Podiel na budovaní a skvalitnení regionálnych a nadregionálnych komunikačných sietí	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	2010		37 600,00	37 600,00	2010	2 560,00	2 560,00			8 400,00			29 200,00			
				2014				2014	35 040,00	35 040,00									

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNŮ CHOPOK JUH

v tis. EUR																		
č.	Názov investície - projektu (obec, okres)	Číslo a názov aktivity	Klasifikácia investície (stavby) - triedy	Rok začatia	Ukazovateľ	Cena podľa vykonávacieho projektu		Objem finančných prostriedkov v príslušnom roku spolu			Finančné prostriedky podľa zdrojov							
				Rok dokončenia	Merná jednotka	Celkom	Z toho stavebná časť	Rok	Objem fin. prostriedkov	Z toho verejné investície	Štátny rozpočet	Rozpočet samosprávneho kraja	Rozpočet obce	Štátne účelové fondy	Úvery so zárukou štátu	Rozpočet EÚ	Kód OP	Súkr. zdroje
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
9	Výstavba novej zvonice	3/1B Podpora budovania a skvalitňovanie úrovne drobných stavieb podporujúcich cestovný ruch	1272 - Budovy a miesta na vykonávanie náboženských aktivít	2014		25 000,00	25 000,00	2014	25 000,00	25 000,00			25 000,00					
				2014														
10	Zavedenie separovaného zberu	2/1C Podpora zavádzania nových technológií pre likvidáciu komunálneho a nebezpečného odpadu	2420 - Ostatné inžinierske stavby, i.n.	2010		50000 v realizácii		2010	5 000,00	5 000,00			5 000,00					
11	Spevnené plochy pri kolkárni	2/3B Podpora budovania a skvalitnenia miestnych komunikácií	2112 - Miestne komunikácie	2014		6 900,00	6 900,00	2014	6 900,00	6 900,00			6 900,00					
				2014														
12	Vybudovanie novej strechy na obec.budove s.č.62	2/2B Modernizácia škôl a zdrav. zariadení, budov a objektov slúžiacich na kultúrne a športové účely	1261 - Budovy na kultúrnu a verejnú zábavu	2014		17 000,00		2014	17 000,00	17 000,00			17 000,00					
				2014														

DOLNÁ LEHOTA

nadväzuje na výsledky komplexných analýz v rámci sociálnych a ekonomických východísk a na SWOT analýzu so zameraním na zmiernenie identifikovaných disparít prostredníctvom určených faktorov rozvoja s cieľom dosiahnuť vyváženú programovú štruktúru pre učenie rozvojovej stratégie.

Ciele a priority

Globálny cieľ, špecifické ciele, priority, hlavné oblasti smerovania podpory.

Globálny cieľ:

Vytvoriť v danom regióne podmienky na zlepšenie života obyvateľov a ich prosperitu prostredníctvom stratégie rozvoja vypracovaním programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja partnerských obcí združených do mikroregiónu Chopok juh, a tým zvýšiť jeho schopnosť identifikovať príležitosti na projekty pre čerpanie finančných prostriedkov z fondov EÚ.

Všeobecný cieľ č.1

Rozvoj malého a stredného podnikania, poľnohospodárskej produkcie založenej na tradícii a danostiach obce a mikroregiónu.

Špecifický cieľ č. 1.1

Podpora malých a stredných podnikateľských subjektov a živnostenských podnikaní.

Odôvodnenie – dôležitým predpokladom ďalšieho rozvoja obce je podpora aktivít a činností zameraných na zvýšenie produkcie a zamestnanosti v dosahu obce. Vysoká miera nezamestnanosti, nedostatočná občianska vybavenosť domácností, stagnácia poľnohospodárskych a priemyselných podnikov, chátranie základnej infraštruktúry a nízka životná úroveň časti obyvateľstva ukazuje na zaostávanie obce v porovnaní s inými obcami. Z uvedených dôvodov je potrebné zamerať sa na podporu a rozvoj obce v rámci určených priorít.

Vplyv na disparity:

1. Zníženie nezamestnanosti
2. Rozvoj cestovného ruchu
3. Skvalitnenie životného prostredia.

Opatrenia

- a) Podpora začínajúcich podnikateľov a samozamestnania poľnohospodárskej a priemyselnej výroby a služieb;
- b) Podpora malých a stredných podnikateľských subjektov, využívajúcich miestne zdroje a zamestnávajúcich miestnych obyvateľov;
- c) Podpora rozvoja investícií a nákup nových technológií;
- d) Podpora rekonštrukcie starých objektov na podnikateľské účely.

Špecifický cieľ č. 1.2

Podporovať revitalizáciu poľnohospodárskych odvetví a ekologizáciu výroby v obci

Odôvodnenie – súčasná konkurencieschopnosť poľnohospodárskych subjektov je na veľmi nízkej úrovni a v území pôsobí menšie množstvo podnikateľských subjektov v oblasti poľnohospodárstva. Obhospodarovanie pôdy zabezpečujú aj samostatne hospodáriaci roľníci. Poľnohospodárstvo pred transformáciou ekonomiky patrilo medzi nosné odvetvia v obciach mikroregiónu, preto i v súčasnosti môže byť využité pri revitalizácii a rozvoji obce. Potrebne je podporovať diverzifikáciu, zameranú na poznávací turizmus a agroturistiku v obci, obzvlášť ak sú na ich rozvoj predpoklady. V nadväznosti na ochranu životného prostredia, chránený národný park v území je nevyhnutné podporovať a rozvíjať ekologizáciu produkcie a zavádzanie moderných technológií v obci.

Vplyv na disparity:

1. Zníženie nezamestnanosti;
2. Rozvoj cestovného ruchu;
3. Rozvoj biopoľnohospodárstva a ochrana životného prostredia.

Opatrenia

- a) Podpora začínajúcich podnikateľov a samozamestnania v oblasti poľnohospodárstva;
- b) Podpora malých a stredných podnikateľských subjektov, využívajúcich miestne zdroje s vlastnými kapacitami alebo nehnuteľnosťami pre poľnohospodársku výrobu;
- c) Podpora zvyšovania kvality a ochrany životného prostredia pri poľnohospodárskej produkcii.

Špecifický cieľ č. 1.3

Oživiť a podporovať remeselnú výrobu a aktivity podporujúce lesné hospodárstvo.

Odôvodnenie – súčasná zložitá situácia predovšetkým v hospodárskej a sociálnej oblasti si vyžaduje efektívnejšie využívať ľudské, materiálne a technické zdroje na zlepšenie situácie v oblasti služieb s priamym dopadom na zvyšovanie zamestnanosti. Zároveň je potrebné zlepšiť postupy pri spracovaní a využití dreva a zefektívnenie činností v lesnom hospodárstve.

Vplyv na disparity:

1. Zníženie nezamestnanosti;
2. Rozvoj cestovného ruchu;
3. Zlepšenie kvality životného prostredia.

Opatrenia:

- a) Podpora remeselnej výroby s využitím miestnych zdrojov materiálov a surovín (drevo, stavebné suroviny);
- b) Podpora malých a stredných podnikateľských subjektov pri zavádzaní nových technológií a inovácií na zvyšovanie pridanej hodnoty a diverzifikácie v lesnom hospodárstve;
- c) Podpora zvyšovania kvality a ochrany životného prostredia v lesnom hospodárstve a pri spracovaní dreva a biomasy.

Predpokladané kvantifikovateľné dopady po realizácii všeobecného cieľa č. 1:

- Zvýši sa zamestnanosť a samozamestnanie;
- Zväčší sa kúpna sila obyvateľov obce;
- Rozšíri sa počet podnikateľských subjektov v území;
- Zvýšia sa investície do nových technológií a inovácií;
- Rozšíria sa výrobné kapacity, sortiment výroby a služieb;
- Dôjde k celkovému skvalitneniu života a bývania občanov;

- Bude kvalitnejšie zabezpečená ochrana životného prostredia;
- Nárast konkurencieschopnosti domácich podnikateľských subjektov;
- Zvýši sa príťažlivosť územia pre turizmus.

Všeobecný cieľ č. 2

Rozvoj komunálnej, sociálnej a technickej infraštruktúry s dôrazom na potreby obce.

Špecifický cieľ č. 2.1

Podpora rozvoja vodovodných a kanalizačných sietí pre obyvateľstvo a budovania ekologických stavieb v záujme ochrany životného prostredia a zdravia občanov.

Odôvodnenie – súčasná technická vybavenosť obce predovšetkým v oblasti zásobovania neškodnou pitnou vodou, vybudovanie kanalizačných sietí a čističky odpadových vôd je poddimenzovaná v porovnaní s inými mikroregiónmi. Časť obci nemá vybudovanú základnú technickú infraštruktúru. V záujme ochrany zdravia občanov a životného prostredia, najmä chránených krajinných oblastí a vodných tokov je nutné vybudovať a skvalitniť technickú infraštruktúru v obci.

Vplyv na disparity

1. Ďalší rozvoj cestovného ruchu;
2. Skvalitnenie ochrany životného prostredia;
3. Zlepšenie stavu historických hodnôt a obnova historických tradícií.

Opatrenia

- a) Podpora budovania spoločnej infraštruktúry, predovšetkým vodovodov, kanalizačných sietí a čističiek odpadových vôd v mikroregióne;
- b) Zavádzanie nových technológií a systémov na ochranu zdrojov pitnej vody a povrchových vôd;
- c) Podpora zavádzania nových technológií pre likvidáciu komunálneho a nebezpečného odpadu.

Špecifický cieľ č. 2.2

Podpora obnovy a rozvoja miestnych centier kultúry, športu a významných budov a lokalít

Odôvodnenie – z dôvodu postupného zvyšovania kvality života pre obyvateľov je nutné systematicky udržiavať a zveľaďovať centrum obce a významné lokality v jej okolí. Na zlepšenie využitia voľného času obyvateľov s hlavným zreteľom na výchovu mládeže, je potrebné vytvoriť a obnoviť kultúrne centrá najmä budovy a priestory využívané na kultúrne a športové účely.

Vplyv na disparity:

1. Zlepšenie využitia voľného času;
2. Zvýšenie cestovného ruchu;
3. Skvalitnenie a ochrana životného prostredia.

Opatrenia:

- a) Podpora obnovy centier obce a rozvoj iných dôležitých častí obce;
- b) Modernizácia škôl a zdravotníckych zariadení, budov a objektov slúžiacich na kultúrne a športové účely;
- c) Podpora budovania verejných priestranstiev, obecných parkov a detských ihrísk.

Špecifický cieľ č. 2.3

Skvalitniť a rozvíjať miestne komunikačné siete s možnosťou napojenia na nadregionálne siete.

Odôvodnenie – komunikačné väzby vytvárajú v súčasnosti jeden z hlavných predpokladov rozvoja. Komunikačná dostupnosť obcí vytvára podmienky na vytváranie nových pracovných príležitostí. V najväčšej miere si v súčasnosti vyžadujú obnovu z pohľadu obcí, ako aj mikroregiónu miestne komunikácie.

Vplyv na disparity:

1. Zníženie nezamestnanosti;
2. Skvalitnenie života obyvateľov;
3. Zvýšenie bezpečnosti na komunikáciách.

Opatrenia:

- a) Podiel na budovaní a skvalitnení regionálnych a nadregionálnych komunikačných sietí;
- b) Podpora budovania a skvalitnenia miestnych komunikácií;
- c) Podpora skvalitnenia a modernizácie autobusových a železničných zastávok.

Predpokladané kvantifikovateľné dopady po realizácii všeobecného cieľa č. 2:

- Vybudovanie základnej technickej infraštruktúry obce;
- Zásadné rozšírenie napojenia občanov na vodovodné a kanalizačné siete;
- Zabezpečenie realizácie čistenia splaškových a odpadových vôd;
- Skvalitnenie ochrany životného prostredia;
- Skvalitnenie občianskej vybavenosti;
- Zlepšenie podmienok pre rozvoj turistiky.

Všeobecný cieľ č. 3

Rozvoj a ochrana historických a prírodných hodnôt pre zlepšenie podmienok pre rozvoj cestovného ruchu.

Špecifický cieľ č. 3.1

Rozvoj občianskej vybavenosti obce, udržiavanie historických pamiatok, budov a lokalít s cieľom ich sprístupnenia v záujme rozvoja cestovného ruchu.

Odôvodnenie – v záujme skvalitnenia cestovného ruchu je potrebné pravidelne udržiavať významné lokality a historické objekty, ako aj ubytovacie zariadenia. Zároveň je potrebné zabezpečiť sprístupnenie kultúrno - historického bohatstva a prírodných hodnôt územia.

Vplyv na disparity:

1. Ďalší rozvoj cestovného ruchu;
2. Skvalitnenie ochrany životného prostredia;
3. Zlepšenie stavu historických hodnôt.

Opatrenia:

- a) Pomoc pri rekonštrukcii historických budov a významných objektov;
- b) Podpora budovania a skvalitňovanie úrovne drobných stavieb podporujúcich cestovný ruch.

Špecifický cieľ č. 3.2

Podpora harmonizácie chránených území a turistických služieb, rozvoj komplexných marketingových aktivít.

Odôvodnenie – harmonizácia chránených území je nevyhnutnosťou z hľadiska rozvoja obce a celého mikroregiónu. Ako hlavnú formu spolupráce je potrebné rozvíjať partnerstvo všetkých zainteresovaných strán pre rozšírenie starostlivosti o chránené územia.

Vplyv na disparity:

1. Starostlivosť o chránené krajinné oblasti;
2. Zníženie nezamestnanosti;
3. Ochrana životného prostredia.

Opatrenia

- a) Podpora aktivít na ochranu chránených území a životného prostredia s participáciou obyvateľov a cieľových skupín cestovného ruchu;
- b) Podpora vyrábaných produktov v mikroregióne;
- c) Podpora investícií do rozvoja ubytovacích, stravovacích a ďalších služieb.

Špecifický cieľ č. 3.3

Podpora aktivít na zvyšovanie atraktívnosti územia v záujme zvýšenia podielu obce na rozvoji cestovného ruchu.

Odôvodnenie – v mikroregióne sa nachádza viacero chránených území, vyznačuje sa rozsiahlym kultúrno-historickým bohatstvom

Vplyv na disparity:

1. Rozvoj cestovného ruchu
2. Zníženie nezamestnanosti
3. Skvalitnenie životného prostredia

Opatrenia:

- a) Podpora aktivít na uchovanie vzácnych druhov fauny a flóry v území;
- b) Podpora záujmu o kultúrno - historické pamiatky;
- c) Rozširovanie počtu turistických trás a náučných chodníkov.

Predpokladané kvantifikovateľné dopady po realizácii všeobecného cieľa č. 3:

- Zlepšenie starostlivosti o chránené krajinné oblasti;
- Zníženie počtu nezamestnaných;
- Zvýšenie kvality života občanov;
- Zefektívnenie použitia finančných prostriedkov na obnovu a rozvoj;
- Rozšírenie možností pre rozvoj turistického ruchu.

Všeobecný cieľ č. 4

Rozvoj obce prostredníctvom vzdelanostnej ekonomiky v záujme zvýšenia efektívnosti podnikania a konkurencieschopnosti na trhu práce.

Špecifický cieľ č. 4.1

Zvyšovanie vzdelanosti, vedomostí a zručností pre rozvoj miestnej výroby a služieb prostredníctvom celoživotného vzdelávania

Odôvodnenie – nedostatočná flexibilita na trhu práce a nízka vzdelanostná úroveň obyvateľov pre rozvoj podnikania.

Vplyv na disparity:

1. Rozvoj podnikania a konkurencieschopnosti na trhu práce;
2. Zníženie nezamestnanosti;
3. Zvýšenie životnej úrovne.

Špecifický cieľ č. 4.2

Podpora informatizácie domácností a zvyšovanie kvalifikácie občanov na zavádzanie inovácií a nových technológií vo výrobe a službách pre obyvateľstvo implementáciou výstupov z realizácie vzdelanostnej ekonomiky v regióne.

Odôvodnenie – nedostatočné využívanie informačných technológií v podnikateľskej sfére, ako aj pri obyvateľstve.

Vplyv na disparity:

1. Rozvoj podnikania a konkurencieschopnosti na trhu práce;
2. Zníženie nezamestnanosti;
3. Zlepšenie prístupu k informáciám a skvalitnenie komunikácie.

Predpokladané kvantifikovateľné dopady po realizácii všeobecného cieľa č. 4:

- Zvýšenie vzdelanostnej úrovne obyvateľov;
- Zníženie počtu nezamestnaných;
- Zvýšenie kvality života občanov;
- Lepšie uplatnenie sa občanov na trhu práce;
- Rozšírenie informovanosti občanov;
- Zjednodušenie komunikácie občanov, podnikateľov a úradov.

Realizáciou uvedených cieľov dôjde k zlepšeniu podmienok života obyvateľov obe i celého mikroregiónu. Zlepší sa sociálna situácia mladých rodín a problémových skupín obyvateľstva. Dôjde k zvýšeniu životnej úrovne u veľkej časti obyvateľstva. Zvýši sa príťažlivosť obcí a príľahlého mikroregiónu Chopok juh v oblasti cestovného ruchu.

OPATRENIA A AKTIVITY

Opatrenia (súhrn aktivít), aktivity (napomáhanie realizácií priorít).

Cieľ 1:

Rozvoj malého a stredného podnikania, poľnohospodárskej produkcie založenej na tradícií a danostiach mikroregiónu.

Priorita 1:

Zníženie nezamestnanosti a zvyšovanie kvalifikácie pracovnej sily.

Základným predpokladom ďalšieho rozvoja obce je podpora aktivít a činností zameraných na zvýšenie produkcie a zamestnanosti.

Vysoká miera nezamestnanosti, nedostatočná občianska vybavenosť domácností, stagnácia poľnohospodárskych a priemyselných podnikov, chátranie základnej infraštruktúry a nízka životná úroveň časti obyvateľstva ukazuje na zaostávanie v porovnaní s inými obcami. Z uvedených dôvodov je potrebné zamerať sa na podporu a rozvoj danej oblasti.

Základné opatrenia:

Opatrenie 1.1 Podpora aktivizácie nezamestnaných;

Kľúčový cieľ: Realizovanie opatrení proti zvyšovaniu počtu dlhodobo nezamestnaných
Podpora podnikateľov vytvárajúcich nové pracovné miesta.

Opatrenie 1.2 Rekvalifikácia pracovnej sily podľa požiadaviek obce a regiónu;

Kľúčový cieľ: Rekvalifikačné kurzy realizovať v súčinnosti s potrebami trhu.

Opatrenie 1.3 Rozvoj biopoľnohospodárstva k zníženiu záťaže životného prostredia;

Kľúčový cieľ: Podpora biodiverzifikácie v rámci obce.

Opatrenie 1.4 Zvyšovanie dostupnosti informácií o trhu práce;

Kľúčový cieľ: Pôsobenie na rozšírenie ponuky práce vrátane zahraničia.

Opatrenie 1.5 Podpora stabilizácie pracovnej sily;

Kľúčový cieľ: Znižovanie počtu sezónnych pracovníkov.

Predpokladané kvantifikovateľné dopady po realizácii všetkých priorít a opatrení:

- Zvýši sa zamestnanosť a možnosť samozamestnania;
- Zväčší sa kúpna sila obyvateľov obce;
- Rozšíri sa počet podnikateľských subjektov v území obce;
- Zvýšia sa investície do nových technológií a inovácií;
- Rozšíria sa výrobné kapacity, sortiment výroby a služieb;
- Dôjde k celkovému skvalitneniu života a bývania občanov;
- Zabezpečí sa ochrana životného prostredia;
- Nárast konkurencieschopnosti domácich podnikateľských subjektov;
- Zvýši sa príťažlivosť územia pre turizmus.

Aktivity:

- Podpora začínajúcich podnikateľov a samozamestnania poľnohospodárskej a priemyselnej výroby a služieb;
- Podpora malých a stredných podnikateľských subjektov, využívajúcich miestne zdroje a zamestnávajúcích miestnych obyvateľov;
- Podpora rozvoja investícií a nákup nových technológií;
- Podpora rekonštrukcie starých objektov na podnikateľské účely;
- Podpora zvyšovania kvality a ochrany životného prostredia v lesnom hospodárstve a pri spracovávaní dreva.

Cieľ 2

Rozvoj komunálnej, sociálnej a technickej infraštruktúry s dôrazom na potreby obce

Priorita 2: Rozvoj občianskej, dopravnej a environmentálnej infraštruktúry

Súčasná technická vybavenosť obcí predovšetkým v oblasti zásobovania preverenou pitnou vodou, vybudovania kanalizačných sietí a čističiek odpadových vôd je poddimenzovaná v porovnaní s inými mikroregiónmi. Časť obcí nemá vybudovanú základnú technickú infraštruktúru. V záujme ochrany zdravia občanov a životného prostredia, najmä chránených

krajinných oblastí a vodných tokov je nutné vybudovať a skvalitniť technickú infraštruktúru v obci a mikroregióne.

Základné opatrenia

Opatrenie 2.1 Rozvoj občianskej vybavenosti

Kľúčový cieľ: Zameranie sa na dostatok a rovnomerné rozmiestnenie služieb

Opatrenie 2.2 Rozvoj bytovej výstavby

Kľúčový cieľ: Podpora výstavby a modernizácie bytov, výstavby sociálnych bytov, znižovania energetickej náročnosti budov a bytov

Opatrenie 2.3 Rozvoj technickej infraštruktúry

Kľúčový cieľ: Vybudovanie kanalizácie a čistiarní odpadových vôd; Rozširovanie, modernizácia a rekonštrukcie inžinierskych sietí.

Opatrenie 2.4 Rozvoj školskej infraštruktúry;

Kľúčový cieľ: Modernizovať školské budovy a technické vybavenie.

Opatrenie 2.5 Rozvoj sociálnej infraštruktúry;

Kľúčový cieľ: Zamerať sa na poradenstvo a krízové centrum pre ľudí v sociálnej a hmotnej núdzi, materské centrá, penzióny pre dôchodcov.

Opatrenie 2.6 Rozvoj kultúrnej a športovej infraštruktúry a aktivít v tejto oblasti;

Kľúčový cieľ: Podporovať kultúrne a športové organizácie, centrá voľného času, zvyšovať kultúrne povedomie a športovej aktivity občanov, obnovovať športoviská a ihriská.

Opatrenie 2.7 Zabezpečenie systematickej údržby a opráv miestnych komunikácií, v spojení s rekonštrukciou inžinierskych sietí;

Kľúčový cieľ: Dosiahnuť systematické skvalitňovanie komunikácií a inžinierskych sietí.

Opatrenie 2.8 Optimálne využívanie prírodných zdrojov na princípoch trvalo udržateľného rozvoja;

Kľúčový cieľ: Zabezpečiť rozvoj predovšetkým z domácich prírodných zdrojov.

Opatrenie 2.9 Rozšírenie využívania obnoviteľných prírodných zdrojov;

Kľúčový cieľ: Dôraz na využitie biodiverzifikácie poľnohospodárstva.

Opatrenie 2.10 Podpora efektívneho separovaného zberu odpadu;

Kľúčový cieľ: Znížiť množstvo produkovaného odpadu.

Opatrenie 2.11 Podpora využívania alternatívnych zdrojov energií;

Kľúčový cieľ: Zabránenie zvyšovania záťaže životného prostredia.

Predpokladané kvantifikovateľné dopady po realizácii priorit a opatrení:

- Vybudovanie základnej technickej infraštruktúry obce,
- Zásadné rozšírenie napojenia občanov na vodovodné a kanalizačné siete,
- Zabezpečenie realizácie čistenia splaškových a odpadových vôd,
- Zvýšenie kvality dopravnej infraštruktúry a zabezpečenie jej údržby,
- Skvalitnenie ochrany životného prostredia,
- Skvalitnenie občianskej vybavenosti,
- Zlepšenie podmienok pre rozvoj turistiky.

Aktivita:

- Podpora budovania spoločnej infraštruktúry - predovšetkým vodovodov, kanalizačných sietí a čističiek odpadových vôd v mikroregióne;
- Zavádzanie nových technológií a systémov na ochranu zdrojov pitnej vody a povrchových vôd;
- Podpora zavádzania nových technológií pre likvidáciu komunálneho a nebezpečného odpadu;

- Podpora obnovy centier obcí a rozvoj ďalších dôležitých častí obcí;
- Modernizácia škôl a budov a objektov slúžiacich na kultúrne a športové účely.

Cieľ 3:

Rozvoj a ochrana historických a prírodných hodnôt pre vytvorenie podmienok na rozvoj cestovného ruchu

Priorita 3:

Ochrana historických a prírodných hodnôt, aktivizácia potenciálu cestovného ruchu.

V záujme skvalitnenia cestovného ruchu je potrebné pravidelne udržiavať lokality a historické objekty a ubytovacie zariadenia. Zároveň je potrebné zabezpečiť sprístupnenie kultúrno - historického bohatstva a prírodných hodnôt územia domácim aj zahraničným návštevníkom. V obciach mikroregiónu sa nachádza viacero chránených lokalít, ktoré sú vzácnym prírodným a kultúrnym dedičstvom. Ako hlavnú formu spolupráce je potrebné rozvíjať partnerstvo všetkých zainteresovaných strán pre rozšírenie starostlivosti o jednotlivé chránené územia.

Základné opatrenia:

Opatrenie 3.1 Ochrana a starostlivosť o kultúrne, historické, prírodné a technické pamiatky a využitie pamiatok v cestovnom ruchu pri zachovaní ich hodnoty;

Kľúčový cieľ: Vytvárať zdroje na udržiavanie pamiatok a prírodných hodnôt.

Opatrenie 3.2 Podpora partnerstiev v oblasti cestovného ruchu na území obcí, v širšom regióne a na medzinárodnej úrovni;

Kľúčový cieľ: Pokračovať v rozvíjaní spolupráce medzi obcami a cezhraničnej spolupráce

Opatrenie 3.3 Podpora vytvorenia komplexnej ponuky produktov a služieb v cestovnom ruchu pre rôzne cieľové skupiny, vrátane ponuky služieb vyššieho štandardu

Kľúčový cieľ: Trvalo skvalitňovať ponuku služieb.

Opatrenie 3.4 Rozvoj aktívneho cestovného ruchu;

Kľúčový cieľ: Zvýšiť návštevnosť v regióne.

Opatrenie 3.5 Vypracovanie a realizácia marketingovej stratégie mikroregiónu pre rozvoj cestovného ruchu;

Kľúčový cieľ: Zlepšiť spoluprácu obcí mikroregiónu k zvýšeniu podielu cestovného ruchu na budúcom rozvoji.

Opatrenie 3.6 Propagácia obcí mikroregiónu - cielená a intenzívna;

Kľúčový cieľ: Zvýšiť návštevnosť zvlášť významných prírodných hodnôt a kultúrnych a historických pamiatok

Opatrenie 3.7 Podpora vybudovania nových a dobudovania existujúcich športovo rekreačných zariadení a stredísk cestovného ruchu;

Kľúčový cieľ: Zamerať sa na budovanie multifunkčných športových areálov v obciach mikroregiónu

Opatrenie 3.8 Prispôsobenie siete služieb reálnym potrebám občanov;

Kľúčový cieľ: Zamerať sa na služby sociálne, zdravotné, vzdelávacie, kultúrne, športové a turistické.

Predpokladané kvantifikovateľné dopady po realizácii stanovených priorít a opatrení:

- Zníženie počtu nezamestnaných;
- Zlepšenie starostlivosti o chránené krajinné oblasti;
- Zníženie počtu nezamestnaných;
- Zvýšenie kvality života občanov;
- Zefektívnenie použitia finančných prostriedkov na obnovu a rozvoj;
- Rozšírenie možností pre rozvoj turistického ruchu a cezhraničnej spolupráce.

Aktivita:

- Pomoc pri rekonštrukcii historických budov a významných objektov;
- Podpora budovania a skvalitňovanie úrovne drobných stavieb podporujúcich cestovný ruch;
- Podpora aktivít na ochranu chránených území a životného prostredia s participáciou obyvateľov a cieľových skupín cestovného ruchu;
- Podpora vyrábaných produktov v mikroregióne;
- Podpora investícií do rozvoja ubytovacích, stravovacích a ďalších služieb;
- Podpora aktivít na uchovanie vzácnych druhov fauny a flóry v území;
- Podpora záujmu o kultúrno - historické pamiatky;
- Rozširovanie počtu turistických trás, cyklotrás a náučných chodníkov.
-

Prehľad opatrení, projektov a aktivít podľa jednotlivých oblastí – formulár P1:

Opatrenie	Projekt/Aktivita	Ukazovateľ výstupu/dopadu	Prioritná oblasť
Opatrenie 1.1	Projekt 1.1.1 Rekonštrukcia verejného osvetlenia	počet vymenených a doplnených svetidiel, úspora energie, úspora financií	Hospodárska politika – technická infraštruktúra
	Projekt 1.1.2 Rekonštrukcia miestneho rozhlasu	počet osôb využívajúcich rozhlas	Hospodárska politika – kultúrna infraštruktúra
	Projekt 1.1.3 Kamerový systém	počet osôb využívajúcich systém, počet inštalovaných kamier	Hospodárska politika – bezpečnosť
	Projekt 1.1.4 Značenie ulíc	počet označených ulíc, počet osôb využívajúcich výsledok projektu	Hospodárska politika – technická infraštruktúra
	Projekt 1.1.5 Renovácia lavičiek v obci	počet renovovaných lavičiek, počet osôb využívajúcich výsledok projektu	Hospodárska politika – rozvoj vidieka
	Projekt 1.1.6 Autobusové zastávky	počet nových/zrekonštruovaných zastávok, počet osôb využívajúcich zastávky	Hospodárska politika – doprava
	Projekt 1.1.7 Budova DHZ	plocha zateplených budov, počet osôb využívajúcich budovy, počet zateplených budov	Hospodárska politika – technická infraštruktúra
Opatrenie 1.2	Projekt 1.2.1 Cestné komunikácie	dĺžka nových /zrekonštruovaných komunikácií	Hospodárska politika – doprava
	Projekt 1.2.2 Rekonštrukcia námestia	plocha zrekonštruovaného námestia, počet osôb využívajúcich výsledok zámeru	Hospodárska politika – rozvoj vidieka

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

	Projekt 1.2.3 Chodníky pre chodcov	dĺžka nových /zrekonštruovaných chodníkov	Hospodárska politika – doprava
	Projekt 1.2.4 Oprava mostov	počet opravených mostov, plocha opravených mostov	Hospodárska politika – doprava
Opatrenie 1.3	Projekt 1.3.1 Obecný úrad	počet osôb využívajúcich nové priestory	Hospodárska politika – rozvoj vidieka
	Aktivita 1.3.2 Územný plán obce	počet rozvojových dokumentov	Hospodárska politika – rozvoj vidieka, komunikácia s verejnosťou
	Projekt 1.3.3 Rekonštrukcia OcÚ	plocha zrekonštruovanej budovy, počet osôb využívajúcich nové priestory	Hospodárska politika – rozvoj vidieka
	Projekt 1.3.4 Rekonštrukcia obradnej miestnosti	plocha zrekonštruovaného priestoru, počet osôb využívajúcich priestor	Hospodárska politika - kultúra
	Projekt 1.3.5 Rekonštrukcia kultúrneho domu	plocha zrekonštruovanej budovy, počet osôb využívajúcich budovu	Hospodárska politika – kultúrna infraštruktúra
	Projekt 1.3.6 Rekonštrukcia knižnice	plocha zrekonštruovanej budovy, počet osôb využívajúcich budovu	Hospodárska politika – kultúrna infraštruktúra
	Projekt 1.3.7 Rekonštrukcia archívu	plocha zrekonštruovanej budovy, počet osôb využívajúcich budovu	Hospodárska politika – kultúrna infraštruktúra
	Projekt 1.3.8 Amfiteáter	plocha nového/zrekonštruovaného objektu, počet osôb využívajúcich objekt, počet konaných podujatí	Hospodárska politika – kultúrna infraštruktúra
	Projekt 1.3.9 Rekonštrukcia Domu smútku	plocha zrekonštruovanej budovy, počet osôb využívajúcich budovu	Hospodárska politika – kultúrna infraštruktúra
	Projekt 1.3.10 Obecné trhovisko	plocha nového/zrekonštruovaného objektu, počet osôb využívajúcich nový priestor	Hospodárska politika – rozvoj vidieka
	Projekt 1.3.11 Dom sociálnych služieb	plocha novej/zrekonštruovanej budovy, počet klientov využívajúcich budovu	Hospodárska politika – rozvoj vidieka
	Projekt 1.3.12 Výstavba bytového domu	plocha nového objektu, počet osôb využívajúcich budovu	Hospodárska politika – rozvoj vidieka
Opatrenie 2.1	Projekt 2.1.1 Rekonštrukcia MŠ a ZŠ	plocha zrekonštruovaných budov, počet osôb využívajúcich budovy	Sociálna politika – školská infraštruktúra
	Projekt 2.1.2 Detské ihrisko	počet vybudovaných ihrísk, počet osôb využívajúcich ihrisko	Sociálna politika – športová vybavenosť

	Projekt 2.1.3 Rekonštrukcia Klubu dôchodcov	plocha zrekonštruovanej budovy, počet osôb využívajúcich budovu	Sociálna politika – sociálna vybavenosť
Opatrenie 2.2	Projekt 2.2.1 Multifunkčné ihrisko	plocha nového ihriska, počet osôb využívajúcich nové ihrisko	Sociálna politika – športová infraštruktúra
	Projekt 2.2.2 Rekonštrukcia športového areálu	plocha zrekonštruovaného areálu, počet osôb využívajúcich areál	Sociálna politika – športová infraštruktúra
	Projekt 2.2.3 Cyklotrasa	dĺžka vybudovanej cyklotrasy, počet osôb využívajúcich cyklotrasu	Sociálna politika – športová infraštruktúra
	Projekt 2.2.4 Náučný chodník baníkov	Dĺžka vybudovaného chodníka, počet návštevníkov	Sociálna politika – cestovný ruch
	Projekt 2.2.5 Rekonštrukcia – prestavba pekárne na turistickú ubytovňu	plocha vybudovanej ubytovne, počet návštevníkov nového zariadenia	Sociálna politika – cestovný ruch
	Projekt 2.2.6 Termálne kúpalisko	počet vybudovaných kúpalísk, počet návštevníkov kúpaliska	Sociálna politika – cestovný ruch
Opatrenie 2.3	Projekt 2.3.1 Oprava pomníka padlých v obci	počet opravených pomníkov, plocha opraveného pomníka	Sociálna politika - kultúra
	Projekt 2.3.2 Cintorín	plocha zrevitalizovaného objektu	Sociálna politika – kultúrna infraštruktúra
	Projekt 2.3.3 Pamätník II. Čs. paradesantnej brigády	počet opravených pomníkov, plocha opraveného pomníka	Sociálna politika - kultúra
Opatrenie 3.1	Projekt 3.1.1 Výstavba kanalizačného odvážača	dĺžka vybudovaného odvážača, počet obyvateľov napojených na odvážač	Environmentálna politika - infraštruktúra
	Projekt 3.1.2 Kanalizácia III. etapa	dĺžka vybudovaného odvážača, počet obyvateľov napojených na kanalizáciu	Environmentálna politika - infraštruktúra
	Projekt 3.1.3 Rekonštrukcia budovy Hydrofórka	plocha zrekonštruovanej budovy, počet osôb využívajúcich budovu	Environmentálna politika - infraštruktúra
Opatrenie 3.2	Projekt 3.2.1 Revitalizácia verejného priestranstva	Plocha zrevitalizovaného priestranstva	Environmentálna politika - infraštruktúra
	Projekt 3.2.2 Kanalizácia povrchovej vody	dĺžka vybudovanej kanalizácie	Environmentálna politika - infraštruktúra
Opatrenie 3.3	Projekt 3.3.1 Zberný dvor	počet vybudovaných dvorov, množstvo komunálneho odpadu, množstvo vyseparovaného odpadu	Environmentálna politika - infraštruktúra

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

	Projekt 3.3.2 Prestrešenie kontajnerov	počet kontajnerov	Environmentálna politika – infraštruktúra
	Projekt 3.3.3 Výstavba garáží	počet vybudovaných garáží, počet osôb využívajúcich garáže, plocha vybudovaných garáží	Environmentálna politika - infraštruktúra

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNŮ CHOPOK JUH

Formulár č. P3 – Súhrnný prehľad projektových zámerov

P. č.	Názov obce / mesta	Názov investora	Typ zámeru	Klasifikácia stavby	Zameranie projektu (názov vyhlásujúci zámer)	Stručný popis, resp. poznámky	Oblasť, na ktorú je projektový zámer orientovaný			Ukazovateľ výstupu		Stav pripravenosti projektového zámeru		Predpokladaný termín realizácie (od - do)	Predpokladaná náklady	Priorita zámeru		Spolupráca s partnerom pri realizácii	Realizácia projektu je viazaná na podmienku
							Oblasť	Kategória	Iné - doplňte	Ukazovateľ / jednotka	Plánovaná hodnota	Stav	Iné - doplňte			Priorita	Iné - doplňte		
1	2	3	4	5	6	7	8	9a	9b	9	9a	10	10a	11	12	13	13a	14	15
1	Dolná Lehota	obec	Investičný	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	Rekonštrukcia miestneho rozhlasu	Výmena kábla a napájanie	Technická infraštruktúra	Obecný rozhlas		dĺžka vymeneného kábla		Spracovaný štúdiu		2015-2016	50 000,00 €	Bude realizovať aj bez prípadnej dotácie		obec	PRV
2	Dolná Lehota	obec	Investičný	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	Rekonštrukcia verejného osvetlenia	Výmena a unifikácia svetiel	Technická infraštruktúra	Rozvody elektriny, vody a plyn		počet vymenených svetiel, spotreba energie, úspora finančných prostriedkov		Spracovaný štúdiu		2015-2016	60 000,00 €	Bude realizovať aj bez prípadnej dotácie		obec	PRV
3	Dolná Lehota	obec	Investičný	1263 - Školy, univerzity a budovy na vzdelávanie	Rekonštrukcia ZŠ a MŠ	Výmena okien, strecha, zateplenie, prístavba kotolne, výmena školského nábytku	Technická infraštruktúra	Iné - doplňte	školské	plocha zrekonštruovanej budovy, počet osôb využívajúcich služby vysokej budovy		Spracovaný štúdiu		2016-2018	300 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU-PRV
4	Dolná Lehota	obec	Investičný	2111 - Cestné komunikácie	Asfaltovanie obecných ciest	Skvalitnenie povrchu obecných ciest	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD		počet a dĺžka rekonštruovaných ciest		Spracovaný štúdiu		2016-2017	300 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU-PRV
5	Dolná Lehota	obec	Investičný	2112 - Miestne komunikácie	Rekonštrukcia námestia pri obecnom úrade	Vydláženie zámokov diaľbou, vybudovanie parkoviska	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD		počet a plocha nových parkovísk		Spracovaný štúdiu		2017-2018	250 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU-PRV
6	Dolná Lehota	obec	Investičný	1220 - Budovy pre administratívu	Rekonštrukcia obecného úradu	Výmena okien, dverí, strecha, zateplenie budovy	Technická infraštruktúra	Iné - doplňte	obecné budovy	plocha zrekonštruovanej budovy, počet osôb využívajúcich služby vysokej budovy		V štádiu úvah		2017	50 000,00 €	Zámer je v súčasnosti len v počiatočnej fáze		obec	EU-PRV
7	Dolná Lehota	obec	Investičný	2411 - Športové štruktúry	Multifunkčné športisko	Výstavba multifunkčného športiska	Sociálna infraštruktúra	Šport, voľný čas		počet a plocha nového športiska		V štádiu úvah		2017	40 000,00 €	Zámer je v súčasnosti len v počiatočnej fáze		obec	EU-PRV
8	Dolná Lehota	obec	Investičný	2222 - Miestne potrubné rozvody vody	Nápojňa na ČOV Vajková	Výstavba kanalizačného prietoku	Technická infraštruktúra	Kanalizácia, čistenie odpadových vôd		dĺžka kanalizačnej siete, počet domácností napojených na novú sieť		Spracovaný štúdiu		2017-2019	160 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU-PRV
9	Dolná Lehota	obec	Investičný	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	Kanarový systém	Zavedenie kanarového systému v obci	Technická infraštruktúra	Telekomunikačné siete		počet nových nainštalovaných komer		V štádiu úvah		2017	20 000,00 €	Bude realizovať aj bez prípadnej dotácie		obec	EU-PRV
10	Dolná Lehota	obec	Investičný	2411 - Športové štruktúry	Rekonštrukcia verejného priestranstva	Rozšírenie verejnej zelene, lavičky, hojdačky pre deti	Životné prostredie	Verejná zeleň		plocha novej zelene, počet osôb využívajúcich nové plochy		Spracovaný štúdiu		2017	10 000,00 €	Bude realizovať aj bez prípadnej dotácie		obec	EU-PRV
11	Dolná Lehota	obec	Investičný	2412 - Ostatné športové a rekreačné stavby	Chodníky pre chodcov	Vybudovanie chodníkov pre chodcov	Sociálna infraštruktúra	Bezpečnosť		počet a dĺžka nových chodníkov		V štádiu úvah		2018	15 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU-PRV
12	Dolná Lehota	obec	Investičný	2223 - Miestne kanalizácie	Kanalizácia povrchovej vody	Odkanalizovanie povrchovej vody	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD		počet osôb využívajúcich nové služby		V štádiu úvah		2018-2020	70 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU-PRV
13	Dolná Lehota	obec	Investičný	2141 - Mosty a nadvazy	Oprava mostov	Rekonštrukcia a oprava obecných mostov	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD		počet a plocha zrekonštruovaných mostov		V štádiu úvah		2016-2018	50 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU-PRV
14	Dolná Lehota	obec	Investičný	1265 - Budovy na šport	Rekonštrukcia športového areálu	Oprava lami, prístavba sociálneho zariadenia, oplotenie, trávnik, brána	Sociálna infraštruktúra	Šport, voľný čas		počet a plocha zrekonštruovateľného objektu		V štádiu úvah		2018-2019	150 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU-PRV
15	Dolná Lehota	obec	Investičný	2420 - Ostatné inžinierske stavby, in.	Územný plán obce	Vypracovanie územného plánu obce	Sociálna infraštruktúra	Bývanie		počet vypracovaných dokumentov		V štádiu úvah		2018	15 000,00 €	Bude realizovať aj bez prípadnej dotácie		obec	EU-PRV
16	Dolná Lehota	obec	Investičný	1220 - Budovy pre administratívu	Rekonštrukcia administratívneho objektu	Rekonštrukcia administratívnych priestorov, kotolňa, rozloženie ústredia, kuchynka, spoločenské priestory	Sociálna infraštruktúra	Občianska vybavenosť		počet a plocha zrekonštruovateľného objektu		V štádiu úvah		2019-2021	200 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU-PRV
17	Dolná Lehota	obec	Investičný	2412 - Ostatné športové a rekreačné stavby	Cyklotrasa	Vybudovanie cyklotrasy Dolná Lehota - Tále	Cestovný ruch	Kultúra a historické pamiatky		počet a dĺžka vybudovanej cyklotrasy		V štádiu úvah		2019	15 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU-PRV
18	Dolná Lehota	obec	Investičný	1220 - Budovy pre administratívu	Rekonštrukcia obecného úradu	Výmena nábytku v obecných miestnostiach, stavebné úpravy	Sociálna infraštruktúra	Kultúra		počet osôb využívajúcich nové služby		V štádiu úvah		2019	90 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU-PRV
19	Dolná Lehota	obec	Investičný	1251 - Prízemné budovy	Zberný dvor	Vybudovanie zberného dvora	Životné prostredie	Zhromažďovanie odpadu		počet a plocha vybudovateľného objektu, množstvo komunálneho odpadu		V štádiu úvah		2019-2021	250 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU-PRV
20	Dolná Lehota	obec	Investičný	1251 - Prízemné budovy	Prestrešenie koutajarov	Prestrešenie koutajarov	Životné prostredie	Ochrana prírody		počet prestrešených koutajarov		V štádiu úvah		2019	20 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU-PRV

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

21	Dolná Lehota	obec	Investičný	2420 - Ostatné inžinierske stavby, i.n.	Značenie ulíc	Zabezpečenie značenia ulíc	Sociálna infraštruktúra	Občianska vybavenosť		počet vymačkaných ulíc		V štádiu úvah		2019	10 000,00 €	Budované realizovať aj bez prípadnej dotácie		obec	EU-PRV
22	Dolná Lehota	obec	Investičný	1261 - Budovy na kultúrnu a verejnú zábavu	Rekonštrukcia kultúrneho domu	Zaplnenie objektu, výmena okien, kúrenie, výmena nábytku, ozvučenie, aparatura, vytvorenie kuchyne	Sociálna infraštruktúra	Kultúra		počet a plocha zrekonštruovaného objektu		Spracovaný štádium		2020-2021	300 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU-PRV
23	Dolná Lehota	obec	Investičný	1262 - Miesti a kultúrne	Rekonštrukcia obecnej kultúrne	Prestavba, doplnenie kultúrneho fondu, nábytok	Sociálna infraštruktúra	Kultúra		počet súmravných kultúrne, počet nových titulov		Spracovaný štádium		2020	10 000,00 €	Budované realizovať aj bez prípadnej dotácie		obec	EU-PRV
24	Dolná Lehota	obec	Investičný	1220 - Budovy pre administratívu	Rekonštrukcia archívu	Prestavba archívu, nábytok	Zamestnanosť	Administratíva		počet a plocha prestavaného objektu		V štádiu úvah		2020	10 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU-PRV
25	Dolná Lehota	obec	Investičný	2412 - Ostatné športové a rekreačné stavby	Národný chodník bamičkov	Vytváranie národného chodníka od Lopeja na Kľačovo	Cestovný ruch	Kultúra a historické pamiatky		počet a dĺžka národného chodníka		Spracovaný štádium		2021	14 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU-PRV
26	Dolná Lehota	obec	Investičný	1273 - Historické alebo chránené pamiatky	Oprava pamiatky padých v obci	Oprava pamiatky padých, diaľba, oplotenie, kamene	Cestovný ruch	Kultúra a historické pamiatky		počet zrekonštruovaných pamiatkových		V štádiu úvah		2021	7 000,00 €	Budované realizovať aj bez prípadnej dotácie		obec	EU-PRV
27	Dolná Lehota	obec	Investičný	1272 - Budovy a miesta na výkon činnosti náboženských aktivít	Chrást, výloženie chodníkov, oplotenie	Oprava chodníkov, oplotenie, budovy kúpeľa	Sociálna infraštruktúra	Občianska vybavenosť		počet a dĺžka nového chodníka a oplotenia		V štádiu úvah		2021	30 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU-PRV
28	Dolná Lehota	obec	Investičný	1261 - Budovy na kultúrnu a verejnú zábavu	Amfiteáter	Vytváranie prírodného amfiteátru pri kultúrnom dome	Sociálna infraštruktúra	Kultúra		počet a plocha vybudovaného amfiteátru		V štádiu úvah		2023-2024	100 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU-PRV
29	Dolná Lehota	obec	Investičný	2411 - Športové ihriská	Detské ihrisko	Vytváranie detského ihriska	Sociálna infraštruktúra	Šport, voľný čas		počet a plocha vybudovaného ihriska, počet osôb využívajúcich nové ihrisko		V štádiu úvah		2022	10 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU-PRV
30	Dolná Lehota	obec	Investičný	1272 - Budovy a miesta na výkon činnosti náboženských aktivít	Rekonštrukcia domu smútku	Obnova domu smútku - strecha, nátery, výmena okien a dverí	Sociálna infraštruktúra	Občianska vybavenosť		počet a plocha obnoveného objektu		V štádiu úvah		2022	60 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU-PRV
31	Dolná Lehota	obec	Investičný	1242 - Garážové budovy	Výstavba garáží	Výstavba garáží pre obec a vozidlá	Technická infraštruktúra	Odpadové hospodárstvo		počet a plocha vybudovaných garáží		V štádiu úvah		2022-2023	100 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU-PRV
32	Dolná Lehota	obec	Investičný	1274 - Ostatné budovy, i.n.	Obecné ťažisko	Výstavba ťažiska	Sociálna infraštruktúra	Maloobchod		počet a plocha nového ťažiska, počet osôb využívajúcich nové priestory		V štádiu úvah		2022	6 000,00 €	Budované realizovať aj bez prípadnej dotácie		obec	EU-PRV
33	Dolná Lehota	obec	Investičný	2223 - Miestne kanalizácie	Kanalizácia III. etapy	Dobudovanie kanalizácie časti obce	Technická infraštruktúra	Kanalizácia, čistená odpadových vôd		dĺžka kanalizačnej siete, počet domácností napojených na novú sieť		Spracovaný projektová dokumentácia		2023-2025	500 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU-PRV
34	Dolná Lehota	obec	Investičný	1274 - Ostatné budovy, i.n.	Rekonštrukcia klubu dôchodcov	Úprava sociálnych zariadení, nový nábytok, interier	Sociálna infraštruktúra	Občianska vybavenosť		počet a plocha zrekonštruovaného klubu		V štádiu úvah		2023	15 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU-PRV
35	Dolná Lehota	obec	Investičný	2112 - Miestne komunikácie	Renovácia ťažisk v okolí miestnej cesty	Oprava a renovácia, prípadne zakúpenie nových ťažisk	Sociálna infraštruktúra	Občianska vybavenosť		počet zrekonštruovaných ťažisk, počet nových ťažisk		V štádiu úvah		2023	10 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU-PRV
36	Dolná Lehota	obec	Investičný	2112 - Miestne komunikácie	Autobusové zastávky	Oprava autobusových zastávok	Sociálna infraštruktúra	Občianska vybavenosť		počet a plocha opravených zastávok		V štádiu úvah		2023	10 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU-PRV
37	Dolná Lehota	obec	Investičný	1212 - Ostatné ubytovacie zariadenia na krátkodobé pobyt	Rekonštrukcia pešieho na turistickú ubytovňu	Prestavba na turistickú ubytovňu	Cestovný ruch	Ubytovanie		počet a plocha prestavaného objektu		V štádiu úvah		2024-2025	100 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU-PRV
38	Dolná Lehota	obec	Investičný	1220 - Budovy pre administratívu	Budova DEZ	Úprava budovy DEZ, materiálne vybavenie	Sociálna infraštruktúra	Občianska vybavenosť		počet a plocha zrekonštruovanej budovy DEZ		V štádiu úvah		2024	20 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU-PRV
39	Dolná Lehota	obec	Investičný	1251 - Prírodné budovy	Rekonštrukcia budovy Hydrofóna	Stavebné úpravy na Hydrofónu, technické vybavenie	Technická infraštruktúra	Rozvod elektriny, vody a plyn		počet a plocha zrekonštruovanej budovy		V štádiu úvah		2024-2025	80 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU-PRV
40	Dolná Lehota	obec	Investičný	1230 - Budovy pre obchod a služby	Dom sociálnych služieb	Rekonštrukcia prestavovanie budovy ZŠ na Dom sociálnych služieb	Sociálna infraštruktúra	Sociálna vybavenosť		počet a plocha zrekonštruovanej budovy, počet osôb využívajúcich novú budovu		V štádiu úvah		2025-2027	550 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU-PRV
41	Dolná Lehota	obec	Investičný	2412 - Ostatné športové a rekreačné stavby	Termálne kúpalisko	Vytváranie prameňa teplej vody na vybudovanie kúpaliska	Cestovný ruch	Kúpeľníctvo		počet a plocha vybudovaného kúpaliska, počet osôb využívajúcich nové kúpalisko		V štádiu úvah		2025-2028	1 600 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU
42	Dolná Lehota	obec	Investičný	1130 - Ostatné budovy na bývanie	Bytový dom	Výstavba bytového domu	Sociálna infraštruktúra	Bývanie		počet a plocha vybudovaného domu		V štádiu úvah		2025-2027	1 000 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU
43	Dolná Lehota	obec	Investičný	1273 - Historické alebo chránené pamiatky	Pamiatka II. Čs. paradesnej brigády	Oprava pamiatky	Cestovný ruch	Kultúra a historické pamiatky		počet a plocha opraveného pamiatky		Spracovaný štádium		2025-2026	100 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov		obec	EU

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNŮ CHOPOK JUH

Formulár č. F2 – Finančný rámec pre realizáciu projektových zámerov PHSR

Názov opatrenia*	Kód a názov projektu/aktivity	Klasifikácia stavieb - trieda	Hlavný ukazovateľ-výsledku, dopadu	Termín začatia a ukončenia realizácie projektu / aktivity	RN Spolu	Verejné zdroje celkom	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Úverové zdroje	EIB príspevok (informatívne)	Iné zdroje
							Národné celkom	EÚ (EŠIF) celkom				
				mesiac/rok - mesiac/rok	a=b+c+f+g+h	b=c+d	c	d	e	f	g	h
I. Hospodárska politika												
Opatrenie 1.1	1.1.1 Verejné osvetlenie	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	úspora el. energie, počet vymenených svietidiel	12/2015-12/2016	60 000 €	60 000 €		60 000 €				
	1.1.2 Rekonštrukcia miestneho rozhlasu	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	počet osôb využívajúcich služby rozhlasu	10/2015-12/2016	50 000 €	50 000 €		50 000 €				
	1.1.3 Kamerový systém	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	počet spokojných obyvateľov	1/2017-12/2017	20 000 €	20 000 €		20 000 €				
	1.1.4 Značenie ulíc	2420 - Ostatné inžinierske stavby, I.n.	počet spokojných obyvateľov, počet označených ulíc	1/2019-12/2019	10 000 €	10 000 €		10 000 €				
	1.1.5 Renovácia lavičiek	2112 - Miestne komunikácie	počet zrenovovaných lavičiek	1/2023-12/2023	10 000 €	10 000 €		10 000 €				
	1.1.6 Autobusové zastávky	1241 - Dopravné a telekomunikačné budovy, stanice, terminály a pridružené budovy	počet zrekonštruovaných zastávok	1/2023-12/2023	10 000 €	10 000 €		10 000 €				
	1.1.7 Budova DHZ	1220 - Budovy pre administratívu	počet zrekonštruovaných objektov, počet osôb využívajúcich DHZ	1/2024-12/2024	20 000 €	20 000 €		20 000 €				
Opatrenie 1.2	1.2.1 Cestná komunikácia	2111 - Cestné komunikácie	dĺžka zrekonštruovaných komunikácií	1/2016-12/2017	300 000 €	300 000 €		300 000 €				
	1.2.2 Rekonštrukcia námestia	2412 - Ostatné športové a rekreačné stavby	počet osôb využívajúcich námestie, plocha zrekonštruovaného námestia	1/2017-12/2018	250 000 €	250 000 €		250 000 €				
	1.2.3 Chodníky pre chodcov	2112 - Miestne komunikácie	dĺžka zrekonštruovaných/vybudovaných chodníkov	1/2018-12/2018	15 000 €	15 000 €		15 000 €				
	1.2.4 Oprava mostov	2141 - Mosty a nadjazdy	počet opravených mostov	1/2011-12/2018	50 000 €	50 000 €		50 000 €				
Opatrenie 1.3	1.3.1 Obecný úrad	1220 - Budovy pre administratívu	plocha zrekonštruovaného objektu	1/2017-12/2017	50 000 €	50 000 €		50 000 €				
	1.3.2 Územný plán obce		počet vypracovaných dokumentov	1/2018-12/2018	15 000 €	15 000 €		15 000 €				
	1.3.3 Rekonštrukcia OcÚ	1220 - Budovy pre administratívu	plocha zrekonštruovaného objektu	1/2019-12/2021	200 000 €	200 000 €		200 000 €				
	1.3.4 Rekonštrukcia obradnej miestnosti	1220 - Budovy pre administratívu	plocha zrekonštruovaného objektu, počet osôb využívajúcich OM	1/2019-12/2019	90 000 €	90 000 €		90 000 €				
	1.3.5 Rekonštrukcia kultúrneho domu	1261 - Budovy na kultúrnu a verejnú zábavu	plocha zrekonštruovaného objektu, počet osôb využívajúcich KD	1/2020-12/2021	300 000 €	300 000 €		300 000 €				
	1.3.6 Rekonštrukcia knižnice	1262 - Múzea a knižnice	plocha zrekonštruovaného objektu, počet osôb využívajúcich knižnicu	1/2020-12/2020	10 000 €	10 000 €		10 000 €				
	1.3.7 Rekonštrukcia archívu	1220 - Budovy pre administratívu	plocha zrekonštruovaného objektu, počet osôb využívajúcich archív	1/2020-12/2020	10 000 €	10 000 €		10 000 €				
	1.3.8 Amfiteáter	1261 - Budovy na kultúrnu a verejnú zábavu	počet osôb využívajúcich amfiteáter	1/2022-12/2024	100 000 €	100 000 €		100 000 €				
	1.3.9 Rekonštrukcia domu smútku	1272 - Budovy a miesta na vykonávanie náboženských aktivít	plocha zrekonštruovaného objektu, počet osôb využívajúcich domu smútku	1/2022-12/2022	60 000 €	60 000 €		60 000 €				
	1.3.10 Obecné trhovisko	1274 - Ostatné budovy, I.n.	počet osôb využívajúcich trhovisko	1/2022-12/2022	6 000 €	6 000 €		6 000 €				
	1.3.11 Dom sociálnych služieb	1230 - Budovy pre obchod a služby	počet nových pracovných miest, počet klientov DSS	1/2025-12/2027	550 000 €	550 000 €		550 000 €				
	1.3.12 Výstavba bytového domu	1130 - Ostatné budovy na bývanie	počet nových bytov, počet osôb bývajúcich v novom bytovom dome	1/2025-12/2027	1 000 000 €	1 000 000 €		1 000 000 €				

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNŮ CHOPOK JUH

II. Sociálna politika					2 381 000 €	2 381 000 €	0 €	2 381 000 €	0 €	0 €	0 €	0 €
Opatrenie 2.1	2.1.1 Rekonštrukcia ZŠ a MŠ	1263 - Školy, univerzity a budovy na vzdelávanie	počet žiakov navštevujúcich ZŠ a MŠ	1/2016-12/2018	300 000 €	300 000 €		300 000 €				
	2.1.2 Detské ihrisko	2411 - Športové ihriská	počet detí využívajúcich ihrisko	1/2022-12/2022	10 000 €	10 000 €		10 000 €				
	2.1.3 Rekonštrukcia klubu dôchodcov	1274 - Ostatné budovy, i.n.	počet osôb využívajúcich klub dôchodcov	1/2023-12/2023	15 000 €	15 000 €		15 000 €				
Opatrenie 2.2	2.2.1 Multifunkčné ihrisko	2411 - Športové ihriská	počet osôb využívajúcich ihrisko	1/2017-12/2017	40 000 €	40 000 €		40 000 €				
	2.2.2 Rekonštrukcia športového areálu	1265 - Budovy na šport	počet osôb využívajúcich areál	1/2018-12/2019	150 000 €	150 000 €		150 000 €				
	2.2.3 Cyklotrasa	2412 - Ostatné športové a rekreačné stavby	dĺžka vybudovanej cyklotrasy, počet osôb využívajúcich novú cyklotrasu	1/2019-12/2019	15 000 €	15 000 €		15 000 €				
	2.2.4 Náučný chodník baníkov	2412 - Ostatné športové a rekreačné stavby	dĺžka vybudovaného chodníka, počet osôb využívajúcich chodník	1/2021-12/2021	14 000 €	14 000 €		14 000 €				
	2.2.5 Rekonštrukcia - prestavba pekárne na turistickú ubytovňu	1212 - Ostatné ubytovacie zariadenia na krátkodobé pobyty	počet klientov využívajúcich služby ubytovne, počet nových pracovných miest	1/2024-12/2025	100 000 €	100 000 €		100 000 €				
	2.2.6 Termálne kúpalisko	2412 - Ostatné športové a rekreačné stavby	počet osôb využívajúcich kúpalisko, počet nových pracovných miest	1/2025-1/2028	1 600 000 €	1 600 000 €		1 600 000 €				
Opatrenie 2.3	2.3.1 Oprava pomníka padlých v obci	1273 - Historické alebo chránené pamiatky	počet opravených pamiatok	1/2021-12/2021	7 000 €	7 000 €		7 000 €				
	2.3.2 Cintorin	1272 - Budovy a miesta na vykonávanie náboženských aktivít	počet spokojných obyvateľov obce	1/2021-12/2021	30 000 €	30 000 €		30 000 €				
	2.3.3 Pamätník II. Čs. paradesantnej brigády	1273 - Historické alebo chránené pamiatky	počet opravených pamiatok	1/2025-12/2026	100 000 €	100 000 €		100 000 €				
III. Environmentálna politika					1 190 000 €	1 190 000 €	0 €	1 190 000 €				
Opatrenie 3.1	3.1.1 Výstavba kanalizačného odvádzача	2222 - Miestne potrubné rozvody vody	počet obyvateľov napojených na kanalizáciu	1/2017-12/2019	160 000 €	160 000 €		160 000 €				
	3.1.2 Kanalizácia III. etapa	2223 - Miestne kanalizácie	počet napojených obyvateľov	1/2023-12/2025	500 000 €	500 000 €		500 000 €				
	3.1.3 Rekonštrukcia budovy Hydrofórka	1251 - Priemyselné budovy	plocha zrekonštruovaného objektu	1/2024-12/2025	80 000 €	80 000 €		80 000 €				
Opatrenie 3.2	3.2.1 Revitalizácia verejného priestranstva	2411 - Športové ihriská	plocha zrevitalizovaného priestranstva	1/2017-12/2017	10 000 €	10 000 €		10 000 €				
	3.2.2 Kanalizácia povrchovej vody	2223 - Miestne kanalizácie	počet obyvateľov napojených na kanalizáciu	1/2018-12/2020	70 000 €	70 000 €		70 000 €				
Opatrenie 3.3	3.3.1 Zberný dvor	1251 - Priemyselné budovy	množstvo vyseparovaného odpadu, množstvo komunálneho odpadu, počet osôb využívajúcich zberný dvor	1/2019-12/2021	250 000 €	250 000 €		250 000 €				
	3.3.2 Prestrešenie kontajnerov	1251 - Priemyselné budovy	plocha zrekonštruovaného objektu, počet kontajnerov	1/2019-12/2019	20 000 €	20 000 €		20 000 €				
	3.3.3 Výstavba garáží	1242 - Garážové budovy	počet nových garáží, plocha vybudovaných garáží	1/2022-12/2023	100 000 €	100 000 €		100 000 €				
Celkom					6 757 000 €	6 757 000 €	0 €	6 757 000 €	0 €	0 €	0 €	0 €

Poznámka:

*Členenie opatrení podľa formulára č. P 1 - Prehľad opatrení, projektov a aktivít podľa oblasti

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNŮ CHOPOK JUH

Formulár č. A7 – Ex - ante hodnotenie projektovej pripravenosti

v tis. €																		
por. č.	Politika - oblasť	Názov investície (obec, okres)	Klasifikácia stavby - triedy	Rok začatia-plán	Technická príprava mesiac/rok	Cena podľa stavebného zámeru		Navrhovaný objem finančných prostriedkov v príslušnom roku spolu			Finančné prostriedky podľa zdrojov							
				Rok dokončenia-plán	ÚR:	Celkom	Z toho stavebná časť	Rok	Objem fin. prostriedkov celkom	Z toho verejné investície	Štátny rozpočet	Rozpočet samosprávneho kraja	Rozpočet obce	Štátne účelové fondy	Úvery so zárukou štátu	Rozpočet EÚ	Kód OP	Súkr. zdroje
					SP:													
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1	Politika (oblasť) - hospodárska	Rekonštrukcia miestneho rozhlasu	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	2015	01/15	50 000,00	50 000,00											
					06/15			2015	50 000,00	50 000,00			2 500,00			47.500		
				2015	12/15													
2		Rekonštrukcia verejného osvetlenia	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	2015/2015	06/15	60 000,00	60 000,00	2015	60 000,00	60 000,00			3 000,00			57 000,00		
3	Politika (oblasť) - sociálna	Rekonštrukcia ZŠ a MŠ	1263 - Školy, univerzity a budovy na vzdelávanie	2016	01/16	17 000,00	17 000,00											
					03/16			2016	17 000,00	17 000,00			0,00			190 000,00		
				2017	12/17											95 000,00		
4	Politika (oblasť) - sociálna	Modernizácia materskej školy	1263 - Školy, univerzity a budovy na vzdelávanie	2015	10/13	1 650,00	1 650,00	2015	650,00	650,00			83,00	1 567,00			2410000	46,000,00
					07/14			2016	500,00	500,00								
				2017	03/15			2017	500,00	500,00								
5	Politika (oblasť) - environmentálna	Oprava futbalového štadióna	2411 - Športové ihriská	2015	03/14	7 000,00	7 000,00	2015	2 000,00	2 000,00			100,00	1 900,00			2210002	
					10/14			2016	3 000,00	3 000,00			150,00	2 850,00				
				2017	02/15			2017	4 000,00	2 000,00			100,00	1 900,00				
7	Politika (oblasť) - environmentálna																	

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

Formulár č. Ú6 – Ex post hodnotenie predchádzajúceho PHSR

v tis. EUR																		
č.	Názov investície - projektu (obec, okres)	Číslo a názov aktivity	Klasifikácia investície (stavby) - triedy	Rok začatia	Ukazovateľ	Cena podľa vykonávacieho projektu		Objem finančných prostriedkov v príslušnom roku spolu			Finančné prostriedky podľa zdrojov							
				Rok dokončenia	Merná jednotka	Celkom	Z toho stavebná časť	Rok	Objem fin. prostriedkov	Z toho verejné investície	Štátny rozpočet	Rozpočet samosprávneho kraja	Rozpočet obce	Štátne účelové fondy	Úvery so zárukou štátu	Rozpočet EÚ	Kód OP	Súkr. zdroje
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1	-																	
2																		
3																		
4																		
6																		
7																		
11																		
12																		

HORNÁ LEHOTA

Stratégia nadväzuje na výsledky komplexných analýz v rámci sociálnych a ekonomických východísk a na SWOT analýzu so zameraním na zmiernenie identifikovaných disparít prostredníctvom určených faktorov rozvoja s cieľom dosiahnuť vyváženú programovú štruktúru pre učenie rozvojovej stratégie.

Ciele a priority

Globálny cieľ, špecifické ciele, priority, hlavné oblasti smerovania podpory.

Globálny cieľ:

Vytvoriť v danom regióne podmienky na zlepšenie života obyvateľov a ich prosperitu prostredníctvom stratégie rozvoja vypracovaním programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja partnerských obcí združených do mikroregiónu Chopok juh, a tým zvýšiť jeho schopnosť identifikovať príležitosti na projekty pre čerpanie finančných prostriedkov z fondov EÚ.

Všeobecný cieľ č.1

Rozvoj malého a stredného podnikania, poľnohospodárskej produkcie založenej na tradícii a danostiach obce a mikroregiónu.

Špecifický cieľ č. 1.1

Podpora malých a stredných podnikateľských subjektov a živnostenských podnikaní.

Odôvodnenie – dôležitým predpokladom ďalšieho rozvoja obce je podpora aktivít a činností zameraných na zvýšenie produkcie a zamestnanosti v dosahu obce. Vysoká miera nezamestnanosti, nedostatočná občianska vybavenosť domácností, stagnácia poľnohospodárskych a priemyselných podnikov, chátranie základnej infraštruktúry a nízka životná úroveň časti obyvateľstva ukazuje na zaostávanie obce v porovnaní s inými obcami. Z uvedených dôvodov je potrebné zamerať sa na podporu a rozvoj obce v rámci určených priorít.

Vplyv na disparity:

1. Zníženie nezamestnanosti
2. Rozvoj cestovného ruchu
3. Skvalitnenie životného prostredia.

Opatrenia

- a) Podpora začínajúcich podnikateľov a samozamestnania poľnohospodárskej a priemyselnej výroby a služieb;
- b) Podpora malých a stredných podnikateľských subjektov, využívajúcich miestne zdroje a zamestnávajúcich miestnych obyvateľov;
- c) Podpora rozvoja investícií a nákup nových technológií;
- d) Podpora rekonštrukcie starých objektov na podnikateľské účely.

Špecifický cieľ č. 1.2

Podporovať revitalizáciu poľnohospodárskych odvetví a ekologizáciu výroby v obci

Odôvodnenie – súčasná konkurencieschopnosť poľnohospodárskych subjektov je na veľmi nízkej úrovni a v území pôsobí menšie množstvo podnikateľských subjektov v oblasti poľnohospodárstva. Obhospodarovanie pôdy zabezpečujú aj samostatne hospodáriaci roľníci. Poľnohospodárstvo pred transformáciou ekonomiky patrilo medzi nosné odvetvia v obciach mikroregiónu, preto i v súčasnosti môže byť využité pri revitalizácii a rozvoji obce. Potrebne je podporovať diverzifikáciu, zameranú na poznávací turizmus a agroturistiku v obci, obzvlášť ak sú na ich rozvoj predpoklady. V nadväznosti na ochranu životného prostredia, chránený národný park v území je nevyhnutné podporovať a rozvíjať ekologizáciu produkcie a zavádzanie moderných technológií v obci.

Vplyv na disparity:

1. Zníženie nezamestnanosti;
2. Rozvoj cestovného ruchu;
3. Rozvoj biopoľnohospodárstva a ochrana životného prostredia.

Opatrenia

- a) Podpora začínajúcich podnikateľov a samozamestnania v oblasti poľnohospodárstva;
- b) Podpora malých a stredných podnikateľských subjektov, využívajúcich miestne zdroje s vlastnými kapacitami alebo nehnuteľnosťami pre poľnohospodársku výrobu;
- c) Podpora zvyšovania kvality a ochrany životného prostredia pri poľnohospodárskej produkcii.

Špecifický cieľ č. 1.3

Oživiť a podporovať remeselnú výrobu a aktivity podporujúce lesné hospodárstvo.

Odôvodnenie – súčasná zložitá situácia predovšetkým v hospodárskej a sociálnej oblasti si vyžaduje efektívnejšie využívať ľudské, materiálne a technické zdroje na zlepšenie situácie v oblasti služieb s priamym dopadom na zvyšovanie zamestnanosti. Zároveň je potrebné zlepšiť postupy pri spracovaní a využití dreva a zefektívnenie činností v lesnom hospodárstve.

Vplyv na disparity:

1. Zníženie nezamestnanosti;
2. Rozvoj cestovného ruchu;
3. Zlepšenie kvality životného prostredia.

Opatrenia:

- a) Podpora remeselnej výroby s využitím miestnych zdrojov materiálov a surovín (drevo, stavebné suroviny);
- b) Podpora malých a stredných podnikateľských subjektov pri zavádzaní nových technológií a inovácií na zvyšovanie pridanej hodnoty a diverzifikácie v lesnom hospodárstve;
- c) Podpora zvyšovania kvality a ochrany životného prostredia v lesnom hospodárstve a pri spracovaní dreva a biomasy.

Predpokladané kvantifikovateľné dopady po realizácii všeobecného cieľa č. 1:

- Zvýši sa zamestnanosť a samozamestnanie;
- Zväčší sa kúpna sila obyvateľov obce;
- Rozšíri sa počet podnikateľských subjektov v území;
- Zvýšia sa investície do nových technológií a inovácií;
- Rozšíria sa výrobné kapacity, sortiment výroby a služieb;
- Dôjde k celkovému skvalitneniu života a bývania občanov;

- Bude kvalitnejšie zabezpečená ochrana životného prostredia;
- Nárast konkurencieschopnosti domácich podnikateľských subjektov;
- Zvýši sa príťažlivosť územia pre turizmus.

Všeobecný cieľ č. 2

Rozvoj komunálnej, sociálnej a technickej infraštruktúry s dôrazom na potreby obce.

Špecifický cieľ č. 2.1

Podpora rozvoja vodovodných a kanalizačných sietí pre obyvateľstvo a budovania ekologických stavieb v záujme ochrany životného prostredia a zdravia občanov.

Odôvodnenie – súčasná technická vybavenosť obce predovšetkým v oblasti zásobovania neškodnou pitnou vodou, vybudovanie kanalizačných sietí a čističky odpadových vôd je poddimenzovaná v porovnaní s inými mikroregiónmi. Časť obci nemá vybudovanú základnú technickú infraštruktúru. V záujme ochrany zdravia občanov a životného prostredia, najmä chránených krajinných oblastí a vodných tokov je nutné vybudovať a skvalitniť technickú infraštruktúru v obci.

Vplyv na disparity

1. Ďalší rozvoj cestovného ruchu;
2. Skvalitnenie ochrany životného prostredia;
3. Zlepšenie stavu historických hodnôt a obnova historických tradícií.

Opatrenia

- a) Podpora budovania spoločnej infraštruktúry, predovšetkým vodovodov, kanalizačných sietí a čističiek odpadových vôd v mikroregióne;
- b) Zavádzanie nových technológií a systémov na ochranu zdrojov pitnej vody a povrchových vôd;
- c) Podpora zavádzania nových technológií pre likvidáciu komunálneho a nebezpečného odpadu.

Špecifický cieľ č. 2.2

Podpora obnovy a rozvoja miestnych centier kultúry, športu a významných budov a lokalít

Odôvodnenie – z dôvodu postupného zvyšovania kvality života pre obyvateľov je nutné systematicky udržiavať a zveľaďovať centrum obce a významné lokality v jej okolí. Na zlepšenie využitia voľného času obyvateľov s hlavným zreteľom na výchovu mládeže, je potrebné vytvoriť a obnoviť kultúrne centrá najmä budovy a priestory využívané na kultúrne a športové účely.

Vplyv na disparity:

1. Zlepšenie využitia voľného času;
2. Zvýšenie cestovného ruchu;
3. Skvalitnenie a ochrana životného prostredia.

Opatrenia:

- a) Podpora obnovy centier obce a rozvoj iných dôležitých častí obce;
- b) Modernizácia škôl a zdravotníckych zariadení, budov a objektov slúžiacich na kultúrne a športové účely;
- c) Podpora budovania verejných priestranstiev, obecných parkov a detských ihrísk.

Špecifický cieľ č. 2.3

Skvalitniť a rozvíjať miestne komunikačné siete s možnosťou napojenia na nadregionálne siete.

Odôvodnenie – komunikačné väzby vytvárajú v súčasnosti jeden z hlavných predpokladov rozvoja. Komunikačná dostupnosť obcí vytvára podmienky na vytváranie nových pracovných príležitostí. V najväčšej miere si v súčasnosti vyžadujú obnovu z pohľadu obcí, ako aj mikroregiónu miestne komunikácie.

Vplyv na disparity:

1. Zníženie nezamestnanosti;
2. Skvalitnenie života obyvateľov;
3. Zvýšenie bezpečnosti na komunikáciách.

Opatrenia:

- a) Podiel na budovaní a skvalitnení regionálnych a nadregionálnych komunikačných sietí;
- b) Podpora budovania a skvalitnenia miestnych komunikácií;
- c) Podpora skvalitnenia a modernizácie autobusových a železničných zastávok.

Predpokladané kvantifikovateľné dopady po realizácii všeobecného cieľa č. 2:

- Vybudovanie základnej technickej infraštruktúry obce;
- Zásadné rozšírenie napojenia občanov na vodovodné a kanalizačné siete;
- Zabezpečenie realizácie čistenia splaškových a odpadových vôd;
- Skvalitnenie ochrany životného prostredia;
- Skvalitnenie občianskej vybavenosti;
- Zlepšenie podmienok pre rozvoj turistiky.

Všeobecný cieľ č. 3

Rozvoj a ochrana historických a prírodných hodnôt pre zlepšenie podmienok pre rozvoj cestovného ruchu.

Špecifický cieľ č. 3.1

Rozvoj občianskej vybavenosti obce, udržiavanie historických pamiatok, budov a lokalít s cieľom ich sprístupnenia v záujme rozvoja cestovného ruchu.

Odôvodnenie – v záujme skvalitnenia cestovného ruchu je potrebné pravidelne udržiavať významné lokality a historické objekty, ako aj ubytovacie zariadenia. Zároveň je potrebné zabezpečiť sprístupnenie kultúrno - historického bohatstva a prírodných hodnôt územia.

Vplyv na disparity:

1. Ďalší rozvoj cestovného ruchu;
2. Skvalitnenie ochrany životného prostredia;
3. Zlepšenie stavu historických hodnôt.

Opatrenia:

- a) Pomoc pri rekonštrukcii historických budov a významných objektov;
- b) Podpora budovania a skvalitňovanie úrovne drobných stavieb podporujúcich cestovný ruch.

Špecifický cieľ č. 3.2

Podpora harmonizácie chránených území a turistických služieb, rozvoj komplexných marketingových aktivít.

Odôvodnenie – harmonizácia chránených území je nevyhnutnosťou z hľadiska rozvoja obce a celého mikroregiónu. Ako hlavnú formu spolupráce je potrebné rozvíjať partnerstvo všetkých zainteresovaných strán pre rozšírenie starostlivosti o chránené územia.

Vplyv na disparity:

1. Starostlivosť o chránené krajinné oblasti;
2. Zníženie nezamestnanosti;
3. Ochrana životného prostredia.

Opatrenia

- a) Podpora aktivít na ochranu chránených území a životného prostredia s participáciou obyvateľov a cieľových skupín cestovného ruchu;
- b) Podpora vyrábaných produktov v mikroregióne;
- c) Podpora investícií do rozvoja ubytovacích, stravovacích a ďalších služieb.

Špecifický cieľ č. 3.3

Podpora aktivít na zvyšovanie atraktívnosti územia v záujme zvýšenia podielu obce na rozvoji cestovného ruchu.

Odôvodnenie – v mikroregióne sa nachádza viacero chránených území, vyznačuje sa rozsiahlym kultúrno-historickým bohatstvom

Vplyv na disparity:

1. Rozvoj cestovného ruchu
2. Zníženie nezamestnanosti
3. Skvalitnenie životného prostredia

Opatrenia:

- a) Podpora aktivít na uchovanie vzácnych druhov fauny a flóry v území;
- b) Podpora záujmu o kultúrno - historické pamiatky;
- c) Rozširovanie počtu turistických trás a náučných chodníkov.

Predpokladané kvantifikovateľné dopady po realizácii všeobecného cieľa č. 3:

- Zlepšenie starostlivosti o chránené krajinné oblasti;
- Zníženie počtu nezamestnaných;
- Zvýšenie kvality života občanov;
- Zefektívnenie použitia finančných prostriedkov na obnovu a rozvoj;
- Rozšírenie možností pre rozvoj turistického ruchu.

Všeobecný cieľ č. 4

Rozvoj obce prostredníctvom vzdelanostnej ekonomiky v záujme zvýšenia efektívnosti podnikania a konkurencieschopnosti na trhu práce.

Špecifický cieľ č. 4.1

Zvyšovanie vzdelanosti, vedomostí a zručností pre rozvoj miestnej výroby a služieb prostredníctvom celoživotného vzdelávania

Odôvodnenie – nedostatočná flexibilita na trhu práce a nízka vzdelanostná úroveň obyvateľov pre rozvoj podnikania.

Vplyv na disparity:

1. Rozvoj podnikania a konkurencieschopnosti na trhu práce;
2. Zníženie nezamestnanosti;
3. Zvýšenie životnej úrovne.

Špecifický cieľ č. 4.2

Podpora informatizácie domácností a zvyšovanie kvalifikácie občanov na zavádzanie inovácií a nových technológií vo výrobe a službách pre obyvateľstvo implementáciou výstupov z realizácie vzdelanostnej ekonomiky v regióne.

Odôvodnenie – nedostatočné využívanie informačných technológií v podnikateľskej sfére, ako aj pri obyvateľstve.

Vplyv na disparity:

1. Rozvoj podnikania a konkurencieschopnosti na trhu práce;
2. Zníženie nezamestnanosti;
3. Zlepšenie prístupu k informáciám a skvalitnenie komunikácie.

Predpokladané kvantifikovateľné dopady po realizácii všeobecného cieľa č. 4:

- Zvýšenie vzdelanostnej úrovne obyvateľov;
- Zníženie počtu nezamestnaných;
- Zvýšenie kvality života občanov;
- Lepšie uplatnenie sa občanov na trhu práce;
- Rozšírenie informovanosti občanov;
- Zjednodušenie komunikácie občanov, podnikateľov a úradov.

Realizáciou uvedených cieľov dôjde k zlepšeniu podmienok života obyvateľov obe i celého mikroregiónu. Zlepší sa sociálna situácia mladých rodín a problémových skupín obyvateľstva. Dôjde k zvýšeniu životnej úrovne u veľkej časti obyvateľstva. Zvýši sa príťažlivosť obcí a príľahlého mikroregiónu Chopok juh v oblasti cestovného ruchu.

OPATRENIA A AKTIVITY

Opatrenia (súhrn aktivít), aktivity (napomáhanie realizácií priorít).

Cieľ 1:

Rozvoj malého a stredného podnikania, poľnohospodárskej produkcie založenej na tradícií a danostiach mikroregiónu.

Priorita 1:

Zníženie nezamestnanosti a zvyšovanie kvalifikácie pracovnej sily.

Základným predpokladom ďalšieho rozvoja obce je podpora aktivít a činností zameraných na zvýšenie produkcie a zamestnanosti.

Vysoká miera nezamestnanosti, nedostatočná občianska vybavenosť domácností, stagnácia poľnohospodárskych a priemyselných podnikov, chátranie základnej infraštruktúry a nízka životná úroveň časti obyvateľstva ukazuje na zaostávanie v porovnaní s inými obcami. Z uvedených dôvodov je potrebné zamerať sa na podporu a rozvoj danej oblasti.

Základné opatrenia:

Opatrenie 1.1 Podpora aktivizácie nezamestnaných;

Kľúčový cieľ: Realizovanie opatrení proti zvyšovaniu počtu dlhodobo nezamestnaných
Podpora podnikateľov vytvárajúcich nové pracovné miesta.

Opatrenie 1.2 Rekvalifikácia pracovnej sily podľa požiadaviek obce a regiónu;

Kľúčový cieľ: Rekvalifikačné kurzy realizovať v súčinnosti s potrebami trhu.

Opatrenie 1.3 Rozvoj biopoľnohospodárstva k zníženiu záťaže životného prostredia;

Kľúčový cieľ: Podpora biodiverzifikácie v rámci obce.

Opatrenie 1.4 Zvyšovanie dostupnosti informácií o trhu práce;

Kľúčový cieľ: Pôsobenie na rozšírenie ponuky práce vrátane zahraničia.

Opatrenie 1.5 Podpora stabilizácie pracovnej sily;

Kľúčový cieľ: Znižovanie počtu sezónnych pracovníkov.

Predpokladané kvantifikovateľné dopady po realizácii všetkých priorít a opatrení:

- Zvýši sa zamestnanosť a možnosť samozamestnania;
- Zväčší sa kúpna sila obyvateľov obce;
- Rozšíri sa počet podnikateľských subjektov v území obce;
- Zvýšia sa investície do nových technológií a inovácií;
- Rozšíria sa výrobné kapacity, sortiment výroby a služieb;
- Dôjde k celkovému skvalitneniu života a bývania občanov;
- Zabezpečí sa ochrana životného prostredia;
- Nárast konkurencieschopnosti domácich podnikateľských subjektov;
- Zvýši sa príťažlivosť územia pre turizmus.

Aktivity:

- Podpora začínajúcich podnikateľov a samozamestnania poľnohospodárskej a priemyselnej výroby a služieb;
- Podpora malých a stredných podnikateľských subjektov, využívajúcich miestne zdroje a zamestnávajúcich miestnych obyvateľov;
- Podpora rozvoja investícií a nákup nových technológií;
- Podpora rekonštrukcie starých objektov na podnikateľské účely;
- Podpora zvyšovania kvality a ochrany životného prostredia v lesnom hospodárstve a pri spracovávaní dreva.

Cieľ 2

Rozvoj komunálnej, sociálnej a technickej infraštruktúry s dôrazom na potreby obce

Priorita 2: Rozvoj občianskej, dopravnej a environmentálnej infraštruktúry

Súčasná technická vybavenosť obcí predovšetkým v oblasti zásobovania preverenou pitnou vodou, vybudovania kanalizačných sietí a čističiek odpadových vôd je poddimenzovaná v porovnaní s inými mikroregiónmi. Časť obcí nemá vybudovanú základnú technickú infraštruktúru. V záujme ochrany zdravia občanov a životného prostredia, najmä chránených

krajinných oblastí a vodných tokov je nutné vybudovať a skvalitniť technickú infraštruktúru v obci a mikroregióne.

Základné opatrenia

Opatrenie 2.1 Rozvoj občianskej vybavenosti

Kľúčový cieľ: Zameranie sa na dostatok a rovnomerné rozmiestnenie služieb

Opatrenie 2.2 Rozvoj bytovej výstavby

Kľúčový cieľ: Podpora výstavby a modernizácie bytov, výstavby sociálnych bytov, znižovania energetickej náročnosti budov a bytov

Opatrenie 2.3 Rozvoj technickej infraštruktúry

Kľúčový cieľ: Vybudovanie kanalizácie a čistiarní odpadových vôd;
Rozširovanie, modernizácia a rekonštrukcie inžinierskych sietí.

Opatrenie 2.4 Rozvoj školskej infraštruktúry;

Kľúčový cieľ: Modernizovať školské budovy a technické vybavenie.

Opatrenie 2.5 Rozvoj sociálnej infraštruktúry;

Kľúčový cieľ: Zamerať sa na poradenstvo a krízové centrum pre ľudí v sociálnej a hmotnej núdzi, materské centrá, penzióny pre dôchodcov.

Opatrenie 2.6 Rozvoj kultúrnej a športovej infraštruktúry a aktivít v tejto oblasti;

Kľúčový cieľ: Podporovať kultúrne a športové organizácie, centrá voľného času, zvyšovať kultúrne povedomie a športovej aktivity občanov, obnovovať športoviská a ihriská.

Opatrenie 2.7 Zabezpečenie systematickej údržby a opráv miestnych komunikácií, v spojení s rekonštrukciou inžinierskych sietí;

Kľúčový cieľ: Dosiahnuť systematické skvalitňovanie komunikácií a inžinierskych sietí.

Opatrenie 2.8 Optimálne využívanie prírodných zdrojov na princípoch trvalo udržateľného rozvoja;

Kľúčový cieľ: Zabezpečiť rozvoj predovšetkým z domácich prírodných zdrojov.

Opatrenie 2.9 Rozšírenie využívania obnoviteľných prírodných zdrojov;

Kľúčový cieľ: Dôraz na využitie biodiverzifikácie poľnohospodárstva.

Opatrenie 2.10 Podpora efektívneho separovaného zberu odpadu;

Kľúčový cieľ: Znížiť množstvo produkovaného odpadu.

Opatrenie 2.11 Podpora využívania alternatívnych zdrojov energií;

Kľúčový cieľ: Zabránenie zvyšovania záťaže životného prostredia.

Predpokladané kvantifikovateľné dopady po realizácii priorít a opatrení:

- Vybudovanie základnej technickej infraštruktúry obce,
- Zásadné rozšírenie napojenia občanov na vodovodné a kanalizačné siete,
- Zabezpečenie realizácie čistenia splaškových a odpadových vôd,
- Zvýšenie kvality dopravnej infraštruktúry a zabezpečenie jej údržby,
- Skvalitnenie ochrany životného prostredia,
- Skvalitnenie občianskej vybavenosti,
- Zlepšenie podmienok pre rozvoj turistiky.

Aktivity:

- Podpora budovania spoločnej infraštruktúry - predovšetkým vodovodov, kanalizačných sietí a čističiek odpadových vôd v mikroregióne;
- Zavádzanie nových technológií a systémov na ochranu zdrojov pitnej vody a povrchových vôd;
- Podpora zavádzania nových technológií pre likvidáciu komunálneho a nebezpečného odpadu;

- Podpora obnovy centier obcí a rozvoj ďalších dôležitých častí obcí;
- Modernizácia škôl a budov a objektov slúžiacich na kultúrne a športové účely.

Cieľ 3:

Rozvoj a ochrana historických a prírodných hodnôt pre vytvorenie podmienok na rozvoj cestovného ruchu

Priorita 3:

Ochrana historických a prírodných hodnôt, aktivizácia potenciálu cestovného ruchu.

V záujme skvalitnenia cestovného ruchu je potrebné pravidelne udržiavať lokality a historické objekty a ubytovacie zariadenia. Zároveň je potrebné zabezpečiť sprístupnenie kultúrno - historického bohatstva a prírodných hodnôt územia domácim aj zahraničným návštevníkom. V obciach mikroregiónu sa nachádza viacero chránených lokalít, ktoré sú vzácnym prírodným a kultúrnym dedičstvom. Ako hlavnú formu spolupráce je potrebné rozvíjať partnerstvo všetkých zainteresovaných strán pre rozšírenie starostlivosti o jednotlivé chránené územia.

Základné opatrenia:

Opatrenie 3.1 Ochrana a starostlivosť o kultúrne, historické, prírodné a technické pamiatky a využitie pamiatok v cestovnom ruchu pri zachovaní ich hodnoty;

Kľúčový cieľ: Vytvárať zdroje na udržiavanie pamiatok a prírodných hodnôt.

Opatrenie 3.2 Podpora partnerstiev v oblasti cestovného ruchu na území obcí, v širšom regióne a na medzinárodnej úrovni;

Kľúčový cieľ: Pokračovať v rozvíjaní spolupráce medzi obcami a cezhraničnej spolupráce

Opatrenie 3.3 Podpora vytvorenia komplexnej ponuky produktov a služieb v cestovnom ruchu pre rôzne cieľové skupiny, vrátane ponuky služieb vyššieho štandardu

Kľúčový cieľ: Trvalo skvalitňovať ponuku služieb.

Opatrenie 3.4 Rozvoj aktívneho cestovného ruchu;

Kľúčový cieľ: Zvýšiť návštevnosť v regióne.

Opatrenie 3.5 Vypracovanie a realizácia marketingovej stratégie mikroregiónu pre rozvoj cestovného ruchu;

Kľúčový cieľ: Zlepšiť spoluprácu obcí mikroregiónu k zvýšeniu podielu cestovného ruchu na budúcom rozvoji.

Opatrenie 3.6 Propagácia obcí mikroregiónu - cielená a intenzívna;

Kľúčový cieľ: Zvýšiť návštevnosť zvlášť významných prírodných hodnôt a kultúrnych a historických pamiatok

Opatrenie 3.7 Podpora vybudovania nových a dobudovania existujúcich športovo rekreačných zariadení a stredísk cestovného ruchu;

Kľúčový cieľ: Zamerať sa na budovanie multifunkčných športových areálov v obciach mikroregiónu

Opatrenie 3.8 Prispôsobenie siete služieb reálnym potrebám občanov;

Kľúčový cieľ: Zamerať sa na služby sociálne, zdravotné, vzdelávacie, kultúrne, športové a turistické.

Predpokladané kvantifikovateľné dopady po realizácii stanovených priorít a opatrení:

- Zníženie počtu nezamestnaných;
- Zlepšenie starostlivosti o chránené krajinné oblasti;
- Zníženie počtu nezamestnaných;
- Zvýšenie kvality života občanov;
- Zefektívnenie použitia finančných prostriedkov na obnovu a rozvoj;
- Rozšírenie možností pre rozvoj turistického ruchu a cezhraničnej spolupráce.

Aktivita:

- Pomoc pri rekonštrukcii historických budov a významných objektov;
- Podpora budovania a skvalitňovanie úrovne drobných stavieb podporujúcich cestovný ruch;
- Podpora aktivít na ochranu chránených území a životného prostredia s participáciou obyvateľov a cieľových skupín cestovného ruchu;
- Podpora vyrábaných produktov v mikroregióne;
- Podpora investícií do rozvoja ubytovacích, stravovacích a ďalších služieb;
- Podpora aktivít na uchovanie vzácnych druhov fauny a flóry v území;
- Podpora záujmu o kultúrno - historické pamiatky;
- Rozširovanie počtu turistických trás, cyklotrás a náučných chodníkov.

Prehľad opatrení, projektov a aktivít podľa jednotlivých oblastí – formulár P1:

Opatrenie	Projekt/Aktivita	Ukazovateľ výstupu/dopadu	Prioritná oblasť
Opatrenie 1.1	Projekt 1.1.1 Rekonštrukcia miestnych komunikácií	dĺžka zrekonštruovaných komunikácií, počet osôb využívajúcich komunikácie	Hospodárska politika – technická infraštruktúra
	Projekt 1.1.2 Zateplenie obecného úradu	plocha zateplenej budovy, úspora energie, úspora financií	Hospodárska politika – technická infraštruktúra
Opatrenie 2.1	Projekt 2.1.1 Rekonštrukcia Domu hasičov	počet osôb využívajúcich výsledok projektu, plocha zrekonštruovaného objektu, úspora financií	Sociálna politika – rozvoj vidieka
	Projekt 2.1.2 Vybudovanie oddychovej zóny a fitnesscentra	počet a plocha vybudovanej zóny, počet osôb využívajúcich nové priestory	Sociálna politika – voľný čas
Opatrenie 3.1	Projekt 3.1.1 Budovanie kanalizačných vetiev	dĺžka vybudovaných vetiev, počet obyvateľov napojených na kanalizáciu, počet prípojok	Environmentálna politika - infraštruktúra

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNŮ CHOPOK JUH

Formulár P3 – Súhrnný prehľad projektových zámerov

P. č.	Název obce/mesta	Název investora	Typ zámeru	Klasifikácia stavby	Zameranie projektu (názov vystupujúci zámer)	Stručný popis, resp. poznámky	Oblasť, na ktorú je projektový zámer orientovaný			Ukazuje výstupov		Stav prípravenosti projektového zámeru		Predpokladaný termín realizácie (od - do)	Predpokladané náklady	Priorita zámeru		Spolupráca s partnerom pri realizácii	Realizácia projektu je viazaná na podmienu
							Oblasť	Kategória	Iné - doplňte	Ukazuje / jednotka	Plánovaná hodnota	Stav	Iné - doplňte			Priorita	Iné - doplňte		
1	2	3	4	5	6	7	8	8a	8b	9	9a	10	10a	11	12	13	13a	14	15
1.	Horná Lehota	obec Horná Lehota	Investičný	1230 - Budovy pre obchod a služby	Rekonštrukcia Domu hasičov	Skvalitnenie výbavy a podnámok hasičského zboru	Sociálna infraštruktúra	Občianska vybavenosť		plcha zrekonštruovaného objektu, počet osôb využívajúcich budovu		V štádiu úvah		2015-2017	90 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov			Financie
2.	Horná Lehota	obec Horná Lehota	Investičný	2112 - Miestne komunikácie	Rekonštrukcia miestnych komunikácií	Oprava asfaltových povrchov miestnych komunikácií	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD		dĺžka zrekonštruovaných komunikácií		V štádiu úvah		2015-2017	230 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov			Financie
3.	Horná Lehota	obec Horná Lehota	Investičný	1265 - Budovy na šport	Výbudovanie oddychovej zóny a fitnesscentra	Skvalitnenie života obyvateľov obce	Sociálna infraštruktúra	Šport, voľný čas		plcha vybudovanej oddychovej zóny, počet osôb využívajúcich nové priestory		V štádiu úvah		2015-2018	110 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov			Financie
4.	Horná Lehota	obec Horná Lehota	Investičný	1220 - Budovy pre administratívu	Zateplenie obecného úradu	Úspora finančných	Sociálna infraštruktúra	Občianska vybavenosť		plcha zateplenej budovy, úspora energie, úspora financií		V štádiu úvah		2015-2016	45 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov			Financie
5.	Horná Lehota	obec Horná Lehota	Investičný	2223 - Miestne kanalizácie	Budovanie kanalizačných vetiev	Zlepšenie kvality povrchových vôd	Technická infraštruktúra	Kanalizácia, čistenie odpadových vôd		dĺžka vybudovaných vetiev, počet domácností napojených na kanalizáciu, počet pripojiek		V štádiu úvah		2015-2018	350 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov			Financie

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNŮ CHOPOK JUH

Formulár F2 – Finančný rámec pre realizáciu projektových zámerov PHSR

Názov opatrenia*	Kód a názov projektu/aktivity	Klasifikácia stavieb - trieda	Hlavný ukazovateľ-výsledku, dopadu	Termín začatia a ukončenia realizácie projektu / aktivity	RN Spolu	Verejné zdroje celkom	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Úverové zdroje	EIB príspevok (informatívne)	Iné zdroje								
				mesiac/rok - mesiac/rok			a=b+e+f+g+h	b=c+d					Národné celkom	EÚ (EŠIF) celkom	c	d	e	f	g	h
I. Hospodárska politika					275 000 €	275 000 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €								
Opatrenie 1.1	1.1.1 Rekonštrukcia miestnych komunikácií	2112 - Miestne komunikácie	dĺžka zrekonštruovaných komunikácií	2015-2017	230 000 €	230 000 €														
	1.1.2 Zateplenie obecného úradu	1220 - Budovy pre administratívu	plocha zateplenej budovy, úspora energií, úspora financií	2015-2016	45 000 €	45 000 €														
II. Sociálna politika					275 000 €	275 000 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €								
Opatrenie 2.1	2.1.1 Rekonštrukcia Domu hasičov	1230 - Budovy pre obchod a služby	plocha zrekonštruovaného objektu, úspora energií, úspora financií	2015-2017	90 000 €	90 000 €														
	2.1.2 Vybudovanie oddychovej zóny a fitnesscentra	2412 - Ostatné športové a rekreačné stavby	počet a plocha vybudovanej plochy, počet osôb využívajúcich nové priestory	2015-2018	110 000 €	110 000 €														
III. Environmentálna politika					475 000 €	475 000 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €								
Opatrenie 3.1	3.1.1 Budovanie kanalizačných vetiev	2223 - Miestne kanalizácie	dĺžka vybudovaných vetiev, počet osôb napojených na kanalizáciu, počet pripojok	2015-2018	350 000 €	350 000 €														
Celkom					825 000 €	825 000 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €								

Poznámka:

*Členenie opatrení podľa formulára č. P 1 - Prehľad opatrení, projektov a aktivít podľa oblastí

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MIKROREGIÓNU CHOPOK JUH

Formulár A7 - Ex - ante hodnotenie projektovej pripravenosti

v tis. €

por. č.	Politika - oblasť	Názov investície - obec Horná Lehota	Klasifikácia stavby - triedy	Rok začatia-plán	Technická príprava mesiac/rok	Cena podľa stavebného zámeru		Navrhovaný objem finančných prostriedkov v príslušnom roku spolu			Finančné prostriedky podľa zdrojov									
				Rok dokončenia-plán	ÚR:	Celkom	Z toho stavebná časť	Rok	Objem fin. prostriedkov celkom	Z toho verejné investície	Štátny rozpočet	Rozpočet samosprávneho kraja	Rozpočet obce	Štátne účelové fondy	Úvery so zárukou štátu	Rozpočet EÚ	Kód OP	Súkr. zdroje	Iné zdroje	
					SP:															
					PD:															
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
1	Politika (oblasť) - hospodárska	Oprava miestnych komunikácií	2112 - Miestne komunikácie	2015		230 000,00					200 000		30 000,00							
				2016																
2		Rekonštrukcia Domu hasičov	1230 - Budovy pre obchod a služby	2015-2017		90 000,00	65 000,00				90 000,00		0,00							
3		Dokončenie oddychovej zóny	2412 - Ostatné športové a rekreačné stavby	2015-2018		120 000,00					100 000,00		20 000,00							
4		Politika (oblasť) - sociálna	Vybudovanie kanalizačnej stoky 1000m	2223 - Miestne kanalizácie	2015		350 000,00		300000			50 000,00								
2018																				
5	Zeteplenie budovy OcÚ		1220 - Budovy pre administratívu	2015		45 000,00					40 000,00		5 000,00							
2017																				
6																				
7	Politika (oblasť) - environmentálna																			